

PADISÁK MIHÁLY

„Kedves Miska bácsi!...”

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

ESZIK ALAJOS RAJZAIVAL

A BORÍTÓT SZÚCS JÓZSEF TERVEZTE

© Padisák Mihály, 1988

ISBN 963 11 6123 4

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest

Felelős kiadó: Sziládi János igazgató

Alföldi Nyomda (312.66-15-2), Debrecen, 1988

Felelős vezető: Benkő István vezérigazgató

Felelős szerkesztő: Dani Erzsébet

Műszaki vezető: Szakálos Mihály

Képszerkesztő: Gáspár Imre

Műszaki szerkesztő: Fazekas Attiláné

Terjedelem: 12,07 (A/5 ív). IF 6136

Kedves Olvasóm!

Tizenkét esztendeje lettem a titkok tudója, beavatottja, tízezrek bizalmas barátja.

Tizenkét év alatt több mint százhuszezren kezdték így a nekem írott leveleket:

„Kedves Miska bácsi!”

E megszólítás lett e kötet címe, s így kezdődik e kötet mind a harminchárom vallomása.

Serdülők, kamaszok sorsát, világát, legféltettebb titkait, vívódásait, küszködéseit őrzi e könyv.

A tizenéveseknek adjon segítséget – mások életének, érzelmeinek, gondolatainak megismerésével – saját életük könnyebb viseléséhez.

A felnőtteknek pedig szolgáljon tanulságul gyermekeik, tanítványaik rejtett belső világáról; s arról, milyenek is érzik e könyv ifjú hősei az őket körülvevő, olykor nagyon is gubancos és kiismerhetetlen életet.

Bizalommal írott levelek ihlették e könyvet, azok vezérelték az író t könyörtelen őszinteségre.

Aki éhes az igazságra, annál – hitem szerint – ezek az írások otthonukra lelnek. S talán kicsíráznak, akár a tavasz magvai, hogy szárba szökkenjenek.

Bár úgy lenne!

Padisák Mihály

EGY KÉS ELREPÜLT

Kedves Miska bácsi!

Nagy rosszat tett velem a múlt héten, amikor kihirdette a rádióban leveletem, amit az iskolai paradicsomszedésről írtam. Azóta énnekem nincsen nyugovásom, és ha most panaszkodom is, csak azért teszem, hogy maga is megtudja, milyen kétszínűek mifelénk az emberek.

Segíteni énrajtam nem kell – Isten ments tőle! –, mert abból megint csak nékem lenne bajom.

Pedig abban a levélben én igenis igazat írtam. Amikor mi, hetedikesek és nyolcadikosok kint voltunk az Egyetértés Tsz földjén, hogy leszedjük nekik a konzervparadicsomot, az az eset megtörtént. A Szijjártó Sanyi igenis dobálta a kést, ijesztgette vele a lányokat, mi hiába sivalkoddunk, hogy ne csinálja, ő csak dobálta, és eltalálta vele a Gönczi Mari lábát.

És az is színtiszta igazság, hogy Csobaji tanár bácsi, aki felügyelt ránk, nem volt ott, mert otthagyt bennünket, és elment udvarolni annak a szőke hajú, fiatal agronómusnőnek, az Ilonkának. Pedig ha nem hagy ott bennünket, akkor látja, hogy mit csinál Sanyi, és rászól, meg elveszi tőle a kést, és akkor Gönczi Marinak nem folyik el annyi sok vére.

Én ezt az esetet csakis azért írtam meg magának, hogy máshol a gyerekek ne tegyenek ilyet, meg a felügyelő tanárok is jobban vigyázzanak, nehogy megtörténjen a baj.

Annyira siettem a múltkor azzal a levéllel, hogy meg sem írtam, mi történt azután, pedig ha megírom, akkor abból maga biztos megérti, hogy az én leveletem nem szabad közhírré tenni, mert abból csakis baj lehet. Most már mindegy, eső után köpönyeg, csak azért is megírom, hogy tudja a színtiszta igazságot.

Szóval: a Csobaji tanár bácsi elment az agronómusnővel, mi meg szedtük tovább a paradicsomot. Nem túlságosan igyekeztünk, ki bolond, hogy megszakadjon a munkában, amikor még a vezetőjét sem érdekli, hogy mit csinál.

Akkor aztán a fiúk elkezdtek dobálni a lányokat zöld paradicsommal, ami jó kemény, igazán erős ütése van. Nem is túrtuk sokáig, visszaadtuk a kölcsönt, de Gönczi Mari kitalálta, hogy mi meg dobáljunk lottyadt paradicsommal, ha már a fiúk ilyen szemtelének. Dobáltunk is. Mari főleg Szijjártó Sanyit dobálta, mert hogy ők szerelmesek egymásba, és Sanyi is csak a Marit dobálta. Igen ám, de amikor Sanyi inge már csupa piros folt meg paradicsommag volt a sok találattól, akkor ráripakodott a Marira, hogy hagyja már abba, különben bicskával dobja vissza. Elő is vette az agancsos nyelvű bicskáját, s kinyitotta, azzal adott nyomatékot a szavának. Mari meg csak nevette, és azt kiabálta neki, hogy „nincs teneked ahhoz elég bátorságod!”

Nem is volt, mert először csak úgy dobta el a bicskát, hogy az a lányok előtt belecsapódott a földbe.

Akkor kezdődött a sivalkodás, hogy ne dobálja a bicskát, de ő csak dobálta még vagy háromszor is. Mari meg rákiabált: „Megbolondultál, Sanyi?!”, és olyat odasuhintott a képébe egy öklömnyi paradicsommal, hogy még a szemébe is jutott belőle. Utána még el is indult feléje két másik paradicsommal, hogy még adjon neki, a Sanyi meg akkor dobta a kést. Nem hinném, hogy el akarta találni Marit, ő inkább csak beleszaladt a dobásba, a kés neki a lábának, bele a lábszárába, aztán kifordult belőle, de még úgy is jót hasított rajta.

Csúnyán elkezdett folyni a vére, csak úgy ömlött, aztán hirtelenjében senki sem tudta, mit csináljon, csak sivalkoddak, hogy „jajbekénekötni... jajbekénekötni... jajrögtönelfolyikavére...”

Kötszer persze sehol. Miért is lett volna. Viszont Zsíros Magdinál volt tiszta zsebkendő, azt szorította rá, de nem sokat ért, rögtön átütött rajta. Akkor aztán a Szijjártó Sanyi leszedte az ingét, elkezdte csíkokra tépdesni, főleg az alját, ahol nem volt paradicsomos, az Ökrös Gizus táskájában meg volt vatta, azt rátették a zsebkendőre, leszorították az ing csíkjával, hogy

elálljon a vérzés. Később még a Mari combját is áttekertük jó szorosra csavart ruhával, ceruzát is dugtunk bele, megtekerni szorítókötésnek, a Gizus mondta, hogy valahogyan így kell csinálni, aztán lefektettük a Marit, melegítőt raktunk a feje alá. Igen csak pilledt volt, meg sápadozott is, a Sanyi meg ott térdelt mellette, úgy istenkedett, hogy ő nem akarta, igazán nem akarta, és ez rettenetes, és mi lesz ebből, ha ez kiderül, akkor őt biztos kicsapják az iskolából. A Mari mondta, hogy ő azt igazán nem akarja, s akkor Sanyi kitalálta a nagy hazugságot. Mondjuk majd azt, hogy üveg vágta el Mari lábát. Hoztak is egy sörösüveget, amiben víz volt, a vízből adtak inni Marinak, aztán szétcsapták az üveget, odatették a lába közelébe, még egy kis vért is kentek rá.

Alighogy elrendezték az egészet, máris jött a Csobajai tanár bácsi, kérdezte, mi történt, erre Sanyi fölvilágosította, Mari is rábólintott, hogy úgy történt, de akkorra már egész sápadt volt.

A tanár bácsi akkor felkapta a karjába, úgy vitte ki toronyiránt az országút mellé, leállított egy autót, s mentek rögtön az orvoshoz, hogy nagyobb baj ne legyen, mint amekkora már ügyis van.

A Szijjártó meg a többi fiú akkor kijelentették, hogy most aztán mindenki tartsa a száját, mert a paradicsomdobálásban igenis mindnyájan benne voltunk, mindnyájan szorulnánk érte, a baleset meg igazán csak a véletlen műve volt, s ha a Gönczi Mari is elismeri, hogy üveg vágta meg, akkor nem lesz vizsgálat, és senkinek sem esik bántódása.

Hiába mondtam nekik, hogy ez így nem igaz, meg hogy az orvos ügyis rájön, nem üvegvágás az, hanem bicska, a fiúk nekem estek és majdnem megverték, hogy én ilyeneket merek beszélni.

Aztán aznap este én ettől annyira el voltam keseredve, hogy megírtam magának a múltkori leveletem. De most már látom, hiba volt csak az első felít, a sebesülést megírni; mert abból, amit most megírtam, abból látta volna csak a teljes igazságot. S akkor vagy nem közli a leveletem, vagy nem mondja be a falu nevét. Igaz, hogy az én nevemet elhallgatta a műsorban, de hiába, többen is tudják, hogy én leveleket szoktam írni a rádióknak.

Sokan hallgatták azt a műsort a faluban. Abból hallották, hogy késsdobálás volt a paradicsomszedéskor.

Másnap már az iskolában is beszéltek, és a fiúk körülvettek, mindenféle piszkos, aljas ámulónak neveztek, s mondták, hogy még egy szó, és végem van, és mindenkinek vége lesz, aki el meri mondani az igazságot. Vegyem tudomásul, én csak álmodtam azt, amit írtam, és minden úgy igaz, ahogy azt megbeszéltük.

A második órán aztán fölhívtak az igazgatói irodába.

Az igazgató bácsi volt ott, meg Karola néni, az igazgatóhelyettes, Sáríka tanár néni, a párttitkár, meg ott volt velük a Csobajai tanár bácsi is.

Közölték velem, hogy ők most engem ki fognak hallgatni, és csakis a színtiszta igazságot valljam.

Nekem akkor eszembe jutott Szijjártó Sanyi fenyegetése, s tudtam, nagyon megvernek majd a fiúk, ha én most itt az igazságot mondom ahelyett, amit kéne mondanom, de az igazság akkor is igazság.

Legelőször is azt kérdezte igazgató bácsi, hogy tényleg én írtam-e a levelet a Rádióknak.

Persze hogy én – feleltem –, hiszen tudják, hogy szoktam néha írni. Még örültek is, amikor télen a rádióban benne volt a mi karácsonyfa-ünnepségünk meg az, hogy milyen szorgalmasan patronáljuk az öregeket. Még két ötöst is kaptam magyarból akkor azért a levélért.

– Igen, de ez most egész más – mondták –, itt ugyanis a levélíró, vagyis te ország-világ előtt besároztad a mi dolgos, tisztességes falunknak a nevét. Mégpedig olyan dologgal, ami meg sem történt. Ferdítéssel. Fantáziálással. Mert hogy nem akarják azt mondani, hogy hazudozással vagy rágalmozással, mert az már súlyosabb eset volna. Nem úsznád meg egykönnyen.

Sajnos nem tudtam türtőztetni magam. Megmondtam nekik, hogy én nem ferdítettem meg nem hazudoztam, csak azt írtam le, ami volt, de annak még a felét sem.

Igazgató bácsi erre rám ripakodott, hogy ne hordjak össze hetet-havat, mert ha valami lett volna, azt a Csobaji tanár bácsi látja, és idejében rendet csinál.

– Csinál ám, ha ott van közöttünk! Csakhogy ő elment az Ilonkával – vágtam vissza, de már azon nyomban megbántam, hogy én ezt kiejtettem a számon.

Láttam, hogy Csobaji tanár bácsi elvörösödik, aztán föl pattan, kikel magából, és kiabálni kezd: „Hazugság! Szemenszedett hazugság! Azonnal vond vissza!”

Akkor Sárika néni rászólt:

– Nyugalom, kolléga, nyugalom! – de ő erre sem hallgatott el, csak azt hajtogatta, hogy nem engedi ilyen rágalomokkal tönkretenni az iskola jó hírét meg a falu jó hírét, sem pedig megzavarni az ő boldog családi életét. És igenis elégtételt követel a rágalmakért.

Igazgató bácsi erre mondta, megkapja, de előbb megcsinálják a kivizsgálást, mert ez a dolgok rendje.

Egész héten vizsgálták. Sokakat kihallgattak. A Szijjártó Sanyit is, meg másokat is. Egyenként mindegyiktől megkérdezték: „Ugye, nem úgy volt, ahogy Tatár Veronika írta a Rádiónak?”

Mindegyik azt felelte rá, hogy „nem úgy volt”.

Felkeresték odahaza a Gönczi Marit is, aki még mindig otthon van, hogy mondja el, mi történt vele. Azt vallotta, elesett, eltört az üveg, ő meg belezuhant.

Kértem, hallgassák meg az orvost is, aki kötözte Marit, ő biztos másként mondaná, de letromfoltak, hogy fölősegesen nem zaklatnak ők senkit, Gönczi Mari a sérült, az ő vallomása a perdöntő.

Ami igaz, igaz, nagyon rendes a Maritól, hogy ennyire takargatja Szijjártó Sanyit, pedig ő nem is fél tőle, ő csak szereti, és nem akarja, hogy baja essék.

Engem felszólítottak, hogy vonjam vissza vallomásomat, azt a szemenszedett hazugságot, de akkor nekem már minden mindegy volt, nem vontam vissza semmit, pedig akkor már odahaza az anyámtól is kaptam két óriási pofont azért, hogy minek ártom bele magam mindenbe.

Péntekre megvolt a fegyelmi határozat.

Az iskola, a község, társaim és Csobaji tanár úr megrágalmazásáért engem elítéltek.

Mondták, hogy legszívesebben átraknának másik iskolába, de a szomszéd falu, Nyírpilis nyolc kilométerre van hozzánk, ezért megkegyelmeznek, csak igazgatói intőt kapok. De ez a legutolsó figyelmeztetés. És jobban teszem, ha nem irkállok se a Rádiónak, se sehová.

Én titokban mégis elküldtem ezt a levelet. De csak azért, hogy tessék tudni, mi a helyzet, és ne tessék bolygatni a dolgot, mert akkor én most, a nyolcadik osztályban átjárhatok Nyírpilisre, pedig azt az utat télen mindig befűjja a hó.

És én már azt is beláttam, hogy nem tehetem tönkre Csobajiek boldog családi életét, nem adhatom a világ szájára a falumat meg az iskolámat.

Sajnos későn láttam be.

Kár volt nekem bármit is szólanom! De most már mindegy, késő bánat.

Azt azért jól megtanultam mostan, hogy legjobb hallgatni.

Nem az az igazság, ami tényleg az, hanem amit többen mondanak annak. Én most már egész életemben ehhez tartom magam.

Nem akarom még egyszer megégetni a számat...

ÖKÖL ÉS IGAZSÁG

Kedves Miska bácsi!

Megvertem Ottót. Egy „fejes” fiát. Úgy elkalapáltam, hogy dőlt az orrán a vér. Most nem tudom, mi lesz velem. Lehet, hogy kicsapnak érte az iskolából. Vagy ha mégsem, az biztos, hogy lőttek a továbbtanulásomnak.

Mindegy. Lesz, ami lesz.

Meg kellett tennem.

Ottó a hetedik év vége felé került hozzánk. Emlékszem rá, amikor egyik reggel Orsi néni, az osztályfőnökünk bevezette őt az osztályba, bemutatta, s azt mondta:

– Az új osztálytársatok. Eddig Pesten járt, most, hogy édesapját lehelyezték hozzánk, a ti társatok lesz. Kérlek, fogadjátok szeretettel, segítsétek abban, hogy minél előbb beilleszkedjen az osztály közösségébe.

Ottó ezalatt ott állt Orsi néni mellett. Elég magas, jóképű, barna fiú volt, s egy csöppet sem látszott ijedtnak vagy félénknak, pedig hasonló helyzetben én bizony nagyon nagy szorongással álltam volna az új osztály előtt.

Ő, úgy látszott, magabiztos. Vagy csak mutatta? Akkor ez még nem derült ki, csak találgatni lehetett.

Végül is Orsi néni odaültette mellém, ott volt üres hely.

A srác beült a padba, bevágta táskáját is, s annyit sem szólt, hogy gatyamadzag.

Én sem szóltam, gondoltam, ő lépett be a házba, neki kell előre köszönnie.

Azt ugyan leshettem. Végül is én untam meg a hallgatást, kicsengetés után megszólítottam. Aztán beszélgettünk.

Már az első napon kitálalt, hogy apja valami „fejes” volt a minisztériumban, de most idehelyezték a megyébe „főfejesnek”, rendet csinálni, mert voltak itt valami zűrök. Jobbra nem is bízhatnak, apja erőskezű ember, roppant szigorú tud lenni. A régi sulijukból is kirúgattott egy tanárt, mert az megpofozott egy nyolcadikost. Egy tanár, aki pofozkodik?! Hallatlan!

Ottó nem tett lakatot a szájára, hét végére már az egész osztály tudott róluk mindent. Beszédes srác volt, főleg azt imádta, amikor ő beszélt, mások hallgatták. Mesélnivalója pedig akadt bőven, apjának köszönhetően volt már az artyeki pionírtáborban a Krímben, megjárta a német tengerpartot, nyárra alighanem bulgáriai úttörőtáborba megy. Utána a szüleivel együtt Spanyolországban nyaral.

– Hű de jó dolga van! – mondták egyesek, én nem irigykedtem rá. Miért fájjon nekem az, ami másnak jólesik. Megfelel nekem a nagyapám portája is nyárra, ott van Bakonyánádonon, közvetlenül az erdő alatt, néha még az őzek is kimerészkednek odáig.

Második héten felelt először Ottó, addig csak kószolgatták őt a tanárok.

Orsi néni szólította föl történelemből, a kiegészítésről felelt, nem túl fényesen, de elég tűrhetően.

– Ez négyes felelet volt – jegyezte meg osztályfőnökünk. – Ha kicsit jobban igyekszel, lesz még ötös is – tette hozzá biztató mosollyal.

Ottó ekkor, ahelyett hogy leült volna, állva maradt, sőt hangosan megjegyezte:

– Nem is értem, hogy ez miért négyes? Ilyen feleletre Pesten ötöst kaptam, pedig az elit iskola volt, nem csak egy ilyen kis vidéki. Ez nekem furcsa... nagyon furcsa, és otthon is meg fogom majd kérdezni.

Vártuk, hogy most aztán mi történik. Orsi néni milyen választ ad ekkora szemtelenségre? Lenyeli Ottót keresztben, vagy csak úgy simán rendreutasítja?

Egyiket sem tette. Csak nézte mereven a fiút, ő meg belebámult Orsi néni szemébe, úgy méregették egymást, a végén osztályfőnökünk csak ennyit mondott:

– Ülj le, Ottó. Az osztályzást meg bízd énram!

Padtársam vállat vont, és leült. Nekem pedig odasúgta:

– Úgyis elmondom az apámnak.

Elég hangosan súgta, szerintem hallotta legalább a fél osztály, de még a katedráig is elérhettek foszlányai.

Következő történelemórán Orsi néni megint felszólította őt.

Ottó az új anyagból egyáltalán nem készült.

Orsi néni ekkor csendesen megjegyezte:

– Azt hittem, ma javítani fogsz. Kivételesen nem írom be az elégtelent. Máskor jobban vigyázz!

Ottó nem felelt, de amikor leült, szinte rám förmedt:

– Hülye! Nem tudtál súgni?!

– Nem – feleltem dühösen. Milyen alapon kéri tőlem számon, hogy súgok vagy nem súgok.

– Pedig kötelességed lett volna!

Nekem? Miért? S még hogy kötelességem?

Két napig nem is szóltam hozzá. Ő is tartotta a haragot. Csak a többieknek adta elő, nagy hallgatói gyűrű közepén:

– Igenis megmondtam az apámnak, hogy az iskolában vannak egyesek, akik direkt utaznak rám. Le akarják rontani az év végi bizonyítványomat, pedig az már kell majd a továbbtanuláshoz. Apám megígérte, kicsit körülnéz majd a suliban, mi újság errefelé. Beszélni fog az igazgatóval.

Dühös voltam rá, amikor ezt hallottam. Miket fecseg ez itt összevissza? Vádaskodik, ahelyett hogy rendesen készülne. Próbálnék csak én ilyet csinálni. Vagy bárki más közülünk: megnézhetné magát. Nem is értem, az apja hogyan adhat hitelt Ottónak? Lehet, hogy nem is ad, csak henceg a fiú, megjátssza, hogy ki ő.

Alighanem valaki tényleg szólt valakinek.

Onnan vettem észre, hogy a tanárok – s nemcsak Orsi néni, hanem más tanárok is – kicsit figyelmesebbek Ottóhoz, mint mihozzánk. Valahogy jobban segítettek felelés közben, több időt hagytak neki gondolkozásra, még azt is elnézték, hogy dolgozatírásakor szemérmetlenül puskázzon.

– Nem merik lerontani a bizonyítványomat! – jegyezte meg olykor fölényesen Ottó, s volt benne valami.

Hetedik év végén jártunk, az év végi jegyek már beleszámítanak a továbbtanulásba, s a „főfejes” fiának eredménye, úgy tűnik, többeknek lett szívügye.

Biztos, hogy egy jeggyel mindenből jobbat kapott, mint mások ugyanarra a feleletre.

Ez nemcsak nekem szúrt szemet. Másoknak sem tetszett.

Ottónak csökkenni kezdett a hallgatósága, s a tízpercekben egyesek kifejezetten elhúzódtak mellőle.

Alighanem megint panaszkodhatott odahaza, mert egyik nap láttuk, hogy a fekete állami kocsis megáll az iskola előtt, s egy Ottóra hasonlító, kicsit már őszülő férfi lép ki belőle.

Következő osztályfőnöki órán Orsi néni ezzel kezdte:

– Gyerekek, meg kell beszélnünk valamit. Eddig én úgy tudtam, ti jó osztályközösséget alkottok, most mégis szomorúan hallom, hogy nem segítitek új társatok, Ottó beilleszkedését. Mondhatnám, az osztály egy része kifejezetten ellenséges vele szemben. Megmondanátok, mi az oka?

Egymásra nézegettünk, ki mondjon valamit, de senki sem mozdult.

– Nos?

Akkor én fölálltam, és becsületesen megmondtam az igazságot:

– Nem szeretjük, ha valakivel kivételeznek.

– Mit csinálnak?

– Kivételeznek.

– De Balázs! Hogy mondhatod ilyet?

– Úgy, hogy így van, Orsi néni, kérem.

Orsi néni hirtelen akart mondani valamit, nem is tudom mit, talán azt, hogy így igaz, de nem mondott semmit, csak nyelt jó nagyot, aztán kijelentette:

– Ha így gondoljátok, rosszul látjátok a dolgot. Ugyanis az a helyzet, hogy...

...és hosszú kiselőadást kezdett tartani arról, hogy nem mindig egyformák a mércék, meg hogy a körülményeket is figyelembe kell venni, meg a környezetváltozás buktatóit, meg mit tudom én, még mit; mert öt perc múlva már rá sem tudtam figyelni, miket mond, az egyik fülemen elkezdett folyni befelé, a másikon meg kifelé.

Azt azért észrevettem, hogy Ottó diadalmasan forgatja a fejét, amiért őt ilyen jól megvédi.

De miért védi őt Orsi néni? Azért, mert az apja „főfejes” a megyében? Attól a fia még lehet szemtelen, lusta, beképzelt, vagy tudom is én, milyen. Nem volt nekünk kezdetben Ottóval semmi bajunk. Ami lett, azt ő kereste magának. Mit nem ért ezen Orsi néni? Vagy ő is érti, csak fél? De miért?

Nem tudtam magamnak megmagyarázni.

Azt sem, hogy év végén hogyan kaphatott Ottó jobb bizonyítványt, mint én, pedig sokkal kevesebbet tudott.

Hol itt az igazság?

Őszre, hogy nyolcadikosok lettünk, Ottó egyre erőszakosabb, egyre szemtelenebb lett. Már nemcsak puskázott, sutyorgott, megjegyzéseket tett, hanem feleselt is.

Nem minden tanárral, de egész pontosan tudta, kikkel teheti.

Nem értettem a dolgot, bárhogy is gondolkoztam rajta. Miket beszélhet ez odahaza az apjának rólunk? A tanáraitól? Az iskolától? És az apja azt mind elhiszi neki?

Elképzeltem, mi volna nálunk odahaza, ha a tanáiraikra kénkövet fújnék az apámnak. Egyszer talán meghallgatná, másodszorra lehurrogna, harmadszorra fülön fogna, behozna a suliba, s azt mondaná, most beszélj, édes fiam, de meg ne próbálj hazudozni, mert a másikat is meghallgatom ám. Az én apám biztos, hogy így tenne. Ismerem őt.

Úgy látszik, Ottó is ismerte az apját. Tudta, hogyan kell az ujjá köré csavarni. Nagyon érthette.

Ha én volnék az apja, el nem vittem volna őt szarvasbögésre. A puskát sem adtam volna a kezébe. Bár nem szarvasra lőtt, csak egy konzervdobozra, de golyóval. Igaz kellett hogy legyen, mert behozta a suliba azt a konzervdobozt, őt helyen is át volt löve, s behozta a töltényhüvelyeket is, mind az ötöt.

– Legközelebb fácánra megyünk – dicsekedett. – Az apám megígérte, én is lőhetek.

– Te? És ha nem jól célzó? – kérdezte akkor Koszó Ancsur, aki az osztály legjobb szívű, legjámborabb teremtese.

– Semmi vész. Legfeljebb lövök egy-két hajtót – vont vállat ekkor Ottó.

Olyan könnyed, olyan cinikus volt, hogy nekem a fejembe szaladt a vér.

Eszembe jutottak nagyapám történetei, aki gyermekkorában sokszor volt hajtó, amikor a nagyurak vadásztak.

Akkor is volt, hogy valamelyik vadász többet ivott a kelleténél, s fácán helyett a hajtót találta el. És nem lett belőle semmi baja, mert eltussolták.

Ottó is ilyen volna? Fácán vagy ember, neki mindegy?

Mondtam is neki:

– Hülyéket beszélsz, Ottó!

Ő erre megveregette a vállamat, s atyailag kioktatott:

– Nem téged lölek, Balázs, bár neked sem ártana néhány sörét.

Legszívesebben képen kaptam volna, de nem akartam. Abból botrány lenne, lerontanák a magaviseletemet, s az nekem nyolcadikban nem hiányzik. Meg aztán úgy tűnt, Ottó magasabb is, vállasabb is nálam, s egy verekedés kimenetele legalábbis kétséges.

Már szinte utáltam vele egy padban ülni, de hiába ígértem egy vadonatúj magnókazettát annak, aki helyet cserél velem, senki sem akarta megkötni a boltot.

Ottó érezte, mennyire nem állhatjuk, de úgy látszik, már őt sem érdekelte az osztály. Talált magához valókat a felsőbb körökből. Láttam őket néhanapján délután a belvárosban, a presszó előtt ácsorogni, ott hülyültek, meg szölongatták le a lányokat. Idősebb fiúkkal volt, s azok mondtak néha olyanokat, hogy némelyik lány egészen belepirult. Ők nagyon élvezték, jó nagyokat röhögtek rajtuk. Ottó nyерítette a legnagyobbakat.

Tenyérbemászó volt a nyерítése, a viselkedése meg mindene. Mégsem szóltam rájuk, féltem, hogy megtépnék érte.

Koszó Ancsur születésnapján tört ki a botrány az osztályban. Nálunk ugyanis már ötödiktől az a szokás, hogy van az osztályban két születésnap- és névnapfelelős. Ők tartják számon, kit mikor kell köszöntenünk. Ha van kerti virág, többnyire hoz be valaki, ha nincs, kis csokit adunk, mert a bolti virág drága.

Ancsurnak én hoztam be a kertünkéből egy kis krizantémot. De olyan kis fehér, vázába való fajtát, ami majdnem úgy néz ki, mint a margaréta, még a közepe is sárga, csak a szaga árulja el, hogy nem margaréta.

Az első szünetben megyünk az Ancsurhoz, annak rendje-módja szerint felköszöntjük, Ancsur meghatódott, mert ő olyan rendeske, hogy mindig meghatódik, amikor nagyon örül; mi is örülünk, hogy ő örül, s akkor tört ki a botrány.

Ottó fogja magát, odasétál Ancsurhoz, elkezdi ujjával böcögetni a csokrot, majd gúnyosan megszólal:

– De szép virág! Krizantém! Mi az, Ancsur, most volt a temetésed?

Szegény Ancsur nem tudott mit szólni, csak hápogott, aztán elsírta magát. Ő már csak ilyen kis érzékeny. De mi megszoktuk, hogy ilyen, így szeretjük őt. S micsoda dolog az, valakit a születésnapján ilyen rondán kicikizni.

Nem tudtam tartani a számat. Ráförmedtem Ottóra:

– Hagyd az Ancsurt! Ne piszkoskodj vele!

– Mit mondtál?! – lépett ekkor közelebb hozzám, megmarkolta mellemen a köpenyt, a másik kezével meg fölpoekölte az orromat.

Ekkor betelt a pohár. Nem néztem, hogy Ottó magasabb is, szélesebb is nálam, ütöttem.

Hirtelen elengedett, hogy ő is üssön, de akkor én csépelni kezdtem.

Úgy látszik, meglepte a roham, ő is próbált ütni, aztán le akart fogni, de nem tudott, ütöttem tiszta eröböl, ahogy csak bírtam, nem néztem, hová találok.

Amikor eleredt az orra vére, a lányok szörnyülködni kezdtek, s akkor láttam, hogy már az öklöm is véres.

Abban a pillanatban abbahagytam, pedig ő még mindig támadott, s én ott álltam védtelenül, biztos, hogy ő is menten szétsapja az orromat, de ekkor belépett az osztályba Orsi néni.

Rettentő nagy csend lett, s mi ott álltunk ketten Ottóval, ruhánkon, arcunkon, kezünkön a csata nyomaival.

Orsi néni nek nem kellett magyarázat. Láta, mi van.

– Menjetek ki a mosdóba, hozzátok magatokat rendbe! – villámlott ránk, és mi kikullogtunk.

Ő a FIÚK feliratú ajtón ment be, erre én először körülnéztem, aztán beléptem a LÁNYOK feliratún, hogy mosdás közben se kelljen a pofáját nézmem.

Egyszerre értünk vissza.

Orsi néni szúrósan nézett ránk szemüvege mögöl, s csak ennyit mondott:

– Óra után bejöttök velem a tanáriba.

Voltunk. Kihallgatott bennünket. S közölte, folytatása is lesz a dolgoknak. De mi?
Egy biztos. Megvertem Ottót. A „főfejes fiát”. Mire ítélnék?
Most már mindegy.
Lesz, ami lesz.
Nem bántam meg.
Meg kellett tennem.

ANYÁM BÚNE

Kedves Miska bácsi!

Először is elnézést kell kérnem, hogy hamis nevet és címet adtam meg, nem is választ várok, csupán annyira szeretném valakinek kiönteni a lelkem.

Nagyon kérem, hogy olvassa el levelem.

Meghallgattam a rádióban anyák napi műsorát, és elgondolkoztam. Azon, hogy hányan, de hányan köszöntik édesanyjukat, nagyanyjukat. Hallottam, milyen sok gyermek büszke a szüleire, s hány, de hány család él boldogságban, békességben.

Jó nekik!

Én tizenöt éves vagyok, engem édesapám nevel. Mi csak ketten élünk együtt. Hogy miért? Hosszú annak a sorja.

Amikor én megszülettem, már volt egy hatéves nővérem. Ekkor szüleink még elég nyomorúságos helyzetben éltek, egy faluközeli tanyán, erre futotta, egyikük sem hozott vagyont a házasságba. Szorgos emberek voltak, szépen, boldogan élhettünk volna, ha anyámat nem szállja meg a sátán, és nem „szűri össze a levelet” egy másik férfival.

Nem sokáig titkolhatták, apám tudomást szerzett róla, akkor – még kisgyermekként is emlékezetemben maradt – nagy cirkusz volt, apám válást kiáltozott, de végül mégsem váltak el, nagy sokára kibékültek, s éltünk együtt tovább. Persze arról a környékről elköltöztünk, távol attól az embertől s távolra azoktól, akik tudhatták a mi családi dolgainkat.

Hiába költöztünk messzire, amikor apám berúgott – ilyen szerencsére csak ritka ünnepkor volt, úgymint karácsonykor, húsvétkor, névnapkor –, akkor mindég felemlegette anyámnak azt a régi bűnét, azt a csúnya félrelépését.

Köznapokon csend volt, s szerencsére az esztendő inkább köznapokból áll. Szorgalomban sem volt hiba, anyagilag is megerősödtünk, vettünk egy szép nagy házat, mert addig csak bérben laktunk, egy porta hátsó udvarában.

Itt viszont a szomszédasszony vetett szemet apámra, teljes sikerrel, mert apámat mindig is fűtötte az indulat, hogy bosszút álljon anyámon.

Ez sem maradt titokban, anyám rájött, s akkor ismét civakodás verte fel a házunkat. Ahelyett hogy mindketten legalább szégyelltek volna ballépéseiket, s elfelejtették volna a másik bűneit – hiszen most már egyik sem vethetett a másik szemére semmit –, gyakran előhozakodtak azzal, hogy ki és mit tett.

Rettenetes volt így élni, anyám utcahosszat kiabált mindig a szomszédasszonyra, s ő sem maradt anyámnak adósa.

Ennek az áldatlan állapotnak mi, gyerekek ittuk meg a levét, hiszen aki ilyen rossz hírű családból való, annak nagyon nehéz barátot keresnie s főleg barátot találnia. A végén már ujjal mutogattak ránk.

Nem volt más hátra, eladtuk a házat, innen is gyorsan elköltöztünk.

Ezután ismét volt néhány vidám órája a családnak, úgy tűnt, helyreáll a családi béke, kivéve az ünnepnapokat, ilyenkor apám ivott, összegyülemlt benne minden sérelme, s anyára zúdította.

Anyám egy darabig hallgatta, aztán megint cselekedett. Olyan munkahelyen dolgozott, ahol néhányszor éjszakáznia kellett. Ilyenkor rendszerint az egyik férfi munkatársa jött érte.

Apámnak kezdett ismét gyanús lenni a dolog, megbizonyosodott róla, hogy anyám megint ráakadt az új vigasztalójára. Az is kiderült, hogy nagyon is sokat jelent neki az illető, akinek mellékesen szintén volt két gyereke.

Ami ezekben a napokban, hetekben lejátszódott a mi családukban, az kész tragédia. Arra még visszaemlékezni sem szabad. Elég az hozzá, hogy a nővérem, aki ekkorra már elérte nagykorúságát, nem bírta tovább, albérletbe költözött.

Egyszer aztán szóváltás közben apám megütötte anyámat, aki erre fogta magát, s míg apám dolgozott, összecsomagolta holmiját, és elköltözött. Utólag kiderült, hogy a bátyjához, aki tőlünk a harmadik megyében élt. Megüzente apámnak, hogy válni akar. Befejezte a közösködést.

Apám – aki, úgy látszott, még mindig szerette – elutazott hozzá, bocsánatot kért tőle – ő kért bocsánatot! –, s visszakönyörögte. Csak napokig tartott a béke.

Hiába imádkoztam apámnak, hogy most aztán egy kortyot se igyon, türtőztesse magát, nem bírta, megint rákezdte. Anyám két hónapig viselte, majd ismét elköltözött, s beadta a válókeresetet.

Amikor anyám elköltözött, hívott, hogy menjek el vele albérletbe, hagyjam itt apámat. Nem hagytam. Tudtam, ha mindenki elhagyja, biztos, hogy ideg-összeroppanást kap, s talán még öngyilkos is lesz. Ezt mindenáron el akartam kerülni.

Apámmal maradtam, még most is vele élek.

Nagyon nehéz az életem, hiszen sok gond szállt reám. Igaz, közösen mosunk, főzünk, takarítunk, de mindkettőnknek nehéz. Ő dolgozik, én pedig szakmunkásképzőbe járok. Első éves vagyok.

Én nem járok diszkóba, moziba meg szórakozni, így bizony nehéz barátra lelni. Igaz, volt egy barátnőm, de ő talált magának egy fiút, vele jár szórakozni, vele osztja meg titkait. Most már teljesen egyedül érzem magam.

Nagyon rossz nekem így, sokat sírok mostanában. A nővéremmel is csak ritkán találkozom, hozzánk ő nem jár el apa miatt.

Mindezt csak azért írtam le, mert hallottam anyák napi műsorát, és elgondolkoztam, hogy milyen is az én anyám.

Szeret-e engem, mint ahogy azt néha még írja egy-egy képeslapon? És szeretem-e én őt?

Sokat, nagyon sokat gondolkozom én ezen. Nem vergődöm zöldágra magammal. Most sem tudom eldönteni, küldjek-e neki dísztvíratot, vagy legalább egy képeslapot anyák napjára?

Hiába töprengek, nem is tudom, mit éreznék szüleim iránt.

Gyűlöletet?

Szeretetet?

Úgy érzem, azért, hogy életünk így alakult, mindketten hibásak.

Most pedig megköszönöm, ha végigolvasta hosszú levelem, ami egyben az én életem. Elnézést kérek azért, hogy önnek most én szomorú percekhez szereztem.

Nem is kérek én levelemre választ, csak egyszerűen megkönnyebbültem, hogy valakinek mindezt elmesélhettem.

VADÓC

Kedves Miska bácsi!

Olyan nyúl, mint Vadóc, nincs még egy a világon. Pedig már nem is az enyém, odaadtam az Állatkertnek. Igaz, nagyon fájt megválnom tőle, de tudom, ott jobb dolga lesz, mint itthon a lakásban, hiszen itt még egy házinyúlnak sem jó, Vadóc pedig igazi vadnyúl. Szürke, riadozó, rúgkapáló igazi vadnyúl.

Egész kicsi korában került hozzám.

Szentendrén történt, fent a hegyoldalon, a telkünkön, ahol nincs még kerítés, csak egy csöpp faház áll az öreg mandulafák között, alattuk néhány ribizli- meg egresbokor.

Június első vasárnapja volt, de már szinte rezgett a hőség a táj felett. Fülledt volt minden, állt a levegő.

– Jutkám, nézd, vihar készül – mondta apám, s igaza lett. Délutánra befelhősödött az ég, nagy, sötét pamacsok úsztak rajta, aztán nyugat felől minden elszürkült. Egyszer csak égzendítő dördülés, s óriási cseppekben kezdett hullani az eső.

Én még be akartam vinni a labdámot, ami odagurult egy egresbokor tövébe, amikor a haragoszöld levelek s félig nőtt egresbogyók alatt megpillantottam a nyulat.

Egész kicsi nyúl volt, az eső elől oda bújt be, egészen a bokor tövébe. Hiába rejtőzött, amikor megfogtam, már nedvesedett a bundája. Egész kicsi volt, de fűjt, kapálódzott, még a kezemet is megkarmolta kissé, de azért magamhoz szorítottam, bevitettem fedél alá.

Kis kosárba tettem, felülről bekötöttem kendővel. Így el sem szalad, meg nem is fél annyira.

– Vadnyúl. Szegény kis vadnyúl – mondta anya, s együtt sajnáltuk.

Mi történhetett vele? Elszakadt az anyjától? Vagy kijött a vacokból, és eltévedt?

Apa szerint nem lehetett idősebb háromhetesnél, ami nyulaknál is csak a csecsemőkor vége.

S mi történjen vele, ha elvonul a vihar?

Egyelőre még nem akart csendesedni, szakadt irgalmatlanul, verte a hegyoldalt, agyagos patakocskák csorogtak mindenfelé.

Vajon akkor, ha vége a zivatarnak, ebben a sárban, vízben mihez kezd egy ilyen kicsi, magára maradt jószág?

Elhatároztam, nem engedem el, hanem nevelni fogom. Volt már kiskoromban húsvéti nyulam, igaz, piros szemű, fehér házinyúl, de gondolom, a vadnyúl is megeszti a füvet meg a káposztalevelet.

Apuék kicsit tiltakoztak, hogy nem pesti lakásba való a nyúl, de hamar meggyőztem őket. Csak addig tartom, amíg kicsit megerősödik, és szabadon engedhetem. Ilyen tehetetlenkét még el se ereszhetnék, elkapná az első kutya vagy macska.

Eső múltán azonnal szedtem egy kis füvet. Csatakos volt még, kiterítettem az asztalra szikkadni, meg törölközővel is szárítottam, tudtam, nem jó a nyúlnak a vizes fű.

Mikorra szerintem már megfelelt nyúleledelnek, beraktam belőle a kisnyúl mellé a kosárba, s lestem, mit szól hozzá. Nem szólt semmit, csak ijedten behúzódott a sarokba, s amikor meg akartam simogatni, ki akartam venni kicsit a kosárból, megint fújtatott, kapart. Mintha csak kismacska volna.

– Ejnye, de vadóc vagy! – mondtam neki, s attól kezdve az lett a neve is: Vadóc.

Másnap estig voltunk a hegyen, de hiába kínálgattam Vadócot, nem evett az szál füvet sem.

– Lehet, hogy még nem tud enni? Hogy még csak szopott? – töprengtem.

Gondoltam, adok neki kis tányérkában tejet, hátha issza.

Nem itta. Toporzékolni kezdett, kiborította. Hiába magyaráztam neki: „Éhen halsz, te szerencsétlen!” – nem értette.

Ismét adtam elé egy csöpp tejet, s belenyomtam az orrát, hátha akkor rájön az ízére.

Megint felborította, de amint figyeltem, láttam, hogy azt a kevéske tejet, ami ott maradt a száján szélén, lenyalta.

Hogyan adjam neki a tejet? Hogyan?

– Megvan! Meg kéne szoptatni! Cumival, mint a pólyásokat!

Igen ám, de mit kezd egy ilyen pici nyúl egy pólyás babának való cumival? Bele sem férne a szájába. S még ha férne is, itt a hegyen úgyszincs cumink. Na, majd otthon lesz valami. De mi?

Addig gondolkoztam a nyúlcumin, amíg eszembe jutott, hogy a gyógyszeres szekrényünkben van egy üvegből készült, gumivégű szemcsőpptető. Abba mindig csak keveset lehetett felszívni, és csak cseppeket nyom ki. Hátha az megfelelne.

Alig vártam, hogy hazaérjünk. Ruhába csavartam a nyulat, mintha pólyás volna, tejet szívtam a szemcsőpptetőbe, s bárhogy tiltakozott Vadóc, a szájába erőltettem az üvegcső végét, belenyomtam a tejet. Lenyelte.

„Meg vagy mentve, kisöreg!” – gondoltam, s elkezdtem így etetni. Tiltakozott, kapálódzott, de evett. Nem tudom, mennyit eszik egy kis vadnyúl, de azt hiszem, jóllakattam.

Másnap reggel is megettettem. Azután még négyszer.

Harmadnapra már nem is kapálódzott úgy, negyedik nap már be sem kellett pólyáznom. Rászokott a cumira.

Egy hét múlva rágcsálni kezdte a salátalevelet is.

Vadóc nem halt éhen, megmenekült.

Két hétre rá már megvolt cumi nélkül, evett elegendő zöldséget.

Újpesten laktunk, a régi városi házakban, nagy, körülkerített park van itt, fákkal, bokrokkal és sok-sok gyeppel.

Oda hordtam le Vadócot legelni.

A gyerekek mindig körülvettek, s nem akarták elhinni, hogy tényleg vadnyúl. Pedig elég vad volt. Nem hagyta, hogy simogassák, s nagyon kellett rá vigyázni, el ne szaladjon. Egyszer megugrott, hatan kergettük, s csak a betonkerítés mellett tudtuk elkapni.

– Szabadon kéne már engedni! – mondta apa, de akkorra már nagyon megszerettem, nem akartam tőle megválni.

Igaz, néha elgondoltam, mi lesz, ha nagyobb lesz, igazi nagy vadnyúl, akkor vajon mihez kezelek vele. A lakásban még az ilyen kisnyúlnak is szaga van, hiába takarítom a ládikáját mindennap. A nagyot pedig nem is tarthatnám ilyen kis ládában. Ketrec pedig el sem férne a konyhában.

Éreztem, vége szakad a szép napoknak, Vadócot egyszer csak el kell engednem kint a szabadban.

Csakhogy közben Vadóc kezdett velem megbarátkozni. Már nem fújtatott, nem toporzékolt, ette kezemből a répalevelet, káposztalevelet.

Mi lesz vele, ha elengedem? Megfogja valaki, és megöli? Vagy róka áldozata lesz? Nem szokta meg szegény a szabad életet. Kiskorában megfosztottam tőle. Hogyan szokik hozzá?

Ez volt a nagy kérdés.

De Vadóc nőtt, már egész süldő nyúl lett, megizmosodott, nem tarthattam tovább.

Elhatároztam, hogy hét végén Szentendrén, ugyanott, ahol megtaláltam, eleresztem. Aztán majd meglátjuk, mihez kezd?

Eljött a búcsú pillanata.

Megsimogattam, becézgettem Vadócot, még meg is csókolgattam, aztán odatettem az egresbokor alá, ahol találtam.

Vadóc azonnal érzékelte, hogy nem fogja őt senki.

Hirtelen megugrott, de mikor észrevette, hogy nem lépett senki utána, lassú, kényelmes nyúlügetésbe kezdett. Billegett a mandulafák között, ágaskodott néha, mintha csak keresné, merre is induljon. Fel az erdőnek vagy le a kertek felé.

Lefelé indult. Hiába kiabáltam utána:

– Ne arra, Vadóc! Fordulj meg! – úgysem értette.

Kényelmesen, vizsgálódva, meg-megállva ügetett, míg csak el nem tűnt a szemem elől.
– Szegény Vadóc! Mi lesz veled? – sóhajtottam, amikor letről harsány kutyaugatást hallok.
Megismertem. Csermákék foxija ugatott. Vadul, harciasan.

Tudtam, hogy beleakadt Vadócba.

Jaj, mi lesz?!

Akkor az ugatás elkezdett felénk közeledni. Jött, csak jött a kutyaugatás, aztán megpillantottam Vadócot. Cikcakkban közeledett mandulásunkhoz, nyomában a kutya.

Már majdnem elkapta, amikor a szerencsétlen odaért hozzám.

Hirtelen felkaptam, és ráordítottam a kutyára.

Hiába ordítottam, a kutya ugatta kezemben a nyulat, az meg lihegett, s éreztem, milyen kétségbeesetten kalapál a szíve.

Aztán odajött apa is, elzavarta a kutyát, én meg ottmaradtam Vadóccal. Szegény vadnyúllal, amelyik teljesen elszokott a szabadságtól. Se nem vad már, se nem szelíd, valahol ott van a kettő között. Mi lesz így vele?

Már bántam, hogy fölszedtem. Hátha átvészelte volna az esőt? A testvérei, társai biztos átvészelik. S hátha nem hagyta el az anyja sem, ott volt a közelben, csak lapult, és nem vettem észre. Önző voltam. Igaz, jót akartam a kisnyúlnak, de lehet, hogy inkább csak simogatni, becézni akartam. Most már mindegy, úgymint mindegy, semmin nem segíthetek. S még így sem tudom, mi legyen Vadóccal.

Apám mondta: „Meg kéne próbálni az Állatkertet. Hátha nekik kell egy vadnyúl.”

Másnap telefonon felhívtam őket.

Mondták, hogy vigyem be.

Beleraktam a kosárba, lekötöttem, bevittem. A kisállatok osztályához kellett mennem, egy nénihez.

Megnézte Vadócot, csodálkozott, hogy mekkora nagy.

– Azt hittem, nyúlfióka. Olyat szoktak néha behozni, kaszálás után. De ritka, amelyik megmarad. A vadnyúl nem nagyon tűri a fogságot.

– Vadóc már megszokta – s elmondtam történetét. A szabadon engedést meg a kutyát is.

– Akkor ez megmarad nálunk – jegyezte meg a néni, majd elővett egy keménytáblás nagy könyvet. Abba beleírta, hogy a mai napon gyarapodott az állatállomány egy körülbelül három-négy hónapos mezei nyúllal. S beleírta azt is, hogy az adományozó Basa Judit hatodik osztályos általános iskolai tanuló. Vagyis én. És az Állatkert nevében megköszönte.

Megkértem, hadd legyen ott, amikor Vadócot a helyére rakják.

Mondta, hogy kifutós helye lesz majd, de először még megfigyelőbe kerül, nincs-e valami rejtett betegsége.

A megfigyelő is jó nagy ketrec volt, hússzor akkora, mint az otthoni ládája.

– Itt jó dolgod lesz, Vadóc – gondoltam, amikor otthagytam őt. Sokszor néztem vissza, de ő nem nézett utánam. Ismerkedett az új helyével.

Vajon megszokja-e? Vajon tényleg jó sora lesz-e az Állatkertben?

Nem tudom. Csak remélem. És nagyon-nagyon kívánom neki.

És úgy szeretnék bocsánatot kérni tőle.

Ne haragudjon rám, amiért így elrontottam az életét.

KETTÉTÉPETT BÉLYEG

Kedves Miska bácsi!

A következő levelet nem magának írtam, hanem apámnak. Csakhogy nem mertem neki odaadni. Egyszerűen féltem. Pedig mindent beleírtam, amit ki akartam neki tálalni. Segítsen rajtam! Olvastassa fel a műsorban Balázssal, neki szakasztott olyan hangja van, mint nekem. A nevem ne mondják be, de azért úgy intézem, az apám is hallja az adást. Aztán vagy magára ismer, vagy nem. A többi pedig már az ő dolga. Ugye, teljesíti kérésemet?

(Teljesítem. Íme, a levél.)

Kedves Apa!

Tudom, ezt nem így kellene elintézni mutyiban, levélben, papiroson. Oda kellene állnom eléd szemtől szembe, mint férfi a férfival és úgy kéne a szemedbe vágnom: ez így nem mehet tovább!

Meg kéne mondanom, de nem merem. Félek, hogy begurulsz tőle, lekeversz egy fülest, aztán még jobban elrontjuk a dolgot.

Vagy: tegyük fel, nem gurulsz be, mert éppen jókedved van, nyomsz egy barackot a fejemre, mintha még most is dedós volnék; vagy ami még rosszabb, elnézően vállon veregetsz, vagy gúnyosan a szemem közé röhögsz, hogy legszívesebben kiugranék tőle az ablakon.

Apa! Te egyszerűen nem veszed észre, hogy én már tizennégy éves vagyok. Ti-zen-négy!!!

És ha nem tudnád, akkor most elárulhatom, hogy már jó rám a skótkockás öltönyöd, amit te nem is szeretsz, pedig haláli klassz. A nadrágja hossza már pont jó nekem, igaz, derékban kissé lötyög, meg a zakón is beljebb kéne venni a gombot. A múlt héten felpróbáltam. A Milánóból hozott olasz csukád pedig már alig megy a lábamra, mert a tied csak negyvenkettes, az enyém meg negyvenhármas. És már csak egy centivel vagyok alacsonyabb nálad, de ha így nővök, akkor jövőre már hattal több leszek. Két év múlva fél fejjel. Akkor majd fölpislogsz rám, ágaskodsz kicsit, hogy ne legyek sokkal magasabb, de még akkor sem fogod észrevenni, hogy valami megváltozott közöttünk. Mert nem akarod észrevenni!

A múltkor, amikor itt voltak nálunk az Amália néniék, és összecsapkodták a tenyerüket, hogy „de megnőtt ez a gyerek, már kész felnőtt!”, te kapásból leintetted őket, és csak heherésztél, hogy „ugyan, Amália! Kisgyerek ez még, csak kinyújtották”.

Jót mulattatok rajtam, mintha csak vicc lennék a Ludas Matyiból.

Erről jut eszembe, hogy amikor két héttel ezelőtt a heverőmön megláttad a Ludas Magazint – ami éppen ott volt kinyitva, ahol az a jó mellű csaj bemászik az ürge ágyába –, elkezdted krákogni, hogy nekem valóbb újságokat is olvashatnék, mert ez még csak tizenhat éven felülieknek volna való, mint a korhatáros filmek a moziban. Kár ilyesmivel a fantáziámat felgerjeszteni.

Pontosan úgy tettél, mint Szidónia néni, a rajztanárnőnk, aki öreglány, és a múltkor, amikor elcipelt bennünket a Galériába, hogy ne csak tanuljuk, értsük is a művészetet; csak a tájképeknél meg a csendéleteknél hagyott bennünket ácsorogni, a pucér alakoktól arrébb hessegetett, még akkor is, ha szárny volt rájuk festve.

Mintha talán nem tudnám, hogy egy nőnek mi je van, és hol, és azt, hogy mire való.

No persze, nem tőled tudom!

A vágott szájú Sinya világosított fel még negyedikes koromban, lent a téren. Meg az iskolaorvos is regélt valamit, meg aztán az összes szexkönyvedet is végigolvastam ám délutánonként, amikor nem vagy idehaza.

No de nem ez bántja a csőrömet. Az, hogy szégyenlős vagy, a te dolgod, nekem már nyolc. A Terjék Vica egyébként már gyakorlatilag is fel akart világosítani, csak nem utazott el az apja, így aztán nem jött össze a dolog. Egy kicsit elhalasztódott.

Tudom, erre most löknéd a nagy sódert, hogy korai még, meg ilyesmiket, és lehet, hogy igazad is van, de honnan tudjam, hogy igazad van, ha soha nem ülsz le velem, hogy dumáljunk egy nagyot. Én kérdeznék tőled, te meg levennéd a fapofát, és úgy válaszolnál, mintha a haverod volnék. Tudod, milyen klassz lenne?

Hülyeség!

Ábránd!

Egyszerűen nem veszel komolyan, és csak cikizni tudsz.

A múltkor, amikor itt volt nálam a Tóni, a Lencsés meg a Hangya, és éppen egy rádiót büttyköltünk, te odajöttél, de nem az érdekelt, min dolgozunk, és milyen klasszul haladunk vele, hanem végigmértél bennünket, és elkezdted kedélyeskedni: „Na, hadd látom, van-e köztetek ragyásabb az én Ferkómnál?” – és úgy bámultad végig a pofánkat, hogy majd elsüllyedtem. Pedig nem is az enyém a legragyásabb, hanem Lencsésé, de elég baj az neki. És ha még nem vetted volna észre, azóta nem is voltak itt nálam a fiúk, mert nem akarnak veled találkozni. Nem mondják, de tudom! Most mondjam azt, hogy én sem akarok veled találkozni?! Így nem! Másképp meg nem tudsz... vagy... nem akarsz!

Sokáig mondhatnám még. Van ám még ez is, az is. Egyszer föl kéne írni, marhára összejönne. De te azt nem köszönnéd meg! Nálam meg csak fölmenne tőle a pumpa. És akkor megint csak röhögnél, hogy „dacos a fiú, dacos”.

Dacos a nyavalya, érted?!

Csak egyszerűen nem bírom már!

Nem bírom! Érted, apa???

És ez a bélyegügy, ez végképp betette a kaput.

Emlékezz csak vissza az esetre. Én már éppen kész voltam a lecajjal, bepakoltam a táskámat, és odaültem az asztalhoz levelet írni. Az Ágotának, akit a nyáron Csillebércen, a táborban ismertem meg, és azóta levelezünk. Haláli klassz csaj! Nem a karosszériája, annál biztos akad jobb is, hanem úgy, egészében. Jó fej, mindenről el lehetett vele dumcsizni, istenien tollasozik, állati sokat olvas, meg táncolni is tud, és minden. És én igenis mindent megírhatok neki levélben, őszintén, ami csak történt velem, mert ő nem nevet ki, hanem őszintén válaszol, és ő is megírja a maga dolgait, na szóval, érted?

Érted a csudát! Éppen a bélyeggyűjteményemről írtam neki, meg arról, hogy a legkedvesebb bélyegem az a nagy holland, amit még nagyapától kaptam, aki járt is Hollandiában, onnan hozta, akkor, amikor én még nem is éltem... és el akartam az Ágónak küldeni, hogy megnézzé, milyen is, mert ő biztos, hogy visszaküldi, amikor jöttél te. Megláttad, hogy levelet írok, meg azt is kiszúrtad a megszólításból, hogy csajnak. Erre elkezdted nyúlkálni a levél után, hogy „hadd lássam, miket irkálsz”, és én akkor nem hagytam, de te erősebb vagy, azért mégiscsak sikerült átraknom a másik kezembe, összegyűrtem, betettem a számba, elkezdtem rágni, hogy lenyeljem, mire te ordítani kezdted, hogy „micsoda viselkedés ez az apáddal szemben!”, és annyira pipa voltál, hogy felkaptad a holland bélyeget az asztalról, és kettétépted.

A legkedvesebb bélyegemet!

Amit a nagypapa adott!

Aztán amikor láttad, hogy egészen belevörösödök, hirtelen lement nálad a pumpa, nem szóltál semmit, csak kimentél.

Én meg kiköphettem a levelet a számból a végében, mert azt úgy már nem lehetett elküldeni. Írok másikat.

Amikor nem leszel itthon. De mit írjak Ágónak, amikor a családomról érdeklődik? Mit írjak rólad? Mit írjak arról, milyen ember az apám?

És amikor fél óra múlva visszajöttél, és letetted azt a zacskó narancsot az asztalomra, és gyorsan kimentél, akkor sem volt egy szavad sem.

Most itt a narancs.

És ott a bélyeg.

Kettétépvé.

A levél pedig nincs sehol. Azt lehúztam. Elvitte a víz.
Legszívesebben magamat is lehúztam volna, hogy eltűnjek ebből a házból örökre.
Apám! Edd meg a narancsodat!
Nekem nem kell!
Hát nem érted, hogy nekem nem a narancsod kell?!
Igazán nem érted???

ÉN SZŐKE HERCEGEM

Kedves Miska bácsi!

Mostanában minden éjjel fiúkkal álmodom, s álmaim néha átnyúlnak az ébrenlétbe is. Bár az utóbbit, azt hiszem, inkább ábrándozásnak nevezik. Néha már attól tartok, hogy ez valami kóros állapot kezdete, s el nem tudom képzelni, mi lesz a vége.

Édesanyámmal az ilyet nem lehet megbeszélni, pedig ő a világ legrendesebb anyukája, mindent megadna nekem, csak sajnos vannak megrögzött nézetei, amiken nem tudja magát túltenni. Ilyen például az is, hogy egy magamkorabeli lánynak a tanulás a dolga, felkészülés az életre, a fiúk pedig csak megzavarják a kislányok fejét, s arra törekszenek, hogy megrontsák őket. Érdekes módon, ő ezt mindig ilyen óvatosan fogalmazza meg, mintha nem lennék már réges-rég nagylány, s nem tanultuk volna tavaly, a nyolcadikban egész részletesen az emberi testet, annak különféle szerveit és azok funkcióit.

Az álmokról, azokról nem volt szó a biológiaórán. Az osztályfőnökin sem. Sem az érzésekről, sem a gondolatokról, sem a vágyakról. Ezért is vagyok én most bajban.

Személyesen, szemtől szembe, biztos, hogy nem merném elmondani az én legbensőbb dolgaimat, még a lányok előtt is titkolom őket, de így levélben más. Ez olyan, mintha magamnak mondanám, csak sokkal jobb, mert tudom, hogy választ is kapok rá. S talán megnyugtató lesz az a magyarázat. Rám férne.

Nagyjából két hónapja kezdődött el az én álmodós korszakom. Korszaknak kell neveznem, jobb kifejezést nem tudok.

Világosan emlékszem rá, azon a szombaton a *Kalifornia ege alatt* című film ment a tévében. Szép tájak voltak benne, és egy csodálatosan szép, igaz szerelem. Nagyon megragadott. A szerelmesek egész fiatalok voltak, s a főszereplő lány annyira hasonlított hozzám, mintha csak testvérem volna. Ehhez tudni kell, hogy én karsú termetű, jó alakú, barna szemű, gesztenyebarna hajú lány vagyok, s bár még csak jövő hónapban leszek tizenöt, nyugodtan mondhatnám magam tizenhatnak is. Az a színésznő, aki a lányt alakította, ugyancsak tizenhat volt a filmben. A partnere magas, kisportolt alakú, szőke hajú, de csodálatos mélykék szemű fiú volt. A filmben tizennyolc évest alakított, de nem is nézett ki többnek.

Nos, azon az éjszakán álomban megjelent a szőke fiú. Hófehér ruhában volt, hollófekete lovon ült, úgy állt meg az erkélyünk alatt, s kérlelt, menjek vele. Üljek eléje a nyeregbe. Biztatott, hogy ugorjak le, nem magas az első emelet, ő majd elkap a karjával. Sokáig haboztam, aztán fölálltam az erkély korlátjára, behunytam a szemem, s ugrottam.

Ekkor felébredtem.

Attól a naptól kezdve minden éjjel fiúkkal álmodtam.

Egy sem volt közülük ismerős, pedig volt szőke, barna, fekete, egyszer még vörös is; volt alacsony, magas, köpcös és nyúlánk; volt, amelyikkel villamoson találkoztam, volt, amelyikkel a Balatonon, egyikkel pedig egy sötét erdőben, úgy, hogy azt hittem, meg akar ölni. Érdekes, hogy mindegyikkel csak egyszer álmodtam, de azzal a szőke filmszínésszel már négyszer. Mind a négyszer a fekete lovon jött el értem. S mikorára a karja közé szoríthatott

volna, mindig felébredtem. Már nevet is adtam neki. Ne tessék kinevetni, de úgy hívom: ÉN SZŐKE HERCEGEM. Nem bánnám, ha a többiek helyett mindig velem álmodnék.

Nézegettem már napközben is a fiúkat, hátha valamelyik hasonlít rá, de egyik sem. Bent a gimnáziumban sem. Pedig biztosan jelent valamit az az álom.

Gyakran észreveszem, hogy engem is méregetnek a fiúk, leszólítanak, ismerkedni akarnak.

Ez persze nem újság, hetedikben egyszerre hat osztálytársam akart velem járni, de azok olyan idétlen kisfiúk voltak, szinte röhejesek.

A mostani osztálytársaim, pontosabban a fiú osztálytársaim már egészen mások. Magasabbak, erősebbek, mint én, egész jó fejek, és nincs is bennük semmi idétlen. A felsőbb osztályosok között pedig van, aki már egészen férfi.

A négy hónap óta, mióta gimnazista lettem, hárman akartak eddig velem járni, ami egész tűrhető siker, csak éppen egyik sem kellett. Egyrészt tartok anyutól, másrészt egyik sem hasonlított az én igazi ideálomra, ÉN SZŐKE HERCEGEMRE.

Már kezd az a hírem lenni a suliban, hogy gögös vagyok, pedig nem is vagyok az, és sokat ábrándozom a fiúkról.

Éjjel, amikor fölébredek valamelyik „fiús álmomból”, sokáig nem tudok még elaludni, s olyankor mindig álmodozni szoktam. De úgy, hogy közben határozottan tudom, hogy gondolkodom. Néha egész logikusan.

Próbálom megálmodni, milyen is lehet az a fiú, akivel én tűzön-vízen keresztül boldogan járnék.

A külseje, nem is vitás, a SZŐKE HERCEG.

De nekem lelki igényeim is vannak. Nem elég, hogy szép, elvárom, hogy ne legyen erre beképzelt. Osztályunkban elég sok a beképzelt fiú, nagyon ellenszenvesek.

Szeretném, ha biztonságban érezhetném magam mellette. Ezt nem úgy értem, hogy hozzám se nyúljon, hanem úgy, hogy csak azt tegye, amit mind a ketten egyformán szeretnénk. Ne legyen erőszakos, tudjon türelemmel várni.

S milyen szép volna, ha megértő lenne irántam. Elnézné hibáimat is, de ez is kölesönös lenne, mint közöttünk minden.

Őszinteséget is várok tőle, természetesen én is őszinte lennék hozzá. Olyan őszinte, mint amilyen most is vagyok. S mindezt gátlás nélkül, mintha csak levetkőzne a lelkünk a másik előtt.

Tessék elhinni, olyan jó dolog álmodozni róla. Olyankor valami édes boldogság szorítja össze a mellemet, ami szorít, csak szorít, és mégis olyan jó.

Milyen csodálatos volna, ha olyan lenne, akivel mindenről el lehet beszélgetni. Ami engem érdekel, őt is; és órákat, napokat tudnánk beszélni egymással, s együtt örülnénk még az olyan kis apróságoknak is, mint amikor rászáll a virágra egy szép, tarka pillangó.

Ja, és legyen művelt is, szeresse a könyvet, a színházat és a zenét. Mindháromat nagyon szeretem, talán egyformán is, csupán a hangulatom szerint kívánom hol az egyiket, hol a másikat. Legjobban a zene hat rám. Szeretem a szimfonikusokat is. Olyankor szinte ráhasalok a dallamok hátára, egészen elernyedek, s repülök, csak repülök. Micsoda boldogság lehet kettesben repülni, egymás kezét fogva. Szállni, csak szállni behunyt szemmel, egyre feljebb, egyre magasabbra...

Lehet, hogy romantikus vagyok?

Vagy egyben realista is?

Ugyanis feltétlenül elvárom tőle, hogy legyen családszerető, és természetesen hűséges. Csak boldog családot akarok elképzelni. Ahol mindenki örül a másiknak, s azt nézi, hogyan szerezhetne a többieknek mindig örömet. Derűs, világos otthont képzelek el, és sok szép gyereket. Én egyedüli vagyok, pedig de jó lenne, ha legalább egyetlenegy testvérem volna. Az

én gyerekeim ne legyenek egyikék. Szőke, barna szemű, rózsás arcú gyerekeket akarok magam köré, akiket magamhoz ölelhetek. Olyan tündérik a tejszagú csecsemők.

Tessék elhinni, olyan jó álmodni. S úgy fáj, amikor az életben durvasággal, gorombasággal is találkozom. Gyakran találkozom. Még az osztályunkban is, pedig elég rendes társaság.

Amikor egy fiú elkap egy lányt, csak azért, hogy közben fogdoshassa, a lány meg engedi, hogy dögönyözzék, olyankor én mindig nagyon szomorú leszek. És olyankor sosem tudom, én vagyok-e túl igényes, túl naiv, vagy... vagy pedig ők nem szoktak sohasem szépeket álmodni?

Szerintem, aki tud szépen álmodni, az élni is szépen akar. Az gyűlöli a rútat, a rosszat, a gazemberséget.

Az én álmaim inkább szépek, mint rosszak. Minden éjjel fiúkról álmodom, de csak ritkán van okom őket gyűlölni.

S amikor felébredek, akkor is jó hinni, hogy az ember jó. Tud jó lenni. Csak akarjon...

Lassan befejezem. Kicsit önző voltam, amiért ilyen sok idejét raboltam el. Azt sem bánom, ha rövidebben válaszol. Viszont kérem, feltétlenül válaszoljon arra:

Normálisnak tekinthetők-e az én álmaim? S az, hogy ébren is tovább álmodom őket? Ugye, azért nem kell nekem pszichiáterhez mennem?

Még egy nagy kérésem volna. A Rádió- és Televízióújságban kinyomoztam, hogy az ÉN SZŐKE HERCEGEMET George Hunternak hívják, amerikai filmszínész. Könyörgöm, tessék valahogy megszerezni a címét, hogy kérhessek tőle egy dedikált fényképet. Ott őrizném a tolltartómban, az órarend mögött, hogy mindig velem legyen.

Ugye, nem baj, hogy ilyet kérek?

PEDRÓÉK BANDÁJA

Kedves Miska bácsi!

Félek.

Nagyon félek!

Nem akarok a „KÉK FÉNYBEN” áldozat lenni!

Igazán nem is tehetek semmiről, úgy zuttyantam bele az egészbe. Most meg nem tudok belőle kimászni. Pedig az elején nem gondoltam én semmi rosszra.

Amikor június végén Matilddal kiültünk a téren a padra, ott, a játszótér mögött, ahol bokrok vannak, csak levegőzni akartunk. Meg dumcsizni. Mi mást tehet az ember egy vacak lakótelepen. Ráadásul ez kisváros és a lakótelep is mini. Bánná a rossz nyavalya, hogy kicsi, inkább az a baj, hogy ez már régebbi lakótelep. Húszéves. Akik akkor voltak srácok, azok már felnőttek, az ő srácaik pedig még kicsik. Nincs elég tini. A városba nem lehet mindig becsalinkázni, itt meg dögunalom.

Ezt azért írtam le, hogy megértse, miért örültünk annyira Matilddal, amikor az a két csávó odaült mellénk. Az egyik olyan középmagas barna, az volt a James. A másik, a hosszabbik, kicsit ragyás képű volt a Cérna. Ő a lakatosszakmát tanulja, James meg egyelőre csak lóg a levegőben. Ő is most járta ki a nyolcadikat, mint mi, csak ő túlkoros. Most piheni ki az iskola fáradalmait.

Olyan röhejes volt, amikor az egészet leadta nekünk. Ott hadonászott a kezével előttem, merthogy ő mellettem ült, Cérna pedig Matild túloldalán.

Még hogy fáradalmait? Kacagnom kellett. A James meg mondta, hogy csináljam csak, mert állati jól áll, ahogy röhögök, és kilátszik a fogam a számból. Azt is mondta, látja, hogy jól tudnék vele harapni. Még hogy harapni? Én? Aztán mi a csudát harapnék, nem vagyok én kutya. Mondtam is neki, erre meg ők röhögtek jót a Cérnával, azután kijelentette, hogy a

harapást azt bízzam én őrá. Ő majd megtanít. „Mire?” – kérdeztem, mire rám bámult, hogy tényleg ilyen szende vagyok, vagy csak tettetem magam.

Amikor át akart ölelni, kibújtam a karja alól, és fölszaladtam. Matild nem szaladt utánam, igaz, őt Cérna nem is akarta fogdosni.

Azzal együtt nem bántam, amikor másnap megint eljöttek és odaültek mellénk a padra. Úgy, mint tegnap. Mellém a James, Matild mellé a Cérna. Úgy látszik, így beszéltek meg egymás között. Nem is bántam, nekem úgylis a James tetszett, Matildnak meg nem számított, hogy Cérna kicsit ragyas a pattanásoktól, merthogy Matild is az kissé.

Dumcsiztunk, hülyéskedtünk, aztán James elkezdett vicceket mesélni. Olyan jó zaftosakat, amitől otthon lekevernének egy fülest. Kivált az anyám, ő még apámra is zabos, ha az olykor káromkodik. Pedig isteni viccek voltak. Aztán Matild is mondott egyet, merthogy a suliban is csíptük a jó vicceket. Később a James addig zrikált, amíg én is mondtam egy zaftos viccet.

– Na végre! – tette akkor kezét a combomra. – Már azt hittem, azt sem tudod, miből lesz a cserebogár.

Erre én fogtam a kezét, és arrébb lódítottam, hogy ne tapogasson. A suliban sem bírtam, hogy a fiúk tapogassanak. Meg aztán az anyám kijelentette, csak egyszer lásson meg valami ilyet, akkor megnézhetem magam. Akkor jobb lett volna meg sem születnem.

James azonban nem nyughatott. Megint rám rakta a kezét. Nem volt az rossz, de mégis, hogy jön hozzá, amikor én nem akarom. Inkább fölmentem. Matild lent maradt. Később csókolóztak is Cérnával. Matild már hetedikes korától smárolós volt, olyan a természete. Az ő dolga.

Másnap gondolkodtam, lemenjek-e? Aztán mégis lementem, mert az az igazság, hogy egy kicsit belezúgtam a Jamesbe. Persze azért nem annyira, hogy ő is észrevegye.

Megint vicceket mesélt, meg a haverjairól, hogy milyen stikliket szoktak csinálni. Rajtuk kívül még négyen vannak a bandában. A Bunkó, a Csülök, a Füttyi meg a Pedro. A Pedro köztük a vezér, ő már elmúlt húszéves is. Meg van velük egy csaj, a Karola. Roma csaj, irtóra beleváló, már megjárta a javítót is. Ötször szökött el onnan.

Mondtam is Jamesnek, hogy állati szöveged van, annyi mindent ki tudsz találni. Mire ő kijelentette, hogy ez komoly, és ha nem hiszem, majd be is mutat a haverjainak, csak menjek el vele. Erre mondtam, hogy megy a fene, jöjjenek ők ide, ha kíváncsiak rám.

Egyik nap eljöttek. Ahogy ültünk a padon, egyszer csak körülfogtak. Állatira megijedtem, hogy mit akarnak, de James mondta, hogy nyugi, csak meg akarnak bennünket ismerni. S jobb nekünk is, ha mi is megismerkedünk velük.

Be kell vallanom, nem tetszettek. Még a Csülök meg a Füttyi csak kinézett valahogy, de a Bunkó! Az tényleg olyan nagy, marha bunkó volt, hogy elszaladnék előle, ha este találkozánk. A Pedro nem volt ronda, csak nyitva volt az inge, kilógott a nadrágjából, és olyan szőrös melle volt, mintha majom volna. Karola már nem volt velük. Állítólag visszavitték az intézetbe.

James haverjai meg csak néztek bennünket. Mintha csak valami portékák vagy mik lennénk. Nagyon zavart. Kezdttem magam rosszul érezni köztük.

Ekkor a Pedro ránézett Jamesre meg Cérnára, s csak annyit mondott: „Oké, fiúk! Csak egy kicsit még fiatalok.”

Aztán ránk förmedt:

– Elmúltatok már tizennégy évesek?

– Miért fontos ez? – kérdeztem ijedten.

– Mert fontos! – nézett a szemembe. – És arra feleljetek, amit kérdeztem: igen, vagy nem?

– Iiigen... – hebegtem, és Matild igenjén is hallottam, hogy cefetül be van rezeivé.

– Akkor jó, akkor járhattok velünk – mondta Pedro, s a hangjában volt valami, ami szerint mi most boruljunk térdre, hogy ő ezt nekünk megengedi. De azt, hogy mi akarunk-e velük járni, nem is kérdezte. Egyszerűen kijelentette:

– Mehetünk!

Én erre mindjárt mondtam, hogy ők mehetnek, de mi nem, mert azt nekünk előbb odahaza meg kell kérdeznünk, meg különben is...

– Nem érdekel! – reccsent rám Pedro, de Füttyi rászólt, hogy: „Nyugi, öreg, sokan vannak!”

Tényleg sokan voltak a közelünkben. A kőasztaloknál kártyáztak a férfiak, meg sakkoztak, ismerősök is voltak közöttük.

Szerintem ez volt a mázlink.

Jamesék összeszedelődzködtek, indultak. De azért Füttyi még visszaszólt:

– Csao bábik, még látjuk egymást!

Nem vagyok túl majrás, de amikor azok elmentek, hát én akkor kezdtem el reszketni. Matild is felsóhajtott:

– Phü, az anyját! Ezt megúsztuk...

Azóta félek. És már James sem érdekel. Az ablakunkból látom, hogy ott ül a padon, lesi, jövünk-e, de nem megyünk. Matild sem megy.

Igaz is, Matild a múltkor bent a városban összefutott Cérnával, aki, úgy látszik, mégiscsak a legrendesebb közöttük.

Figyelmeztette Matildot, hogy marhára vigyázzunk, merthogy vérszerződést kötöttek ellenünk. Mert a Pedro kijelentette, hogy velük nem lehet packázni. Meg most úgyis csak nélkül vannak.

Nem tudom pontosan, mi az a vérszerződés. De gondolom. Hallottam már ilyeneket a KÉK FÉNYBEN. Miután már lesítették őket. De mindig csak utána, sohasem előtte.

Félek. Nagyon félek.

Nem tudom, mit tegyek.

Anyáméknak nem merek szólni, tudom, nekem esnének, apám talán meg is tépne, nem hinné el, hogy nem én kerestem magamnak a bajt.

Szólnék talán már egy rendőrnek is, de a mi környékünkön nem jár ügyeletes. Meg aztán hogyan tudnám neki bebizonyítani, hogy tényleg veszélyben vagyok?

Pedig előre érzem a bajt.

Elmúlik a nyár, jön az ősz, sötétek lesznek az esték, télen még a reggelek is. Eddig ide a telepre jártunk suliba, de most be kell menni a városba, a szakközépbe meg boltba, vagy mit tudom én, hova.

Mi lesz akkor, ha egyszer csak elém áll Pedro meg a többiek?

Én még eggyel sem voltam, úgy.

S akkor mindjárt hatan jönének. De még Cérna nélkül is öten. Mit tudok tenni, ha azok öten vannak és lefognak?

Még végiggondolni sem bírom.

Nincs hozzá fantáziám.

Meg gyomrom sincs.

Rettenetes!

Kinek könnyörögjek, hogy védjen meg tőlük?

SZIMFONIKUS POFON

Kedves Miska bácsi!

Több levelet írtam már önnek, mégsem ismerhet eléggé, hiszen eddig nem voltam teljesen őszinte. De most nagyon az leszek. Annyira, mintha egy pszichológusnak mondanék el mindent.

Az iskolában folyton kérdezik tőlem:

– Miért vagy mérges?

Erre mindig kényszeredetten elnevetem magam, úgy válaszolok:

– Nem vagyok mérges, csak komoly.

El is hiszik, mert tényleg komoly vagyok. Pedig egész más a baj. Nem komoly vagyok, hanem szomorú. Nagyon-nagyon szomorú. Meg beteg is. Sokszor, nagyon sokszor belenyilallik a fájás a gyomromba meg a hasamba.

Kérem, ne ijedjen meg! Nem vagyok terhes! Egész más bajom van.

Nem vagyok boldog!

Tudom, hogy most nyugodtan megkérdezhetné tőlem:

– Te Márti, te nem vagy boldog? Hiszen mindened megvan!

Mondjuk rá. Az igaz, hogy háromszobás házban élek az Újház utcában. A középső nővéremmel közösen van egy szobánk, magnónk is van, vannak galambjaim, volt egy ékszerteknősöm is, de az sajnos elpusztult. Azt is megengedte apu, hogy nyolcadikos létemre eljárjak az MHSZ lövész körébe.

Az otthonunk szép, teli van virággal. Anyukám ugyanis valamikor dísznövénykertész akart lenni, csak nem vették őt fel az egyetemre. Most annyi virágja van, meg olyan különlegesek is, hogy az egész utcában összesen nincs annyi. Apu bányába jár, egész jól keres, régen, amikor több volt a szabad ideje, csirkével foglalkozott, most nyulakat tart. Nem a pénzért, kikapcsolódásnak. Amikor idehaza van, minden idejét azokkal tölti. Bennünket békén hagy. Az ellenőrzőmben a jegyeket meg a bizonyítványomat is mindig az anyu szokta aláírni.

Megjegyzem, emiatt nem lehetne sok oka panaszra, elég tűrhetően tanulok.

Vagyis: úgy tűnhet, minden rendben van körülöttem.

Mégsem vagyok boldog.

Sőt! Szomorú vagyok, és nagyon-nagyon elkeseredett.

Anyukám mindig kiabál velem! És ha megkérem rá, hogy ne kiabáljon, akkor még jobban kiereszti a hangját, s azt kiabálja: „Hallgass, mert agyonverlek!”

Semmi se jó neki úgy, ahogy én csinálom. Amikor elhatároztam, hogy a kedvébe járok, és elkezdtem locsolni a virágjait, ordibálni kezdett, hogy el akarom őket pusztítani azzal a sok vízzel. Előtte, amikor még nem segítettem, akkor meg az volt a baja, hogy megszakadhat a virágjaival, de rám nem számíthat. Ha elküld a boltba, és sorba kell állnom, azért murizik, hogy hol csavarogtam. Még a kenyér sem jó, amit hozok. Egyszer az a baja, hogy lapos, másszor, hogy túl világos, vagy az, hogy egészen barna. A sulis miatt is sokszor kiabál. Múlt héten is, amikor négyest hoztam haza a matekdogámra, rögtön kiabálni kezdett, hogy én csak a magnóval törődök, meg a léhaságokkal, ahelyett hogy komoly tanulással töltenem az időmet. El sem hagyta mondani, hogy az a négyes egy csodálatos négyes volt, mert az oszifő túl nehéz példákat adott fel, ötös nem is volt az osztályban, négyes is csak három. Az ilyen négyesekre igenis büszkének kell lenni, nem ordítani miattuk.

No persze, tavaly óta, amióta középső nővérem, Klári kollégista lett, s csupán hét végén van idehaza, anyu csak velem ordít. Igen, mert a Klári megmondta neki, úgy kiabáljon vele, hogy legközelebb haza sem jön, inkább bennmarad a koleszban. Erre az anyuban bennrekedt a nagy hang. Klári szerint azért, mert az szégyen lenne az egész családra, ha ő nem járna haza. Odabent is megkérdeznék az okát, meg itt az utcában a szomszédok is firtatnák. Egyébként is azért nem vállalta Klári, hogy bejáró legyen, mert elege volt az ordítózásból. Ennél még a kolesz is jobb.

Nekem még majdnem egy évem van addig, hogy kollégista legyek. Ha sikerül, és felvesznek.

Addig én már nem bírom ki.

Valahányszor anyu rám kiabál, beleáll a görcs a gyomromba, és összerándulok, s amikor már abbahagyta, akkor is csak fáj, fáj, de akkor már nem szorít, hanem nyom és feszít, mintha ki akarna belőlem szakadni. Egész nap fáj.

Hogyan tudjak én így mosolyogni?

Sehogy.

Újabban már az sem kell, hogy anyu kiabáljon, elég az, hogy meg kelljen valamit csinálnom, vagy az, hogy a suliban kihívjon a tanár felelni, és máris arra gondolok, hogy az anyu már megint kiabálni fog, s akkor görcsbe rándul a gyomrom, és hiába jóindulatú a tanár, néha még a szavam is elakad, csak hebegek-habogok, pedig tudom a leckét, csak nem jön ki belőlem, mert még a lecke is görcsben van bennem.

Ráadásul tegnap délután anyu pofon vágott, és a hajamat is cibálni kezdte.

Az egész az idősebbik nővérem, a Szidi miatt volt. Ő tisztára az anyu természetét örökölte. Csupán azért nem esnek egymás torkának, mert Szidi már dolgozik, és bent is lakik Tarjánban. Csak néha jár haza. Olyankor is leginkább a vőlegényével, Antival. Akkor pedig az anyu mézesmázos, s úgy fölteszi a hangfogót, mintha csak suttozni tudna.

Tegnap Szidi Anti nélkül jött. Este volt, a tévében a kettesen koncert ment, szimfonikus zenekar előadásában. Bekapcsoltam a tévét, ugyanis amióta Pesten a keresztanyámékkal láttam az Operában a *Varázsfüvolát*, megszerettem az efféle zenét is. Ültem a képernyő előtt, néztem, hallgattam. Apu műszakon volt, Klári a koleszban. Anyu meg Szidi a konyhában beszélgettek. Később bejöttek, Szidi bement a szobámba, bekapcsolt a magnómon egy rockzenét, fölerősítette.

Erre szóltam neki, hogy tegye halkabbra, mert elromlik a hangfal, úgy bömbölteti. Hiába beszéltem neki. Ekkor egy kicsit, de tényleg csak egy kicsit felerősítettem a tévét, hogy én is halljak valamit a hangversenyből.

Akkor a Szidi elkezdett velem kiabálni, és hiába rándult össze a gyomrom, hiába állt belém a fájás, bennem is fölment a pumpa, és visszakiabáltam neki, ő igyekezett túlkiabálni, én sem hagytam, és már a tévét meg a hangfalat is túlkiabáltuk, amikor az anyu nekem esett, megmarkolta a hajamat, cibálni kezdte az egyik kezével, a másikkal meg pofozott, és mindkettőnket túlkiabált, hogy maradjak veszteg, mert agyoncsap, még ha becsukják is érte.

Amikor elhallgattam, odalökött a kanapéra, mint egy ócska rongyot.

Potyogni kezdtek a könnyeim, hiába nem akartam, csak a hüppögést tudtam magamba fojtani, nehogy már az is baj legyen. Anyu ekkor gúnyosan rám nézett, s azt mondta:

– Bőgj csak nyugodtan, most legalább tudod, hogy miért bőgsz.

Azért se bőgtem! Csak a könnyeim potyogtak, de még azokon keresztül is láttam, hogy a Szidi is tisztára az anyu gúnyos nézésével figyel. Pedig ő nem is az anyám. Csak a nővérem.

Lehet, hogy nem szép tőlem, de én ott, akkor elhatároztam, hogy bosszút állok Szidin. Akkor és úgy, ahogyan nem is képzeli.

Húsvétkor lesz Szidi esküvője. Nálunk a faluban van egy régi hagyomány, mely szerint az ifjú párnak kell adni egy-egy főtt tojást. Ezt a tojást jó erősen az asztalhoz kell ütniök, majd utána meg kell enniök. Ez szerencsét hoz rájuk.

Mi az iskolában, a rajzórán mindig festünk mintás tojást. Tavaly is ötöst kaptam rá.

Most majd olyan tojást pingálok, ami nincs megfőzve. Megfestem olyan szépre, hogy csillagos ötöst kapjak rá. Aztán, amikor lesz az esküvő, ezt a szépséges tojást adom oda a nővéreméknek. És amikor ott, az egész vendégsereg előtt jó erősen az asztalhoz verik, a tojás rájuk folyik.

Legjobb volna, ha tudnék valahol záptojást szerezni. Ha az folyna rájuk, még az ünnepi göncöt is levehetnék magukról. Az volna csak az igazi bosszú!

Utána már azt sem bánom, ha tényleg agyonvernek.

Így, ahogy most van, úgysem érdemes élni!

PÉNZ A KÖPENYZSEBBEN

Kedves Miska bácsi!

Mondhatom, már egészen megbékültem a szakmámmal, pedig csak a véletlen csöppentett bele. Igaza lehet az apámnak, aki azt mondja, mindent meg lehet szokni, csak előbb ismerni kell. Nem akartam én sohasem boltos lenni, igazából autószerelőnek kíváncsoztam, de lecsúsztam róla. Abban viszont én is ludas voltam.

Az iskolában sosem tartoztam a törtetőkhöz, igaz, nem is vágott az eszem, mint a beretva. Odahaza sem noszogattak, az apám tehenész, anyám a növénytermesztésben sürgölődik, engem sem szántak római pápának.

Apám legjobban azt szerette volna, ha az iskola után én is elszegődöm a tehenészethez, de attól mindig is vakaródtam, mert ott gyakran egymásba folyik a hajnal meg az éjszaka, aztán se vasárnap, se karácsony, a marhák nem akarják megérteni a piros betűs ünnepet. Gondoltam, inkább valami iparos leszek, leginkább autószerelő, ahhoz nagy hajlandóságom lett volna, a kereset is csábított, csak a hármasmim húztak erősen visszafelé.

Nálunk Zalában amúgy sem lehet túlságosan turkálni a lehetőségekben, az inkább az egerszegieké meg a kanizsaiaké. Nekünk, kis falusiaknak jut a maradékja. Igaz, elmehettem volna hentesnek, cipésznek, Pestre bőrösnek, Komlóra bányásznak, vagy itt a megyében boltosnak. Az utóbbinak szegődtem. Gondoltam, az is jobb, mint a veszett fejsze nyele, itt a közelben Nagydomboson elég sok üzlet van, s úgy beszélnek, idővel tán még a városi rangot is megkapják. Oda még bejárni is könnyebb lesz, tőlünk a második falu.

Legjobban szerettem volna a papírt vagy a rövidárut, mert az olyan tiszta munka, de azt mondták, ilyen erős fickó ne vegye el a lányok helyét. Ami igaz, igaz, nem vagyok széllébélt. A magasságom ugyan nem sok, inkább olyan tuskótermetű vagyok, jó széles vállú, nyolcadikban, amikor építkeztünk, apámmal együtt zsákoltam a cementet. Az erőm miatt volt, hogy engem vasüzletbe szántak, oda férfi kell, rakodásnál is, raktárban is hasznavehetetlen az asszonyi kéz.

A kereskedőiskola bent van a városban, de a gyakorlatot Nagydomboson töltöm a vasüzletben, ha minden jól megy, két év múlva idevesznek segédnek. Vagyis: sínen volnék, csak ez a múlt szombati eset, teljesen összezavart. Azok után már nem is tudom biztosan, hányadán állok magammal.

A dologhoz hozzátartozik, hogy a mienk egész nagy üzlet. A boltban akad minden: szegtől a villáskulcsig, háztartási robotgéptől a csillárig, vagyis nemcsak vasprofilú bolt, hanem háztartási is. Háttul a raktárban meg ott a sok vasáru, szögvastól a háztartási kazánig, kályhától a szőlőprésig. Kránitz úr, a boltvezetőnk roppant ügyes ember. Van úgy, hogy még a szomszéd megyéből is átjárnak hozzánk a vízvezeték-szerelők, mert amikor sehol sincs háromnegyed colos cső vagy színes fürdőkád, nálunk a raktár mélyén mindig akad. Kránitz úr arról híres, hogy sosem mondja azt, hogy „sajnálom, nincs és nem is lesz”, ő legfeljebb azt mondja: „ma nincs, de nézzen be két nap múlva”.

Engem, amikor idekerültem hozzájuk, beosztott Guszti bácsihoz, aki, igaz, még csak harmincéves, de megköveteli a bácsizást. Ő is betyárul érti a szakmát, kitanulta Kránitz úr mellett.

Én meg ömellette tanulom. Jól oda kell ám figyelni, mert például csupán szög is hányféle van. Van közönséges fejes huzalszeg, de van bognárfejű, van keményfaszeg, palaszeg, kárpitosszeg, kampósszeg, aztán van tizenötös, húszas, harmincas, negyvenes, ötvenes, fel

egészen a kétszáznegyvenesig meg az ácskapcsokig. A csavar még több fajta, ott nemcsak méret van, azon kívül van facsavar, vascsavar, anyáscsavar, meg az a sokféle huzal, meg szerszám, idomvas, csövek, csőidomok. Nálunk, kérem, több ezerféle árut kell megismerni és érteni. Ez nem zöldségesbolt, ahol még a vevő is tudja, hogy melyik a krumpli és melyik a káposzta. Ide igazi szakértelem kell, és azt nem az iskolában tanítják, hanem itt, a boltban.

Most, hogy már harmadik hete itt vagyok nyári gyakorlaton, egészen belejöttem. Már nemcsak a raktárt takarítom, rendezem, hanem bent a boltban is segítek. Van ám munka, sok a nyári építkezés, jönnek anyagért. A mi falunkból is. A minapjában voltak bent Hornyák Ilusék. Hárommal fölöttem járt, s most, hogy menyasszony lett, építkezni akarnak.

Meglát a boltban, jön hozzám:

– Szevasz, Lajcsikám! Félcolos cső kéne a vízvezetékhez. Ugye nem jöttem hiába?

Mondtam neki, szerintem akad hátul a raktárban, de akkor odaszólt Guszti bácsi, hogy az már el van adva.

Az Ilus majdnem elsírta magát, amiért így elkésett, de akkor Guszti bácsi megvigasztalta, hogy várnak egy újabb szállítmányt, de jobb, ha a vízvezeték szerelőt küldik be, aki szakember az ilyesmiben. S ne is Lajcsi gyereket keresse meg, hanem egyenest a Kránitz urat.

Amikor aztán Ilus elment, Guszti bácsi kiokosított.

– Jegyezd meg, mindig vannak olyan kurrens cikkek, amik fölött egyedül Kránitz úr diszponál. Aki azokat keresi, azoknak ne mondj semmit, irányítsd őket egyenest hozzá. A főnök tartja számon, hogy ami a raktárban van, az tényleg van-e, vagy csak úgy látszik, mintha volna. Megértetted?

– Meg – feleltem, pedig igazából nem egészen értettem, hogy ami van, az miért nincs. Ha meg eladtuk, akkor miért nem vitték el?

Most kedden történt velem megint valami galiba.

Bejön a boltba a negyedik szomszédunk, a Bocskor Jenő bácsi. Bejárós vagyok hozzájuk, Kati unokájuk az osztálytársam, sokat játszottunk odaát a nagypjábanál. Barátságos öregember, nemrég ment nyugdíjba. Olyan ezermesterforma, mindenhez ért. Van annak körfűrész, faesztergája, fűrógépe, rotációs kapája. Meg roppant jó szíve, mert mindig engedte, hogy segíthessek neki, még a rotációs kapa szétszedését meg összerakását is megmutatta, értsek hozzá akkor, ha majd mi is veszünk.

Szóval, bejön Jenő bácsi a boltba, meglátom őt, megyek hozzá, örülünk egymásnak. Kérdelem tőle, mi járatban?

– Véégképp tönkrement a rotációs kapám. Új kellene. De nem ez a Robi kapa, ami a kirakatban áll, hanem az a másik fajta, amelyikben az amerikai motor van. Van nektek olyan?

Hátramentem a raktárba, megnéztem. Örömmel jövök vissza, azzal, hogy van. Már éppen blokkolni akartam, amikor Guszti bácsi odaszólt: – Lajcsi, várj egy kicsit, azokat a főnök tartja nyilván. Ő tudja csak, hány van már eladva.

Jött Kránitz úr. Mentetetődött:

– Sajnos a gyerek nem tudhatta, hogy az a két kapa, ami bent áll, már elkelt. Ki vannak fizetve.

Ekkor Jenő bácsi félrehívta a főnököt, de jó fülem van, meghallottam, amint kérdezi:

– Ötszáz elég lesz?

A főnök mentetetődött, ellenkezett, hogy képzeli, hogy mi pénzért, ugyan... ilyet feltételezni is... de azért majd megnézi, mit tehet, jöjjön be holnapután.

Bejött. Egyenest a főnökhöz.

Figyeltem őket. Láttam, amikor Kránitz úr eltette az ötszázast. S ő írta ki Jenő bácsinak a blokkot.

Én hoztam ki a gépet a raktárból, a hátsó ajtón. Nagy dobozban volt, originál csomagolásban, targoncával toltam ki. Közben az járt a fejemben, hogy nagy disznóság esett Jenő bácsival. Ő

énnekem jó ismerősöm, annyi mindent köszönhetek neki, és akkor még azt sem kaphatja meg tőlem, hogy kiírom neki az amerikai motoros rotációs kapát. Pedig nem kettő, de tizennégy darab is volt a raktárban. De csak annak, aki legombolja Kránitz úrnak a sápot.

Amikor felsegítettem Jenő bácsinak a gépet a kocsis csomagtartójára, mentegetődztem, ne haragudjon, de én nem tehetek róla. Én itt csak tanuló vagyok.

– Tudom, Lajcsi fiam, főnököd a haszonleső. Az ilyen tán még a szülőanyját is megvágna. No de mit csináljunk, erről a motorról tudom, hogy az én életemben már kitart. A Kránitz urad meg rakja el magának az ötszázast koporsószege. Több is veszett Mohácsnál.

Beszállt az öreg Moszkvicsba, elfüstölt.

Nem az a füst fojtogatott, amikor visszamentem.

Attól kezdve egész héten nem volt meg a boltban az én régi kedvem. Pedig sok vevőnk volt, s akiket kiszolgáltam, nem is érezhették, hogy tanulóval van dolguk.

Gusztai bácsi rám hagyta a szögeket meg a csavarokat, tudta, hogy nem csinálok hibát, amíg ő a nagyobb vevőkkel foglalkozik. Én meg nem bántam, hogy nem nekem kell Kránitz úrhoz küldeni azokat, akiket hozzá kellett küldeni. Nem nekem találták ki a hazudozást. A hallgatást sem. Pedig még nem volt vége a hétnek.

Szombaton kaptuk a fizetést. Én is. Igaz, tanulóért, de mégiscsak fizetést, mindazért a munkáért, amit négy hete végzek. Melengette a zsebemet a pénz, éreztem, megdolgoztam érte.

Később, zárás után, amikor már rendet raktunk, s fölsöpörtem a boltot, odajött hozzám Gusztai bácsi.

– Jól van, Lajcsiám, rendesen dolgoztál – mondta, s azzal pénzt nyújtott felém. Két darab százforintost. – Ezt pedig tedd el. A főnök küldi neked.

Ott lóbálta előttem a pénzt, de hiába is akartam volna emelni a kezem, valahogy olyan nehéz volt.

– Vedd már el, mit kéretem magad! – unszolt Gusztai bácsi, de hiába mondta, akkor már nekem kicsúszott a számon:

– Tessék mondani, milyen pénz ez?

– Milyen pénz, milyen pénz... tedd el, ha kapod, pénz... pontosabban jutalék.

– Jutalék? – csodálkoztam rá.

– Az hát. Jutalék a jattból, a különkasszából, amit a főnök összeszed. Ha még nem tudnád, jól jegyezd meg: Kránitz úr nagyon becsületes ember. Amit beszéd, nem vágja zsebre, hanem havonta szétosztja. Érdem szerint. Csak a magáét tartja meg belőle. Ez a kétszáz a tied. Tanulónak még csak kezdő pénz jár. Csak azért, hogy neve legyen a gyerekeknek. No de az is jobb, mint a hátbavágás. Fogd csak!

A kezem még mindig nehéz volt, pedig Gusztai bácsi kezdett már mérges lenni rám.

– Ne finnyáskodj, gyerek, vagy mit gondolsz, nem kell az a kis mellékes? A fizetésedből talán meg tudsz majd élni? Vedd úgy, hogy ez a különbözet. Ami járna, de nem kapod. Érted már?

Nem értettem. Nem akartam érteni.

Gusztai bácsi sem értette, hogy nem értem, fogta a pénzt, belegyömöszölte a köpenyem zsebébe.

– Itt van, na! Majd kiveszed.

Nem vettem ki. Később, amikor átöltöztünk, akkor sem. Hornyák Ilus jutott eszembe, aki majdnem sírva fakadt a vízvezetékcsövekért, meg Jenő bácsi ötszázasa. Az, amit odaadott, koporsószege.

Legjobb volna talán ezt a kétszázat visszavinni neki, odaadni, s azt mondani:

– Tessék, Jenő bácsi, kétszáz. Az a kétszáz, amit én kaptam az ötszázasából.

Vajon mit szólna hozzá?

Megdicsérne vagy leköpne, amiért elfogadtam?

Amiért én is elfogadtam?

Most is ott, a köpenyem zsebében van az a kétszáz forint, ami nem az enyém.

Ki mondja meg, mit tegyek vele?

PÁRBAJ ENIKŐÉRT

Kedves Miska bácsi!

Nem tudom, ezek után mit fog gondolni rólam, csak az volna a fontos, hogy tanácsot adjon.

Ami történt, abban bűnösnek érzem magam, de nem annyira, mint ahogy a tantestület ítélete szól rólam.

Ez a dolog márciusban történt. Azzal kezdődött, hogy jártam egy fiúval, a Kutasival, aki egy másik iskolába járt. Tizennégy éves, én is annyi vagyok. Nem voltam nagyon behullva, pedig amúgy helyes srác, elég jó szövege is volt. Nem én szedtem föl, ő bomlott utánam, ő kezdett el kísérgetni, meg mondta a szépeket. Hazudnék, ha azt állítanám, hogy rosszul esett. Sőt! Éppen a legjobbkor jött ez a Kutasi, mert már nyolcadikos vagyok, és a lányok piszkosul lenézik azt, akinek még nem akadt sráca. Különben is: egész jól megvöltünk egymással.

Minden rendben is volt addig, amíg sulinkban a másik nyolcadikból – az á-ból – egy fiú, a Koleszár Győző el nem kezdett ostromolni. Mondtam neki, hogy vett volna előbb észre, amikor még facér voltam, most már foglalt vagyok. Erre pimaszul azt mondta, novemberben ő volt foglalt, mert akkor még az Edinával járt. De én klasszabb csajnak látszom, mint az Edina, jobban tetszem neki, kifejezetten bukik rám. Biztos benne, hogy mi nagyon jól megértenénk egymást.

– Lehet – feleltem neki –, de nekem akkor is ott van már a Kutasi, akivel nincs semmi bajom.

– Majd lesz – mondta erre fenyegetően, s kijelentette: –, ha nem kotródik el a közeledből, szétverem!

– Ne hülyéskedj! – próbáltam őt leszerelni, de hiába.

– Majd meglátod! – felelte, szúrósan rám nézett azzal a fekete szemével, s abból mindjárt láttam, hogy komolyan gondolja, és képes beváltani fenyegetését. S úgy néztem, ha nem is magasabb, de sokkal erősebb Kutasinál.

Két napra rá megtudtam, Győző megüzente Kutasinak, hogy délután menjen el a barátaival az Avasra; a temető fölötti kis bozótosba, hogy megverekedjenek egymással.

Kutasi meg visszaüzente, hogy áll elébe, és úgy megalapálja Koleszárt, hogy az nem ismer magára. Bevallom, tetszett, hogy Kutasi nem akarja hagyni, hogy elvegyenek tőle, meg hogy nem ijed meg Koleszártól sem, pedig ő roppant jó verekedő hírében áll.

Még aznap történt, tízpercben, hogy Koleszár megint rám szállt. Odajött hozzám, megint elkezdte mondani, hogy hagyjam ott Kutasit, meglátom, ő sokkal klasszabb srác, smárolni is jobban tud, és eddig utána futottak a csajok, és most van először, hogy ő kér meg egy csajt arra, hogy járjanak együtt.

Mondtam, hogy kopjon le rólam, de a másik tízpercben megint ott volt és piszkált. Megfenyegettem, hogy megmondom a Kutasinak, hogy nem hagy békén, erre csak röhögött, s azt mondta, hogy Kutasit fél kézzel is elintézi, majd meglátom.

Nem tudtam mit felelni. Csak néztem rá ijedten, erre meg mosolyogni kezdett, hogy milyen jól tudok szemezni. És jó erősen a szemembe nézett.

Következő órán elhatároztam, figyelmeztetni fogom Kutasit, hogy vigyázzon magára, nem akarom, hogy miattam baja essék.

Délután, amikor találkoztunk, szóltam is neki, kitálaltam, mit mondott a Koleszár, még külön figyelmeztettem is, vigyázzon, mert a Győző komolyan gondolja. És talán jobb volna, ha mostanában nem járna elém a sulinkhoz, mert abból baj lehet.

Kutasi erre átkarolta a vállamat, és azt mondta, legyen csak nyugodt, nem lesz neki semmi baja.

Én azonban mégsem voltam nyugodt.

Másnap öt óránk volt csak. Amikor tódultunk kifelé a suliból, tekergettem a fejem, vár-e rám a Kutasi? Hát várt.

Arra gondoltam, milyen szerencse, hogy a Koleszárnak hat órája van, így nem találkozhatnak össze, és ez a nap is elmúlik békességgel.

Aztán ahogy mentem hazafelé Kutasival meg osztálytársnőmmel, az Ibolyával, egyszer csak hátrafordulok, és látom, hogy jön utánunk a Koleszár. Osztálytársam, a Szakács volt vele.

„Húha! Ez meglépett miattam a hatodik órától” – gondoltam, és később ki is derült, hogy jól gondoltam. Tényleg meglépett.

– Vigyázz, itt a Koleszár! – súgtam oda Kutasinak, hogy semmi se érje őt váratlanul, s akkor úgy láttam, hogy megrezsent, de azért ott maradt mellettem. Mégis mintha megrézstem volna, hogy fél. Az ilyet könnyű megérezni.

Koleszár meg a Szakács elibénk kerültek, aztán megállítottak bennünket.

Akkor Győző provokálni kezdte a Kutasit. Mondott neki mindenfélét, hogy felmérgesítse, és verekedhessenek. De Kutasi úgy tett, mintha nem is hallaná, amin én roppantul csodálkoztam, mert ha nekem olyanokat mondanak, akkor én nem nézem, a másik erősebb-e, vagy sem, becsszóra nekimegyek.

Kutasi meg csak tűrt. Úgy látszik, teljesen begyulladt. Még én kezdtem el csitítani Koleszárt, hogy maradjon már nyugton, láthatja, hogy Kutasi nem akar vele verekedni.

– Ne avatkozz bele! Ez a mi dolgunk! – mordult erre rám, és fölpöccentette Kutasi orrát.

Ő még erre sem mozdult.

Győző erre már nem tudott mit csinálni, ütött. Nem tiszta erőből, csak úgy, könnyedén, mint aki ki akarja ugratni a nyulat a bokorból.

Kutasi nem ütött vissza. Pedig tegnap még nagy volt a szája. Most inkább azt láttam rajta, hogy reszket. Teljességgel reszket. Mitől van úgy begyulladva? Üssön vissza, aztán ha a végén neki jut a több, tegye el, de ne citerázzon. Megint kapott egyet. Erre sem válaszolt. Aztán még egyet, aztán még és még, de akkor sem ütött vissza.

Akkor én le akartam fogni Győző kezét, hogy ne üssön már, de a Szakács közbelépett és félrerántott, hogy ne ártsam magam a férfiak dolgába. Úgy szorította a csuklómat, hogy majd eltört.

Koleszár pedig egészen nekivadult, úgy ütötte Kutasit. Ő meg maga elé tartotta a könyökét, csak védekezett, nem vágott vissza, sőt egyszer csak térdre borult. Térdre! Letérdelt a Koleszár elé, és könyörögni kezdett, hogy ne bántsa már.

Úgy térdelt ott, és olyan alázatos volt, hogy azonnal kavarni kezdett a gyomrom tőle.

Milyen ember ez, hogy így betojik? Legalább egyszer ütne vissza! Még ha utána beledöglük is. Nem igaz?

Láttam, hogy Koleszár is azt akarja, hogy üssön már vissza, azért pofozza, s ez így neki sem élvezet.

Akkor jött arra egy férfi, meglátta a szitut, odament a Koleszárhoz, összefogta mellén a kabátot, megrázta, hogy majd kiesett belőle, s rászólt, hogy nyughasson, amíg jó dolga van. Aztán rájuk parancsolt, hogy most aztán sipirc. Egyik erre menjen, a másik meg arra.

Koleszárt úgy kellett arrébb lökdösnie, Kutasinak azonban nem kellett sok biztatás, felugrott, és fölkapta a nyúlcipőt. Még a térdét sem porolta le. El sem köszönt tőlem. Még akkor sem

fordult vissza, amikor Koleszár ordított utána, hogy ma délután várja a barátaival együtt a megbeszélthelyen. De aztán ott legyen!

Roppant idegesen mentem haza, föl-le liftezett a gyomrom, enni sem bírtam, csak járkáltam ide-oda a szobában, és az dobolt a fejemben, hogy most mi lesz... meg hogy mi volt? És most már teljesen világos volt előttem, hogy Kutasi nem is szeretett igazán, mert akkor nem térdel le, akkor ő is visszaüt, de nem ütött, csak túrt, mint a birka, aztán meg elszaladt, mint egy gyáva nyúl. Vagy nem is nyúl, csak nyuszika... gyáva kis nyuszika...

Akkor aztán leültem az asztalhoz, és írtam egy levelet a Koleszárnak, amiben megírtam neki, hogy Kutasit annyira megutáltam a gyávaságáért, hogy most már akkor sem járnék vele, ha ő volna az egy szem srác az egész városban... de akkor sem kellett volna őt annyira megvernie, mert az ilyen erőszakosságot sem kedvelem, de azért ő már jobban tetszik nekem, és ha akarja, járhatunk akár együtt is, majd meglátjuk, hogyan is alakul. Azt is írtam, hogy látom már, ő az erősebb, meg azt, hogy mindig is kedveltem a bátorságot. Az pedig, úgy látom, van neki elég. S ez nálam igenis szempont.

Amikor megírtam a levelet, egy negyedikes kis sráccal elküldtem Koleszárnak.

Mi a francnak küldtem el? Később az a levél visszaütött még rám, de erről majd írok még.

Pedig én azért küldtem el azt a levelet, hogy tudja meg a Koleszár, nem kell értem többször verekednie, kezd így is jó lenni nálam. És tudtam, hogy most délután akarnak a haverjaival együtt nekimenni a megbeszélthelyen Kutasi haverjainak. Minek háborúzzanak ezek értem, ha már teljesen fölösleges, mert én úgyis döntöttem.

Igaz, az is az eszembe jutott, hogy elmegyek én is az Avasra, odaállok közéjük, de félttem, hogy akkor majd mindkét részről engem ütnek.

A másnap pocsékul kezdődött.

Kiderült, hogy fent az Avason megvolt a nagy verekedés.

Igaz, Kutasi nem volt ott, de a barátai, úgy látszik, bátrabbak, azok megverekedtek Koleszárékkal.

Nagyon nagy bunyó volt, sokukon meglátszott a nyoma, ruhák is szakadtak, és egy hetedikes srácnak, az Ervinnek a karja is eltörött. Igaz ugyan, hogy odahaza azt mondta, focizás közben történt a baleset, de a szülei nem hitték, bejöttek a dirihez, és vizsgálatot követeltek.

Egymás után hívták a srácokat, mondják meg, mi volt, és főleg miért, de nem sokra mentek velük.

Oroszórán ütött be a baj. A Koleszár óra alatt olvasgatta azt a levelet, amit előtte nap küldtem neki, a tanár kiszúrta, elvette, elolvasta, és máris rohant vele a dirihez.

Minden kiderült. Még az is, ami nem is akkor történt. Az egyik srác beköpte, hogy Edina még novemberben lefeküdt a Koleszár Győzővel, meg azt is, hogy a Szakács két másik sráccal közösen a múlt héten berángatott egy hetedikes lányt egy kapu alá...

No és persze az is kiderült, hogy az egész bunyó miattam történt, én voltam a kiváltó ok, mert én állítólag kacérkodom a srácokkal, meg szemezek velük, aztán ettől fölbuzdulnak, és nem bírnak magukkal. Pedig ez nem is igaz. Én még egyikükkel sem feküdtem le, és be sem rángattak a kapu alá, mert én elkerülöm az olyan helyeket.

Meg is mondtam, amikor kihallgattak, mert annyit faggattak, hogy a végén már zúgott a fejem, és bedagadt a szemem a sok bögéstől.

Aztán meglett az ítélet. Mindenki, aki részt vett a nagy bunyóban, igazgatói intőt kapott, és az egész megírták a Kutasiék igazgatójának is, hogy ő is intézkedjen a saját sulijában. De ez még semmi. Tantestületi rovót kapott a Koleszár mint kezdeményező, Edina, mert lefeküdt Koleszárral, Szakács meg a másik két srác, akik berángatták a hetedikes lányt, de az ő ügyükkel még a rendőrség is foglalkozik. Végül pedig tantestületit kaptam én is. Tudja, mit írtak be az ellenőrzőmbé? Idézem:

„..... Enikő 8. b. osztályos tanulót, született: ..... Miskolcon, anyja neve ..... erkölcstelen magatartásáért nevelőtestületi megrovásban részesítjük. Újabb fegyelmi vétség esetén szabálysértési eljárás lefolytatása mellett más iskolába történő áthelyezését végrehajjtjuk.”

Nekem legjobban az „erkölcstelen magatartásáért” fáj. Nagyjából tudom, hogy mi az, de én azt nem tettem. Sőt még azt sem akartam, hogy értem verekedjenek, azért írtam azt a levelet is Koleszárnak, mégis ellenem fordították.

Most már nem is tudom, ezek után hogyan fogok én továbbtanulni? Fel sem vesznek sehová. Pedig a tanulásommal eddig nem volt baj. És itt az idő, hogy be kellett adni a jelentkezést, és az iskola most írja meg hozzá a javaslatot. De milyen javaslatot írnak az én jelentkezési lapomra? Szörnyű! És akkor mi lesz velem?

Legjobban az édesanyámat sajnálom. Apámtól még kiskoromban elváltak, aztán újból férjhez ment. Mostohaapám nem törődik velem, soha nem is törődött. Most se szólt semmit, pedig inkább ütött volna meg, az is jobb, mint amikor csak úgy átnéz rajtam, mintha egy nagy semmi volnék. Anyám meg csak pirul miattam, mert az egész környék beszélte a dolgot, és mindenütt összesúgnak mögöttem. Itthon pedig sír. Meg a kezét tördeli. Tessék elhinni, nekem ez sokkal, de sokkal jobban fáj, mint az egész tantestület együtt...

Ez van. Nem tudom, ezek után mit tetszik gondolni rólam, csak az volna a legfontosabb, hogy tanácsot adjon.

Mit tegyek, hogy rendbe hozzam az én elrontott életemet?

Tessék mondani, de igaz lelkére: olyan nagy az én bűnöm?...

SZÍNHÁZ AZ ÉLETEM

Kedves Miska bácsi!

Szinte bujkálok az anyám elől. Frászt kapok már, ha faggatni kezd. Olyankor legszívesebben visítanék, vagy még inkább kegyetlenül képébe szeretném vágni az igazságot. Nesze, itt van, ez a helyzet, ne áltassuk egymást!

Tudom, ezt kéne tennem, de nem visz rá a lélek. Félek, hogy anyám összeroppanna belé. Így viszont engem készít ki az állandó alakoskodás. A mi családi életünk lassan olyan már, mint egy nagy színházi előadás. Csakhogy még ott is vannak szünetek, meg előadás végén legördül a függöny, a színésznő lemossa a sminket, vége a szerepnek, most már lehet saját maga, s mehet pihenni.

Vajon én mikor pihenek meg végre?

Tizenöt éves vagyok. És már tizenkét éve folyik körülöttem a felhajtás. Hároméves korom óta! El tudja ezt képzelni? Nehezen, mi?

Közben tudva tudom, hogy az anyám jót akar nekem, hogy belém öli minden energiáját, minden ambícióját, mondhatom az egész félresiklott életét. S ez olyan rettenetes!

Elnézést, hogy csak úgy csapongók összevissza, kicsit összefüggéstelenül, mint egy modern színdarabban, ahol úgy kell kihámozni a dolog értelmét.

Megpróbálom kissé fegyelmezni gondolataimat, s leírni dióhéjban az életemből mindazt, amiből érthetővé válik, hová jutottam. S talán azt is, hogy miért?

Azzal kell kezdenem, hogy szüleim egyéves koromban elváltak. Pontosabban: az apám dobbantott, s kint maradt Nyugaton. Fogorvos, jó sora van, a maga módján rendes is, küldi nekem a divatos cuccokat, anyámnak meg nyugatnémet márkát szokott átutalni a nevelésemre. Háromszor volt már nálunk látogatóban, gyakrabban nemigen tud jönni. Azt mondja, nem

hagyhatja ott a pacientúrát, de én azt hiszem, inkább az új feleség féltékenysége a fő ok. Mindegy. Ez van, bár ennél nagyobb bajom sohse volna.

Egyébként is megélnék az apám márkái meg cuccai nélkül is, anyám kozmetikus, belvárosi szalonban dolgozik, megvan a kialakult vendégköre, s nem holmi kis senkik járnak hozzá.

Élhetnék egész normálisan, talán még azt sem bánnám, ha az anyámnak volna valakije, még az is jobb volna, mint így.

Anyám ugyanis válásuk után megfogadta, hogy ezután nekem szenteli egész életét. Ez roppant tiszteletreméltó elhatározás, és az anyám tartja is. No meg mondogatja. Folyton.

Csak hogy anyám fogadalmának van rossz oldala is, nemcsak jó.

Amikor végiggondoltam a dolgot – mert sokszor töprengek rajta –, mindig oda jutok, hogy a dolog hároméves koromban kezdődött. Vagy valamivel előbb. Amikor anyám rájött, hogy a versikéket, amiket felolvas nekem, szinte első hallásra meg tudom jegyezni. De annyira, hogyha másodszorra vagy harmadszorra eltévesztette az olvasást, kijavítottam; s ha megállt, folytattam.

Oviban az óvónők elámultak, hány verset tudok. Naponta áradoztak anyámnak csodálatos képességeimről. Meg a tehetségemről. Arról, hogy nem csupán tudom a verseket, de milyen aranyosan mondom is őket.

Azt hiszem, ekkor kezdett kialakulni anyám rögeszméje.

Az, hogy belőlem felnőttkoromra színésznőt nevel. Nagy színésznőt. Olyat, mint Ruttkai Éva volt.

S mivel Ruttkai is gyerekszínészként kezdte, nekem is gyermekkorban kell elkezdenem a pályát.

Először megelégedett azzal, hogy az óvodai évzárón szavaljak. A régi fényképről látom, úgy kiöltöztetett, mint valami primadonnát. S rémlik, hogy előtte tanítgatott is, hogyan menjek ki majd a dobogóra, hogyan álljak meg s hogyan hajlongjak, ha megtapsolnak.

Jó játék volt. Tetszett is. S attól kezdve sokszor játszottam barátnőimmal színházasdit. Persze ez még csak olyan butuska kis játszadozás volt, de a játékkal is belém ivódott, hogy színpad, szereplés, taps.

Ebben az időben már rendszeresen jártunk bábszínházba. Minden darabot megnéztünk háromszor is. Ezután következtek a gyermekelőadások. Láttuk Halász Jutkát, Levente Pétert meg a Kalákáékat. Nagyon élveztem, és mindig pirosra tapsoltam a tenyeremet.

Anyám pedig előadás után lelkesen magyarázta:

– Meglátod, kislányom, eljön az idő, amikor nagy művész leszel, és téged tapsol ennyire a közönség.

Teljes mértékben tudomásul vettem. Igenis, művésznő leszek, és tapsol nekem a közönség. Csupán a nevemmel nem voltam egészen kibékülve. Úgy éreztem, a Ruttkai Éva vagy a Halász Judit sokkal szebben hangzik, mint az Ostoros Yvette.

Mondtam is anyunak, de ő megnyugtatót:

– Szép, különleges neved van, nem téveszthető össze senkiével, és hidd el, az emberek hamar meg fogják tanulni.

Az iskolában az elsős tanító nénim mindenestre hamar megtanulta. Oda meg vissza volt tőle, mennyire fog az agyam, meg attól, hány verset tudok.

Elsős koromban megnyertem az alsósok iskolai vers- és prózamondó versenyét, attól kezdve sínen voltam. Úgy futtattak, hogy jobban talán nem is lehetett volna. Nem volt iskolai ünnepség az én fellépésem nélkül, de kellett mennem szavalni öregek otthonába, ahol az a sok idős ember majd megzabált, hogy milyen aranyoska vagyok; a kerületi üzemekben is adtunk néha műsorokat, meg május elsején és augusztus huszadikán a szabadtéri színpadon.

Mindenütt bejött a taps. Mire negyedik lettem, már pontosan tudtam, mikor kell visszazaladni a színpadra, újra meg újra meghajolni a közönség előtt, s lassan, egyesével

számoltam magamban a másodperceket, hogy meddig tapsolnak. A legtöbb két perc negyvenkét másodperc volt.

Ez már színészi mértékkel mérve is elég szép. Közben ugyanis anyám színházba kezdett vinni. Először csak a gyermekszínházba, de negyedikes koromban már megnéztünk minden felnőtt előadást is, vagy legalábbis majdnem mindent. Még a *Rómeó és Júliát* is láttam, meg az *Othellót*, meg a *Nők iskoláját*, meg a *Fösvényt* és hasonlókat.

Igaz, másnap néha kóvályogtam a suliban az álmoságtól, de büszke voltam arra is, hiszen én már igazi színházba jártam, amikor a többiek még a Tévé-Maci után bújhattak az ágyba. Ezzel a színházba járással – úgy éreztem – valami más, valami felsőbb körbe kerültem, a nagy művészek közelébe.

Hatodikos koromban kezdtem színészképeket meg autogramokat gyűjteni, de anyám lebeszélte róla. Világosan megmagyarázta, hogy ez olyan kislányos, csitris hülyeség, és inkább várjam meg azt az időt, amikor ezek a művészek majd mint kollégájuknak adnak nekem képet; vagy még inkább azt, amikor együtt fényképeznek le velük, szereplés közben.

Szereplés így is volt. Rogyásig. Anyám csodálatosan el tudott adni. No, nem pénzért, csak úgy ingyen, de voltam én fellépni még esküvőn meg temetésen is, meg keresztelőn, eljegyzésen, ezüstlakodalmon, meg az isten tudja, hol.

Nem mondom, néha fárasztó volt egy kicsit; de haszna is volt, közben sok új verset megtanultam. Temetésre Kosztolányi *Halotti beszédét*, esküvőre Kaffka Margit *Litániáját*, keresztelőre meg a *Petike járt*.

Felső osztályfőnököm sajnos matematika–kémia szakos volt, legszívesebben leparancsolt volna a színpadról, de ez még a suliban sem nagyon sikerült neki. A többi fellépést meg nem kötöttük az orrára! Mi köze hozzá! Szabadidőmben azt csinálom, amit akarok! Egyszer mégis a fülébe jutott valami, akkor behívatta anyámat, és csúnyán összekaptak.

Andi néni rákezdte, hogy fellépés helyett inkább a matekkal, a kémiával meg a fizikával foglalkoznék, mert azokból harmatgyenge vagyok, pedig fejem volna azokhoz is, nemcsak a versekhez meg a humán tárgyakhoz. Anyám kerek percc kiosztotta őt, hogy szűk látókörű, és nem veszi észre a bennem munkáló tehetséget, csak a hülye kis szaktárgyait nézi. Pedig én úgyis színész leszek, s azokat nem matekdogozatukért tapsolja vissza a közönség.

A dolognak az lett a vége, hogy anyám elintézte, rakjanak át a sulin belül másik osztályba, ahol nem vagyok kitéve az oktalan üldöztetésnek.

Teljes diadal volt. Andi néni – a régi oszifőm – még csak nem is tanított. És tízpercben a folyosón akár keresztül is nézhettem rajta. Meg is tettem, amikor a kerületi vers- és prózamondó versenyen harmadik lettem. Sajnos az első két helyet elhalaszták előlem, pedig állítom, azok a srácok sem voltak jobbak.

Anyám rettentő pipa volt a zsűrire. Kárpótlásul az egyik kuncsaftja révén bejuttatott a szinkronba, gyermekszínésznek. Attól kezdve ott is kaptam feladatokat. A Rádióba is bekerültem. Az egyik rendező vitt be. Sajnos nem osztottak rám főszerepet, arra megvoltak a már bevágódott tagok. Azok, akik jártak a Rádió Gyermekstúdiójába. Nem is tudom, ez hogyan kerülte el annak idején az anyám figyelmét. Pedig ha időben kapcsol, már sokkal előrébb tarthatnék. Mert képzést is kaptam volna. Úgy látszik, az is kell. Mert ami igaz, az igaz; a Réka vagy az Anikó vagy a Henni állatian tudnak, és nemcsak szavalni, de van érzékük a situációk iránt is, s kapásból veszik a rendezők instrukcióit. Na ja, már évek óta csinálják. Bár... nem tudom, képes volnék-e olyan klasszul bőgni rendelésre, mint mondjuk Henni. Úgy tud hüppögni meg zokogni meg visszafojtottan befelé sírni, mint a profi színésznők. És azt állítja, nemcsak úgy markirozza a sírást, hanem olyankor tényleg facsarja őt valami, egészen belülről.

Anyám szerint ez túlzás. S ne legyenek emiatt kisebbrendűségi érzéseim. Sokkal szebb vagyok, mint a Henni, a hangom is sokkal tisztább, zengőbb.

Lehetséges. Bár sosem kaptam igazi nagy feladatot, hogy kiderülhetett volna. Csak epizódfigurákat alakíthattam.

Anyám el is határozta, hogy bemegy a stúdióba, beszél a rendezőkkel, hogy ne bánjanak velem olyan mostohán, de a kapuőr nem eresztette be őt a Rádióba. Emiatt meg miattam is akart írni a Rádió elnökének, de erről lebeszéltem. Még kitudódna a dolog, aztán megharagudnának rám a rendezők, a srácok meg kiröhögnének, hogy engem az anyámnak kell előretaszigálni, nem magamért futtatnak.

Alapjában véve igazuk volna. Anyám ugyanis csak énrám koncentrált, de nem látja, nem ismeri tisztán a mezőnyt, amelyikben futnom kell. Pedig ha azt veszem, roppant nagy mezőny. S akármilyen tehetséges is volnék, ide már sok minden kell. Némi szerencse, pillanatnyi diszpozíció, a körülmények összejárása...

Próbáltam néha anyámnak megpengetni, de letorkolt: „Ne mérd azokat a kis akárciket magadhoz. A nyomodba nem érhetnek!”

S éreztem, ezt annyira hiszi, hogy már el sem tudná képzelni, hogy másként is lehet.

No persze, a tehetségemet illetően bennem sem volt kétség, csupán azt lett volna jó tudnom, mekkora ez a tehetség? Hogy Ruttkai Éva formátumú színésznő lehetek vele, vagy csupán statiszta? Mert az nem mindegy ám! A színpadon van, aki a reflektor fényében áll, van, aki hátul, az árnyékban. Vajon nekem hol lenne a helyem?

Rém sokat marcangoltam magam emiatt, csak anyámnak nem említettem, nehogy idegbajt kapjon tőle, és megint elővegye a zsenialitásomról szóló lemezt, mert azt már betéve tudtam. De mennyi belőle a lemez? És mennyi a valóság?

Nyolcadikban elhatároztam, hogy a Vörösmarty Gimnáziumban tanulok tovább, mert ott indítanak egy színészi-drámai osztályt. Oda a magamfajta mennek, a rádiós meg szinkronos srácok közül is többen készültek erre.

Anyám teljesen egyetértett elhatározásommal. Azt írtuk be első helyen. Sokat vacilláltunk, milyen középiskolát írjunk be a második helyre, anyám kis millió embert végigkérdezett. Így derült ki, hogy a Szigligeti Gimnázium erre megfelelne. Igaz, nem túl jegyzett sulis, viszont van egy országos hírű diákszínpada, a PARNASSZUS SZÍNPAD. Ráadásul valamikor oda, a suliba járt Dános, a nagy rendező. Ma is patronálja a régi suliját. És több srác is bekerült onnan a Színművészeti Főiskolára.

Állati mázlim volt, hogy ezt a sulit írtuk második helyre. A Vörösmarty gimibe a színészi-drámai osztályba nem vettek fel. Nem volt elég jó nekik a matek-, a kémia- meg a fizikajegyem. A 3,8-es átlagom sem bűvölte el őket.

A Szigligetibe is éppen csak befértem.

Amíg mindez lebonyolódott, anyám otthon eljátszotta az „ember tragédiáját” szabad átköltésben.

Túléltek. Mind a ketten.

Végül mégiscsak „Szigligetis” lettem, s most már irány a Parnasszus Színpad és főleg Dános, az iskola nagy fia, a Kossuth-díjas színházi rendező, a tehetségek nagy felfedezője, főiskolai tanár meg még huszonegy más funkció.

Itt a gimiben az a szokás, hogy ősszel egy bizottság meghallgatja a Parnasszusba jelentkező elsősöket. Ebben benne van Viktor bácsi, az együttes vezetője – egyébként haláli jó fej, és A kategóriás amatőr rendező –, de vendégként el szokott jönni Dános is. Sőt! Többnyire ő a zsűri elnöke, és ő értékeli az egyes teljesítményeket.

Mondanom sem kell, hogy anyámat nem érdekelte, mi van egyébként a suliban; milyenek a tanárok, mit tanulunk, meg ilyesmik, ő csupán erre az egyetlenegy napra koncentrált. Amikor odakerülök majd Dános színe elé. Ha neki jó benyomása lesz rólam, nyert ügyem van. Tálcán rakják elém a főiskolát, a színészi diplomát, s jöhet a fővárosi szerződés, filmszerepek, tévé meg minden. Szóval: karrier.

Hiába próbáltam anyámnak megpengetni, hogy nem ilyen sima az ügy, nem is egy napon múlik, meg ilyesmiket, megint elkezdte szavalni, hogy „félre a kishitűséggel”, „bízz a tehetségemben” meg a többit, hogy szinte meghülyített velem.

A meghallgatás anyagán is összevesztünk. Én Czuczor Gergely *Falusi kislány Pesten* című versét akartam, mert az olyan kedves, derűs, egyszerű kis írás, természetesen meg lehet csinálni, prózában meg egy Móra-mesét, anyám viszont ragaszkodott hozzá, hogy Kaffka Margit *Litánia* című versét mondjam, meg csináljam meg Ofélia örülési jelenetét, hadd kápráztassam el azt a Dánost. Hátha még gimista koromban rám oszt valami nagyobb szerepet a színházban.

Mit mondjak? Hagytam magam megdumálni az anyámtól.

A négy első osztályból harmincnégyen mentünk el a meghallgatásra. Ott volt Dános is.

Anyám is mindenáron ott akart lenni, de a meghallgatás szigorúan zárt körű volt. Közönség és szülők nélkül.

Szerencsére!

Úgy a közepén kerülhettem sorra.

Elmondtam a verset. Szerintem elég tűrhetően, hiszen már legalább tizenöt esküvőn mondtam közönség előtt, még csak lámpalázás sem voltam Dános miatt. Nem mondom, amikor Oféliára került a sor, cidrizni kezdett a lábam is, meg a hangom is, de azért csak rákezdtem, s mondtam, amíg félbe nem szakítottak azzal, hogy „köszönjük, elég”.

Ekkor lettem igazán ideges. Félbeszakítottak. Ez baljós jel. Lehet, hogy mégis inkább a Móra-mesét kellett volna elmondanom, meg a Czuczor-verset?

Rágni kezdtem a szám szélét.

Mi, akiket meghallgattak már, bent maradhattunk, hátulról csendben nézhettük az utánunk következőket. Én ott ültem a sötét nézőtéren, és rágtam az ajkamat.

Mennél több utánam következőt hallottam, annál jobban rágtam. Kezdtém érezni a bűdöset.

Aztán szünet volt, majd visszamentünk, és Dános mindenkit értékelt.

Szinte szédelegtem már, amikor rólam kezdett beszélni. Mintha valahonnan messziről hallanám csak a hangját.

– Erődet meghaladó feladatra vállalkoztál mindkét választásoddal. Ez nyomta rá bélyegét teljesítményedre is. A verset igazán rutinosan, ámde minden belső átélés nélkül mondtad el, Oféliát pedig, úgy látom, végképp nem érted. Csak mondtad, mondtad, minden érzelem nélkül, modorosan vagy inkább patetikusan. Érződött rajtad, hogy nem elemzed azt, amit elő akarsz adni, s bár nem vagy beszédhibás, túlságosan zárt szájnyílással beszélsz. Ez persze beszédtechnikai gyakorlatokkal javítható. Az elemzést is meg lehet tanulni. Vagyis nem vagy reménytelen eset, de a Parnasszus Színpad szintjét pillanatnyilag még nem éred el. Viszont javasolom, járj el az előkészítő csoportba, aztán később az együttes vezetése majd meglátja, mennyire vagy fejlődőképes...

Ennyit mondott csak. Mondhatom szó szerint. Mert a memóriám az nem hagyott cserben. De a lábam... szerencse, hogy ültem, különben biztos, hogy totál összerogyok, ott, helyben.

Teljes csőd. Vagy majdnem teljes csőd, némi reménysugárral cukrozva.

Próbáltam magamba szuggerálni, hogy amit most hallottam, az mind nem igaz... nem igaz... nem igaz...

Nem sikerült. Amit Dános mondott, az igenis igaz. Persze lehet, hogy a saját magam elképzelte anyaggal jobb lett volna a rólam alkotott kép, de a belső átéléssel kapcsolatban igaza van. Én eddig mindig csak a hangsúlyozásra, a hatásra figyeltem, meg sem próbáltam átélni az előadott anyagot. Meg aztán hogyan is tudhattam volna annyi mindent átélni, amiket már összeszavaltam életemben. És a zárt szájnyílást sem mondta eddig senki. Elemezni sem tanítottak, csak a magyarórán. Az pedig édeskevés a színészethez...

Tisztára apró kerekék kattogtak az agyamban. Meg olyan pici kis törpék vitatkoztak egymással. Az egyik azt kiáltozta: „így igaz!”, a másik azt üvöltötte: „nem igaz, nem igaz!” Aztán vége volt az egész meghallgatásnak. Elindultunk haza. S akkor döbbsentem rá: mit mondok majd az anyámnak?

Azt, ami volt, nem mondhatom el. El sem hinné, azt gondolná, hogy ugratom, froclizom, hogy játszom az érzelmeivel. Ha pedig mégis komolyan venné, abba bedilizne. Elkezdené a kishitúséget emlegetni, meg a tehetségemet, képes volna berohanni a suliba Viktor bácsihoz meg a színházba Dánoshoz, jeleneteket rendezne, aztán a végén még bevihetnék az idegosztályra.

Anyám rám tette fel az életét!

A tehetségemre!

A jövőmre!

A karrieremre!

És most minden fuccsba megy? Amikor talán még nem is ment fuccsba? Amikor talán valamit még korrigálhatok? No persze, nem az anyám elképzelése szerint, csak úgy szőrmentén... de mégis valamicskét...

Szerencsére megérintett az isteni szikra.

Amikor hazaértem, s anyám nekem szegezte a súlyos kérdést:

– No, mesélj, mi volt... – Akkor nekem be kellett dobnom a nagy színjátékot. Kellett. És jól. Hitelesen. Különben vége a világnak.

Mélyszégyenű felháborodással mondtam:

– Képzeld csak! Nem volt ott a Dános!

Sikerült anyámat meghökkenteni. S ez elaltatta esetleges gyanúját is. Szeme kerekre tágult a meglepetéstől:

– Neeem volt ott? Az hogy lehet?

– A Szövetségben volt elnökségi ülés, odament. A piszok!

– Ééés? Akkor miért jöttél ilyen későn?

– Későn??? Ó, tudod, anya, volt egy olyan kis próbameghallgatás. Csak úgy, pusztán a tájékozódás céljából. Addig is, amíg meglesz az igazi. Aztán kiválasztottak bennünket, hogy kik járhatnak máris színészi előképzésre. Beszédtechnikára, műelemzésre meg ilyesmikre, amiket később a főiskolán is tanulunk majd.

– Ééés?

– Az csak világos, hogy engem kapásból felvettek. Bááár, megjegyzem rebegtek valami olyasmit, hogy vihettem volna testhezállóbb műsort is, nem ilyen súlyosat, no de nem volt vészes...

– Hát persze hogy nem! Ők sem vakok! Látniok kellett, hogy mi lakozik benned!

– Nyugodj meg, látták! – vágtam ki a magas cét, s közben azt hittem, menten bőgve fakadok.

– És Dános? Ő mikor hallgat meg benneteket?

– Nyugi, anyu, majd meghallgat. Mindenkit meg szokott hallgatni, aki a Parnasszusba jelentkezik. Azért is nem kapunk még szerepet az új előadásban, mert a Dános mondja majd meg, kire milyen szereppel lehet építeni...

– Helyes! Mondja is! – jelentette ki magabiztosan anyám, s én végre bekúszhattam a szobámba, s lerogyhattam a heverőmre, elnyúlni, kinyuvadni, csak bőgnöm nem volt szabad, mert azt vacsora közben meglátná anyám a szememen.

Ez van velem, kedves Miska bácsi!

S azóta anyám minden áldott nap megkérdi:

– Mikor hallgat már meg a Dános?

– Nyugi! Majd meghallgat! – vágom rá egyre ingerültebben, de már alig bírom cérnával. S egyre azon drukkolok, csak ne legyen egyhamar szülői értekezlet, vagy be ne menjen Viktor bácsihoz érdeklődni, mert akkor minden kiderül.

S akkor mi lesz az én szegény anyámmal? Bukfencet vet az egész élete. Minden lehelete, amit belém feccölt.

Pedig meg kéne mondani neki őszintén:

– Nézd, anyám! Rosszul hittük! Nem fértem bele az első csapatba. Csak a tartalékban rúghatok labdába. Csak ott leshetem, hogy mégis észrevegyenek.

Ez az, amit nem mondhatok.

Vagy mégis?

És utána mi lesz?

Tessék rajtam segíteni!

Talán még lehet.

A TAVASZ MINDIG ELJÖN

Kedves Miska bácsi!

Rég nem írtam már. Röstellem, hiszen azelőtt mindig beszámoltam életem alakulásáról. Igaz, akkoriban még gyerek voltam, ráértem. Most, hogy lassan átlépek a tizenhatot, ritkul az időm, szaporodnak a gondjaim, amikben már úgysem tudna segíteni. Most már nekem kell férfiként helytállnom magamért. Meg a nagyapám helyett. Ezzel tartozom neki is, a saját becsületemnek is. Lehet, hogy ez a levél lesz az én gyermekkorom hattyúdala, ezért mindent megírok, ami történt, s azt is, ami most énbennem kavargog.

Bomlik a tavasz. Itt fent, a Rész-hegy oldalában, a szőlősorok között már virágozik a mandula, rózsaszín bimbóba pattantak a barackfák, zöldül a tyúkhúr a bakhátak között. Pittyegnek a cinkék, kirepültek Szilárd bácsi méhei, döngicsélnek a déli napsütésben.

Csattognak a metszőollók, Laci bácsi felől rotációs kapa duruzsol, Lajos bácsiéknál igazítják a karókat, fejsze koppan a fejükön, János bácsiéknál bűg a motoros permetező.

Szakasztott olyan a hegy, mint tavaly, tavalyelőtt meg azelőtt.

Csak a nagyapám hiányzik.

Farsangkor temettük, pedig már készült a tavaszra. Utolsó vasárnap, amikor nála jártam, még derűsen mondta:

– No, Gáborkám, még két hónap, aztán mehetünk ki a szőlőbe. – Még a lelke is ragyogott az örömtől, ez a szőlő volt a mindene. Aznap éjjel örökre elaludt. Nyolcvankét éve minden örömét és bánatát kivitte magával a temetőbe.

Nekem itthagya a szőlőt, az öreg présházat, a pincét, a napsütést és a madárfüttyöt.

S rám hagyta az intelmet, hogy szeressem a földet, s akkor a föld is szeretni fog.

Én vagyok az egyetlen ember a mi családukban, akire ő mindezt rábízhatta. Apám bejár a városba, két bátyja Pesten, nővére ápolónő a fehérvári kórházban, sem idejük, sem kedvük a földdel bíbelődni. Sosem jártak ki ide a hegybe, csak szüretkor meg karácsony előtt, amikor autóval jöttek el a borért. Nyáron még a gyümölcsöt sem szedték le. Amit nagyapám be nem vitt, azt rakhatta a cefrébe, pálinkának. Azt meg helybe vitte nekik, nem kellett vele fáradozniuk.

Nagyapám legnagyobb szomorúsága volt, hogy mi lesz a szőlővel, ha ő egyszer behunyja a szemét? Ugyan, mi lesz?

S azt hiszem, legnagyobb öröme lett, amikor most két esztendeje, nyolcadikban elhatároztam, mezőgazdasági szakközépbe megyek. Amikor említettem neki, hová adtam be a felvételi papírt, megölelt, kibuggyant a könny a szeméből, s azt mondta:

– Gáborkám, te vagy az én igazi gyermekem.

S attól a naptól kezdve hét végén mindig hívtam magával a szőlőbe. Igaz, előtte is jártam ki vele, fára másztam, gyümölcsöt szedni, összehordtam a venyigét, segítettem kötözni, fattyazni, kapálni, mikor mire futotta az erőmből.

Két éve a metszőollót is odaadta a kezembe, amit előtte sosem tett. A metszés a legkényesebb munka a szőlőben, az szabályozza a termést, hogy se túl sok, se túl kevés ne legyen. Rossz, szakszerűtlen munkával fél nap alatt évekre kiható kárt okozhat a kontár.

Nagyapám mindent töviről hegyire elmagyarázott. Rövid csap, hosszú csap, szálvessző, váltómetszés, mind-mind ismerős fogalmakká váltak.

Szerettem metszeni. Értelmes, szép munka, gondolkozni kell közben, mit miért teszünk, mi volna, ha így, mi lenne, ha úgy...

Nagyapám nézte, figyelte hogyan csinálom, s egyre ritkábban kellett közbeszólnia.

Tavaly már önállóan dolgozhattam. Egy sort ő metszett, egyet én. Közben mondogatta:

– Gyakorold csak, fiam, jó, ha tudod. Meg aztán akármi is történik az emberrel, a tavasz mindig eljön. A szőlőt meg kell metszeni. Gazdája légy neki, ne martalóca.

Lám, a tavasz tényleg eljött.

Csak ő nem ballag már ki a szőlőbe. Pedig minden áldott nap kijött a hegyre, noha fél óra gyalogút a falutól. Reggel fogta a tarisznyáját, beletett egy-két zsömlét, egy kockasajtot, kemény tojást – diétázott a cukorbaja miatt –, kiballagott lassan, tempósan, s elkezdte a napi munkát. Mindig talált dolgot. Ha mást nem, a venyigéket vágta össze gyűjtősnak, s kötötte csomóba. Délben megette azt a kis ebédjét, ivott rá egy-két pohárka bort, s bent a présházban leheveredett szunyókálni az öreg karospadra. Aztán fölkel, ismét dolgozott egy sort, olykor elbeszélgetett a szomszédokkal, estére hazaballagott. Belebetegedett volna, ha nem dolgozhat, pedig erősen kerülgette akkor már a nyolcvanát.

Lám, most is ott sorakoznak a pince tetején azok az akkurátusan összekötözött venyigecsomók, parazsukon már csak én sütök szalonnát. S jó szolgálatot tettek annak a sündisznónak, amelyik kitelelt alattuk.

Múlt héten kitakartam a szőlőt. Most csattog kezemben a metszőolló, de már senki sem figyel, nem hibázok-e közben. Minden, amit teszek, a magam felelőssége.

Nagy ez a szőlő. Fölnyúlik az úttól a hegy tetejéig.

Még szerencse, hogy a fölső felit, amelyikben már nem sokat érő, öreg tőkék voltak, nagyapám tavaly eladta egy pesti tanárembernek.

– Legalább azzal ne legyen gondod – mondta nekem. – Aztán azt se bánd, ha a szomszéd majd kivágja, mert úgyis ki fogja vágni. Azokért a tőkékért nem kár. Tán még nálam is vénebbek, megérték rá.

Igaza volt nagyapámnak. A tanár vágja ki a szőlőt. Nyaralót épít, díszkertet telepít majd. Onnan fentről még messzebbre látni.

Szemben a Kis-hegy, a Cser-tető, túlhan rajtuk kéklik a Vértes. S ott lent a falum. Körötte zöldell a vetés, s ősszel szántott nagy, barna lepedők várják a tavaszi magot. Szép ez a táj. Megfogja a szemet s a szívet is. Én biztos, hogy nem tudnám itthagyni. Messze vidékről is járnak hozzánk. Csodálják az arborétumot meg a védett, öreg platánsort, amit még a főherceg telepített vagy százötven évvel ezelőtt. S fent a tetőn, a megosztott szőlők felsőbbik felében egyre több a nyaraló.

Lent a dülőút mellett présházak, fölöttük szőlő.

Az áprilisi napban mindenütt dolgoznak. Öregek dolgoznak, nyugdíjhoz közeledők, nyugdíjasok. Mindegyikük ismer engem totyogós korom óta.

Az imént is átnézett hozzám a szomszédból Pista bácsi, kérdezte, győzőm-e egyedül?
Muszáj.

Figyelte, jól csinálom-e? Aztán dicsérőleg megjegyezte:

– Látom, öregapád jól megtanított rá. De azért, ha valamit nem tudsz, csak kérdezz nyugodtan. Vagyunk még páran a hegyben, akik el tudjuk magyarázni.

Szeretnek itt engem mind a szomszédok. Pedig mindegyik a nagyapám lehetne.

Én vagyok az egyetlen magamkorabeli a szőlőben.

Azt hiszem, ezért külön is becsülnék. Meg azért, hogy mindent elvégzek, amit a szőlő megkíván.

Tavaly is én permeteztem már, nagyapámnak nehéz volt teli géppel mászni a hegyet. Én bírtam. Azóta csak erősödtem. Azt hiszem, okosodtam is. Sokat tanulunk az iskolában, könyveket is forgatok.

Elterveztem, hogy a szőlőt is átállítom magasművelésre. Igaz, minden második sort ki kellene hozzá vágni, mégis többet teremne. S akkor gépesíteni lehetne a kapálást, nem rabolná úgy az időt. Azzal nekem takarékosan kell bánnom. Ez a darabka szőlő itt nem az életcélom. Nem megélhetés, csak kedvtelés. Jó, megnyugtató, életre szóló kedvtelés, de nem a szőlőre szakosodom. Inkább a növénytermesztésre vagy az állattenyésztésre. Még nem döntöttem, de mindkét ágazattal boldogulhatnék idehaza a térszékben. Hely is van. Szakközép után is, s akkor is, ha elvégezném az agráregyetemet. Úgy érzem, ez az én jövőm.

Szeretem ezt a friss levegőt. Nyugat felől kissé meglódul a szél, keresztben fésülgeti a hegyet. Itt a viharok is keresztben vágnak, s szemből süt a nap. Le kell vetnem a pulóvert, elég már az ing is, cirógató a meleg.

Lám csak, milyen igaz: „a tavasz mindig eljön”.

Itt van. S véle a munka is. Ha kicsit melegebbre vált majd az idő, elől, a sarkoknál meg kell tapasztanom a prérházat, a vályogfalat kikezdték az esők. Meszelní is kell majd, úgy szép, ha friss, fehér. Ma délután még az üres hordókat is kéneznem kell, elmúlt egy hónap a legutóbbi óta. Mutatja a krétafelirat. Nagyapámtól így láttam.

A múltkoriban osztályfőnöki órán a példaképről, példaképekről beszélgettünk.

Nemigen szóltam, vannak az osztályban nálam beszédesebbek, de én biztosabban tudom, ki az én példaképem.

A nagyapám.

Az én drága, jó, néhai nagyapám.

Nem volt „nagyember”, nem volt híresség, iskolát is csak négyet végzett, de mindent tudott az életről, amit csak tudni kell. S én azt hiszem, nem a hadvezérek meg a mindenféle elnökök tartják meg a mi világunkat, hanem azok az emberek, akiknek a kezében ott csattog a metszőolló, akik odatartják arcukat a napnak, a szélnek, akiket nem riaszt meg az eső, s ha olykor néha megpihennek, megtöltik a poharukat, elgyönyörködnek a bor színében, aztán koccintanak a társaikkal, s csöndesen ezt mondják:

– Egészségedre, szomszéd.

Én ilyen ember akarok lenni.

Leírtam, amit akartam. Azért, hogy tudja meg, mi újság van velem. S ha nem is érkezik többé időm levelet küldeni, tartson meg jó emlékeiben ezután is, s ne aggódjon értem, jól megvagyok... és... beálltam a sorba...

AZ ELSŐ CSALÓDÁS

Kedves Miska bácsi!

A múltkoriban Zánkán jártam. Ott, az egyik nevelő mutatta meg nekem Vali levelét. Hasonlókat magam is gyakran kapok, csak nem ennyire részletesek. Ezért kértem el. A levélíró, valamint a levélben szereplők nevét megváltoztattam. Úgyis az indulat számít, amely a következő oldalakat szülte. Nemcsak Vali érzései ezek, mások is vannak így.

Kedves Joli néni!

Remélem az idén nyáron is Zánkán tetszik lenni a táborban, és akkor megkapja leveleimet. Lehet, hogy már nem is tetszik rám emlékezni annyi gyerek közül, de én vagyok az a nyurga, szőke kislány, aki tavaly nyáron megcsúszott a hajókiránduláson, és a kapitány szobájában kellett a térdét bekötözni. Vagyis én vagyok a Takács Vali.

Amikor tavaly elbúcsúztunk, akkor Joli néni azt mondta nekünk, hogy mindazt, amit ott Zánkán a táborban tanultunk, hasznosítsuk odahaza, a gyerekek között. És sok sikert tetszett kívánni. Meg azt is tetszett mondani, ha van valami közölni- vagy kérdeznivalónk, akkor írjunk csak nyugodtan.

Ennek most már kilenc hónapja van, nyakunkon a nyár, az idej, és én elhatároztam, igenis írok Joli néninek, mert valakinek el kell mondanom, mennyire csalódtam.

Drága Joli néni! Mi ott annyi szépet és jót tanultunk. A zászlóról, az úttörőéletéről, a tizenkét pontról, meg énekeket, játékokat, meg azt, hogy milyen legyen az őrsi összejövétel, meg minden ilyesmit, amitől a gyerekeknek jobb, meg érdekesebb lehet az életük.

Tessék elhinni, ősszel úgy örültem, hogy megint megválasztottak őrsvezetőnek, hogy azt elmondani sem tudom. Olyan boldognak, olyan könnyűnek éreztem magam, és az járt a fejemben, hogy most én majd mindent, de mindent megvalósítok, amit csak tanultam, és akkor nekünk majd milyen jó lesz. Igaz, arra is gondoltam, hogy a mi őrünk lesz a legjobb, de erre igazán csak úgy, mellékesen. A fő az volt, hogy mindenki jól érezze magát.

Az első őrsgyűlésre úgy készültem, mintha év végi nagy felmérő volna, amin az ötösöm múlik.

Tessék elképzelni! A fele tagság nem jött el. Pedig én mindenkinek szóltam, és mindenki megígérte; aztán mégsem jöttek.

Legjobban az fájt, hogy Seress Éva sem jött, pedig ő a barátnőm. És biztosan tudom, semmi sem jött neki közbe, mert ott lakik a szomszéd házban, és ha valami zűr van náluk, mindig át szokott jönni.

Összesen öten voltunk ott. Az ötből is késett az Andi, és előbb el kellett mennie a Karcsinak. Edzése volt, s azt mondta, örüljek, hogy egyáltalán eljött, pazarolta a drága idejét, és az ördög bújjon azokba, akik nem jöttek el. Kerek másfél órát raboltak el az életéből. Az ide és az edzésre vezető utat is számolva. Maradtunk hárman. Csilla, akit nótafának szerettem volna, be volt rekedve, Döncinek botfüle és fahangja van, így a dalt, amit meg akartam tanítani nekik, énekelhettem egyedül. A játékhoz hárman nem tettünk ki két csapatot, a komoly napirendi pontot leszavazták azzal, hogy ennyi hiányzó mellett semmi értelme sincs fontos dolgokról szót ejteni. Egyetlen dologban tudtunk csak megegyezni: abban, hogy a következő héten megint találkozunk. Addig mindnyájan beszélünk azokkal, akik nem voltak itt.

Következő alkalommal csak Csajbók Klári hiányzott. Örültem, hogy olyan szép számmal vagyunk. Mondtam, állítsuk össze együtt az éves munkatervünket, hogy miket csináljunk az ősiken.

A fiúk csak focizni akartak, meg fejelőbajnokságot, meg lánbteniszt, a lányok közül meg csak az Andi akart focizni, erre a fiúk azt mondták, hogy botlábú lány nem kell közéjük, és ezen veszekedni kezdtünk, mindenki kiabált, és csak ment az idő, és sehol semmi, és hiába kiabáltam, hogy csönd legyen, nem lett csönd, és akkor hirtelen belém sajdult, hogy én itt

kiteszem a lelkem értük, és akkor ez van, ami van... és akkor én – Kedves Joli néni – elkezdtem sírni.

Erre aztán volt, aki elhallgatott, de a Bérezés Dani elkezdett csúfolni, hogy bőgőmasina, meg hogy az ilyen oviba való, nem őrsvezetőnek, és akkor a fiúk mind rákezdték, csak a Karcsi nem, mert ő megint edzésre ment – én pedig bőgöttem.

És ez így ment minden alkalommal. Igaz, én már nem bőgtem, hanem ordítottam velük, hogy ez disznóság, és ez így nem megy, így csak egy nagy rakás micsoda leszünk, nem őr, és akkor visszaordítottak, hogy én vagyok a rakás, és nem azért választottak meg, hogy ordítsak velük. Erre odavágtam nekik, hogy akkor válasszanak mást, de hiába próbálták meg, senki sem akarta elvállalni, rajtam maradt.

Egyedül a karácsonyi összejövétel sikerült valahogy, csak a Karcsi nem hozott ajándékot a Klárinak, merthogy az ő nevét húzta ki. Klári, amiért nem kapott ajándékot, elbőgte magát, de akkor odaadtam neki azt a tábla csokit, amit én kaptam Danitól, és ez befogta a száját.

Emma néni, az osztályfőnökünk azt mondta, nem lehet ott mindenütt, és nem pesztrálhat bennünket, hetedikes lovakat, úgy, mint valami csecsemőt; Györgyi néni, a csapatvezetőnk pedig kijelentette, hogy az egész iskola ott van az ő nyakában, és azért vannak a rajvezetők, és azért küldi az őrsvezetőket tanfolyamra, hogy megálljanak a saját lábukon. Mindenki helyett mindent nem végezhet el, mert ő is csak egy ember, neki is van családja, neki is vannak idegei, és ha mindennel maceráljuk, akkor le fog köszönni, nem csinálja tovább, és akkor leshetjük, ki lesz, aki rajta kívül elvállalja ezt a terhet a tantestületből.

Még én magyaráztam neki, hogy nincs igaza, mert mi volna, ha senki sem csinálná, és én igenis akarom csinálni, csak nem így, hanem jól, és ehhez kérek tőle segítséget.

Na, akkor aztán leült velem beszélgetni. De ő sem tudott mást mondani, mint amit én már ott Zánkán megtanultam.

De Drága Joli néni! Valami még sincs rendben. És kérem, erre tessék nekem válaszolni! Ebben tessék nekem segíteni!

Miért van az, hogy amíg az egyik ember kiteszi a lelkét, addig mások csak tiporni akarnak. Vagy egyszerűen semmi sem érdekli őket.

Én igazán annyi hittel és szeretettel akartam valamit. Valamit, ami mindenkinek jó volna. Amitől szebb, érdekesebb lehetne az életünk. És én azt is megkérdeztem tőlük, ők hogyan gondolnák. És én azt hittem, hogy mindenki akar majd valamit. Lehet, hogy nem ugyanazt, de valamit. Aztán majd megbeszéljük, és kijön belőle az, amit mindenki akar. De nem jött ki. Mert volt, aki semmit sem akart, volt aki csakis a magáét. Úgy, hogy a többiekre nem gondolt közben.

Édes jó Joli néni! Én most nagyon szomorú vagyok. Elszaladt egy évem, és úgy érzem, nem csináltam semmit. Semmit abból, amit szerettem volna. Sokszor nem alszom, keresgélem magamban a hibát, hol is rontottam el. Biztos, hogy valahol én is hibáztam. De csak én? Csak az lehet a hibás, aki akar valamit? Aki semmit nem akar, az nem hibás? Aki csak gáncsoskodik, az nem hibás? Aki okos felnőtt, és segítenie kéne, de nem akar, vagy nem tud segíteni, az nem hibás? És vajon elég-e az, hogy azt keresgéljük, ki miben hibás? Vagy inkább azt kéne megtalálni, hogy ha már ilyen nehéz bánni a gyerekekkel, hogyan lehetne mégis?

Joli néni, kérem! Tavaly nyáron meg tetszett engem tanítani mindenre, amit csinálni kéne ahhoz, hogy nekünk, gyerekeknek jó legyen. Ezért én nagyon hálás vagyok. De úgy érzem: egyre, egyetlenegyre mégsem tetszett engem megtanítani. Arra, hogyan érhetném el, hogy ne csak én akarjam, hanem a gyerekek is. Az egész őr. A Karcsi is, a Dani is, a Klári is, és mindenki. Ezt hogyan lehetne elérni? És azt, hogy ne fogjon el a sírás, és ne is kiabáljak, és éjszaka tudjak nyugodtan aludni. Ezt hogyan lehetne elérni?

Nagyon kérem, az idej táborozókat tessék már erre is megtanítani, hogy legalább őket ne érhesse már csalódás.

Nekem pedig tessék megírni a választ. Mert igaz, hogy nagyot csalódtam a gyerekekben, de ha tudnám, hogyan csinálhatom biztosan jól, azt hiszem, jövőre megint megpróbálnám.

Úttörő köszöntéssel:
Takács Vali őrsvezető

MIND A HÁROM SZERELMEM

Kedves Miska bácsi!

Minden ember kamaszkora elkezdődik valamikor. Úgy hallottam, az első szerelemmel. Nekem mindez túl gyorsan kezdődött, és persze váratlanul is ért. Lehet ugyan, hogy túlzás, ha azt írom „kamaszkor”, de akárhogy is gondolkozom, nem találok rá jobb kifejezést.

Napos március volt. A Városi Úttörőház előtt zászlókat cibált a meleget hozó szél. Énekkarunk meg más kórusok és táncsoportok a délutáni ünnepségre próbáltak. Lehattunk vagy háromszázan szereplők. Ahány szoba csak van az emeleten, az mind öltöző meg próbaterem lett, a folyosókon és a lépcsőn nagy nyüzsgés volt, sok iskolából sok gyerek.

Akkor még nem tudtam, hogy ez lesz életem legemlékezetesebb napja.

Rövidesen megtudtam.

A folyosón találkoztam a szőke copfos lánnyal. Táncruhában volt, kis piros csizma a lábán, de én nem a lábát néztem, hanem az arcát. Olyan kerek, ábrándozó arca volt, mint valami kis angyalnak, tágra nyílt, nagy, kék szeme, a haja meg tisztára arany.

Kicsit magasabbra nőtt, mint társai, akik – úgy néztem – harmadikosok lehettek.

Igaz, én már ötödikes voltam akkor, s elég magas, mert éppen akkor indultam növésnek. Mégis észrevettem azt a lányt. Ránéztem, ő észrevette, jól megnézett, én is néztem, de más nem történt, mert mentek le a földszintre, a nagycsarnokba.

Legközelebb lent láttam meg, amikor kórusunkat színpadra szólították. Ott állt a színpadi bejáró mellett társaival. Én megint csak néztem, s ő ismét észrevette. Akkor megint szemeztünk.

A színpadon találkoztunk harmadszor.

Bartók Béla *Este a székeleyknél* című művét énekeltük, amikor az énekre bejött egy lányokból álló táncsoport. Ők voltak. Néztem őt, amint táncol, s úgy éreztem, most csak neki énekelek. Még mosolyogtam is rá, de nem vette észre. Inkább arra figyelt, hogy ne tévessze el a lépést. De a végén, amikor kitáncoltak, láttam rajta, hogy visszanéz, engem keres azzal a csodakék szemével.

Délután, amikor elkövetkezett az előadás, megisméltődött az egész szemezés. Háromszor. Éppen úgy, mint délelőtt, de akkor már a színpadon tánc közben is rám pillantott, és én rögtön tudtam, hogy most énnekem táncol.

Hiába akartam vele műsor után találkozni, ők is a tanárnőjükkal együtt indultak el, mi is. Még a nevét sem tudtam meg, csak azt, hogy melyik iskolába jár. A Dózsa-városiba, ami nincs is túl messze tőlünk.

Hazafelé menet hiába lökdösődtek a srácok, nem is beszélgettem velük, csak ő járt az eszemben. Fáj, hogy vége ennek a szép napnak, szerettem volna őt mindig nézni, és mindig egy műsorban szerepelni vele. Vagy legalább még egyszer. Úgy, hogy meg is szólíthassam. Nagyon megszerettem őt.

Hiába. Jöttek a hétköznapiak, és a napköziből nem lehetett csak úgy elszökni, hogy megvárjam őt az iskolájuk előtt. Meg aztán hátha ő is napközis.

Szinte már minden reményt feladtam, amikor délután a napközibe bejött az énektanárunk. Magával vitt minden kórustagot, hogy a legjobb hangúakból összeállítson egy kamarakórust, amelyik majd a városi április 4-ei műsorban énekel.

Hiába ismert bennünket, mindenkinek kellett énekelnie. A fiúkat majdnem mindet elküldte. Ekkor került rám a sor. Szinte remegett az ajkam, amikor elkezdtem a *Jöjj, tavasz, ébred az ág* című dalt. Aztán elmúlt a remegés, és úgy éreztem, szinte felröpít a hangom, és az énekkel együtt lebegek.

Az énektanárunk ott tartott. Azt mondta, még szép a hangom, maradhatok.

A Városi Tanács dísztermében volt az ünnepi műsor, de előtte még próbáltunk. Nem nagy színpad, a szereplő is kevesebb volt, mint a múltkor.

Ott, a próbán megint találkoztam vele. Nyolcan jöttek csak a táncsoportjuktól, köztük ő is.

Nagy öröm ért. Tanár bácsi azt mondta, jó, hogy a sok lány közt akad fiú. Legalább lesz, aki az egész előadáson huzigálja a függőnyt. Ráérek, amikor nem vagyok színpadon.

Akkor, onnan a függöny mellől sokáig láttam őt. Háromszor is elpróbálták a táncukat, s én végig nézhettem őt. Néha ő is rám nézett, de aztán észrevette a barátnője, szólt neki valamit, s attól kezdve nem nézett.

Műsor végén, amikor az összes szereplő felment a színpadra a záróképhez, odakerültem melléje. Még hozzá is értem a karommal, ő észrevette, rám nézett, nem látszott haragosnak, mégis elhúzta a karját. De amikor odasúgtam neki:

– Mondd, hogy hívnak? – akkor visszasúgta:

– Tánczos Ildikó. És téged?

– Szajkó Ádám.

Többet nem tudtunk beszélni, így is világosan megéreztem, hogy még a hangja is muzsikálás, pedig csak suttogott.

Ennek is vége lett.

Aznap éjjel vele álmodtam.

Ezek után eljött a tavaszi szünet.

Május lett, mire megtudtam, hol lakik. Meg azt is, hogy szintén napközis.

Szombaton elcsalinkáztam arra, feléjük, meg elmentem a másik szombaton is, de hiába lestem, nem láttam meg őt. Bekopogni pedig nem mertem hozzájuk.

Véget ért a tanév. Mindennap jártam arra, de a szomszédjuktól megtudtam, hogy Ildikó elutazott a nagymamájához.

Aznap még az étel sem ízlett.

Nagyon szerettem Ildikót.

Ő volt az első szerelmem.

A nyaram fénypontja a szepezdi úttörőtábor lett. Ide az egész városból mennek gyerekek, nemcsak egy iskolából. Nagy, körülkerített tábor, a Balatontól csak az országút választja el. Földszintes házak, jókora hálók, emeletes ágyakkal, étterem, sportpálya, táncbeton.

Sokan mentünk a mi iskolánkból táborozni, osztályomból a fiútársaság java ott volt.

Amikor beléptem a feldíszített táborkapun, mintha csak megdobbant volna a szívem. Ebből aztán rögtön tudtam, hogy megint lesz szerelmem.

Sok lány volt a táborban. Több, mint fiú. Osztálytársaim rögtön elkezdtek csajozni, mindegyik megismerkedett legalább egy lánnyal. Én nem tartottam velük. Az Ildikó iránt érzett szerelmi tűz égett bennem. Kerestem őt, hátha ott van, de nem volt. Nem is lehetett volna. Még kisdobos. Akkor is szerettem.

Még így, külön forgolódás nélkül is belém szeretett egy lány. Arról vettem észre először, hogy nézett. Nem egészen barna haja volt, rövid, göndör; kicsit pisze orra, körülötte szeplők. Kicsi szeplők. Arca nevetős volt, szeme szürke. Azzal szemezett. Én nem szemeztem vissza,

csak néztem, mert muszáj volt őt nézni. Ekkor elnevette magát, s egész helyes volt. Én nem biztattam őt, de azért odajött hozzám.

– Szia! Irén vagyok – mondta. – Kinéztelek magamnak. Akarsz velem járni?

Esküszöm, egészen hozzám törleszkedett. Akkor hirtelen eszembe jutott Ildikó, és azt mondtam neki:

– Nem... kösz szépen, nem... én már... foglalt vagyok...

Először csak bámult rám, mintha ütődött volnék, amiért visszautasítom, de aztán megvonta a vállát.

– Jól van, megértettem. Velem igazán lehet beszélni.

Azzal otthagytam. Úgy láttam, kicsit azért zabos volt rám.

A Zsolti, aki látta az esetet, meg hallotta is, ekkor rögtön rám szállt, hogy hülye vagyok, mert az Irén egész jó csaj, és látnivaló volt, hogy bukik rám, s akkor én ejtem.

Este a hálóban a fiúk engem cikiztek.

S ekkor én rájöttem, hogy tényleg igazuk lehet. Ildi messze van, azt sem tudni, hogy ő is szeret-e, Irén pedig itt van, és velem akar járni. Egész helyes lány. Főleg, amikor mosolyog. Talán őt is lehet szeretni. Meg kéne próbálnom!

Másnap nem jöttem vele össze. Két raj buszkirándulásra ment. Az övéké is.

Harmadnap, amikor lementünk a Balcsira fürdeni, ismét láttam. Fürdőruhában. Így még jobban tetszett. Odalubickoltam a közelébe, és elkezdtem szemezni. Észrevette, de nem akart visszaszemezni. Pedig még a barátnői is böködték, meg röhögtek rám, de ő akkor sem akart felém fordulni.

Később, amikor nem voltak a közelében, odalubickoltam hozzá, megszólítottam:

– Te Irén, én meg gondoltam a dolgot. Szívesen járnék veled.

– Elkéstél már, öcsi – mondta ekkor, s lebiggyesztette a száját –, elment a vonat.

Világos beszéd volt. Otthagytam, de attól kezdve sokszor néztem őt. Kezdték úgy érezni, hogy szeretem. Mégsem mentem újra oda hozzá, nem pítiztem neki. Csak a szívem fájt, hogy itt volt a szerelem, de én eldobtam magamtól.

A srácok meg cikiztek az én nagy szerelmi csalódásom miatt, és már nem számítottak bele a „felső körökbe”, hanem lekerültem a mulyábbak közé.

Hiába, Szepezd lett az én Mohácsom, bár később kiderült, ért ennél nagyobb csalódás is.

Megkezdődött az új tanév. Hatodikos lettem. A fiúk sorban érték el szerelmi sikereiket. Én meg csak tanultam, egész jól kezdtem az évet. Közben minduntalan Ildikóban reménykedtem. Egyszer majd csak találkozunk, és benne biztos, hogy nem fogok csalódnai.

Ekkoriban volt az a bizonyos osztályfőnöki óra, amelyen osztályfőnökünk elültetett minket. Érdekes, hogy fiúkat és lányokat is egymás mellé ültetett, egy padba. Mellém egy nagyon szép, fekete hajú lány került, Göncöl Fruzsina. Majd a fél osztály bele volt zúgva, de különösen Zsolti barátom, aki rögtön féltékeny is lett rám. Azonnal elkezdte fűzni a Fruzsínát, hogy szóljon az oszifőnek, ültessen el mellőle, mert zavarom őt a tanulásban. Fruzsina azonban odavágta neki: „Hagyjál békén! Jó nekem az Ádám mellett!”

Ettől aztán állati zavarba jöttem. Ez a zavarom aztán tovább fokozódott, amikor Zsolti elkezdte terjeszteni rólam, hogy én szerelmes vagyok a Fruzsínába. Ezt egyértelműen és határozottan visszautasítottam. Pedig igazán tetszett nekem Fruzsina. Mindig olyan jó pipereszappan szaga volt, mintha akkor jött volna ki a fürdőszobából. S amikor véletlenül hozzám ért a könyöke, akkor valahogy úgy végigbizzeregtem. Azt nem tudom, hogy ő is bizsergett-e, de én nagyon. Mégsem vallottam neki szerelmet. Levélben sem. Pedig csupán egy kis cédulát kellett volna megírnom és arrébb tolnom, hogy elolvashassa. Nem tettem. Valahogy tartottam Fruzsínától. Félttem a szépségétől. Nem akartam beleszeretni, mert tudtam, hogy sokan akarják szeretni. Nem bíztam volna meg a hűségében.

Közben a fiúk irigyeltek, pedig a helyzetem nem is volt irigylésre méltó. Amikor Fruzsit néztem, sokszor eszembe jutott Ildi, s arra gondoltam, hogy nem lehetek hozzá hűtlen a Fruzs miatt. Nagyon sokat vívódtam a következő héten. Aztán nem bírtam tovább. Megmondtam Zsoltinak, hogy ne legyen rám féltékeny, mert én nem a Fruzsit szeretem, hanem az Ildikót.

Zsolti erre igazi jó barátként viselkedett. Rögtön felajánlotta, hogy felkeresi Ildikót, és megmondja neki, hogy én szeretem őt.

Kértem, hogy ezt azért ne mondja meg, de azért jó, ha megkeresi. Neki szabadabb a mozgása, nem napközis. Megígérte, ahogy önzetlen jó barátához méltó.

Csakhogy az élet tartogatott még meglepetést.

Másnap Fruzs barátnője, a Szepesi Brigitta félrehívott tízpercben, és elárulta, hogy Fruzs nem is szereti Zsoltit, én viszont egész jó vagyok nála.

Ez a közlés teljesen felkavart. A következő órán alig mertem Fruzsra nézni, pedig ő kétszer is hozzáért a könyökömhöz. Úgy bizsergetem, mintha áram futkosott volna bennem.

Lehet, hogy ő is bizsergett?

Még aznap este megkeresett odahaza Zsolti, s beszámolt ténykedéséről.

Megvárta Ildit a sulis előtt, amikor jött ki a napköziből, megmondta neki, hogy én küldöm, meg azt is, hogy szeretem őt. Pedig ezt kifejezetten megtiltottam neki, de most már mindegy. Ildikó ugyanis mondta neki, hogy ő is szeret engem, és küldjék neki levelet, akkor ő is küld majd.

Este nem tudtam elaludni. Fruzs is szeret, Ildi is szeret. Vajon én melyiküket szeretem igazán? Sokat gondolkoztam rajta, de nem tudtam dönteni. Fruzs rabul ejtett, viszont a szívem mélyén Ildikót akartam. Éreztem, hogy egyiket sem tudom elutasítani.

Vállaltam a kettős szerelem kockázatát. Fruzsival órák alatt leveleztünk a pad tetején. Ő is leírta füzetlapra, amit mondani akart, meg én is. Aztán odatoltuk a másik elé. S néha összeért a könyökünk. De már egyikünk sem húzta vissza.

Zsolti kiszúrta a dolgot. S abban a pillanatban kipakolt Fruzsinnak, megmondta neki, hogy én csúnya játékot űzök vele. Mivel én közben az Ildikóval levelezem, és igazából őt szeretem. Fruzs először nem akarta elhinni, de akkor Zsolti megmutatta Fruzsinnak az Ildikóhoz írott leveletem. Felbontották, és ketten olvasták el, pedig ahhoz nem is volt joguk.

Ezután Fruzs nem akart velem szóba állni! Sőt! Szeretett volna más padba ülni, de nem volt újabb ültetés. Újabb levél sem!

Először fáj, de aztán gondoltam, azért megmaradt nekem Ildikó. Igazából mégis őt szeretem. És már sokkal régebbtől fogva. Elhatároztam, hogy másnap kitalálok valamit, korábban hazakéredzkedek a napköziből, s elmegyek Ildikó elé.

Úgy is történt. Vártam őt a Dózsa-iskola előtt. Jött. Dobogott a szívem, amikor odamentem hozzá. Éreztem, hogy most valami csodálatos dolog fog történni, mert megszólíthatom. S ő is szólni fog hozzám. És hazakísérem. Ha lehet, kerülő úton, hogy tovább tartson a mi szerelmes együttlétünk.

– Szia, Ildi! Hát... eljöttem eléd... – szólítottam meg.

– Örülök neki – felelte, és rám mosolygott. Hozzám sem ért, csak rám mosolygott, és én mégis végigbizsergetem.

Aztán beszélgetni kezdtünk, és lassan, nagyon lassan elindultunk Ildikóék utcája felé. Közben én elmondtam a tábor – persze Irén nélkül –, ő pedig mesélt az Őrségről, merthogy a nagymamájáék ott laknak; és jó volt őt hallgatni, mert nemcsak a haja volt arany, de a hangja tényleg csilingelt, úgy, ahogy én azt elképzeltem.

Már majdnem elértük Ildikóék utcájának sarkát, amikor onnan kifordulva elénk lépett Zsolti. Egész biztos, lesett bennünket, hogy mikor jövünk.

Amint megpillantottam, mindjárt tudtam, hogy rosszban sántikál. Igazam lett.

Zsolti hozzám lépett.

– De jó, hogy megtaláltalak. Már mindenütt kerestelek. Haláli fontos ügy. Te, Ildi, te most ne figyelj ide! Szóval, Ádám, Fruzsina üzeni neked, hogy ma nem tud ott lenni a megbeszélrt randitokon, mert valami vidéki rokonok vagy kik estek be hozzájuk, de légy egész nyugodt, majd holnap kipótolja.

Puff neki! Azt hittem, rám szakad az ég. S még nem volt vége. Zsolti gúnyosan hozzátette:

– Most már igazán addig sétálhattok, ameddig csak akartok. Elvégre nem kell rohannod a másik randira.

Ő viszont felvette a nyúlcipőt. Szerencséje, mert nagyon megtéptem volna, ott, az Ildi előtt. Rászolgált a piszok.

Ildi tisztára elfehéredett attól, amit Zsolti mondott, pedig amúgy is olyan szép fehér az arca. Amikor már nem tudott tovább fehéredni, akkor láttam, hogy kezd összefutni a könny abba a csodakék szemébe, kigördül belőle, s folyik lefelé azon a drága arcocskáján.

Meg akartam vigasztalni, nyugtatni, s kezdtem magyarázni, hogy nem igaz az egész, a Zsolti hazudott, mert bosszút akart állni rajtam, és nem szabad ezt komolyan venni, mert sosem szerettem semmiféle Fruzsinát, hanem csakis és egyedül őt, Ildit, de ő csak bögött, rázta a kis fejét, villogott belé az aranyhaja, s egyre csak azt hajtogatta:

– Nem hittem, hogy te ilyen vagy... nem hittem... menj el... menj, látni sem bírlak...

Aztán teljes erejéből futni kezdett.

Nekem lecövekelt a lábam. Abban a pillanatban megéreztem, hiába is futnék már utána. Csak néztem, amint fut, és az arany farkocsa verdesi a vállát.

Teljesen zsibbadtan indultam haza. Szinte se nem láttam, se nem hallottam. Így esett, hogy menetközben szinte összeütköztem Fruzsínával. Nem volt egyedül. A Colossal andalogtak.

Bitang rossz kedvem volt, de azért majdnem elröhögtem magam. Hú! Ha ezt Zsolti most látná! No, mindegy, majd gondoskodom róla, hogy megtudja. Miért csak az én szívem legyen kifacsarva, mint a mosogatórongy. Lám csak! Hiába sározott be engem Fruzsínánál, hogy bevágódhasson a helyemre, lecsúszott a piszok.

Vagy?... Vagy lehetséges az, hogy Fruzsina nem is az Ildi miatt szakított velem, hanem azért, mert már akkor is jó volt nála a Colos? Elképzelhető. Elvégre Colos már nyolcadikos, és egy nyolcadikkal járni az sokkal menőbb, mint egy hatodikossal.

Most már mindegy. Minden mindegy.

Csalódtam. Nagyot csalódtam a nőkben. A nyáron Irénben, most meg Fruzsínában, és igen... Ildikóban is csalódtam... igenis csalódtam. Képes volt engemet otthagyni... Talán nem is szeretett igazán...

Megírtam. Úgy, ahogy történt.

Ez volt az én eddigi életem három szerelme.

Abban az egyben reménykedem, hogy fiatal vagyok, és lesz még több is.

ELMENT A VONAT

Kedves Miska bácsi!

Barátnőm, Bakos Emese unszolására írom e levelet. Eddig még csak neki mutattam meg verseimet. Igaz, ő nem tudja szakszerűen megbírálrti, de legalább megérti őket.

Verseimet mások elől titkolom és szégyellem. Ezekben teljesen meztelenül benne van az én egész nyomorult életem.

Csak annyit írok le belőle, amennyi a versek megértéséhez szükséges, hogy lássa, nálam minden szónak súlyos jelentése van.

Mezőfüreden élünk, itt is születtem, tizenhárom évvel ezelőtt. Apám gépészmérnök, anyám boltvezető-helyettes, húgom, Csilla második osztályos. Van egy kétszobás lakásunk, amiben lakunk, meg egy kiskertünk a fürdőtelep közelében. Szerszámos kamra is van rajta, heverővel, kerti bútorral, kis terasszal.

Mindig szerettünk ott lenni, sok eprünk, málnánk még virágunk van. Nyáron különösen sokat voltunk kint, késő estig. Legszebb volt alkonyatkor, amikor kiültünk a házikó elé, illatozni kezdett az estike, és rázendítettek a tücskök. Olyankor mindig átjött hozzánk a szomszédból Boglárka néni, aki az apu kolléganője és az anyu legjobb barátnője volt. Amikor Csilla megszületett, ő lett a keresztmamája is. Mindnyájan nagyon szerettük, sokat tudott mesélni, szép, bársonyos hangja volt, nagyon oda kellett rá figyelni. Még anyu és apu is csak úgy lesték a szavát, pedig ők már nem voltak gyerekek. Olyankor, amikor anyuéknak a boltban leltárak voltak, vagy szombati nyitva tartás, Boglárka néni főzött nálunk a kisházban, ő terített meg a cseresznyefa alatt. Ezek mindig nagyon mosolygós, nevetős ebédek voltak, még apu is nevetgélt, pedig neki különben nem szokása.

Ebéd végeztével Boglárka néni megsimogatta a fejemet, meg Csilláét is, s azt mondta:

– No, kislányok, mi következik most?

Mi már tudtuk, s rávágtuk:

– A fagyi!

Úgy van, a fagyi következett. Kaptunk tőle fagypénzt, s elmehettünk a fürdőtelepre, a fagyaltoshoz, utána be a strandra, ahol bérelt kabinunk volt. Később apa és Boglárka néni is utánunk jöttek, olyankor mindig sokat halacskáztunk meg visongattunk, mert apu mindnyájunkat összevissza csiklandozott.

Így folyt a mi életünk egészen ez év július 27-ig.

Aznap este hiába vártuk haza apát, nem jött. Anyu akkor elment keresni őt, bement a munkahelyére, ott nem volt. Azt mondták, bent sem volt, szabadságra ment. Anyu ekkor elment a mentőkhöz meg a rendőrségre, nem érte-e valami baleset? Fel nem tudta fogni, mi történhetett, hiszen apu nem említette a szabadságot sem, pedig azt mindig együtt töltöttük. Akkor anyu elment a Boglárka néni lakására, hátha ő tud valamit apuról, de Boglárka néni sem volt odahaza, a szomszédasszonya pedig azt mondta, elutazott külföldre, kikapcsolódni. Azt is említette, nem egyedül megy, hanem valami jó ismerősével.

Anyu sírva jött haza, de hiába kérdeztük akkor, mi történt, nem felelt rá, csak magához ölelt bennünket, s ránk folytak a könnyei. Erre mi is sírva fakadtunk.

Később, amikor anyu ágyazni kezdett, hogy legalább mi aludjunk valamit, ha már ő nem is tud, akkor találtuk meg a párnámon a cédulát. Nekem szólt.

Kislányom!

El kellett utaznom, de ne aggódj értem, semmi bajom. Vigyázz a húgodra! Egy hét múlva megérkezem.

Apa

Anyu ekkor megint sírni kezdett, de még akkor sem mondta, miért. Másnap tudtam csak meg, amikor anyu bizonyossá vált már abban, hogy apa és Boglárka néni együtt utaztak el Csehszlovákiába kikapcsolódni. S még ha vissza is jönne egy hét múlva, akkor is vége szakad a mi boldog, szép életünknek.

Este, amikor Csilla már elaludt, de az anyu még forgolódott, sóhajtozott az ágyában, akkor odabújtam hozzá, átöleltem, s elkezdtem őt vigasztalni, hogy még minden rendbe jöhet. Apa ezt nem akarhatta igazán, s megígérte nekem a cédulán, hogy egy hét múlva visszajön. „Ha visszajön...” – sóhajtozta anyu, s azon siránkozott, hogy éppen Boglárka néni, a legjobb barátnője, Csilla keresztanyja tett velünk ilyet. A világ tele van férfiakkal, de neki éppen az

apu kellett. Ezt soha, de soha nem tudná neki megbocsátani. Lehet, hogy apának megbocsátana, már csak miattunk is, de annak az álnok nőnek soha.

Szörnyű nehéz hetünk volt. Nekem is. Én voltam itthon Csillával, amíg anyu dolgozott, ő pedig folyton apát kérdezte, mert ő csak annyit tudott, hogy apának el kellett utaznia, de nemsokára hazajön.

– Akkor kimegyünk az állomásra, és megvárjuk! – mondta a húgom, s én is úgy gondoltam.

Elhatároztam, ha nem egyedül érkezik, hanem ketten vannak, akkor is átölelem, és Csilla is belé csimpaszkodik majd, és el sem eresztjük, úgy húzzuk hazáig.

Reggel háromnegyed kilenckor érkezik hozzánk Pest felől az első vonat. Nem hittem, hogy azzal jön, de azért már hétkor keltettem Csillát, reggeliztünk, ünneplőt öltöttünk, Csilla még virágot is kért útközben egy nénitől.

Két szál dáliával vártuk a vonatot. Már messziről lehetett hallani kattogását, akkor mi fölálltunk a padról, s amikor megállt előttünk, lestük a leszállókat, hátha ő is köztük van.

Nem volt köztük.

Talán majd a következővel.

Nagyjából kétóránként halad erre pesti vonat, de van úgy, hogy sűrűbben. Legtöbbjük megáll, csak az expresszvonal meg a nemzetközi kattog keresztül teljes sebességgel.

Minden vonatonál fölálltunk a padról, s egyre türelmetlenebbül, egyre vágyakozóbban lestük a leszállókat.

Délutánra már a dália is teljesen lekókadtt, Csilla mégsem dobta el őket, szorongatta, mert nem lehet az, hogy apát mi virág nélkül várjuk.

Este nyolc után jön az utolsó pesti vonat, azzal még jöhet, addigra, azt hiszem, még Csehszlovákiából is haza lehet érni. Már besötétedett, anyu is várhat már bennünket odahaza, még szerencse, hogy kiírtam neki: „az állomásra mentünk”, hogy ne aggódjon értünk.

Titokban reméltem, ő is kijön utánunk, aztán ha apu megjönne, hárman tudnánk rácsimpaszkodni, az pedig már olyan erő, hogy akár egy autót is el tudna húzni a helyéből. Anyu azonban nem jött, pedig Csilla már fáradt volt, és nyugös, éhesek is voltunk, mert egész nap csak két lángost ettünk, meg vizet ittunk rá.

S akkor megint duruzsolni kezdtek a sínek, aztán halkán, kattogva muzsikáltak, aztán már nem muzsikáltak, hanem doboltak, dörömböltek a fejemben, Csilla is éber lett, néztük kimeredt szemmel a leszállókat. Mindössze hárman szálltak le, apa nem volt közöttük.

Azt hittem, a szívem szakad ki, Csilla meg hangosan elbőgte magát, s egyre csak hajtogatta:

– Pedig megígérte... megígérte...

Átkaroltam kicsi, rázkódó vállát, úgy indultunk haza. Ő pedig csak sírt, s azt kezdte kérdezgetni:

– Mi történt apával?... mi történt apával?... mi történt apával?...

Tőlem kérdezte.

Mintha én tudnék rá felelni.

Anyu sem tudott neki mit mondani, csak megint összeborultunk és sírtunk.

Azóta verseket írok. Amikor megírok egyet, megkönnyebbülök.

Nem tudom megítélni, milyenek ezek a versek, csak azt tudom, nálam minden szónak súlya van.

A következő oldalakra lemásoltam őket. Ide most csak a legelsőt írtam le. Azt, amit ott, az állomáson éreztem akkor.

ÁLLOMÁSON

Jött a vonat.

Reményt hozott.

*Megállt, de csak
könnyet lopott.*

*Apa nem jött.
Merre lehet?
Jaj, hazug volt
a szeretet!*

*Ment a vonat.
Zokog a sín
Most már örök
marad a kín.*

Ugye, meg tetszik érteni?...

PISZTOLY A PINCE MÉLYÉN

Kedves Miska bácsi!

Rájöttem, hogy az öregebbek mind szeretnek mesélni. Amikor hallgatom őket, mindig úgy tűnik, az ő gyermekkorukban kizárólag izgalmas, fontos, érdekes, vagyis említésre méltó dolgok történtek. Azokat színezik, cifrázzák, mondogatják el többször is, ha akad hallgatóságuk.

Nagyapám sem volt kivétel.

Amikor elmentem hozzájuk abba az ósdi, kopott erzsébetvárosi bérházba, mindig rájött a mesélhetnék.

Kinéztünk az ablakon, szemben a Sportcsarnok, arrébb a Népstadion látszik, s akkor nagyapám máris rákezdte:

– Tudod, mi volt itt az én gyermekkoromban? A régi Lóversenyter. Embermagas gaz nőtt rajta, az volt a mi erdőnk. Veszélyes környezet volt ez errefelé. A földszinten lakott egy buszsofőr. Amikor éjszaka végzett, s jött haza a garázsból – látod, alig kétszáz lépés –, mindig a kezében volt a töltött pisztoly. Ide hetenként kiszállt a rendőrség, mert a környéken meggyilkoltak valakit...

– Mondtad már, nagyapa – intettem le. Ilyenkor egy pillanatra zavarba jött.

– Igen... igen... de akkor ezt hallgasd meg: Itt a szomszédban volt a Posta járműtelepe. Akkoriban még lovas postakocsik jártak előttünk, s amikor havas tél volt, fogtuk a szánkónkat, rohantunk a postakocsik után, hogy hozzájuk kössük a szánkót. Mentünk mi persze a szeszekocsik után is. Egyszer az egyik kocsis hátracsapott az ostorával, pont bele a Csordás Béla szemébe. Meg is vakult szegény fél szemére...

– Mondtad már, nagyapa.

– Igen... igen... de tudod mit? Mondok egy másikat: Akkoriban nagy szegénységben éltünk, drága volt a villamosjegy, nem telt rá. Mi meg úgy segítettünk magunkon, hogy a villamosok ütközőjére kapaszkodtunk fel, úgy utaztunk. Vagy a túloldali lépcsőn. Akkoriban még nem záródtak az ajtók, vasrácsos kisajtók voltak csak a kocsikon, amit le meg föl lehetett nyitogatni. Hátralé is nyitható ablak volt. S minden kocsin köcsögsapkás kalauz. Azok ki nem állhatták a bliccelőket. Azt nézték, hogyan kaparinthatnák meg az ütközőn vagy a lépcsőn utazó potyautasok sapkáját. Az volt a büntetés, a bosszú. Egyszer aztán...

– Mondtad már, nagyapa!

– Ezt is mondtam?

– Legalább ötször.

– Bánatos vagyok. Neked már semmit sem tudok mesélni?

– De igen, nagyapa. Mondd el huszadszor a pisztolyos mesét.

– Nem mese az! Igaz történet! Na, szóval: amikor olyan idős lehettem mint te vagy most, Andris, volt nekem egy hatlövetű forgópisztolyom. Valahogy az én nagyapámtól maradt rám. Nagy, kétarasznyi pisztoly volt, igazi, régi betyárpisztoly, hattöltényes forgótárral, kakassal. Az agya csontból volt, ónberakással. Amikor a betyár el akarta sütni, meghúzta a ravaszt, a kakas rácsapott a csapszegre, elsült a pisztoly, közben arrébb fordult a tár, a következő golyó került a csőhöz. No persze ez csak a betyárkorban volt. Mikorra enyém lett a pisztoly, nem volt már ahhoz töltény, löni sem lőttem vele, de megvolt. S nem játék pisztoly volt, hanem igazi. Különb, mint amiket ti láttok mostanság a vadnyugati filmekben.

A háború alatt, amikor itt volt a front, és szemből, a mostani Népstadion útról lőtték a házakat, szigorú parancs volt érvényben. Ez kimondta, hogy akinél fegyvert találnak, azt a helyszínen felkoncolják. No hiszen! Mit csináljak az én jó betyárpisztolyommal? Beszolgáltatni nem akartam, magamnál tartani félttem. Akkoriban karácsony napjától fogva lent laktunk mi a pincében, mert ágyúzták ezt a házsort, fönt a lakásban lenni nem volt bátoros, rendszeresen belövést kapott a ház. A pisztolyt tehát csakis lent rejthetem el. Nos, ekkor azt találtam ki, hogy az én forgópisztolyomat jól leolajoztam, becsavargattam olajos papírba, beletettem egy ötliteres dunsztosüvegbe, annak a száját bekötöttem duplán marhahólyaggal, s a pincénkben elástam, merthogy el lehetett, hiszen a pince padlója döngölt föld volt. Később, amikor átzúgott rajtunk a front, még mindig féltettem a pisztolyomat, akkor is valahogy ott maradt. Egészen addig, míg végül is más kapta meg azt a pincét, annak pedig nem mondhattam, hogy ott van elrejtve az én pisztolyom. Ilyenformán ott is maradt. Most is ott van, amíg valaki ki nem ássa.

Ezt a történetet mindig szerettem, mivel magam is vonzódok a fegyverekhez. Bevallom, előszörre hittem még a történetet, harmadszorra már nem nagyon. Nagyapa helyében azóta én már kiástam volna azt a pisztolyt. Muzeális pisztoly lehet, az olyanhoz nemigen kell engedély. No persze, ha egyáltalán elásta. S ha valóban létezett az a forgópisztoly.

Egyszer meg is kértem – tán nyolcéves lehettem –, mutatná meg, melyik pince az a bizonyos.

– Az utolsó. Gyere, megnézzük!

Dübögő, szénportól fekete csigalépcső vezetett le a pincébe. Egy kattintás odalent, s pislákoló villanykörte fényénél mehettünk tovább. Jobbra szénporos, pókhálós, boltíves téglafal, balra sorban lakattal lezárt, lécajtós pincerekeszek. A háromemeletes ház minden lakójának egy-egy pince. Abban a téli tüzelő, mert akkoriban még szenes kályhával fűtöttek nagyapáék is. Jobbra kanyarodott a pince, aztán megint jobbra s még egyszer. S valahol, a lépcsőlejárát fala mögött érhetett véget a folyosó. Ott, a legutolsó rekesz előtt megállt nagyapám.

– Látod, Andriskám, ez az a pince. S hátul, a bal sarokban, a földbe ásva ott a pisztoly. Jól jegyezd meg! Most már te is tudod a titkot.

Csöndes borzongással próbáltam benézni a lécek között, hiszen bemenni nem lehetett, az ajtón lakat volt. A földszinti Fazekasék lakatja, amihez nagyapának nincsen kulcsa. A pince meg dugig brikettel. Ha volna kulcsunk, sem férhetnénk hozzá a pisztolyhoz. De ha nincs is pisztolyom, a titok az enyém lett. Nagyapán kívül csakis én tudom a pisztoly helyét.

Aztán már csak én tudtam. Nagyapa meghalt, eltemettük.

Nagyanya özvegy lett, ott élt a régi lakásban. Gyakran meglátogattam, ne legyen egyedül, ő is mesélt, de nem erről a házról, ő nem itt volt gyerek, hanem valahol falun, amelyikben én sosem jártam, nehezebben is értettem az ő meséit, mint nagyapáét. Különösen a pisztolyos történet élt bennem elevenen, hiszen én vagyok a titok utolsó tudója.

Tizenkét éves lehettem, amikor először merészkedtem le egyedül az öreg pincébe. Zseblámpát is vittem magammal, meg a törömet, hátha valaki rám támad a sötétben.

Egyedül is megtaláltam az utolsó pincét. A lakat akkor is rajta volt. Bevilágítottam a lécek közt. Az egykori brikettet eltűzelték, csak pora borította a padlót, olajos marmonkannák voltak a pincében, Fazekasék, úgy látszik, korszerűsítették a tüzelésüket. Ha most elkérném tőlük a kulcsot, vagy lefűrészném vasfűrészsel a lakatot, bejuthatnék a pince hátsó sarkáig, fölásnám, s akkor...

De mi volna, ha nem lenne ott az a pisztoly? Ha csupán mese volt, ha nagypapa csak úgy kitalálta? Az rettenetes volna. Így legalább a titok az enyém.

A múlt héten, mikor meglátogattam nagyanyámat, bútorszállító autó állt a ház előtt. A földszintről költöztek Fazekasék.

„A pince! A pisztoly!” – dobbant meg a szívem. Hiszen ha elköltöznek, akkor nemcsak a lakást, a pincét is kiürítik. S akkor, amíg meg nem jön az új lakó, addig szabad a vásár. Igen, addig kell cselekednem.

Tizenhárom éves korában már nem félős az ember. Tör sem kell már, csak zseblámpa, hiszen a pincerekeszbe nem világít be jól a folyosói villanykörte, messzi is van oda, s a lámpán kívül kéne még valami ásóféle is. Szereztem. S elindultam a pisztolyért.

Falépcső. Dobogás. Pincefolyosó. Kanyar jobbra. Még egy... még egy... ott az utolsó pince...

Nem volt rajta az a nagy lakat. Kinyitottam. Kezem pókhálós, szénporos lett. A földön évtizedes szénpor vegyült olajjal. Hátsó bal sarok. Félrekotortam a szénport, ásni kezdtem. Óvatosan, el ne törjem az üveget, ha egyáltalán van ott üveg.

A hetedik nyomásra karcolt valamit az ásó hegye. Úgy folytattam, mint ahogy a kutyák kaparnak. Világosan kirajzolódott az üveg szája. Az egykori marhahólyag félig már elvászott, az üvegbe behullt a föld. Jaj, csak el ne törjem! Nem törtem el. Sikerült!

Ott állt előttem az üveg. Benne régi, olajos újságpapír. Amint emelem ki, érzem, hogy nehéz, s a papíron keresztül tapintom, ott a pisztoly!

Kitekertem a papírból, s tényleg ott volt a régi betyárpisztoly. Agya csont, ónberakással, csöve, forgója kicsit már rozsdás. Nagypapa ásta el még a háborúban. Az ő nagypapjéé, az én ükapámé volt, akinek még a nevét sem tudom. Most az enyém.

Lám csak, igazat mondott nagypapám. S én olykor mégis kételkedtem szavában. Pedig lám, a pisztoly is itt van, fogom, tapogatom, érzem.

Közben nagypapámra gondolok.

Talán a többi meséje, amikre már oda sem figyeltem, az is mind-mind igaz volt?

Nem tud már válaszolni.

Lehet, hogy amíg élt, jobban oda kellett volna rá figyelnem?...

Kedves Miniszter bácsi!

A következő levelet eredetileg nem nekem címezték. Némi közvetítéssel jutott hozzám az igazi címzettől. Nagyon szeretett volna a kis levélírón segíteni, de még ő sem tudott. Kérte, közöljem a következő sorokat, hátha így előkerül az, akit annyira keresnek. Vagy ha ő nem is; mások, akikre ugyanilyen sóvárgással gondol családi háborúságtól véltlenül szenvedő gyermekük.

A kérést most teljesítem. Íme, a levél. Nincs mit hozzátennem.

Kedves Miniszter bácsi!

Én, Balog Erzsike, hatodik osztályos tanuló írok a Miniszter bácsinak. Más már úgysem tud rajtam segíteni.

Tetszik tudni, én még csak egyéves voltam, amikor az apu itthagyt bennünket. Az anyut meg engemet.

Az anyu azt mondja, azért, mert rossz ember volt, nem szeretett minket, hanem egy másik nénit szeretett. Annyira, hogy képes volt érte elhagyni a saját gyerekeit.

A mama, vagyis az anyu anyukája azt mondja, hogy az apu nagyon szerette az italt. Jobban, mint a családját. Amikor ivott, akkor nem ismert mértéket. Olyankor elkezdte verni az anyut, meg kikergette a házból, és akkor az anyu engem is vitt magával, pedig én még csak rugdalózdós voltam, és bömböltem, hogy a szomszédok összeszaladtak. Aztán egyszer a nagypapa, aki a legerősebb ember volt a faluban, meguntta. Amikor apu megint részeg volt, akkor odajött, összevissza verte őt, és kidobta, s megmondta neki, vissza ne merjen jönni többé, mert agyonveri. És apu nem mert visszajönni. Inkább elvált.

A szomszédból Tercsi néni azt mondja, nem volt az apukámnak semmi más baja, minthogy túl jóképű volt. Sokan bolondultak utána, aztán az anyu ezt nem tudta elviselni. És vissza akarta neki adni a kölcsönt. Ez lett a baj. Igaz, azt nem mondta, milyen kölcsönről van szó, amikor megkérdeztem tőle, csak legyintett, és azt felelte: „hagyd el, gyerek vagy még hozzá”.

Az ángyi csak annyit mondott, hogy „nem voltak azok egymáshoz valók”. Nem egyezett a természetük. Pedig az apu igazán szép szál legény volt, ő bizony túrt volna érte valamennyit.

A nagypapát hiába kérdeztem. Azt mondta, nyughassak, van nekem anyám is, apám is. Legyek elégedett, rosszabbul is lehetne.

Ő tudja, miért mondta, de én meg azt tudom, hogy a Lajos bácsi nekem nem igazi apukám, még ha úgy is kell őt szólítani. Ő csak az anyukámnak a férje. Meg a kistestvéremnek, a Lajcsikának az apukája. Nem rossz ember, nem is iszik, csak néha, de olyankor is csak összevissza beszél, nem ver bennünket. De én igenis érzem, hogy a Lajcsikát másképpen simogatja, mint engemet. Meg neki többször hoz mindenfélét, és én tudom, nemcsak azért, mert ő a kisebb. Nem irigylem ezt én a Lajcsikától, jobban már nem is tudnám szeretni, mint ahogy szeretem, de tessék elhinni, akkor is rosszulesik.

A múltkor az iskolában sírtam is miatta. Kató néni kérdezte, miért sírok, de én csak a fejemet ráztam, engemet a többiek csak ne sajnáljanak. Aztán a nagyszünetben a Kató néni addig sétált velem kettőben az iskolaudvaron, amíg elmondtam neki. Nagyot sóhajtott, és azt mondta, tudja ő, milyen ez, ő is elvált gyerek volt kiskorában. Meg azt is mondta, hogy néha bizony már gyermekkorban is nehéz tud lenni az élet, meg azt, hogy vannak dolgok, amikről a gyerek igazán nem tehet, mégis őrá ütnek vissza.

Akkor mondtam neki, hogy egyszer, csak legalább egyetlenegyszer szeretném látni az apukámat, az igazit.

Azt felelte, hogy anyu biztos tudja a címét, mert kell, hogy kapja tőle a tartásdíjat, merthogy én az ő nevét viselem, a Lajos apukám engemet nem fogadott örökbe, vagyis a nevire. De az is lehet, hogy azért nem, mert a Balog apukám, vagyis az igazi, nem adott.

Kérdeztem az anyut, tudja-e a címét nekije? Csak bámult rám, aztán a fejét rázta, aztán mégis azt mondta, tudja, de nem mondja meg. És ne is gondoljak rá soha.

De én igenis gondolok rá. Akkor is, ha nem mondom. Elgondolom, milyen lehet. Kerestem már a fényképet is a fiókban, a képek között, de nem volt. Néztem magam a tükörben is, hogy mi hasonlít rajtam az anyura. Mert ami nem, az biztos az apura hasonlít. Talán a szemem? Vagy a nézése? A fülem is? Az anyué kicsi, az enyém meg nagy. És a természetje, az milyen lehet nekije? Jó, vagy rossz? Ki mondott róla igazat? Az anyu? A mama? A Tercsi néni? Vagy az ángyika? Mert mind mást mondanak. Melyik lehet az igaz? Aztat énnekem tudni kellene! Meg jó volna őt látni is. Vagy legalább írni neki. Hogy küldjön magáról egy fényképet. Meg egy levelet.

Kérdeztem Kató nénit, azt hogyan lehetne; mondta, hogy ahhoz a címét kellene tudni. De azt a Rendőrségi Hivatal az biztos tudja. Azoknak kell írni.

Kedves Miniszter bácsi! Én írtam a Rendőrségi Hivatalnak, hogy mondják meg nekem a Balog János címét, aki az én igazi apukám, de visszaírtak, hogy sok ezer Balog János él az országban, és ők csak akkor tudják, melyik közülük az én apukám, ha tudom a születési helyét, évét meg az édesanyja nevét.

De én aztat nem tudom. Az anyu nem mondja meg. A másik nagymamámékhoz sem vittek el soha. Azt sem tudom, van-e?

Lehet, hogy ők sem kerestek? Meg az apu sem? Sosem ír, pedig ő tudja a címetet. Vagy ír, de nem adják ide a levelet? Eztet én csak akkor tudhatnám meg, ha írhatnék neki.

Kedves Miniszter bácsi! Maga ott Pesten lakik, és nagyon nagy ember. Mindent el tud intézni, amit csak akar.

Tessék énnekem megírni az édesapám címét. Hogy levelet küldhessek neki. Hogy meglátogathassam. Egyszer, legalább egyetlenegyszer ebben az életben. Azért, hogy megsimogathassam. Vagy ha meg sem is simogatom, legalább aztat láthassam, hogy milyen ember ő?

Énnekem már senki másban nem lehet bizodalمام, csakis a Miniszter bácsiban.

Tessék énrajtam segíteni!

FÉRFIKOROM ELSŐ NAPJA

Kedves Miska bácsi!

Hiszem, hogy van az életnek olyan pillanata, amely határkönek számít életünkben; amelyen innen a fiú még gyermeknek számít, túl rajta pedig már férfi.

Az én férfikorom most nyáron kezdődött, Gabriele csókjával.

Austriában nyaraltunk szüleimmel egy St. Nikolai im Sölkthal nevű alpesi falucskában. Morzsányi falu volt, fent a hegyek között, mindössze tizennégy ház, egy vendégfogadó; zömök, vastag falú négyszáz éves templomocska, körötte piciny temető. A falutól fel a hegyeknek mellékvölgyek, tiszta vizű, harsogó patakok s a havasi legelők, az Almok világa.

Mi apám jóvoltából keveredtünk oda, aki romantikus lélek, mindig kinézi a térképen a legkisebb helyet, ahol föltételezhetően még érintetlen a természet, egyszerűek az emberek, megfizethető a szállás, s megengedik a konyha használatát is.

Rose Mössbachernek hívták a háziasszonyunkat, ötven körüli, szőke, barátságos özvegyasszony volt, érdes, férfias kézfogású. Négy gyermeke közül már csak a legkisebb, Gabriele élt otthon a szülői házban.

Szőkésbarna lány volt, barna szemű, karcsú, törékeny alkat, kicsit ovális, ábrándozósforma arccal, s vagy fél fejjel alacsonyabb nálam. Pedig két évvel idősebb volt, elhagyta már a tizenhatot, év közben bentlakó ipariskolás volt a legközelebbi kisvárosban, Gröbmingben.

Már érkezésünkkor megörültem annak, hogy lesz a közelemben egy korombeli. Nem gondoltam őt többnek magamnál, s első látásra megtetszett.

Azonnal el akartam büvölni csekély német nyelvtudásommal, sután meghajoltam előtte, s a tőlem telhető legnagyobb kedvességgel mondtam:

– Szervusz. Mein Name ist Gabi.

Láthatólag meglepődött. Rögtön kiderült, miért. Felém nyújtva kezét, így felelt bemutatkozásomra:

– Ó! Ich bin auch Gabi. Oder Gabriele. – Vagyis ő is Gabi, azazhogy Gabriele.

Ettől aztán rögtön egymásra mosolyogtunk. A nevünk azonossága egy pillanat alatt összehozott. Szinte ismerősként fogtunk kezét. A lánynak vékony keze volt, hosszú ujjai. Kézfogáskor szinte törékenynek tűnt, s egészen elveszett az én tenyeremben. Nekem ugyanis nagyobb forma lapátkezem van, mondhatom, elég erős is, mióta nagyapám asztmája miatt nem bírja megásni a kertjét, azóta én ásom fel, én kapálom. A szerszámok s a munka koromnál erősebbé, edzettebbé tettek.

– Sprichst du etwas deutsch? – kérdezte Gabriele szép lassan, tagoltán német nyelvtudásomat.

– Ein wenig – vagyis keveset, feleltem. De ha ő is úgy akarja, majd gyakorolhatjuk.

Elnevette magát. Csilingelő nevetése volt, akár a hangja, s az arcáról leolvashattam, jó barátok leszünk.

Rövidesen kiderült, megvan a saját feladata a háztartásban. Anyja nyárra elszegődött egy nagygazdához az Almra, a hegyi legelőre tehénpásztornak egy rokon asszonysággal, Gabrielére maradt a ház és a szállóvendégek. Takarítás, reggelikészítés, mosás. S ha tehetne, napközben még felment anyjának segíteni. Alig félóránnyira lehetett a hegyi szállás.

Gyakran vele tartottam. A szüleim nem bánták, mondván, hogy Gabrielétől sokkal jobban megtanulom a német nyelvet, mint bármelyik nyelvtanártól, hiszen a kényszerűség a legjobb tanító. Rose asszony sem bánta, látta, hogy segítetek Gabrielének, nem is féltette őt tőlem, úgy látszik, még gyermeknek tekintett. S alighanem Gabrielét is.

Sokat voltunk együtt. Főleg az Almon.

Az Alm, a havasi legelő és a rajta folyó pásztorkodás ma már Ausztriában is ritkaság, pedig egykor ősi foglalatosságnak számított. Tavasszal, hóolvadás, fűszendülés után felhajtották a marhákat a havasi rétekre, melyeket kilométerhosszan körülvettek karámfákkal. Ott a szabadban legeltek, gyarapodtak a szarvasmarhák, legfeljebb egy pajtát húztak fel nekik, cudar időkre. A jószág azonban ritkán bújt alá, inkább kószált a friss fűben, melyet a havas hegycsúcsokról alászakadó, sok kis ágra bomló hólé patakok szabdaltak, egész nyáron öntözve a fűvet és a mező virágait. Állat és őrizője itt élt őszig, míg lehullott az első hó.

Rose asszony és rokona, Greta asszony egy fenyőtörzsekből rakott gerendaházban tanyáztak. Az épületet belülről sárral tapasztották, az ajtóval szemben nagy konyha volt, jobbra-balra egy-egy szoba nyílt belőle. Az egyikben asztalok, padok, mint valami vendégfogadóban.

Az erre vetődő turistáknak itt szolgálták fel a frissen köpült vajat barna kenyérral, hozzá pincében hűtött írórt adtak, öreg cserépbögrékben.

A ház előtt tartóoszlopok nélküli tornác húzódott végig, s két pad támaszkodott neki a gerendafalnak.

Romantikát lehelte itt minden, legalább száz évet röpített vissza az időben.

Szerettem Gabrielével csatangolni az Almon. Fölmentünk egészen a meredek sziklaoldalakra, melyek odafönt hósapkás hegycsúcsokat hordoztak, másik oldalt a lankásabb részen fenyőerdő zúgott rejtelmesen, fölöttünk kék ég, csak délutánra gyülekeztek rajta felhőpamacskok.

Túl sok időnk ugyan nem maradt csavargásra, többnyire Gabriele köpülte a vajat. A konyha hátsó felében volt az öreg faköpülő, azt kellett tekerni, amíg szétvált a darabos vaj meg az író. Amikor a lány köpült, nekiperült a munkától, s ilyenkor még szebb volt. Egyre jobban tetszett, s egyre jobban megszerettem.

Egyik délelőtt, amikor lihegve megállt, hogy átvegyem tőle a köpülés munkáját, nem tudtam megállni, meg kellett neki mondanom:

– Gabi, du bist schön. Sehr schön. – Szép vagy, nagyon szép.

Kicsit meglepődött, úgy látszik, nem várta a bókot, de el sem pirult tőle. Pedig biztos örült neki, melyik lány nem örül, ha szépnek mondják. S tudhatta, hogy őszintén gondolom.

Nem felelt a vallomással is felérő bókra, kedvesebb sem lett tőle hozzám, de elutasító sem. Bár... talán kissé figyelmesebben nézett, amikor elkezdtem köpülni a vajat.

Szerettem volna én neki mást is, többet is mondani, de nem tudtam, hogyan foghatnék hozzá. Szegényes szóismerettel nem lehet ékes szárnyalással szerelmet vallani, pedig én de örömet szárnyaltam volna.

Két napig vívódtam, megmondjam-e neki, vagy sem, aztán amikor ott ültünk az Almon végigbukdácsoló patak partján a köveken, néztük a vizet, s lestük a megvillanó pisztrángokat, mély lélegzettel bátorságot merítettem, s kimondtam azt, amit kimondani is, elhallgatni is oly nehéz.

– Gabi, ich liebe dich. – Szeretlek.

Nem lepődött meg. Úgy látszik, ő is tudta, hogy szeretem. Egész bensőmben remegve vártam a választ.

Hosszan gondolkozott, mielőtt válaszolt, majd ezt mondta:

– Gabi, du bist sehr lieb.

Megértettem. Nagyon kedves vagyok. Ez is valami, de nem ugyanaz, amit én mondtam, s amilyen választ szívem mélyén reméltem. Ez a „nagyon kedves vagy” úgy hangzott, mint amikor egy szeretett gyermeket vigasztalnak. Tagadhatatlan, szép vigasztalás volt, kedves, szerető, bántás nélküli, talán egy kicsit reményt keltő is, ám mégiscsak vigasz.

Kicsit lehűtött, de el nem tántorított. Meg kéne mutatnom Gabinak, hogy érzéseim nem gyerekes érzelmek; amit mondtam, komolyan gondolom, s úgy is érzem. De hogyan?

Tanácsstalan voltam.

Mindketten hallgattunk, ami nagyon rossz volt, hiszen engem feszített valami tenniakarás.

Okosabb nem jutott az eszembe; gumicsizmámban belegázoltam a patakba, s kövekből elkezdtem gátat építeni. Fölötte pedig halcsapdát. A lány csak ült, s nézett. Nem fordultam vissza, de éreztem, hogy néz.

Elkészült a gát. Mögötte kicsiny tavacska, melyről vadonatúj zugon bucskázott alá a víz. A tó fölötti sekély vízben kövekkel tereltem a vizet és a halakat.

Rövidesen jött is egy pisztráng, áthaladt a terelőn, be a tavacskába. Ott úszkált. Olyan érzésem támadt, hogy meg kéne fognom, s odaadnom a lánynak. Megkíséreltem. Többször is, de hiába, a hal fürgébb volt.

Gabi látva kínlódásomat, odaszólt, hogy várjam meg, s fölszaladt a házhoz. Láthatólag sokat használt horgászbottal tért vissza, a horgon műcsali volt. Nem az én tavacskámba vetette be, hanem följebb ment a folyás mentén, zavartalan vizet keresett, ott bevetette a horgot, s a csali lepkeként lebegtetten a vízen. A harmadik bevetésre kapása volt. Egy rántás, s a pisztráng máris ott vergődött a fűben. Gabi leakasztotta s odaadta nekem. Igen, ő meg bírta fogni, hogy odaadja, én nem. De lám, ő is nekem fogta!

Megsimogattam a vergődő halat, s beleeresztettem a tavacskába, az enyém mellé, hadd legyenek ketten.

Néztem a két halat, aztán Gabira pillantottam, s valami rettentő nagy sóvárgás lett úrrá rajtam. Kimondhatatlanul vágytam arra, hogy becézzenek, szeressenek, megsimogassanak, megcsókoljanak. Olyan nagyon vágyakoztam, hogy hirtelen megfogtam Gabi kezét, s szinte könyörögve kértem:

– Gabi, küss mich... – csókolj meg.

A lány nem vonta ki tenyeremből a kezét, hagyta, hadd fogjam, hadd szorítsam, de nem fordult felém, hogy megcsókoljon, csak halkán, nagyon kedvesen, szinte muzsikálva mondta:

– Du, liebe, liebe Kerl...

Abból, hogy nem csókolta meg, értettem. Azt is értettem, hogy kétszer is kedves vagyok, de az utolsó szó teljesen ismeretlen volt számomra. Pedig biztos, hogy nagyon fontos szó. Meg kellett nézmem a zsebszótárban, az mindig nálam volt.

„Kerl”, az annyi mint kölyök vagy fickó. Ezek szerint én egy nagyon-nagyon kedves kölyök vagyok. Kölyök, vagyis gyerek, nem több. Nagyon sóhajtottam, s lehajtottam a fejemet.

A lány ekkor vigasztalni akart. Simogatni kezdte a hajamat meg az arcomat, s közben szakadatlanul duruzsolta, csak duruzsolta kedves megnyugtatóul:

– Du bist doch mir sehr lieb... sehr, sehr lieb...

Vagyis kedves vagyok neki, nagyon-nagyon kedves, és a simogatásán is érezni lehetett a szeretetet, ami úgy végigbizsergett egész testemen, hogy a kedves szavaiért meg a simogatásáért a kezét fogva végiggyalogoltam volna vele az osztrák hegyeket. Így, csók, szerelem nélkül is, csak a szeretetéért, mert hogy ő is szeret, az kétségtelen, de nem úgy, mint én... vagy?... vagy talán egy tizenhat éves lány föltétlen gyereknek kell hogy tartson egy tizennégy éves fiút? Hiszen én vagyok a nagyobb, az erősebb, és igenis, nem vagyok már kisgyermek, de hogyan tudnám ezt neki bebizonyítani? Hogyan?

Úgy látszik, fölösleges az alkalmat kergetni, eljön az magától is, mikorra megéri az idő.

A patakparti vallomásom után négy napra történt. Apáékkal az Almról indulva túrára mentünk a Schwarzenseehez. Visszafelé jövet anyám megbotlott a sziklás ösvényen, bokájával történt valami. Remélhetőleg csak rándulás. Apával ketten támogattuk le, addigra már egészen bedagadt a lába, úgy döntöttek, be kell vinni Gröbmingbe az orvoshoz, s ha kell, ott röntgenezni is tudják.

Rose asszonyék velük mentek, részben útikalauznak, másrészt lebonyolítani az esedékes nagybevásárlást.

Ketten maradtunk a gerendaházban, Gabriele meg én.

Tudom, nem szép tőlem, hogy alig gondoltam anyámra, de én akkor a lánnyal voltam telis-teli. Pedig csak a mindennapi ténykedést végeztük. Főzés, köpülés, takarítás. De mindent együtt. Ketten és csakis mi ketten. Ebben volt valami megmagyarázhatatlanul csodálatos. S azt hiszem, ezt ő is érezte. Alig beszélgettünk, s amikor néha munka közben hozzáért a kezem, ő sosem húzta el az övét. Igaz, nem is biztatott, de valahogy éreztük egymást.

Amikor végeztünk a munkával, kiültünk egymás mellé a ház előtti padra, néztük a tájat, s én rátettem a kezére a kezem, úgy ültünk ott, nagy-nagy csöndességben. Vére lüktetésén számoltam a szíve dobbanását.

Nem régen ülhattünk, amikor kezdett beborulni az ég. A szokott békés kis felhőpamacskok fölfúvódtak, szürke foltok jelentek meg bennük, s nyugatról, a Kitzbergspitze felől teljesen szürkére vált az ég.

– Vihar lesz – állapította meg Gabriele, s jól sejthette, mert lassan megmozdult a levegő, feltámadt a szél, esőszagot hajtott maga előtt.

– Félek a vihartól – mondta a lány –, egyszer a mezőn szemem láttára csapta agyon a szénarakásnál a villám az öreg Horst bácsit. Azóta félek.

– Ne félj! – próbáltam őt bátorítani, de azt hiszem, nem sok sikerrel.

Akkorra a szürkesség már elborította körülöttünk a hegyeket, majd rövid időre alábbhagyott a szél, aztán megdördült az ég, mintha csak rászakadt volna a sziklavilágra, súlyos feketeség közelgett vésses gyorsasággal, s kitört a vihar.

Alig hogy beugrottunk a házba, s behúztuk az ajtót, ideért az orkán. Belekapott az épületbe, rázni kezdte, dörgött, villámlott, s kitört a felhőszakadás.

A fogadószobában ültünk, egy öreg fapadon, az ablakon át lesve az elemek tombolását, aztán újabb villám, mely majdnem kettéhasította az eget, röviddel rá crescendóban kezdődő robaj, s Gabriele hozzám bújtt, riadtan fúrta fejét a mellemre. Odaszorítottam, mintha meg tudnám védelmezni őt a mennyek minden haragjától. Közben odakint zengett, cikázott, s szinte vízszintesen vert az eső. Oldalba kapta az ablakot, pillanat alatt vízfüggöny zárta el a kilátást, s pergőn doboltak a megzavarodott esőcseppek, mintha csak be akarnának törni a szobába.

Ilyen vihart még elképzelni sem tudtam volna. Később mondták az öregek, hogy az évszázad vihara volt, de akkor ezt még nem tudhattam, csak azt láttam, éreztem, hogy szörnyűségesen félelmetes, s hogy itt van velem Gabriele, aki fél, s akit nekem kell megvédenem a vihartól, és minden, de minden bajtól.

Talán fél óráig is eltartott a tombolás, vagy csak annyinak tűnt, ki tudja?

Lassan szűnt a zápor, megcsöndesedett szemerkéléssé fogytak kopogó szemei, a villámok valahol a távolban jártak, a zengés halk, dübörgő morajlásban békétlenkedett.

Ekkor Gabriele mintha csak felocsúdott volna valami riadt kábulatból, elvonta fejét a mellemről, s odalépett az ablakhoz. Mellé álltam.

Akkor pillantottuk meg a ház sarka mellett hömpölygő áradatot. Iszaposan, szennyesen nyalogatta a ház sarkát, mintha be akarna bújni alája.

– Te jó Isten! A pince! Be fog menni a pincébe! – sikoltott fel a lány, s valóban, ha az áradat dagad még valamennyit, körbemossa az egész házat, elönti a pincét vajastul, íróstul, sajtostul, élelmiszerestül, szerszámostul. Oda a munka eredménye, de oda a pince is, nyár vége is lehet, mire a megrekedt víz elszivároog belőle.

– Gát! Gátat kell építeni! – mutatom Gabinak, mert szóval nem tudom magyarázni, de érti így is, s mondja, hogy följebb az oldalon van egy régi gát, meg vízlevezető árok is van, de biztos, hogy nem elég, átcsapott rajta a víz.

Értem... megértem... tudom, nincs idő habozásra... cselekedni kell... nekem kell cselekednem... én vagyok itt most a legerősebb... rám vár, amit tenni lehet, legyen az bármily nehéz, kétséges vagy akár veszedelmes.

Nem szólok, nem magyarázok, jól tudom, a szerszámok ott állnak a pincelejártnál, fel a gumicsizmát, s mielőtt még a lány kérdezhetne vagy tartóztatna, kivágom az ajtót, rohanok ki a szemerkélő esőbe. Elő ásót, kapát, lapátot, irány a ház fölötti oldal, szemben a bokán felül érő áradattal. Igen, ott a régi gát... ott a lefolyó is... szűk és eldugult, azért folyik át a víz a gát koronáján.

Fogom a kapát, s mint az eszeveszett kezdek kapálni egy új árkot, nem hosszút, csak tízméteres legyen, arra már más lesz a víz lefolyása, elkerüli az épületet, a pincét. Gözerővel dolgozom, iszonyatosan tudok hajtani, nagyapám is mindig dicsér, amikor a kertjét munkálom, pedig ő nagy kritikus, mégis elismer, erőm is van, sok erőm, megtízszerezi a kétségbeesés is, és nyúlik az árok, mélyül, s ahogy haladok, egyre nyomakszik utánam a víz, csúszik a föld, csak el ne essek, gyerünk, csak gyerünk...

A nagy hajtásban alig érzékelem, hogy Gabriele is itt van már, erőt vett félelmén, az ő kezében is kapa, de ő gyenge, törékeny, nem bírja, nem is érti úgy, mint én, csak akarna segíteni, de hiába, most csakis magamra, egyedül magamra számíthatok. Rákiáltok, hogy hagyjon, riadtan arrébb húzódik, úgy nézi, amint én eszelősen már nem is vágom, de sújtom a kapát az átázott talajba, szaggatom fel a gyepet, nyomomban tolakszik a védő árok vize. Már csak két méter, s akkor új lefolyást talál a víz... már csak egy... fél... az utolsó vágás... s a víz még csak keskeny pántlikában, de megindul oldalra, el a ház irányából. Ásóval mélyítem az árkot, a víz is mossa, tágul az árok, dagad a sáros áradat, aztán elsöpri az utolsó sárdugót, s megindul ellenállhatatlanul, oldalra...

A ház meg van mentve!

Állok az ásóra támaszkodva, bámulom a sárgásbarna vízfolyást, közben bentről elönt valami nagy-nagy diadalézés, de akkora, hogy legjobb szeretnék bögni tőle, de nem bögök, csak nézek, nézek, nézek.

Gabriele ott áll mellettem, alig karnyújtásnyira, nem a vizet bámulja, engem néz, néz, csak néz csodálattal, mintha még sosem látott volna.

Aztán érzem, hogy kézen fog, húz maga után, be a házba, már beszél is hozzám, gyorsan pereg a nyelve, nem értem a szavakat, aztán már tudom, mit akar, veti le rólam a csatakká

ázott pulóvert, inget; törülközőt szed elő, elkezd csutakolni, mint valami lovat, hogy fölmelegedjek, egész kipirul már a bőröm, akkor ő is ledobja a blúzáát, mondja, hogy segítsék, s én is csutakolom, fehér bőre fodrosodik a törülköző alatt, s nézem őt, kislányos melle van, alig emelkedik ki a mellkasából, mégis olyan aranyos, minden aranyos rajta, mert belőle való.

Amikor észreveszi, hogy bámulom a mellét, elfordul kicsit, de nem haragszik, mégis mondja, hogy most már elég, vegyünk fel szárazát. eltűnik a hálósobában, én meg állok ott derékig meztelenül, kezemben a facsarni való törülköző.

Röviddel később átöltözve jön vissza. Nekem is hoz valami ruhákat, egy férfinadrágot, de csak női bugyit tud hozzá adni, meg blúzt, más nincs itt. Kimegy, amíg átöltözöm, teát főz, hozza be, odateszi az asztalra. Két csészében gőzölög, párája csak úgy gomolyog fölfelé.

Odakint teljesen elállt az eső. A sáros patak hajításnyival arrébb zubog alá, a ház sarkánál már csak a friss vízmosás mutatja, mekkora volt a baj.

Gabriele ekkor odalép hozzám. Egész közel lép, két kis kezét a derekamra fonja, felnéz rám, s szinte sűgva mondja:

– Komm, liebe, jetzt küss mich. – Gyere, kedves, most csókolj meg.

Érzem, ahogy hozzám simul. Nagy lapáttenyeremmel félve megsimogatom a haját, aztán én is átölelem. Megcsókolom nedves haját, homlokát, arcát, majd elérem az ajkát.

Hosszan, nagyon hosszan csókolom, miközben egészen magamhoz szorítom őt, reszketek, s érzem, hogy ő is remegni kezd.

Még erősebben ölelném, csókolnám, de akkor eltol magától, s védekezően mondja:

– Nein lieber, nichts weiteres. – Nem, kedves, ne tovább...

A szelíd, csöndes szó megállít. Szeretném őt a karomba szorítani, érzem, hogy ő is szeretné, de fél. Félt attól, hogy túl messzire mennének. Félt, de mégis megbízik bennem...

Nézzük egymást. Égő tekintettel, vágyakozva. De a kicsit előretartott, kérő keze ott áll közöttünk.

Nem tudom, meddig álltunk úgy, de mire mozdultunk, már majdnem elhűlt a tea.

Akkor Gabriele hozott egy pokrócot, kiültünk a házfalhoz, az eresz alatti padra, a lány hátunkra borította a pokrócot, belém karolt, bebugyoláltuk magunkat a takaróba, s ültünk ott csendben, összébújva.

Nyugat felől vörössézárgán derengett fel a nyugvó nap visszfénye, az Alm gőzölgött körülöttünk, elszórtan, alig-alig láthatóan ázott, csatakos tehének kóboroltak a párákődben, a távolból folyóként harsogott a pisztrángos patak.

Soha, amíg élek, el nem felejttem azt a napot.

S őt sem felejttem el.

Alakuljon bárhogya is az életem, azt hiszem, én ott, akkor, azon az rettenetes, küzdelmes, gyönyörűséges délutánon hagytam magam mögött a gyermekkoromat.

Azóta, úgy érzem, férfi lettem...

EKSZTÁZISBAN

Kedves Miska bácsi!

Lehet, hogy dilinyósnak vagy éppen primitívnek tart majd emiatt, én mégis leírom: legmaradandóbb nyári élményem egy koncert volt. No persze, nem szimfonikus.

Tudom jól, hogy a hivatalos nagyokosok nem csípi az együtttest, volt már, hogy egyes helyeken betiltották a koncertjeit, én mégis szeretem a fiúkat. Klassz zene az, amit játszanak, és a szövegük is mind olyan, mintha belőlem facsarták volna ki, csak én nem tudnám olyan bitang jól megfogalmazni, mint ők. Odahaza megvan a nagylemezük, szívesen hallgatnám

őket a rádióban is, de ott az utóbbi időben még a B. Tóth sem adja le őket, úgy látszik, megint feketelistán vagy min vannak. Mindegy. Akkor is föláll a szőr a hátamon, amikor rákezdik.

Gondolom, ezek után természetes, amikor megtudtam, hogy tőlünk alig nyolcvan kilométernyire koncertezik az együttes, elhatároztam, hogy ebből nem maradhatok ki. Odahaza bezengtem a dolgot, anyám azt mondta rendben, mehetek, feltéve, ha találok hozzá valami társat, akivel együtt megyünk, mert egyedül azért mégsem enged el. Hiába töltöttem be a tizenötöt, és végeztem el az első évet a szakközépben, anyám néha még dedósként kezel. Mindegy. Nem vészes. Ki lehet bírni.

Rögtön rohantam, szóltam a Bőbének, hogy mizujs, erre ő is belelkesedett, és megdumcsiztuk, hogy ott a helyünk.

Mehettünk volna stoppal is, de tudtuk, hogy nagy lesz a tolongás a sztráda környékén, biztosabb a vonat.

Délelőtt tízre értünk oda, de muszáj volt, mert a délutáni vonattal túl szorosan érkeztünk volna, akkor pedig már nem lehet helyet kapni. Meg aztán tudtuk, hogy sokan lesznek ott már, srácok meg csajok, akik ugyanúgy várják a koncertet, mint mi, az pedig mindig érdekes, és mi nem akartunk semmiről sem lemaradni.

Volt időnk bőven körülnézni. Becsellengtük az egész várost, miközben rengeteg magunkfajta fiatallal találkoztunk, akik szintén a koncertre jöttek. Volt ott mindenféle tag. Punkok is, csövesek is, meg olyan közönséges tagok is, mint mi, akiknek csak a szerkója divatosabb, amitől felszisszennek utánunk az öregasszonyok.

Városnézés közben több hasonló gondolkodású fiatallal ismerkedtünk meg. Volt köztük csöves is, de engem azoktól sem ráz ki a hideg, elvégre a csöves is éppen olyan ember, mint a másik, csak kevesebbet törődik a világgal. Az új ismerősök között akadtak srácok is, akik csatlakoztak hozzánk, mert facérak voltunk, de csak hülyéskedtünk egymással, még smár sem volt, csak jó nagy röhögések, meg virslit ettünk együtt, és sört ittunk egy büfé előtt. Voltak más társaságok is, akikkel többször is összeakadtunk a városban, aztán integettünk egymásnak. Olyan klassz érzés volt tudni, hogy Bőbével ketten indultunk el otthonról, s lám, máris mennyi haverunk van.

Amikor koncert előtt egy órával odamentünk a szabadtéri színpadhoz, már voltunk vagy húszan egy brancsban, de nem egy helyről hallottam már nekünk szóló baráti köszöntéseket. Szóval jó volt tudni, hogy nem vagyunk egyedül, nem vagyunk tökidegenek, vannak, akik ismeretlenül is szeretnek bennünket.

A koncert kezdetekor már egy fa tetejében csücsültünk. Sajnos, nem volt jegyünk, így kénytelenek voltunk ilyen magas kakasülöt szerezni a hangszóró közelében. Még szerencsésnek is éreztük magunkat, mert a mi fánkon is volt hangszóró.

Úgy látszik azonban, minden jóban van valami rossz. Amikor elkezdődött a koncert, az első hangok után ijedtemben majdnem leugrottam a fáról, úgy ordított az a hangszóró, de utána már megszoktam.

Már az első számnál kitört a lelkes őrjöngés. Állati frankó érzés volt az üvöltő hangszóró mellett, s alattunk az őrjöngő, lelkes tömeg. A második, harmadik számtól már együtt énekeltük Csucsuékkal a dalokat. Mi is, Bőbével. Nekem volt egy jó lábhelyem egy ágon, átöleltem a fa törzsét, de mégis úgy éreztem, hintázik velem az egész, ide-oda, ritmusra, és egész könnyűnek éreztem magam, szinte lebegtem, miközben alattam fűjták és csapoltak, és aki a földön állt, az is mind hintázott, lebegett, együtt a Csucsuékkal. Állati frankó volt látni és hallani, hogy egy dal, egyetlen dal azt a sok kis eltaposott porszemet egyetlen, hatalmas közösségbe fogja. Mert mik vagyunk mi, külön-külön? „Pofabe srácok, bugyuta pisis csajok”, sanda szemmel nézett csövesek, szipósok meg ilyesmik, akikbe minden felnőtt beletörölheti a lábát, akiket egyenként lehet bántani, lehet leprázni, de így, együtt... Most próbálna valaki

leprázni bennünket, amikor együtt szállunk. Együtt, mindannyian. Emel a zene, emel... emel... emel...

A hangulat egyre nőtt, fokozódott az őrjöngés, és az eksztázis legmagasabb fokát váltotta ki ez a zene.

Itt egy kis időre megszakad az emlékezetem fonala, mert a zenétől olyan mély eksztázisba estem, hogy arra tértem magamhoz, hogy lezúgtam a fáról. Alighanem valami krapekra eshettem, mert együtt tápázkodtunk fel, de se neki, se nekem nem történt bajunk. Pillanatok múlva már ismét a fán voltam, és énekeltem a számokat. Mindenki teljesen átérezte a zenét, a testek a dob ritmusára rángatóztak. Én is rángatóztam, csak az volt a rossz, hogy vigyáznom kellett, el ne eresszem megint a fát, s le ne zuhanjak.

Egyszer azonban vége szakad minden jónak. A koncertnek is. Csucsuékról is, rólunk is ömlött az izzadság. Mi is hullafáradtak voltunk, mintha mi tettük volna meg azt a minden emberfelettit ott a színpadon.

Nem tudom megmagyarázni, hogyan és miért, de amikor elbúcsúztak – amit máskor soha nem tettem volna meg –, egy ugrással lent voltam a fáról, s a többiekkel együtt könyörögtem hisztérikusan az együttesnek, hogy még egy dalt, még egy utolsó dalt. Megadták. Együtt énekeltek, harsogtak, dübörögtek velük. S akkor kiűztünk magunkból minden fájó érzést, nyomasztó gondot, tegnapot és holnapot, felszabadultunk, és boldogok voltunk, boldogok...

Amikor vége lett, és oszlott a tömeg, Böbével teljes grafftal rohantunk az állomásig, pedig esküszöm, lépni is alig bírtunk a fáradtságtól. Aztán még a vonaton is végig álltunk, pedig volt ülőhely. Amikor leszálltunk a vonatról, s elbúcsúztam Böbétől, még akkor is rohantam, egészen hazáig. Őrjöngeni, énekelni tudtam volna, de nem lehetett, mert nem akartam bérelt ágyat a diliházban. Így hát csak futottam, futottam, s levezettem azt a hatalmas energiamentiséget, amely minden fáradtságom ellenére még mindig ott vibrált bennem.

Mire hazaértem, már teljesen kész voltam. Beestem a kapun. Édesanyámnak csak annyit nyögtem ki, hogy emberen felüli volt, aztán belezuhantam az ágyba.

Egész éjjel a koncertről álmodtam. Megint dübörgött minden, üvöltött a hangszóró, Csúcsú kezében a gitárral nőni kezdett, és mi is emelkedni kezdtünk vele együtt.

Reggel anyám azzal jött nekem, hogy mi történt velem, merthogy egész éjszaka forgolódtam meg rángatództam. Meg, úgy látszik, teljesen meghülyítettek azon a koncerten. Pedig tudjam meg, hogy vannak sokkalta fontosabb meg érdekesebb dolgok is, mint holmi koncert.

– Lehetséges – vontam meg a vállam –, nekem mégis ez volt az eddigi legnagyobb élményem.

Hogy ő ezt nem érti... neki ez magas...

Mit nem ért rajta?

Azt, hogy boldog voltam?

Hogy nekem ez a boldogság?

Olyan érthetetlen ez?

KINCS A PATAK SORON

Kedves Miska bácsi!

Alig fél órán múlt minden. Ha csütörtökön délelőtt kicsit később indulok el a boltba, az a kincs nincs többé. Örökre elvész, mert elnyeli a föld. Most itt van biztonságban a padlásunkon, de még ma is torkomban ugrál a szívem, amikor rágondolok, hogyan is sikerült megmentenem.

Kilenc óra tájban indulhattam, anyám küldött, kenyeret, tejet, cukrot meg szalicilt kellett hoznom, beérett a fekete cseresznyénk, eljött a lekvárfőzés ideje.

A Patak soron mentem, ez a legrövidebb út a bolthoz, s ez a mi falunk legrégebbi része. Borvendég tanár bácsi mesélte a helytörténeti szakkörön. Itt a Kanyáros-patak mellett találtak őseink vizet, legelőt a barmaiknak, később pedig jó öntéstalajt a gazdálkodáshoz. Innen sarjadt ki egész Nagymeggyes. Kezdetben két sor ház állott mindössze, egyik a patak innenső, másik a túloldalán. Valamikor a portákhoz csatlakoztak a kertek, legelők, szántóföldek. Igaz, ez már jó régen lehetett, ma már a Kanyáros sem kanyarog, ásott mederben csordogál, körötte sok utca van, s még több ház. Nádfödeles csak kettő volt, az is csak addig a napig, a többit már korábban lebontották.

Igaz, a tanár bácsi mindig is mondta, legalább az egyiket meg kéne hagyni írmagnak, az istállóval, a hidassal meg a színnel együtt, abba kéne összegyűjteni a régi eszközöket, szerszámokat, ruhákat, bútorokat, hadd látnák a gyerekek, hogyan éltek az ükapáik. Sajnos nem nagyon hallgattak a tanár bácsira, csak mi, szakkörös gyerekek álltunk ömellé.

Ahogy megyek a Patak soron, látom ám, hogy a nádfödeles házaknál nagy rontás készül. Ott forgolódott egy dózer, már eltolta a kerítést, az ólat; éppen az istálló falát döntögette. Nem sokba telik az egy olyan böhönc nagy gépnek.

Rögtön a tanár bácsira gondoltam, aki ötödiktől nemcsak a rajzot meg a földrajzot tanítja nekem, hanem az osztályfőnököm is. Tudtam, nagyon fájna a szíve, ha látná ezt, de most nem láthatja, elutazott nyárra Tokajba, valami képzőművész táborba, rajzolni meg képeket festeni. Nem is sejti, azalatt idehaza mi történik.

Nem mondom, én is sajnáltam azt a régi házat. Bizony jó lett volna a mi gyűjteményünknek, mert az iskolában már úgysem fér. Három év alatt, ötödikes korom óta sok mindent összehordtunk. Én is vittem, nem egyet. Bevittem dédike padlásáról egy régi sulykolófát, egy repedezett gyalogszéket, dohányvágót, két csorba szilkét, az öreg cséphadarót és dédapám katonaládáját, amibe még a nevét meg az évszámot is belefáragta.

Sokan vittek, sokfélét. Még kiállítást is rendeztünk belőle, de csak a tavaszi szünetben, különben nincs arra hely. Ott áll minden a szekrényekben és a padláson. Most már alighanem ott is marad, hiszen lerontják Rozália néni nádfödeles házat. Pedig hónapja sincs, hogy meghalt szegény. Kilencvennyolc éves volt, ő volt a mi falunk legöregebb embere. A születésnapján mi, úttörők mindig felköszöntöttük, a lányok pedig jártak is hozzá, mert patronálták.

A ház, amiben lakott, legalább kétszer olyan vén volt, mint ő. A mestergerendába bele volt faragva az évszám: 1792. Biztos akkor építhették.

Dédikém mesélte egyszer, hogy az ő gyerekkorában még úgy hívták azt az épületet, hogy „az iskolamester háza”. Egykoron az iskolamester lakott benne, aztán a fia, aki megint csak tanító volt, de öregkorára egyedül maradt, Rozáli néni gondozta őt, még lánykorában. Hálából megörökölte a házat is. Ezt a házat bontották. Megélt majd kétszáz évet, most ennek is vége leszen.

Nem sok nézője akadt a dulásnak, nagy dologidő van ilyentájt, mindenki teszi a magáét.

Nekem is igyekezniem kellett volna, hiszen még a cseresznyét is le kell szednem a fáról, az mindig is fiúmunka, mégis valahogy lecövekeltem.

Nem mindennap látni olyat, hogy jön egy gép, aztán kétszáz évet csak úgy eltol a helyéből, hogy szinte nyoma sem marad.

Állítólag errefelé terjeszkedik majd az új faluközpont, kell a térség. Valami presszót meg buszvárót építenek ide, ha ugyan jól hallottam.

Hamar végzett az istállóval a gép. Porlott a vályog, recsegték a gerendák, dőlt a fal, hullott a szalma.

Már a ház következett. Ki se nagyon rámolhatták, ami benne volt, már az első löketre nemcsak fal omlott, tört abban a bútor is. Még tüzelőnek sem hordták el bontás előtt, pedig ha semmi másra, arra jó lett volna. S vajon mi lett az edényekkel, tárgyakkal? Azokat megmentette-e valaki?

Biztos, ha a tanár bácsi itthon van, s értesül erről a bontásról, idehozza az egész szakkört, hogy legalább azt mentjük, ami menthető, s ami érték a mi gyűjteményünkbe. Most viszont nincs a tanár bácsi, csak én vagyok itt. Én, Árki Bence, ősztől már nyolcadikos tanuló. Szakkörös és gyűjtő. Nekem kell cselekednem, ha ugyan tehetek még valamit.

Közelebb húzódtam. Hátha meglátok valamit, akkor odaugrom, s kiabálok a gépkezelőnek, álljon meg. Legjobb volna persze leállítanom, s megkérni, hadd nézzek körül a házban, hadd hozzam ki, amit érdemes. Sajnos idegen a gépkezelő, nem idevalósi. S mit szólna, ha odamennék hozzá? Biztos nem örülne, hogy munka közben zavarják. Talán el is kergetne. Meg aztán már be sem lehetne menni a házba, tátog a fal, omlik a tető, behatolni már életveszélyes. A gép meg csak hátrátolat, aztán előre, neki a falnak, recsegés, robaj, omlás.

Nem is tudom miért, de mintha valami elkezdett volna úgy belülről facsarni. Mennem kellett volna, én mégis maradtam, figyeltem, s egyre jobban szorított az a valami.

Aztán amikor beomlott a padlás, a recsenő gerendák és a porló zsúpszalma közül kigurult egy láda. Vaspántos öreg láda, kettőt-hármat bucskázott, aztán nem bírta, kifordult az oldala, s kitüremlett, ami benne volt.

Úgy láttam, könyvek meg valami papírok.

Abban a pillanatban nem is tudom, mi kezdett el bennem dolgozni, de zúgni kezdett a fejemben, hogy azt a ládát nekem meg kell mentenem.

Kiáltozni kezdtem, s futottam a láda felé.

Szerencsém volt, hogy a gépkezelő is észrevehette a ládát, s alighanem kíváncsi is lett, megállította a gépet, leszállt. Együtt értünk oda.

A hasadt oldalú ládából előbuggyant a tartalma. Megsárgult újságok s néhány könyv.

Gyorsan felkaptam egy újságot, s nézem, mi lehet.

„PESTI NAPLÓ. Politikai hírlap.” És ott az évszám: 1851.

Úristen! De régi!

S ott egy másik: „Pesti Hírlap”. Az évszám 1843. És a lapon ott a név: Kossuth Lajos.

De hiszen... hiszen akkor ez a láda nem is Rozáli néni ládája volt, hanem az iskolamesteré! A régi-régi iskolamesteré!

Ebben kincsek vannak! Papírok, de kincsek!

A gépkezelő is beléjük turkál. Olvassa a feliratot, de úgy látszik, az évszámot nem. Vagy ha mégis, neki az nem mond semmit. Semmit, de semmit.

Ismét beletúr a ládába, alighanem valami mást keres. Pénzt vagy ékszeret, vagy tudom is én mit.

Csak papír akad a kezébe.

– Régi vackok! – legyint. – Van, amelyiket már az egér is megrágta. Kár volt értük leszállni.

– Nem volt kár – mondom –, a szakkörünk gyűjti az ilyesmiket. A tanár bácsi is örülni fog neki.

– Akkor pedig húzd gyorsan félre, kisapám, nincs időm az ilyen szemetet kerülgetni – mondja a dózeres.

Én pedig fogom nyalábba a papírokat, futok velük arrébb az eperfa mellé, leteszem a tövébe, szaladok vissza a ládáért, húzkodom, nagy, nehéz láda, nyomja a sok papír, a fája is keményfa, erős a vasalása is, alig bírom arrébb cibálni.

A gépkezelő megkönyörül rajtam, ő is megfogja, ketten húzzuk végig a földön odáig, ahol már nem zavarja a gépet.

Kérlelni kezdem őt, engedje meg, hogy egy pillanatra körülnézzek még a romok között, hátha maradt ott valami régi dolog, de hiába.

– Mit gondolsz, fiú, ráérek én ilyesmivel játszani?! Meg rád is omolhat, s akkor én felelek – mordul rám, s ül vissza a gép vezetőülésébe.

Haza sem mentem. A harmadik házba ugrottam csak be ángyomékhoz, elkérni a talicskájukat, hogy hazatolhassam a kincset.

Anyám először csattogni kezdett, amiért nem voltam a boltban, aztán fölfogta, miről van szó. Igaz, nem engedte meg, hogy bevigyem a házba azokat a régi, avult, poros papírokat, de segített nekik helyet csinálni a veranda sarkában, ott majd rendezhetem őket. Ott nem baj, ha koszolnak, a követ könnyen fel lehet mosni.

Amiért anyám ilyen rendes volt, futva jártam meg a boltot, hiszen eredetileg oda indultam.

Aztán még a cseresznyeszedés előtt kicsit belenézegettem a ládába. Régi újságok meg könyvek.

Van közöttük olyan, amelyiknek a címe Ábrázolt Folyóirat. Aztán akad olyan, hogy Athenaeum meg Aurora meg Regélő meg van sok Pesti Hírlap és néhány könyv is van. Egyiknek a címe: *Emlény*, a másiknak *Ányos Pál munkáji*, van ott *Védelmezett MAGYAR NYELV* című, aztán *MAGYAR ORSZÁG HISTÓRIÁJA* és ilyenfélék.

Nem ismerem én ezeket az újságokat, sem a könyveket, sem az íróikat. Csak Kossuthot ismerem névről, meg a Kisfaludy t tanultuk, mást nem. Azt viszont tudom, mindegyik újság, mindegyik könyv nagyon-nagyon régi. Lehet, hogy még a megyei könyvtárban vagy bent a városi múzeumban sincsenek meg. Akkor pedig biztos, hogy kincsek. Utoljára a régi iskolamester forgathatta őket, Rozáli néni pedig nem akarta kidobni, inkább fölrakta a padlásra.

Egyenként, óvatosan leporoltam őket, nejlonzacskóba raktam, úgy tettem vissza a ládába.

Most nálam is a padláson állnak. Ott kaptam anyámtól helyet. Ott várják, amíg Borvendég tanár bácsi hazajön, és megnézheti őket. Ő talán tudja, hogy mik ezek. Meg azt is, hogy mi legyen velük.

Biztos, hogy majd meg is dicsér azért, amit tettem.

Örülöm kéne most, s én valahogy mégsem tudok szívből örülni.

Az jár a fejemben, ami odaveszett.

ELMEGYEK, ELMEGYEK, HOSSZÚ ÚTRA MEGYEK...

Kedves Miska bácsi!

Nagyot dobbant a szívem, amikor énekkari próba alatt megsúgták, hogy levelem jött. Sőt, nem is csak levél, hanem nagy, vastag boríték, biztos, hogy könyv is van benne. Alig vártam, hogy vége legyen a próbának, pedig nem is volt nehéz, már csak az évváróra készültünk. Rögtön tudtam, hogy Miska bácsitól érkezett postám.

Amikor kézbe vettem, olyan furcsa, addig nem ismert érzés futkosott bennem. Csomagot kaptam! Csomagot! Én, aki eddig tizennégy év alatt soha senkitől nem kaptam csomagot. Benne egy igazi író saját könyve és tulajdon keze írásával az én nevem:

Virág Hajninak

ballagására

nagy-nagy szeretettel: ...

Lám csak, van még a világon valaki, aki gondol rám, és számon tartja, hogy most búcsúzom életem első és legnehezebbik részétől. A könyv mellett papír is volt, meg borítékok, meg bélyegek. Honnan tetszett tudni, hogy azzal itt a nevelőotthonban mindig szűkiben vagyunk? És az a hosszú levél! Nekem ilyen gyönyörű levelet még az édesanyám sem tudna írni. Még ha írt volna is valaha.

Amint kibontottam a borítékot, a lányok rögtön körülvettek, hogy „mutasd... mutasd már, mit kaptál!”, de én először csak magamhoz öleltem, mert ez csakis és egyedül az enyém. Tudtam, hogy most mindenki engem irigyel, mert sokan nem kapnak soha csomagot, se levelet, pedig úgy szeretnének kapni, még az álmuk is tele van csupa sóvárgással.

Később azért megmutattam nekik, még a beírást is, hadd osztozzanak az én nagy-nagy örömben legalább egy morzsányit.

Az az öröm maradós volt, elkísért a ballagásra, s úgy éreztem, mintha Miska bácsi is itt lett volna velem, meg talán egy icipicit a többiekkel is. Más vendég úgyse nagyon jött, csak a patrónusok, akik máskor is eljönnek közénk, hogy ünnepebbnek érezhessük az ünnepeket.

Cserébe, amiért velem tetszett lenni, most leírom az egész ballagást, úgy, ahogy volt, meg ahogy én azt éreztem. Elmondani talán úgysem tudnám így, meg az is lehet, hogy szégyelleném olyan pőrére vetkeztetni a lelkemet.

Nálunk, Bogárdiban a ballagást mindig a 7. osztály rendezi. Ilyenkor az egész iskola virágerdő. Legislegszebb mindig a 8. osztály tanterme, de ezt a ballagás pillanatáig meg nem láthatják.

Mi a hálóban várakoztunk, ünneplőben. Kék alj, fehér blúz, piros nyakkendő. Az ablak nyitva volt, előtte a vadgesztenyefán gerlék búgtak, enyhe szél is fújt, lebegtette a leveleket meg a frissen mosott függönyünket. Az asztalon és a polcokon terítő, amit magunk hímeztünk, a vázában virág.

Szokatlanul csendesek voltunk, mind a tizenhatan. Ennyien lakunk együtt. Az enyém a tizenegyes ágy meg a tizenegyes szekrény. Azokat néztem. S arra gondoltam, hogy ez van nekem a világból. Egy ágy, egy szekrény. A szekrényben a holmim, amit az otthontól kaptam, egy neszesszer, amit az ősszel vettem a keresményemből, meg az a piros színű golyóstoll, amit tavaly gyermeknapon kaptam emlékebe Zolitól, amikor odaát voltunk náluk a szülősgyöröki nevelőotthonban; meg ott vannak szalaggal átkötve Miska bácsi levelei és a könyve, amit már kétszer el is olvastam.

Van köztünk, akinek fényképei is vannak, anyjáról, apjáról, testvéreiről vagy egy fiúról. Ők szerencsések.

Nekem fényképem sincs, mert az én életem úgy alakult.

Jászhalmoson születtem, tizennégy évvel ezelőtt, a család ötödik gyermekeként. Kétéves korom körül adtak a szüleim állami gondozásba, Szolnok megyébe. Rövid idő múlva magához vett egy család Jászszentmártonba. Szőke Nándorné, családos asszony, nekik is volt két nagyobb gyermekük. Náluk éltem 11 éves koromig. Sajnos akkor anyuka gyomorbetegségben meghalt, és akkor el kellett jönnöm tőlük, ugyanabba a faluba egy idős nénihez, Halápi Sándornéhoz. Nem panaszkodom, jók voltak hozzám, adtak enni rendesen, és nem éreztették velem, hogy nem hozzájuk tartozom. Dolgoznom azt sokat kellett, mert öreg volt a néni, így rám maradt a kert, a takarítás meg a mosás nagy része.

Anyám egyszer látogatott meg, de meg sem ismertem, sosem volt vele kapcsolatom. Apámról ő sem tudott, nem tudta, él-e, vagy halt, már régen szétmentek. Ő akkor azt az egyet tette értem, hogy szólt bent a gyermekvédelemnél, amiért sokat dolgoztatnak, s kérte, inkább vigyenek nevelőotthonba.

Így kerültem hatodikos koromban Bogárdiba.

Azóta enyém a tizenegyes ágy meg a tizenegyes szekrény.

S azóta lett énnekem is valamicske gyermekkorom.

Ezekre gondoltam, amikor megszólalt a csengő. Tizenegy óra volt, kezdődött a ballagás. Lenke néni jött értünk, az osztályfőnökünk, meg két nevelőtanár, libasorba álltunk, úgy mentünk át az osztálytermünkbe. Még az ajtó is kivirágosodott, a terem meg csokorerdővé vált. Itt kaptuk meg a hetedikeseiktől a kézimunkával díszített tarisznyát, benne a pogácsával, az osztály névsorával meg az útra való tízfilléssel. Ezenkívül mindenkinek volt benne még valami külön ajándék, nekem egy napszemüveg.

A táblára ilyenkor a virágdíszítések közepére mindig valami szép, bús, avagy fájó idézet szoktak írni, hogy mindenki döbbenjen rá, hogy életünk egy szakasza befejeződött. A mi táblánk közepén csak ennyi állt:

FÁJÓ SZÍVVEL BÚCSÚZUNK!

Egyszer, Szőke anyuka temetésén már láttam ezt a feliratot, de az temetés volt, nem ballagás. Igaz, hogy most is össze volt facsarodva a szívem, mert tudtam, hogy búcsúznom kell az én szép életemtől. Mert nekem eddig azért mégiscsak itt volt a legjobb dolgom.

Itt, ebben a teremben is. Sokszor megdicsértek, mert jól feleltem. Itt készültünk a szavalóversenyekre, itt próbáltuk a színdarabokat, és ami a legszebb volt, mindig itt varrtuk a farsangi ruhánkat. Emlékszem rá, hatodikban az *Egri csillagok* szereplőit alakítottuk, én voltam az egyik apród. Hetedikben régi vásárosok voltunk, mindenféle mesteremberek meg csepűrágók, én voltam a százesztendő jősnő. Legszebb nyolcadikban volt. Mindig a nyolcadik osztály adja Karnevál hercege és hercegnője udvartartását. Legjobban udvarhölgy szerettem volna lenni, mert az udvarhölgyek földig érő gyönyörű ruhája a szivárvány minden színében pompázik. Ez megkísértette az én szívemet is, de Lenke néni azt mondta, legyek én az udvarmester, mert az én szép, tiszta, csengő hangomat a nagy tömegben is mindenki megérti. Nehezen barátkoztam meg a gondolattal, kivált, amikor megtudtam, hogy az udvarmester inkább bohóc vagy hopmester, de szóval sem árultam el senkinek, hogy ez nekem fáj. Máig is az én titkom. Mert titkom az van. Az én egész életem egy nagy titok.

Azt sem mondtam el senkinek, hogy amikor voltunk fent Pesten, pályaválasztási kiránduláson, és elkéredzkedtem, hogy meglátogassam az anyámat, akkor mi történt.

Megvolt a címe. Kőbányán laknak, az új lakótelepen. Amikor bekopogtam, otthon voltak. Ő is, meg az új férje. Meg a legkisebbik, a nyolcadik testvérem. Egyéves. Egyedül ő van velük, mi többiek szanaszét. Így van, hogy még a testvéreimet sem ismerem. Csak hallottam, hogy vannak.

Anyám nagyon ridegen fogadott. Megkérdezte: „Te meg mért jöttél?” Mondtam, hogy csak látogatóba. Ettől megnyugodott. De még az sem jutott eszébe, hogy megkérdezze tőlem, éhes vagyok-e? Tudom, készült arra, hogy beállítok, de egy kis kenyere zsírja csak volt odahaza. Nekem a zsíros kenyér is jólesett volna. Még akkor is, ha szikkadt lett volna az a kenyér, mert az mégiscsak az anyám kenyere lett volna, azt tőle kaptam volna, talán el is dugtam volna egy darabkát a héjából, hogy megszársítam és eltegyem, hogy legyen valamim, ami az anyámtól való. De nem adott kenyeret. Falatnyit se. A szívem sem tudott náluk fölmelegedni. Nem sokáig időztem náluk, s nem is tudom, kívánczom-e még valaha is...

Ott, a virágillatban lebegő osztályteremben elkezdtem sorra számba venni az én titkaimat.

Túl messzire nem jutottam, mert libasorba álltunk, egymás vállára tettük a kezünket, s elindultunk, körbe az iskolában. Akik elől voltak, rákezdtek:

*Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek,
hosszú út porából köpönyeget vetek...*

A sor átvette a dalt, s egyre nehezebb lett tőle a szívem.

Még a folyosó is egyszerre hogy megszépült. Pedig nemrég cserélték a villanyvezetékeket, akkor végig volt vésve a fal, téglatörmelék meg szürke malterpor volt minden, mi takarítottuk össze naponta, még fel is mostuk, de háromszor is végig kellett menni a vizes ronggyal, hogy kicsit is tiszta legyen. A vésés helye még most is látszik, benne már az új vezeték, sűrűn le van kötve gipsszel a cső, de még nem jött a kőműves, hogy bevakolja.

*Búval és bánattal kizsinóroztatom,
sűrű könnyeimmel kigomboztattatom...*

Megyünk, csak megyünk lassan, száll az ének, és szállnak az én gondolataim is. Mert bú is volt, meg bánat is. Most a tavasszal volt egyszer, hogy dohányoztam. Mások is próbálták, hát én is. Nagyon haragusznak érte, és tilos. Szigorúan megbüntettek. Az idén gyermeknapkor nem mehettem a többiekkel Szőlősgyőrökre. Amikor a lányokkal elindult az autóbusz, és mi, ittmaradtak az ablakból néztük, nagy sírás vett rajtam erőt. Még nagyobb, amikor este megérkeztek, és beszámoltak róla, hogy látták a Zolit. Keresett is engem, de hiába. Egyszer egy egész esztendőben, és akkor is hiába...

Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek...

Ez itt a gyakorlati terem. De sok jót is tanultunk itt. Megtanultunk kötni, terítőt hímeztünk, és itt, ebben a teremben kerestük a pénzt is. Itt fontuk a sípszinórokat. Mi fonjuk az úttörősípszinórokat, amiket az ország boltjaiba szállítanak. Pénzt keresünk vele. Egy részét megkapjuk zsebpénznek, egy részét az úttörőkasszába adjuk, egy pedig a mi nevünkre kerül a takarékbba, amit akkor kapunk meg, amikor a nyolcadik elvégzése után elmegyünk. Nekem már 3000 forintom van bent a betétkönyvben. Jó indulás lesz majd Pesten, az új iskolában, ifjúsági otthonban. Milyen is lesz az, jaj, milyen?...

*Hosszú út porából köpönyeget vetek.
Búval és bánattal kizsinóroztatom...*

Jaj, nincs több zsinór, pedig néha már nagyon untuk a zsinórokat, sok más volt, amit szívesebben csináltunk. Például a kiállítást. Az tavaly volt, amikor negyedszázados lett az otthon, és felavatták az új tornatermet. Akkor csináltuk a kiállítást. Az otthon múltjából meg népművészeti tárgyakból, saját hímezéseinkből, a kicsik rajzaiból. Meghívtuk rá a szőlősgyőröki és a mágocsi fiúkat is, de az influenzajárvány miatt nem jöhettek el. így aztán a három iskolának szánt tortákat mind nekünk kellett megennünk. Tortát ettünk tortával, a végén már alig bírtuk, de ettük, csak ettük, ki tudja, mikor lesz legközelebb ilyen alkalom a mi életünkben. A pukkanástól még táncolni sem tudtunk, a vacsora meg mind ottmaradt...

*Búval és bánattal kizsinóroztatom,
sűrű könnyeimmel kigomboztattatom...*

Itt, ebben a teremben volt az idei farsang is. Ott jött be Karnevál hercege és hercegnője az udvartartásával, és az mind-mind mi voltunk.

Ott, igen ott álltam meg mint udvarmester és bohóc, a zsűri előtt, és mondtam a mondókámat:

*Bohóc vagyok én a bálon,
a táncot is megpróbálom.*

*Ha nagy cipőm fennakad,
a publikum rám kacag.
A fődíj egy dobostorta,
bohócnak az de jó volna.
Ha netán majd megnyerem,
lisztes számmal lenyelem.*

Nem én nyertem meg... de kaptunk csokitortát meg sutit is, és narancsot... de jó is volt...

Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek...

De még milyen hosszúra. Ez már az udvar. Nagy, öreg gesztenyefákkal. Emlékszem rá, februárban már mindig a tavaszt vártuk, amikor még hó fedett be mindent. Aztán hamar elfelejtettük a tavaszvárást, mert a kisebbek visítozó boldogsága, ahogy húzkodják a szánkót, minket is magával ragadott. Mi is nekiálltunk csúszkálni, le a Balatonig, rá a jégre, mert teljesen be volt állva. Csak persze ritkán csúszkálhattunk, mert mi takarítjuk az egész otthont, hogy a takarítás díja megmaradjon, és azt is ránk fordíthassák...

Ott, a mellett a bokor mellett kérdezte meg tőlem először Lenke néni, mi szeretnék lenni. Emlékszem rá, nagyon meglepődtem, és csak annyit tudtam neki válaszolni, hogy „RENDES EMBER”, az szeretnék lenni. Merthogy én előttem nem példa a családom, aki nincs is. Ő akkor rám nézett, és csak ennyit mondott:

– Az a legfontosabb, édes kislányom.

Így mondta: „édes kislányom”. Ezt énnekem azóta, hogy a Szőke anyuka meghalt, egészen addig senki nem mondta. És én akkor ott megfogadtam magamban, hogy megtartom azt, amit én akkor Lenke néninek mondtam.

Könyvkötő szeretnék lenni. Talán nem olyan nagy kívánság, hogy be ne teljesüljön. Pesten van az iskola, és a négyes bizonyítvánnyal fel is vennének. Van valami ifjúsági otthon is, ahol ellehetnék...

*Hosszú út porából köpönyeget vetek.
Búval és bánattal kizsinórozatom...*

Ott az emelvény. Ott lesz a végső búcsúztatás. Már egészen berekedtem az énekléstől, potyognak a könnyeim, már le sem törölöm őket, potyogjanak csak, bele ebbe a földbe, azok legalább itt maradnak akkor is, ha én már nem leszek itt. Már nem is törődöm azzal, hogy a kicsik bámulnak rám, bámuljanak csak, ők még nem értik, mi van most énbennem, ők még nem tudják, van úgy, hogy sírni kell az embernek, jól kisírnia magát, még akkor is, amikor éppen senki sem bántotta.

Sűrű könnyeimmel kigomboztatom...

Megálltunk. Csend. Az igazgató nő beszél. Búcsúzkodunk. Átadjuk a terítőket, amiket hímeztünk tanárainknak. A zászlót a hetedikeseknek. Köszönünk mindenkinek mindent, és egészen összeszorul a szívünk, és bögünk, már hangosan is, mintha csak temetnénk valakit, és nem tud kiszállni a fejünkől az ének, már egészen dörömböl benne:

Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek...

Az biztos, hogy hosszú útra. Máshova. Mások közé. Más otthonba. Más iskolába. Új lesz minden. Még a társak is.

Itt már megszoktam.

Ott majd kibe kapaszkodjam?

Kedves Miska bácsi! Így esett az én ballagásom. Aznap este megvolt a búcsúvacsora is. Itt az év vége, Lenke néni ötünket elszegődtetett ide nem messzire, a Vasas üdülőbe felszolgálónak meg mosogatólánynak; kosztért, kvártélyért, még fizetést is kapunk. Ránk fér egy kis kereset.

Itt a borítékban, egy külön papírba csomagolva tetszik találni egy fényképet. A ballagási képem. A fotósakkör csinált rólunk képeket. Sikerülhetett volna jobban is, de legalább színes. Éppen ettől voltam én gondban. Elküldjem-e, vagy sem? Aztán mégis úgy gondoltam, hogy inkább elküldöm. Ilyen vagyok.

Kedves Miska bácsi!

Ezt én eddig még soha nem írtam meg, de most úgyis meglátja.

Ugye nem baj az Magának, hogy az én bőröm barna?

Azért továbbra is tetszik engem szeretni?

*Kezét csókolja:
Hajni*

ELŐRE MEGFONTOLT SZÁNDÉKKAL

Kedves Miska bácsi!

Lehet, hogy csalónak, gazembernek tart majd azért, amit teszek, mégis megírom. Értse meg, el kell valakinek mondanom, még akkor is, ha tudom, hogy csupán szikrányi reményem van arra, hogy megértsenek. Segíteni meg úgysem tud rajtam, ha csak egy jó szóval nem, de nekem most az is nagyon sokat jelentene.

Elhatároztam, hogy – mondhatnám, előre megfontolt szándékkal – lerontom a jeles bizonyítványomat. Legalább hármásra. Még akkor is, ha a szüleim agyonvernek érte. Elvégre az én életemről van szó.

Jó három éve kezdődött, a tátrai nyaraláskor, alig tízéves koromban. Szüleimmel a Fehérpatak völgyében túráztunk, magasba nyúló fenyők között, melyeknek hegyén mélykéken szédelt az ég.

Ott csapta meg orromat az a semmi máshoz nem hasonlító, gyantából, balzsamból, a föld nedveiből, az erdőzúgásból vagy, tudom is én, még miből keveredett illat, amivel nem tudtam betelni. Hirtelen megálltam, mélyeket lélegzettem, még a számat is kinyitottam, hogy behabzsoljam az ismeretlen csodát. Amikor apámék elhaladtak mellettem, odaléptem a legközelebbi fenyő törzséhez, tapogattam, simogattam, még meg is szaglásztam. Orrom, tudom, minden porcikám megtelt a fa semmihez sem hasonlítható fűszeres illatával.

Arra ocsúdtam fel, hogy szüleim kiáltozását hallom:

– Géza! Géza! Hol maradsz?! Gyere már!

Utánuk siettem, mentünk tovább. Maguk elé tessékeltek, így már nem tudtam odalépni a fákhöz, de nagyon lassan haladtam, közben óriásiakat kortyoltam a levegőből, hogy érezzem az illatot.

Anyám még meg is jegyezte:

– Apa, nézd csak, ez a gyerek egészen berúg ettől a jó levegőtől.

– Hadd rúgjon be, nem árt meg – felelte apám, s mindketten nevettek.

Én néztem őket, de nem nevettem velük. Éreztem, ez nem is nevetni való, s féltem, hogy elillan, semmivé foszlik az imént felfedezett csoda, ha kinevetik.

Másodszor tavalyelőtt éreztem az illatot, akkor, amikor balatoni nyaralónk tetőszerkezetét készítették az ácsok.

Lekocsiztunk, ellenőrizni a munkát. Már álltak a szarufák, a lécezést is rászögezték, akkor éppen a frissen gyalult deszkákkal borították be a leendő manzárd ferde mennyezetét. Fűrész harsogott, szögek fején táncolt, csattogott az ácsszekerce; s a padlón kis kupacban levágott deszkavégek és lécdarabkák árválkodtak.

Beletúrtam a kupacba, s akkor ismét megcsapott a fa illata. Lassan, lopva szívtam be, észre ne vegyék. Aztán, amikor apám az ácsmesterrel tárgyalt, egy tenyérnyi nagyságú, gyalult, frissen vágott deszkavéget hirtelen a dzsekim zsebébe süllyesztettem. Csak este vettem elő, otthon, a szobámban, amikor egyedül voltam. Elkezdtem szaglászni a fűrész ejtette sebet, s megéreztem, hogy a fa lélegzik. Lehelete illatozó, s valahonnan, a végtelen messzeségből idehozza az erdőt.

Mielőtt elaludtam volna, az illatozó fát elrejtettem a párnám alá, anyám meg ne lássa, mikor reggel felébredt. Mit is gondolna rólam? Elvégre már tizenkét éves vagyok.

Harmadszor, s talán végérvényesen, múlt év novemberében találkoztam a fa illatával, akkor, amikor a nagyihoz mentem.

Siettem, ezért nem a körúton, kirakatokat nézve, ballagtam, hanem átvágtam a keskeny András utcán, a régi Erzsébetváros háromemeletes, szürke házai közt.

S ott, az egyik kopott ház előtt, a töredezett járdán, letről, mintha csak a földből támadt volna, élesen csapott orromba az illat. Lábam a földbe gyökeredzett. Hihetetlen! De mégis! Ez az!

Csak akkor hallottam meg a szalagfűrész visítását, s pillantottam meg a kitört üvegű pinceablakot, melynek kicsiny, vaskeretes szemén keresztül elpusztíthatatlanul tört fel, valahonnan letről, a pinceműhelyből a fa illata.

Már nem siettem. Álltam egy darabig behunyt szemmel, s mélyeket lélegzettem. Majd arrébb léptem, s a kopott szürkéssárga cégtáblán, mely az asztalost hirdette, már ki tudja, mióta, megállt tekintetem. A vasajtó is nyitva volt. Kopott, öreg falépcső vezetett a mélybe, ahol villanyfényben, szalagfűrészben dolgozott az asztalos.

Meg nem tudnám mondani, mi vonzotta lábamat a lépcsőre. Elindultam lefelé.

Dongott a falépcső, de a fűrész zaja túlharsogta. Leértem a műhelybe.

Egy ember dolgozott csak ott. Sovány, idősebb férfi volt, őszülő hajú, szemüveges, szürke köpenyén, eredetileg kék micisapkáján, de még busa szemöldökén is finom fűrészpor ült, mintha csak belisztezték volna.

Amikor észrevett, leállította a fűrész, kíváncsian felém fordult:

– Mit akarsz, fiú? – kérdezte, de ezt már alig hallottam. Hirtelen sarkon fordultam, s mint akit üldöznek, úgy menekültem fel a lépcsőkön, az utcán futásnak eredtem, futottam, futottam, egészen a nagy lakásáig. Csak az ajtaja előtt álltam meg, hogy kifújjam magam, de még akkor is lihegtem, amikor megnyomtam a csengő gombját.

Elhatároztam, hogy soha többet nem megyek az asztalosműhely felé, úgy szégyelltem magam. Maholnap tizennégy éves vagyok. Miért kellett elfutnom az asztalos elől, hiszen nem tettem semmi rosszat. Csupán lementem. S az asztalos kérdésére igazán válaszolhattam volna valamit. Akármit. Valami könnyű kis lódítást, valami érdeklődésfélét. Igen, ezt kellett volna tennem.

Az a gondolat azután megült bennem, motoszkálni kezdett, s nem hagyott nyugton.

Addig birizgált, míg két hét múlva megint arra mentem. S nem is a nagyihoz indultam, hanem egyenest az asztaloshoz.

Úgy tettem, amint azt gondosan elterveztem.

Lementem a falépcsőn, s miközben teleszívtam magam a fa illatával, azon drukoltam, hogy a mester minél később állítsa le a fűrész. Ő még elvágta azt a deszkát, ami a fűrész előtt volt, azután leállította a gépet.

Láttam a szemén, hogy megismert. Fölvonta a szemöldökét.

– Hát te? – kérdezte.

Ekkor nyeltem egyet, aztán mondtam, amit kiterveltem.

– A szüleim érdeklődnek, hogy a mester úr vállal-e bútorjavítást... meg ilyesmiket...

– Aha! Az attól függ, mit? És mikor? Most sok a munkám. De azért csak jöjjenek el, hogy megbeszélhessük.

S megint megindította a fűrész, tette a dolgát.

Álldogáltam egy darabig, néztem a mestert, beszívam az illatot és a port, majd megfordultam és mentem.

Egy hét múlva megint odavitt a lábam. A mester gyalugépen dolgozott. Léceket eregetett át két vaspofo között, hogy egyforma vastagságúak legyenek.

Le sem állította a gépet, amikor megpillantott, csak az adagolást hagyta abba, s várta, mit mondok.

– A szüleim majd jönnek – hazudtam, aztán elővettem egy reklámzacskót. – Tessék mondani, kaphatnék egy kis forgácsot meg fűrészport? Aranyhörcsögeim vannak, azok alá kéne.

– Szedj csak – biccentett a mester a sarok felé, ahol összesöpörve, csomóban állt a hulladék.

Megtöltöttem a zacskót, mialatt az asztalos tovább dolgozott. Aztán összeszedtem a bátorságomat, odamentem hozzá.

– Segíthetek valamit?

Az az ember, úgy látszik, tudott a szememből olvasni. Megértette, hogy nagy jót tenne velem, ha megengedné.

– Segíthetsz, ha akarsz – felelte. – Szedegesd a gépből kihulló léceket, rakd őket kupacba. De ott egy köpeny, vedd fel.

Felvettem. A hossza jó volt, különben lötyögött rajtam.

Raktam a léceket halomba, éreztem az illatukat, kezemmel tapintottam a simaságukat, s fel sem tűnt, hogy múlik az idő. Csak akkor hagytam abba, mikor kifogyott a gyalulnivaló.

Levettem a köpenyt, leráztam róla a port meg a forgács-törmelékét, visszaakasztottam a helyére, s csak annyit mondtam az asztalosnak:

– Köszönöm.

– Én is – biccentette a mester, s megkérdezte: – Hogy hívnak, fiú?

– Gézának.

– No, Géza, ha máskor is kell forgács az állataidnak, csak gyere. Egyébként én meg Tóni bácsi vagyok.

S kezet nyújtott. Erős, kemény, kicsit dörzsölős kézfogása volt.

Vittem haza a zacskóban a forgácsot, pedig nem is volt aranyhörcsögöm, csak úgy mondtam. A zacskót meg becsempésztem a szobámba, kinyitottam, a heverőm alá tettem, hadd illatozzék. Hét végén, nagytakarításkor találta meg anyám. Amikor előhúzta, a forgács meg a fűrészpor kiszóródott a szőnyegpadlóra, alig tudta fölporszívózni.

Tüstént felelősségre vont: hogyan került oda az a zacskó, és minek kellett, de nem feleltem. Akkor sem szóltam volna, ha kettéhasít.

Mit mondjak neki? Azt, hogy ki nem állhatom az apám fogorvosi rendelőjét, az orvosság- és vegyszerszagot, a lakást megszálló pácienseket, akik a pénzt hozzák. Tudom, sok pénzt. Ebből telik lakásra, külföldi utazásra, balatoni nyaralóra meg mindenre. Ebből élünk olyan jól, ahogy élünk, de akkor sem ez az én világom.

Az enyém más. Én a fa illatát akarom érezni.

Mindig. Örökké.

Aztán ma hazavittem a nyomtatványt. A továbbtanulási papíromat. Ki kellett tölteni.

Ültünk hármásban az ebédlőasztal körül, apa, anya meg én. Nem vacsoráztunk, nem is tanakodtunk. Az én pályaválasztásom eldöntött ügy. Apám és anyám már régen eldöntötték. Itt a rendelő, a pacientúra, fogorvos leszek, mint apa. Elmondták, megmagyarázták már vagy százszor is. Ebben neveltek. Mondhatnám, belém táplálták, hogy másra ne is gondoljak.

Mégis gondolok. Tóni bácsira. S érzem a fa illatát.

Alig hallottam, amikor az apám szólt:

– Szóval, Géza? Anonymus Gimnázium. Az jó nevű iskola. S legjobb volna majd a biológia-kémia fakultáció. Természetesen latinnyelv-tanulással kombinálva. Egyetértesz fiam?

Háromszor is megkérdezte, mire felfogtam. Tóni bácsi járt az eszemben, a fűrészgép sivítása, a gyalugépből kikerülő lécek simasága, és igen... a fa illata.

Sokáig, nagyon sokáig hallgattam. Majd még a szó kimondásától is félve, kiböktem:

– Én asztalos szeretnék lenni.

Fennakadt a lélegzetük.

– Micsoda? – kérdezte döbbenet az apám.

– Asztalos – mondtam ismét, bár tudtam, hogy hiába. Ismerem az apámat. Mindig mindennek úgy kell lennie a családban, ahogy ő akarja.

– Megbolondultál? – nézett rám csodálkozva. – Honnan veszed ezt a marhaságot?! – majd anyámhoz fordult. – Mariann, te érted ezt?

Anyám szeme ekkor egy pillanatra fölillant, mintha eszébe jutott volna valami. No persze! A forgács az ágyam alatt, amit összetakarított. Nézett, csak nézett rám, mintha csak meg akarná fejteni, mi a helyzet, de irtó rendes volt, gyanúját nem hozta elő. Sőt, inkább csitította az apámat.

– Hagyd, Andor, majd kinövi.

– Nője is! Még hogy asztalosnak! Jó, hogy nem utcaseprőnek.

Behúztam a fejem, szinte éreztem, hogy villámok cikáznak felette, aztán kijátszottam az utolsó, a legeslegutolsó lehetőséget.

– Második helyre is be kell valamit írni a lapra.

– Mi a csudának?! – reccsent fel az apám. – Jó tanuló vagy, úgy is felvesznek az Anonymusba. Kit, ha nem egy ilyet?... Még hogy második helyre... neked?... merő formalitás.

Rettentően elkeseredtem. Éreztem, hogy a szememben összefut a könny. Anyám észrevette.

– Hadd írja be a második helyre – nyugtatgatta apámat –, úgy sincs semmi jelentősége a dolognak. Teljesen mindegy, mit ír be.

– Bolondság! Körülröhögik érte! Ilyen bizonyítvánnyal asztalosnak? Bár felőlem... röhögjenek csak rajta, hátha tanul belőle...

De beírtuk.

Mind a kettőt.

Az első helyet is, meg a másodikat is. Persze a második helyet csak merő formalitásból, hiszen eldöntött tény, hogy nekem fogorvosnak kell lennem.

Este nem tudtam elaludni, pedig későre járt, már a szüleim is lepihentek. Engem az a jelentkezési lap nem hagyott nyugodni. Felkeltem a heverőmről, felkattintottam az ágylámpát, elővettem az ellenőrző könyvemet. Belelapoztam. Ötös... ötös... ötös... ötös... csak elvéve egy-egy becsúsztott négyes. A félévim négy egész nyolctized volt, de biztos, hogy év végére megint kitűnő lesz, akárcsak hetedikben. S akkor jön az Anonymus. Később meg a fogfűrés, tömés, húzás, betegek... utálok a vért... émelyeg a gyomrom az orvosságszagtól, most is alattomosan bekúszik az ajtóm alatt.

Ki kell nyitnom az ablakot, hogy meg ne fulladjak.
Metsző hideg tódul be rajta. Tisztábbak tőle a gondolataim.
Még három hónap az év végéig. Még három hónap. Addig kell történnie valaminek. De csodák nincsenek.
Holnap biológiai felmérő dolgozat.
Nekem gyerekjáték.
És ha mégsem?
Mi volna, ha egyszer egyesre sikerülne? Legfeljebb kettesre? Vagy akár többször is? S nemcsak a biológia? Elvégre egy jó tanuló azért jó tanuló, hogyha kell, kettesre is tudjon felelni. Vagy kettes, esetleg hármas dolgozatot írni. Nem azért, mert nem tudja az anyagot, hanem, mert úgy akarja. Nagyon akarja...
Hiába hessentettem el magamtól a gondolatot, visszatolakodott, egészen belefészkelte magát az agyamba. S az is felrémlt, hogy padtársam, a fekete Turai csak szakmunkástanulónak mehet. Mert ő kettes. Meg néhány hármas. Pedig Turai iparosnak sem lesz jobb. Jó fiú, de kicsit nehéz felfogású. Ő mégis elmehetne asztalosnak, ha akarna. S fel is vennék.
Vajon mit szólna az apám, ha én is kettes bizonyítványt hoznék haza az év végére? Vagy, mondjuk, gyenge hármast? Agyoncsapna érte? Vagy csak félig? És az anyám? Sírna? Szemrehányásokat tenne? A kezét tördelné?
Tényleg, mi lenne, ha...
De ha ez kell nekik, ha másként nem lehet...
Elvégre az én életemről van szó. A saját, tulajdon életemről. Ami csak akkor élet, ha nem jön be az első hely. Az Anonymus. S vele a rendelő meg a betegek.
Nekem most a második helyre kell hajtanom.
Kell! Mindenáron!
Más utam nincs.
Holnap kettes dolgozatot írok. Előre megfontolt szándékkal. Holnapután is. És még sokszor.
Az ember úgy védekezik, ahogy tud.
Ugye ettől azért még nem leszek csaló?
De könyörgöm, én nem akarok örömtelenül élni...

JORJINA RUHÁJA

Kedves Miska bácsi!

Az én életem legemlékezetesebb nyári élménye Jorjina ruhája. Tavaly kaptam tőle, s biztos vagyok benne, hogy megőrzöm, és végigkísér egész életemben. Sosem fogom hordani, csak előveszem néha, s nézegetem. Abba a ruhába bele van zárva a kis Erik mosolya, Heszrán éneke, és Aszira testének melege...

A zánkai nemzetközi táborban történt.

Harminckilenc ország gyermekei voltak együtt. A mi csapatunk száznolevánhét afganisztáni, angolai, magyar, portugál, szovjet és vietnami pajtásból állt.

Mint kiváló úttörőt s régi, gyakorlott táborozót, megtettek a 3. számú raj rajtitkárának. Rajunk többsége külföldi pajtásokból állt.

Első, mondhatni döbbenetes élményemet az afgáni gyermekek érkezése jelentette. Riadtak voltak mind az öten, kis csomagban elfért az összes motyójuk, s szinte zörgött a csontjuk a soványságtól. Három fiú volt: Háli, Heszrán és Bászir, meg két lány: Aszira és Párvin. Szólni sem tudtak szegények, csak álltak tanácstalanul, amikor hozzájuk léptem, karon fogtam a két kislányt, s intettem a fiúknak is, hogy bevezessem őket a szobájukba.

– Gyertek csak, ne féljeteK, jó dolgok lesz itt – magyaráztam nekik magyarul, miközben mosolyogva mutattam, melyik lesz az ágyuk, a szekrényük. Erre ők is mondtak valamit afgánul, én magyarul feleltem, aztán egymás szavába vágunk, s végül ők is elmosolyodtak, s megnyugodva foglalták el helyüket.

A mellettünk lévő szobában angolai, a következőben szovjet pajtások voltak. Velük könnyen társalogtam, igaz, először kértem őket, lassabban beszéljenek, hogy jobban megértsem szavukat. Később már egészen belejöttem, s én lettem a tolmácsuk.

Egy kilencéves kisfiú volt a legkisebb közöttük, egész svédés neve volt, Eriknek hívták. Már az első nap szárnyaim alá vettem őt, akár odahaza a házbeli kicsiket vagy az iskolában a kisdobosaimat. Azt mondják, nagyon értek a gyerekek nyelvén, s Eriket is egészen megbabonáztam. Mindig csak velem akart lenni, senkinek sem fogadott szót, csak nekem, s mindent csakis tőlem volt hajlandó elfogadni. Nagyon értelmes, ám roppant mozgékony, eleven kisfiú volt. A műsoros estén mégis elálmosodott, de csakis velem akart hazamenni a szobájába, neki csak „Annamarija” kellett. Csapatvezetőim megkértek, menjek vele. Átölelt, védelmet keresően bújt hozzám az estében, boldog volt, hogy megmosdattam, odaültem az ágya szélére, és álomba meséltem. Még álmában is a kezében szorongatta rajzaimat, amiket még a délután rajzoltam neki. Így lettem én a kis Erik pótmamája.

Védenceim száma már a második napon megszorodott egy szovjet kislánnyal, akit Hamamnak hívtak, majd két angolai kislánnyal: Jorjinával és Annyval, és két néger fiúval, Ernestóval és Nelsonnal. Elválaszthatatlan pajtások lettünk. Úgy jöttek utánam, mint kiscsirkék a kotlás után, s szinte lesték még a gondolataimat is. Sok magyar játékra és sok magyar szóra megtanítottam őket.

Nelsonról, a tizenhárom éves néger fiúról meg is jelent egy cikk az újságban, amit kiraktak a faliújságra. Ebből megtudhattuk, hogy édesapja meghalt, s most ő édesanyja „jobbkeze”. Orvos szeretne majd lenni, gyógyítani akar hazájában, ahol még kevés az orvos, s itt szeretne majd tanulni, Magyarországon.

Ezt a cikket többször is el kellett olvasnom neki. Ő pedig mindig így köszönte meg, magyarul:

– Nelson szeret, Annamarija.

Rajzolt is nekem emlékül egy szép rajzot hazájáról és három testvéréről.

Az afgáni gyerekek akkor fogadtak igazán a szívükbe, amikor második napon a bemutatkozó műsorok voltak, s én ott balettet táncoltam. Nagyon tetszett nekik, odahaza még sohasem láttak balettet.

Én is a műsoruk után zártam őket végképp a szívembe. Azt hiszem, ők aratták a legnagyobb sikert.

Heszrán – aki talán 10-11 éves lehetett – olyan szépen tudott énekelni, hogy azt nem lehet elmondani. Nemcsak látni, érezni lehetett, hogy teljesen beleéli magát abba, amit énekel. Hangja szárnyalt, s szinte húzta maga után a többieket. Napokig elhallgattam volna dalait. Néha behunytam a szemem, s akkor szinte megjelent előttem Heszránék hazája; kopár, sziklás hegyek, sovány legelők, birkákat legeltető, szikár emberek, amint veri őket a napsugarak tüzes korbácsa.

Aszira elmesélte, hogy valahol, messze a hegyekben lakik, ahol még mindig előfordul a bumm-bumm, s amikor lönek, akkor fél, összehúzza magát, és reszketni kezd.

Őt én tanítottam úszni. Amikor lementünk a partra fürdeni, először csak lábával kóstolgatta a vizet, félt tőle, s látszott rajta, új, szokatlan neki a fürdés, lubickolás. Fél órámba is beletelt, amíg belekönyörögtem őt a vízbe. Aztán nem sok idő kellett, ő is rájött arra, hogy jó dolog pancsolni. Harmadik nap már olyan otthonosan érezte magát a vízben, hogy elkezdtem őt tanítani úszni. Először megmutattam neki a tempókat, aztán ráhasaltattam a karomra, úgy vezényeltem neki a tempókat:

– Egy-kettő... egy-kettő! – Aztán odajöttek a társai is, s akkor már kórusban mondtuk: – egy-kettő... egy-kettő!

A tábor végére már húsz métert tudott tempózni egyedül. Ha még két hétig vagyunk együtt, egészen megtanul úszni.

Amikor eljött a búcsú előestéje, már nagyon szomorúak voltunk. Aszira és Parvin bánatosan néztek rám, úgy kérdezték:

– Te haza, mama?

Bólintottam nekik, hogy igen. De amikor kimondtam ezt az igent, összetolult a könnyem. S láttam magam előtt Asziráét otthon az afgán hegyekben, ahol néha még szól a bumm-bumm, s akkor a kis, sovány Aszira összehúzza magát, és reszketni kezd.

Hazaindulásunk hajnalán arra ébredtem, hogy csicseri kórus kiabálja a nevemet. Kinyitottam a szemem, s láttam, az én kis fekete barátnőim keltegetnek. Jorjina és Anny.

– Annamarija... Annamarija... jössz Pest?

Rájuk néztem. Ragyogó fekete szemükben csupa várakozás.

– Jössz! – kiáltottam, és kiugrottam az ágyból.

– Jössz enyém vonat?! – lelkesedtek.

– Igen, igen, igen! – kiáltottam én is, erre ők elkezdtek az anyanyelvükön örvendezni, s ujjongva, kiáltozva körbeugráltak, és versengve öltöztetni kezdtek. Mint valami mese megelevenedett alakjai sűrögtek körülöttem: hozták a ruhámat, cipőmet, fésűmet, s ebben a mesevilágban egyszer csak kivágódik az ajtó, s beront rajta Erik.

– Annamarija, sorakozóóóóó! – rikoltotta, mert ezt jól megtanulta a kis huncut.

Pestig együtt utaztunk a vonaton.

Heszrán énekelni kezdett, Asziráék bekapcsolódtak, Jorjina felállt, ringatódzott az énekre, Erik hozzám bújít és átölelt, majd előkerültek a papírok, tollak, címeket írtunk, aztán emlékeket adtunk egymásnak; Eriké lett a sípom, Asziráé a nyakkendőm, Heszráné a tollam, előkerült minden előszedhető és leszedhető, mert nem lehet az, hogy mi csak úgy elválunk, és ne maradjon legalább valami belőlünk azoknak, akiket úgy szerettünk.

Jorjina végül is csomagjából elővette a legszebb ruháját, ami nem állt másból, csupán három méter hosszú színes anyag, melyet magunkra kell tekerni és elegánsan lehet viselni, azt adta nekem. Az anyag különleges becsét az jelenti, hogy rá van festve: „Camarada Presidente Doktor Agostinho Neto”. Ő volt Angola első, azóta már elhunyt elnöke, akit ők még ma is nagyon tisztelnek.

Én is kedveskedni akartam neki, s mert nem volt már semmi más ajándékozni valóm, levettem az úttörőingem, nekiadtam, gondoltam, én trikóban is hazamehetek.

Jorjina erre olyan boldog lett, hogy a nyakamba ugrott és megcsókolt. Én nagy-nagy szeretettel visszacsókoltam. Talán ekkor éreztem a legjobban, hogy az igaz barátságot nem a bőr színe határozza meg, hanem az egymás iránt érzett szeretet...

Azóta néha, amikor egyedül vagyok, előveszem a szekrényemből Jorjina ruháját. Hosszan nézegetem. S olyankor ismét látom a kis Erik mosolyát, hallok Heszrán énekét, érzem Aszira testének melegét, s az jár az eszemben, hogy a világ békéjét legjobban talán a gyerekek barátsága tudná megteremteni. Hiszen az igazi barátok mindig és minden körülmények között szeretik egymást.

Ez talán segítene a világon.

FEKETE BÁRÁNY

Kedves Miska bácsi!

Talán nem fog neki örülni, de megírom: én nem vagyok úttörő.

Emiatt az iskolában mellőznek. Például: a magatartásom nem lehet ötös, csak négyes. Osztályfőnököm nyíltan megmondta az édesanyámnak: „Csak úttörőknek lehet ötös magatartása.”

Tessék elhinni, nem vagyok sem jobb, sem rosszabb az úttörőknél. Az idős embereknek és gyengébb osztálytársaimnak szívesen segítek.

Az utcánkban él egy idős asszony, a Franciska néni. Nyolcvankét éves. Régi, kis vályogházban lakik, még van ilyen néhány a faluban, mert Borsodnak ezen a részén mindig rosszak voltak a földek, és szegények az emberek. Ilyen házakban laktak. A miénk sem sokkal nagyobb, de nem dohos, hanem friss, tisztaságszagú, mert anyuval minden évben tapasztjuk, ahol leperreg, és kívül-belül frissen kimeszeljük.

Franciska néni már nem győzi erővel. Bottal jár, nem bír elmenni a boltba, a vizet sem tudja egyedül felhúzni a kerekas kútból. Főzni még szokott valamit, két-három napra is ugyanazt, és ha odakészítem neki a vizet, kimossa ruháját a lavórban.

Minden áldott napon ott vagyok nála. Pedig az iskolában nem tettem semmiféle vállalást vagy fogadalmat, csak ott vagyok. Vizet készítek be, bevásárolok, ha kell, fát vágok, kigazolom az udvart, meg összetakarítom a szobáját. Már amennyire egy földes szobát lehet. Közben elbeszélgetek vele, néha egész hosszasan, még akkor is, ha olykor már unom, mert úgy látom, a szóra éhesebb, mint a kenyérre.

Mindezt nem jutalomért teszem, nem is köszönetért vagy jó pontokért, hanem szolgálatból.

Pedig Franciska néni nem tagja gyülekezetünknek.

Persze nem is ez a fontos, hanem az, hogy rászoruló ember. Az ilyeneket segíteni még csak nem is kötelesség, hanem természetes dolog.

Van az osztályunkban egy kislány. Az Elvira. Nagyon vékony, bátortalan, visszahúzódó és igen gyenge tanuló. Úgy hallottam, koraszülött volt, és ez még mindig érződik rajta.

Elvira úttörő, de társai nem törődnek vele, lenézik. Saját magától soha senki nem akart vele egy padban ülni, csak ha a tanár néni úgy parancsolta, és még a jó tanuló úttörők sem vállalták, hogy segítik. Igaz, én csak közepes tanuló vagyok, de szívesen segítek neki. Az év elején odaültem melléje, hogy ne legyen annyira egyedül.

Úgy éreztem, kötelességem, hogy ne hagyjam őt magára.

Mégsem ötös a magatartásom, mert én nem vagyok úttörő.

Én odahaza vallásos nevelésben részesülök.

Miska bácsi, kérem! Mi hívők vagyunk.

Nem tudom, hallott-e már rólunk, hívőkről?

Nekünk nincsenek fényes diplomaink, mi a gyülekezet egy-egy tagjánál jövünk össze, fizetett papjaink sincsenek, mi a Bibliából olvassuk és értelmezzük Jehova tanításait. Mi nem iszunk, nem dohányzunk, és nem fogunk a kezünkbe fegyvert embertársaink ellen soha, semmi körülmények között. Amink van, abból jószívvel adunk részt a rászorulóknak, és szolgálatot is végzünk értük. Mint én is Franciska néninél. Aki, mint mondtam, nem is tagja gyülekezetünknek.

Most már tetszik érteni, mit jelent az, hogy én hívő vagyok.

De nem ezért nem vagyok úttörő.

Első osztályos koromban én is beiratkoztam kisdobosnak.

A haza és az egyház szolgálatát Édesanyám nem választja szét. Nekünk mind a kettő egyformán fontos.

Így hát én is kisdobos lettem.

Második osztályos koromban történt, hogy szavalóverseny volt. Külön az alsósoknak, és külön a felsősöknek.

Tizenkét alsóst választottak ki a tanító nénik a versenyre. A másodikból engem is.

A versenyen ott lehettek az osztálytársak, meg a szülők is eljöhetnek.

Édesanyám ott volt.

A verseny után Klárka tanító néni, aki részt vett a zsűriben, kétszer is mondta az édesanyámnak, hogy örüljön, mert harmadik lettem. Az eredményt majd a gyermeknapon hirdetik ki, akkor adják át az okleveleket is.

Amikor eljött az ünnepség, édesanyám megint ott volt. Mind a ketten vártuk az eredményhirdetést, és azt, hogy megkapjam az oklevelet.

Mi szegény emberek vagyunk, nekünk nemigen szoktak adni semmit, nekünk az van, amiért megdolgozunk. Az az oklevél lett volna a legislegelső, amiért én dolgoztam meg. Annak a helyét odahaza már ki is néztük a szobában, az ágyam fölött. Még keretet is találtunk neki a padláson.

Vártunk, vártunk, aztán az igazgató bácsi kihirdette a szavalóverseny eredményét, adták az okleveleket is, de az én nevemet nem mondta. Más kapta meg helyettem az oklevelet.

Ünnepség után édesanyám megkérdezte Klárka tanító nénit, mi történt az én oklevelemmel?

A tanító néni elpirult, hebegett-habogott, aztán amikor édesanyám nem hagyta abba a kérdést, azt mondta:

– Nézze, kedves anyuka, igaz ugyan, hogy a kislánya ott harmadik lett, de azóta megtudtuk, hogy maga odahaza... hogy is mondjam... nem neveli haladó szellemben a kislányát... és úgy gondoltuk, helytelen volna épp egy ilyen gyereket kitüntetni... hiszen érti... ugye?

Édesanyám akkor megfogta a kezem, és azt mondotta:

– Kislányom, te nem leszel tovább kisdobos.

Majd a tanító nénihez fordult.

– Én úgy tudom, hogy nálunk vallásszabadság van, akkor pedig ilyen dolgot nem volna szabad csinálni... Ez a gyerek azért az oklevélért megdolgozott... azt kiérdekelte... maga mondta nekem a saját szájával... Vagy talán mindegy az, hogy egyszer meleget fújunk rajta, másszor meg hideget?

Amikor elindultunk, édesanyám megsimogatta a fejemet. Pedig nem is sírtam. Igaz, valami szorított belül, azt hiszem, meg lehettem döbbenve, de igazából talán nem is értettem még, mi történt velem.

Azt, amit anyám mondott akkor, azonban egy életre megjegyeztem:

– Kislányom, a haza szolgálatát ezután sem fogod megtagadni, de az ilyen kétszínűeket, akik elveszik az embertől munkája gyümölcsét, kerüld, és óvakodj tőlük! Mert van, aki vizet prédikál, és bort iszik. Tudva tudom róla, hogy ő is templomban esküdött, de bent a városban, titokban, csak hogy az ilyen kis faluban, mint a mienk, még a falevelek is susognak ám... Az ilyen se neked, se nekem ne prédikáljon.

Sorolhatnám még a hasonló eseteket, akadt elég.

De tessék nekem megmondani, melyik a jobb: őszintén élni, azt mutatva, akik vagyunk, vagy letagadni azt, ami hátrányos lenne ránk, és tettetve élni?

Lehet, hogy az utóbbiak tábora nagyobb és erősebb, de én akkor is az előbbihez akarok tartozni...

Most még a családomról írok. Apám elhagyott bennünket. Féléves koromtól édesanyámmal élek. Ő kis keresetű bedolgozó, ezért nekem sokat kell segítenem őt.

Apám is itt él a faluban, két utca választ el bennünket egymástól, de őt én csak látásból ismerem. Soha övele nem beszéltem. Amikor néha szembejön velem az utcán, és meglát, inkább átmegy a másik oldalra, hogy meg ne kelljen szólítania. Itálra van pénze, de a gyerektartást úgy kellett tőle bíróilag letiltani. Annak idején, a válás után a közös szerzeményi perben édesanyámnak még az én cumisüvegemet és guminadrágomat is felszámolta. Soha egyetlenegy ajándékot nem kaptam tőle. Karácsonykor sem. Pedig volna módja hozzá.

Ketten élünk édesanyámmal. Nagyanyámat tavaly temettük. Nyolc évig volt beteg, az utolsó tíz hónapban súlyos, ágyban fekvő. Sokszor ápoltam, gondoztam őt, pedig tessék elhinni, nehéz dolog egy gyermeknek egy felnőttet megforgatni az ágyban, hogy tisztába tegye, még akkor is, ha teljesen le van soványkodva. Nem számoltam soha, hányszor teszem. Nagyanyám volt. Szerettem.

Ez vagyok én, kedves Miska bácsi!

Fekete bárány a csupa fehér bárányból álló nyájban. De tudva tudom: a lelkem hófehér. Én egyáltalán nem érzem magam semmiben sem feketének.

Sem jobb, sem rosszabb nem vagyok a többi gyermeknél.

Felnőttként is ilyen akarok lenni.

Ne haragudjon rám ezért.

És tessék engem megérteni!

A JAPÁN VIRÁG

Kedves Miska bácsi!

Rég nem írtam már, nem jutottam hozzá, kórházi gyakorlaton voltam.

Nálunk az egészségügyi szakközépben, ilyenkor tanév vége után négy hetet kórházban töltünk, kislányok vagyunk.

Ott történt velem az, amit elteszek útravalónak egész életemre.

Biztos tetszik még rá emlékezni, hogy egy évvel ezelőtt, amikor pályát kellett választani, milyen nagy zűrben voltam. Nem tudtam, mi legyek. A suliban nem én voltam a menő fej, hajtanom kellett azért is, hogy jóra kihúzzam. Így hát a gimnázium után az egyetem eleve kiesett, maradt a többi. Legjobban szerettem volna fodrásznak vagy kozmetikusnak, de az reménytelen volt. Ahhoz nagyon jó ismeretség kell. Maradt a közgazdasági, a pénzügyi, a postaforgalmi, a kereskedelmi meg az egészségügyi szakközép. Azok nemcsak érettségit adnak, hanem kenyeret is. Vagyis szakmát, amivel el lehet helyezkedni.

Margit néni, a nagynéném beszélt rá végül is az egészségügyire. Ő már húsz éve nővér, s ő mondta:

– Kinga, téged az isten is nővérnek teremtett. Kedves vagy, türelmes, szereted az embereket, biztos, hogy téged is szeretni fognak. Nem bánod meg, ha ezt választod, hamar rájössz az ízére. S ez sem nehezebb, mint egy boltban ládákat emelgetni.

Hallgattam rá.

Nem rossz sulis a mienk, a tanárok is rendesek, a nyolcadikos szintemet is majdnem meg tudtam tartani.

No de nem ez a lényeg most, hanem az, ami a kórházban történt velem.

Első héten a gyermekosztályon voltam. Mindig is szerettem a kicsiket, szívesen foglalkoztam velük. Fürdetni kellett őket, meg háromszor etetni és háromszor tisztázni. Közben volt a vizit meg mindenféle vizsgálatok, valamint a gyógyszerelés meg az injekciózás. Az utóbbi kettőt nem bízták még ránk. Inkább néha meséket olvastunk fel a kicsiknek.

Úgy volt, hogy két hétig leszek ott, de a második héten nagy nővérhiány lett az I-es Belgyógyászatban, s engem átraktak oda.

Csupa felnőtt beteg, sok közöttük az öreg.

Bevallom, féltem, mit fogok közöttük csinálni, én, aki igazán az unokájuk lehetnék.

Úgy látszik, a fehér köpeny csodát tesz. Ha rajta van az emberen, nem azt nézik, hogy hány éves, hanem azt, hogy akin rajta a fehér köpeny, az a kórházhoz tartozik, és amit tesz, azt azért csinálja, mert az a dolga, a kötelessége.

Délelőttös műszakban reggel hattól déli egyig voltunk. Fél hét körül kezdtük a mosdatást, ágyazást, nyolckor a mi dolgunk volt a reggeliosztás, aztán voltak a különböző vizsgálatok és beavatkozások, mint például a vérvétel, a különféle punkciók, elkísértük a betegeket EKG-ba, röntgenbe; laborba kellett menni, vagy figyelni kellett a kórteremben az infúziókra.

A főnővér, Eta néni olyasforma asszony volt, mint a nagynéném. Még a természete is. Első nap ezzel kezdte:

– Kislányok! Tudom, gyakorlaton vagytok, tudom, hogy sok minden új lesz nektek, sok mindent meg kell tanulnotok. Először is azt tanuljátok meg, hogy ez kórház, itt embereket gyógyítunk. Mindenki. Ti is. És a rajtatok lévő fehér köpeny kötelez. A többit apránként megtanuljátok.

Aztán megkaptuk a beosztásunkat.

Első délelőttön betegkísérő voltam.

Akkor ismertem meg Divényi Márton bácsit. Röntgenre kellett őt lekísérnem.

Vékony öregember volt, nagyon lesóványodva, évek óta bottal járt már. Lemenet is egyik kezében bot, a másikkal kissé reszketően rám támaszkodott. Nem teljes súllyal, inkább csak a biztonság miatt. Ami nyolcvanhárom éves korban már nem is csoda. Mégis, mintha röstellette volna, mert többször is megkérdezte:

– Kislány, bírja? Nem vagyok nehéz?

– Nem nehéz a bácsi, támaszkodjon csak nyugodtan, higgye el, bírom már.

– Hajaj, valamikor én is bírtam! – sóhajtotta, aztán beszélgetni kezdtünk.

Megtudtam tőle, hogy fiatal korában hajós volt, tengerjárón szolgált, és beutazta majdnem az egész világot. Annyi mindent látott és tapasztalt, hogy tíz könyvet is megtöltene, csak hogy ő sosem volt a betű embere. Elmesélni az más, de kit érdekelnek manapság egy öregember emlékei.

– Engem érdekelnek – mondtam, s szívesen elhallgattam volna őt még jó darabig, de végeztünk, visszakísértem az osztályra, s félbemaradt a beszélgetés.

Másnap reggel, amikor mentem mosdatni meg ágyazni, már leste, jövök-e.

Mialatt megcsináltam az ágyát, elkezdett mesélni egy rettenetes tengeri viharról, amelyben majdnem odaveszett a hajójuk. Csak akkor szakította félbe elbeszélését, amikor az éjjeliszekrénye tetejét akartam rendbe tenni.

– Jaj, kislány, arra a dobozkára nagyon vigyázzon ám!

Kis egyszerű, barnára pácolt fadoboz volt, de a bácsi láthatólag nagy becsben tartotta.

Minden áldott nap félbeszakította a mesét, amikor doboza körül rendezgettem, s csak akkor folytatta, amikor a becses tárgy visszakerült a helyére.

Harmadnap megkérdeztem tőle:

– Márton bácsi, mi van abban a dobozkában?

Az öreg erre magához intett, fülemhez hajolt, úgy súgta:

– Kincs van benne, kislány. Az én legutolsó kincsem.

Következő nap már előre intettem neki, ne féljen, vigyázok én arra a kincsre. A bácsi erre elmosolyodott, hogy érti. Pedig biztos nehezebbre esett mosolyogni, nagyon rossz bőrben volt. S úgy láttam, napról napra gyengül.

A másik héten délutános voltam. Akkor van a látogatás. Előtte mintha megpezdülnének a kórtermek. Reszkető kezű bácsik lesik előtte a borbélyt, hogy megborotválja őket, s előre folyik a beszélgetés, ki kit vár, kihez ki jön majd be. Mintha csak valami ünnepre készülődnének.

Van, aki nem készülődik.

Nem vár senkit.

Vagy tudja, hogy úgyis hiába vár.

Márton bácsi, a tengerész, nem készülődött. Valahonnan vidékről került hozzánk a kórházba, s amikor faggattam, csak annyit mondott, hogy a fia meghalt, a menyé pedig sohasem szívelte őt. Az unokákat is ellene nevelte. Mindegy azoknak, él-e, hal-e a nagyapjuk.

Amikor látogatás alatt benéztem a 202-es kórterembe, láttam, hogy a bácsi féloldalt fekszik, a paplant jól magára húzza, pedig kifejezetten meleg nyári délután volt. Biztos, hogy nem fázhatott. Inkább el akart bújni.

Rettenetesen megsajnáltam. Legszívesebben odaültem volna az ágya szélére, mintha látogató volnék, de nem tehettem, sok volt az ugrálnivalóm. Kata asszony, a délutános nővér még látogatás előtt kiadta nekem, hogy figyeljem a jelzőlámpákat, hol hívnak orvost, vagy hová kell hirtelen ágytálat vinni, mert ő most el lesz foglalva.

Kérdeztem: mivel, de ő erre csak legyintett, mondván, ezt én még úgysem értem, meg nem is rám tartozik.

Az lehet, hogy nem tartozik rám, de igenis hamar megértettem, miért nem ér rá.

Nyüzsögni akart. Ott röpködött a hozzátartozók között, mint egy kisangyal, derűsen, mosolyogva, s amikor pénzt dugtak a köpenye zsebébe, akkorát köszönt, mintha fülig érne a szája. Nem tudom, honnan vette, de pontosan tudta, melyik beteg hozzátartozójára érdemes rámosolyognia.

Nagyon felkavarodott a gyomrom tőle, s elhatároztam, én sosem leszek ilyen.

Látogatás végén, amikor lázmérőztünk, azokhoz voltam a legkedvesebb, akiknél nem volt látogatóban senki. Márton bácsinak még az arcát is megsimogattam, hogy ne búsuljon.

Láttam, jólesett neki, de nem szólt. Csak másnap mondta:

– Bárcsak az unokáim volnának hozzám ilyen jók, mint a kislány! – s könnyű tolult a szemé sarkába.

„Szegény bácsi!” – gondoltam, megint megsimogattam őt, s vigasztaltam, hogy az unokái is biztosan szeretik, csak nem értek rá ideutazni vidékről.

Nem válaszolt rá, csak a fejével intett nemet, láttam, tart tőle, hogyha szól, menten elsírja magát.

Hét végén mi gyakorlósok nem dolgoztunk. Szombatunk, vasárnapunk szabad volt. Strandra készült a család, de medárdos idő volt, esett. Olvastam, gondolkodtam. S gondolkozás közben egyszer csak felöltött bennem, mennyire örülne Márton bácsi, ha egyszer neki is volna látogatója. Ha ő is kapna egy kis hazait, s vele is elbeszélgetnének.

Csak hogy nincs, aki meglátogassa. Akiknek kéne, azok nem gondolnak rá. Pedig akkor talán még meg is akarna gyógyulni. Hallottam a Bihari doktor urat, amikor vizit közben kint a folyosón beszámolt róla a főorvos úrnak.

– Nem elég, hogy súlyos állapotban van, ráadásul nincs is, ami az élethez kösse.

– Pedig az akarát néha több, mint a medicina – mondta rá a főorvos úr, s együtt hümmögtek. Mintha ismét a szemem előtt lett volna a jelenet.

S akkor, igen, akkor határoztam el, hogy vasárnap délután bemegyek Márton bácsihoz. Látogatóba. Hadd örüljön.

Csirkeaprólék-leves volt otthon ebédre, abból mertem bele egy kis üvegbe. Meg lekvárosítót vittem és őszibarackot.

Amikor bemenet Kata nővér meglátott, rám csodálkozott.

– Hát te? Nincs jobb dolgod vasárnap? De ha már itt vagy, beöltözhetsz a köpenybe.

Erre megmondtam neki, mi hozott be. Láthatólag meglepődött. Aztán kijelentette:

– Látszik, gyerek vagy még. Ennyire jó azért nem lehet az ember. Magára is kell gondolnia.

Nem vitatkoztam vele. Nem mondtam, hogy én nem magamra gondoltam, hanem a bácsikára, aki annyira egyedül van.

Bementem hozzá.

Fehér köpeny nélkül, a tarka nyári ruhámban alig ismert meg. Amikor aztán mégis megismert, szinte nem is akart hinni a szemének. Hát még amikor előkerült a hazai.

Igaz, majdnem hiába vittem. Az öreg nemigen tudott már enni, pedig a levessel szinte megettettem. A pitét csak nézte, az őszibarackból nyámmogott egy keveset.

S engem nézett.

Bevallom, féltem, hogy elsírja magát, s én igazán nem azért jöttem, de nem sírt. Csak nézett. Sokáig nézett.

Aztán intett, hogy adjam oda neki az éjjeliszekrényről azt a barna fadobozt. Amiben a kincse van.

Kinyitotta, s mondta:

– Nézd csak, kislányom.

Ez egyszer így mondta, nem úgy, hogy kislányom.

Néztem. A dobozból egy eddig soha nem látott, érdekes virágot vett elő. Valami művirág lehetett, festettek voltak a szirmai.

Nem tudtam kitalálni, miből készíthették, azt sem, hogyan. Úgy tűnt, egyetlen kötés vagy ragasztás sincs rajta, mintha valóban úgy nőtt volna, valami mesebeli fán.

– Mi ez? – kérdeztem.

– Virág. Japán virág. Ott készítenek ilyet.

Amikor látta, hogy kíváncsian nézek rá, halkán, akadozva mesélni kezdett.

Kiderült, hogy egyszer, amikor Japánban be kellett állniok a dokkba, hogy kijavítsák a hajójukat, látott ott egy odaválós ember, aki fából virágot faragott. Addig-addig figyelte, majd próbálgatta, amíg maga is eltanulta a fortélyát, hogyan lehet fából virágot teremteni.

Attól fogva, amikor hosszú volt a hajóját, s nem volt szolgálatban, virágot faragott. El is ajándékozta őket matróztársaknak, kikötői ismerősöknek.

Amikor megöregedett s hazatért, sok ideje lett, sokat faragott. Sokféle virágot, ilyet is, olyat is. S mindet egyetlenegy szál fából. Azokat is elajándékozta. Azoknak, akik jószívvel voltak hozzá, akiket megkedvelt.

Aztán amióta reszketni kezdett a keze, már nem tud faragni. Ez a virág volt az utolsó. Ha ezt előveszi és nézi, eszébe jut az egész élete. Azért akkora féltett kincse ez a doboz. Mert benne van mind a nyolcvanhárom esztendeje.

Láttam rajta, egészen megkönnyebbült, hogy ő ezt nekem elmondhatta. Én pedig óvatosan visszatettem a virágot a ládikába, a ládát az éjjeliszekrényre.

S vigasztalni kezdtem Márton bácsit, s biztattam, igyekezzék meggyógyulni, s akkor farag majd újabb virágokat.

Ő csak ingatta fejét, s annyit mondott:

– Én ezt jobban tudom.

Sokáig, egész a látogatás végéig ott ültem az ágya szélén.

Amikor el akartam indulni, megcsókolta a kezemet.

Ő, az én kezemet.

Éreztem elvörösödök, annyira szégyelltem magam.

– Ne... ne tessék velem ilyet tenni... – vontam el a kezemet, aztán lehajoltam hozzá, és megcsókoltam az arcát.

Éreztem rajta, hogy könnyes.

Rákövetkező héten megint délelőttös voltam. Sok új beteg jött, egyre többet is bíztak rám, nem sok időm maradt.

A bácsinak pedig fogyton-fogyott az ereje. Már nem kívánt beszélgetni sem. Fárasztotta a szó is.

Szerdán már alig tudtam őt reggel mosdatni. Felülni sem bírt. Hangja is elfogyott, már csak suttogása maradt. Halk, alig érthető. Pedig nagyon akart még valamit mondani. Végül csak sikerült neki. Ezt rebegette:

– Kisnővére... azt a dobozkat... azt tegye el... Azt magának adom... Ahová én készülök, ott arra nekem már nem lesz szükségem...

Ereje sem volt már, hogy odaadja, de a szemével kísért, s figyelte, elviszem-e?

Elhoztam.

Láttam rajta, hogy ettől megkönnyebbült.

Nagyot sóhajtott, s az ajtóig kísért tekintete.

Másnap már nem találtam az ágyán. Aznap éjjel meghalt, kora reggel levitték a boncterembe.

A barna dobozkat meg a fából faragott japán virágot én őrzöm tovább. S vele annak szeretetét, emlékét, akitől kaptam.

Ez az én útravalóm.

S ez a figyelmeztetőm.

Hogy soha el ne hagyjon a türelem és a szeretet.

RITA „CSÖVESBEN”

Kedves Miska bácsi!

Tegnap este a Blahán, az aluljáróban igazoltattak a rendőrök. Először életemben. Azt hitték, én is igazi csöves vagyok, akit nyugodtan cibálhatnak meg leprázhatnak, mert úgysem tud védekezni. Meg nem is akar. Csak azt szeretné, hagyják őt békén.

Én is azt szeretném. Még azt se mondhasák nekem a zsernyákok, hogy: „Ejnye, kislány, miért nem mész már haza, nem neked való hely ez!” Igenis, nekem való! És nekem ne mondja meg senki, hogy hová menjek, mit csináljak. Én úgy akarok élni, ahogy nekem jólesik... szabadon... őszintén... ezért szeretem a csöveseket is. Boldog vagyok, hogy annak néztek.

Pedig frászt vagyok én igazi csöves. Hol vagyok én még attól? Igazi csövesből nagyon kevés van, mondhatnám alig. És köztük is vannak feltűnési viselkedésben szenvedő hülyék. Akik totál koszosan, toprongyban ácsorognak az aluljárókban, közben meg tarhálnak, mert éhesek, és enni ugyebár mégiscsak kell. Én speciel nem szoktam tarhálni. Nem volna képem odaállni egy idegen elé, nézni azt az értetlen, hülye képét és könnyörögni, megalázkodni két forintért. Vagy egy tízesért. Soha! A megalázkodást gyűlölöm a legjobban. Minek megalázkodni? Egy igazi csöves ne alázkodjon meg! Emelkedjen felül a világ ocsmányságain! Én is törekszem erre, de egyelőre csak olyan piti kis nonkonformista vagyok. Mi, nonkonformisták is igyekszünk bosszantani a nagy, a szent, a mindenható társadalmi morált. A csöves nadrággal is. A mellénnyel is, meg a fülbevalóval, meg mindennel, amitől a szürkére uniformizált emberiség fölborzolódik. Igenis lássák meg, hogy mi nem vagyunk közülük valók. És nem is akarunk olyanok lenni soha. És az is merő hazugság, hogy hülyék vagyunk, elbutultak, képtelenek a gondolkozásra. Én speciel nagyon is sokat szoktam gondolkozni. És a vegyiparban is jelesre végeztem az évet, és lehet belőlem még mérnök is, meg feltaláló vagy ilyesmi, ha addigra el nem megy a kedvem tőle. Vagy el nem veszik. A sok szidalommal piszkosul elvehetik még a legjózanabb, legnormálisabbul gondolkozó tag életkedvét is. S akkor jön a teljes, nagy belenyugvás. Mindenbe. Belenőni a nagy társadalmi masszába, aztán lötyögni a fazékban, mint a víz, amerre csak borogatják. Hát nem! Ez ellen én igenis tiltakozom. Csónacival vagy mással, teljesen nyolc, a lényeg úgyis az én belső függetlenségem. A többi csak álarc. Ráaggatott sallang. Maszlag, hogy megegyék, akik nem képesek maszlag nélkül élni.

Nem voltam én mindig ilyen. Ó, nem! Életem első hat évéről sok kedves emlékem maradt meg bennem. A világról mit sem tudó kisgyermek voltam, rendezett családi körülmények, kétszobás öröklakás, törekvő értelmiségi apa, anyám ha nem is orvos, de főnővér, tisztelet, közmegebecsülés meg minden. Aztán az alsó tagozatban elkezdődtek a zúrók. Hallottam egy új szót a suliban, aztán odahaza is kimondtam, illetlenség kimondani, erre elkezdtek veréssel nevelni. Beírtak az ellenőrzőmbe, hogy óra alatt beszélgettem, megint jött a verés. S erre az időre esett, hogy anyám elkezdett inni. Nem a munkahelyén, ott makulátlan volt. Odahaza. Hozta haza a piát, bentről hozta, mert a hülye emberiség piával rója le az egészségügyieknek a háláját, hadd igyon az orvos, hadd igyanak a nővérek, marja csak a torkukat a nagy hála, készítse ki az idegrendszerüket, tegye tönkre a családi életüket.

Szép kis szóváltások voltak a családukban, aztán az lett a divat, hogy nem egymással veszekedtek, hanem velem. Ez volt az egyszerűbb. Nekem rossz volt a társaságom, a barátom, a szerelmem, és mindenki csak rossz volt, azok rontottak el, azok hatottak arra az édes, aranyos kis drágaságra, aki óvodás koromban voltam. No persze, ha vendég jött hozzánk, akkor rögtön jó lettem, akkor dicsekedtek a tanulmányi eredményemmel, eszemmel, okosságommal, olvasottságommal meg mindennel, amivel lehetett, sőt azzal is, amivel nem lehetett. Micsoda aljas színjáték! Sokszor már hányni tudtam volna tőle, de nem tettem szóvá. Minek? Apám erőszakos, brutális fickó, anyám meg hol csókolgat, hol megfojtana. Aszerint hogy az itallal éppen melyik stádiumban tart.

Kénytelen voltam védekezni. Még a pályaválasztásom is tisztára védekezés volt. Eredetileg gimibe akartam menni, de az önmagában nem ér semmit, csak ha egyetemre mehetek utána. Nem mintha az apám nem bírná anyagilag, de én nem bírtam volna idegekkel. Elég lesz még négy évet kihúzni mellettük. Olyan pálya kell, ami kenyeret ad, és olyan, amibe egyikük sem okoskodhatik bele. Ezért mentem vegyipariba. Egyikük sem ért a kémiához, nekem meg elég jól ment. Fene tudja, hogy szerettem-e, meg azt, hogy ezt szerettem-e legjobban? Lehet azt ilyenkor tudni? Állítom, hazudik, aki ebben az életkorban életre szóló nagy hivatástudatról szónokol. Képesség? Talán.

A csöves viselkedés is tisztára védekezési reflexből alakult ki nálam. Nem csak nálam. Nyolcadikban összebeszéltünk mi epreskertiek, hét lány és öt fiú, és mindnyájan kockás inget kértünk. Aztán becsövesítettük a farmerunkat, meg kirojtoztuk tisztességesen, kilyukasztattuk a fülünket, még a fiúk is, aztán az egyikbe bele azt a fülbevalót, esetleg többet is, és ott kaszinóztunk a platánfa alatt, a padok támláján ülve. Csodálatos botrány volt! Csak úgy fröcsögtek ránk a vénasszonyok. Élvezet volt hallgatni! Még hogy mi lesz a világból, meg ezekből itt... mármint belőlünk. Mi lenne? Valami lesz. Úgysem az, amit atyáink mondanak. A világ úgy trutyimó, ahogy van. Volt néhány csodálatos nagy fej, mint az a Jézus, meg az a Marx meg a Lenin, akik vállukra akarták venni az egészséget, hogy minden embernek jó legyen, aztán mi van belőle? Marakodás. Jézus egyik követője felrobbantja a másikat, Marx egyik híve lelöveti a másikat, és ne magyarázza nekem senki, hogy nem igaz, kitűnő vagyok én töriből, és az apám meg közöttem többek között az a különbség, hogy ő előfizeti az újságokat, én meg el is olvasom őket. Azt hiszem, elég tág látókörű vagyok, de azt már megtanultam, jobb, ha befogom a számat. Sokat csalódtam már az emberekben, istenben nem hiszek, a társadalmi rendszerekben sem. Egyikben sem. Abban sem, ami nálunk van. Már csak az én életemben is annyit forgatták, annyiféleképpen magyarázták, honnan tudjam, mikor mi az igaz? Értekezni meg szónokolni azt könnyű, de ki biztosít engem arról, ha tisztességesen hajtok, lesz egy önálló kéglim belátható időn belül, és nem a munkásszállásról visznek majd a szociális otthonba? Sok ilyesmin szoktam én gondolkozni. De csak kérdeznék róla! Mire lenne jó, válasz sehol, jobb ha nem kérdezek, hanem fölveszem a fapofát, leplet, fátlylat húzok az emberek szeme elé, ne lásson belém senki. Legjobb fásultságot, nemtörődömséget, léhaságot tettetni, csak ne tudják meg, hogy lelkiileg mennyire törött ember vagyok. Nem

vagyok én rossz, csak nem ért meg senki. Bár lehet, hogy bennem is van hiba, már nem is keresem a megértést.

A zenéhez menekülök. Sok kazettán van felvételem. Járok koncertekre is, de odahaza, amikor csak egyedül vagyok, mindig van koncert. Bekapcsolom a magnót, végigvágom magam a heverőn, átadom magam a zenének. Átjár egészen a zene, s én Őbeléje menekülök. Van egy régi felvételem, egy Píramis-koncert. Azon a kazettán van egy szám, az „Én őszintén akarok élni...”, azt mindig lejátszom magamnak. S olyankor folynak a könnyeim. Mert én igenis, őszintén akarok élni...

Aztán amikor hazajön apám, és megkérdi: „Rita, mit csináltál délután?” – akkor leadom a sódert, hogy a leckével foglalkoztam, pedig egy frászt foglalkoztam vele, azt csak azután csinálom meg, közben panaszkodom, hogy annyit adnak fel, mint a dög. És közben a legszívesebben fölpofoznám magam, hogy miközben zokogok a nagy őszinteségen, meg átélem, hogy én úgy akarok élni, hazudok, mint a vízfolyás.

Az sem vigasztal, hogy mások is hazudnak. Még azok is, akikre illene fölneznem.

Itt volt például ez a nyár is. Nagyon meg akartam szabadulni hazulról, le akartam menni a Balcsira, de csak úgy, hogy apáméktól ne függjek, ők nekem ne parancsoljanak. Lizával mentem le. Az osztálytársnőm. Apja fejes az egyik vállalatnál. Beszervezett bennünket egy másik fejes, egy haverja vállalati üdülőjébe, segédszemélyzetnek. Nem a magáéba, mit szóltak volna a dolgozók, ha a főnök lánya mosogatja utánuk a fürdőszobát meg a klozetot. Mert nálunk ugye egyenlőség van, és egyik munka sem szégyen, mindegyiket becsülni kell, és egyik dolgozó ugyanannyit ér, mint a másik. Szeretem a hajnalt! Lizával tizenkét szobánk volt takarítani, meg a folyosó, meg a személehordás, meg a konyhán segíteni. Végeztük becsülettel. Az üdülővezető rém rendes volt hozzánk, szabadidőnk is maradt elég, de a beutaltak? Minden áldott nap elgondolkoztam azon, hogy lehet az, hogy egy-egy szobában akkora rendetlenség, piszok legyen. Annyira nem volt gondjuk, hogy ha kiöntötték a hamutálcát, legalább a nagyját feltakarítsák. Vagy pedig az a rengeteg ruha szanaszét szórva. A piperepolc bezzeg roskadozott a jobbnál jobb, drága parfümöktől, samponoktól, krémektől. Művelt, okos, jórészt diplomás emberek üdültek ott. Akik a munkahelyükön prédikálják a rendet, a társadalmi tulajdont meg a többit, és szemináriumokon tanítják az emberi egyenlőséget. Megtapasztaltam, mekkora az egyenlőség a mérnök meg az osztályvezető urak és a takarítónő között. Az utóbbinak joga van köszönni, csak nem biztos, hogy fogadják is. S csak ejtsem ki nekik a szót, hogy csöves, rögtön kénkövet fújnak. Pedig a csövesek, azok legalább egymást szeretik, örülnek egymásnak, amikor találkoznak, ha az egyiknek van cigije, jut a többinek is, s ha az egyiknek van egy almája, elvágják sokfelé, sok kis darabra. S amikor mennek együtt a koncertre, az ember úgy érezheti közöttük, hogy végre ember, egy a sok között, része valaminek, és amikor szól az ének, mindenkiben egyformán muzsikál. Bennem, benned és mindenkiben. Lehet erre legyinteni meg gúnyosan fintorogni, ez akkor is így van.

A múltkor olvastam egy pszichológus cikkét, az megpróbálta ezt magyarázni. Sok mindenben igaza volt, de ő akkor is csak egy okoskodó felnőtt, aki kívülről nézi, figyeli a dolgokat, de nem tudja érezni belülről.

Kíváncsi vagyok, azt hogyan magyarázná, ami velem tegnap este történt a Blahán. Igazából csak Lizára vártam, ott adtunk randit egymásnak, egyszerűen csak dumálni akartunk, vagy beülni valahová, egy presszóba, nézgelődni. A legújabb szuper-szerkóm volt rajtam, amit a nyári keresményemből vettem. A nadrágot másfélszer annyiért, mintha új lett volna. Patinás darab volt. A pikkelyes mellényem viszont új. A kockás ingem volt rajtam, és a hajam is rendesen megnőtt már, leér a vállamig.

Egy igazi csövi srác le is szólított, dumáltunk, adtam is neki egy húszast, mert sóher volt, miközben vártam a Lizát. Akkor igazoltattak a rendőrök. A srácot is igazoltatták. Őt eltessékelték, mert nem volt munkahelye, velem nem csinálhattak semmit, középiskolás

vagyok, van bejelentett lakásom és gondos, jó, szüleim. Képzelem, milyen képet vágtak volna, ha látják a szitut. S hogy én mit éreztem közben? Sajnáltam a srácot, amiért viszik, mégis örültem, örültem, hogy már engem is igazi csövesnek néztek. Olyan igazinak, aki tesz a világra, pedig hol vagyok még attól? Annyira még nem fásultam el. Talán, majd, idővel.

Akkor is jó volt éreznem, hogy engem már besoroltak a hivatalos szervek.

Végre én is tartozom valahova.

Ezzel zárom soraim. Megértést nem remélek, csak annyit kérek, soraimért ne ítéljen el.

Inkább gondolkozzék el rajtuk.

FÉRFI VAGY, ÖCSI!

Kedves Miska bácsi!

Én írok magának. Kriszta helyett is. Ő már annyira kikészült, hogy írni sincs ereje. Pedig nagyon befaragtunk. Rettenetes bajban vagyunk.

A strandon történt az egész. Még augusztus elején, amikor jött az a pocsek, hűvös, esős idő. Ha az nincs, talán meg sem történik közöttünk az a dolog.

Az is baj, hogy nagyon bírom a vizet. Kiskoromban egy darabig jártam egyesületbe is úszni, később aztán elköltözött városunkból a tréner, s akkor valahogy kimaradtam. De azóta sincs nekem sem rossz idő, se hideg víz. Nyáron is mindennap lementem az uszodába. Bérletem volt. A kabinos is haver, amikor kongott a strand, mindig adott egy kabinkulcsot. Csak úgy, barátságból.

Aznap alig lézengtek a strandon. Borús volt az ég, egészen lelógtak a felhők. Ott rohantak fölöttünk, hajtotta őket a szél. Kifejezetten meleg volt a víz. Leúsztam vagy negyven hosszát, amikor látom, hogy a partról figyel egy csaj. Fürdőköpenyben állt a medence szélén, ott totózott, beszálljon-e, vagy sem.

Nem szállt. Megvárta, amíg kimegyek, s akkor kérdezte csak:

– Milyen a víz?

– Egész jó. Nyugodtan belemehetsz.

– Tudod mit, inkább majd később – felelte, s akkor vettem csak észre, hogy ismerős csaj. Ő is odajár a Petőfibe, ahová én, csak ő nem a-s volt, hanem c-s, azok pedig lent voltak a földszinten, közvetlenül a tanári szoba mellett, mi viszont fent, a másodikon. KISZ-klubesteken meg farsangi bulin találkoztunk már, bár nem emlékszem rá, hogy táncoltam volna vele. Valahol szerepelt, vagy mi, mert rögtön beugrott, hogy Krisztának hívják.

Ő is rögtön tudta, hogy hová tegyen, azért is figyelt a medence széléről, csak a nevemet nem tudta.

Ezen ne múljon.

– Csaba vagyok, vagy ha jobban tetszik, akkor Csabi.

Vihogni kezdett. Hogy a Csabáról Tacitus jut az eszébe, a történelemtanárunk, a Csabi pedig olyan kutyás. A nagybátyjának volt egy Csabi nevű spánielje. Inkább azt mondjam meg, én mikor leszek tizenhat.

– Jövőre. Január 12-én.

– Én meg az idén. Karácsony másnapján. Több mint két héttel vagyok idősebb nálad. Majd Öcsinek foglak szólítani, jó?

– Felőlem – vontam vállat. Gondoltam, ha annyit találkozunk egymással, mint eddig, nevezhet akár Galléros Páviánnak is, azzal sem tesz kárt az önérzetemben. Akkor még igazán nem sejtettem, mi következik.

Pillanatok alatt kiderült, hogy Krisztának van egy klassz, kétszemélyes, felfújható gumimatraca. Csak nincs fölfújva, mert tegnapelőtt jöttek meg a Balcsiról, ahol egész eddig nyaralt a nagyanyjánál. A pumpát meg otffelejtették.

– Öcsi, fel tudnád fűjni?

– Megpróbálhatom.

Szuszoghattam jó darabig, amíg sikerült. Szinte beleizzadtam. Amikor elkészültem, Kriszta megkérdezte:

– Vársz valakit?

– Senkit.

– Én sem. Jössz kicsit dumcsizni?

– Mehetek.

Elvittem a matracot a kabinok mögé, a szélárnyékba, s leheveredtünk egymás mellé. Fürdőköpenyben nem is lehetett érezni a hideget.

Nagyon sokáig dumcsiztunk. Együttesekről, könyvekről, filmekről meg mindenféléről. Kiderült, hogy egész jól megvagyunk egymással.

Krisztában különben is volt valami birizgálós, muszáj volt rá odafigyelni, amikor beszélt, pedig nem is volt szép hangja, kicsit rekedtes volt, mégis valahogy olyan szexis. Fekete haja volt, barna szeme, kicsit pisze orra, és csodára vastag ajka. Én olyan vastag, ívelt ajkakat még nem láttam, igaz, nem is sokszor figyeltem még ennyire közelről. Az alakja sem volt rossz, amennyire a köpenyen keresztül kivehettem.

Nemcsak én figyeltem Krisztát, ő is figyelt engem. Láthatta, jókötésű, kajakos srác vagyok. Láta is. Úgy éreztem, mintha méricskélne a szemével, aztán megvillant benne valami, s megszólalt:

– Eleget beszélgettünk, gyere, Öcsi, smároljunk egy kicsit.

Bevallom, meglepett a dolog, valahogy olyan hirtelen jött, de volt annyi lélekjelenlétem, hogy nem mutattam. Pedig igazság szerint nem voltam én hozzászokva az ilyen hirtelen dolgokhoz. Akikkel eddig csókolóztam, azok kérték magukat, sosem pottyantak csak úgy az ölembe.

Nem akartam, hogy Kriszta kisfiúnak nézzen, gondoltam, megmutatom, hogy én is tudok csókolózni. Igaz, Kriszta jobban tudott. Aztán megfogta a kezem, odahúzta a köpenye alá, hogy simogassam.

Egyre jobban kezdett csillogni a szeme, amikor hirtelen eleredt az eső. Olyan zuhé kerekedett, hogy mire berohantunk a kabinomba, szinte csurogtak a köpenyek, le kellett őket vetni. Még jó, hogy volt száraz törülközőm is.

Akkor Kriszta azt javasolta, smároljunk tovább, mást most úgysem lehetne csinálni.

Csak hogy így, egy szál fürdőruhában roppant izgatóvá vált minden mozdulat. Remegni kezdtem bele, de Kriszta is, és odasúgta, hogy most már ne álljunk meg félúton.

Így utólag, rémlik, mintha kérdeztem volna tőle, hogy nem lesz-e belőle baj, de ő megnyugtatót, hogy ezt bízam csak őrá.

Nem részletezem.

Megtettük.

Sokáig voltunk együtt a kabinban, még mielőtt kijöttünk volna, Kriszta ezt mondta:

– Férfi vagy, Öcsi!

Akkor hirtelen dagadni kezdett bennem az öntudat, s valami ismeretlen, nagy büszkeség szállt rám.

Ilyen napom, ilyen izgalmasan szép napom még nem volt az életben. Ezt még öregkoromra sem fogom elfelejteni.

Krisztát elkísértem hazáig, s megegyeztünk, hogy alkalomadtán megint találkozunk a strandon.

A következő héten találkoztunk ismét. Akkorra már megint szép idő lett, sokan voltak, kabinkulcsot sem adott a haver, eladták pénzért.

Kriszta mondta, hogy ne sajnáljam annyira, most, ha volna is kabin, úgysem lehetne, mert abból baj származna. Majd, ha lehet, megint összejövünk.

Nem jöttünk össze. Megint elutaztak.

Csak az iskolaudvaron találkoztunk, az évnyitón.

Ő keresett meg, s kért, hogy találkozzunk megnyitó után a kapu előtt, életbevágóan fontos. Találkoztunk.

Akkor mondta meg Kriszta:

– Baj van. Lehet, hogy terhes lettem.

Első hallásra talán még fel sem tudtam fogni, mit mondott, aztán amikor mégis kapiskált valami, elkezdtem őt vigasztalni, hogy kizárt dolog, hiszen akkor ő mondta, hogy minden ki van számítva, semmi baj sem lehet.

– Tévedtem. Mégis lehet. Újból utánanéztem – mondta letörten, s nem tudtuk, mihez kezdjünk. Semmi okosat nem tudtunk kitalálni. Én különben sem értek valami sokat ezekhez a szexis dolgokhoz, igaz, elolvastam már két szakkönyvet, de csak úgy, kutyafuttában, nem tanulmányoztam alaposan.

Végül is abban maradtunk, hogy reménykedjünk, aztán hónap végére eldőlt, hogy terhes-e, vagy sem.

Eldőlt.

Ott bögött a parkban jó hosszú sort a vállamon, mialatt csendesen peregtek az akáclevelek.

Közben nekem az motoszkált az eszemben, hogy hallottam a srácoktól, hogy ha szerelem nélkül történik a dolog, akkor abból nem lehet semmi baj. Márpedig én nem voltam szerelmes Krisztába. Akkor sem. Ő sem énbélem. Mégis baj lett. Úgy látszik, rosszul tudják, akik mondták, de ez rajtunk már nem segít.

Kriszta sokáig bögött. Aztán próbáltunk együtt gondolkozni.

Legjobb volna elmondani. Otthon, az édesanyjának. Igen ám, de ő képtelen titkot tartani, mindent elmond az apjának, ő pedig vadember. Annyira dühbe tud gurulni, hogy mindkettőnket megölne. Vagy legalábbis rokkontra verne.

Nem vergődtünk zöldágra.

Abban maradtunk, hogy másnap ismét találkozzunk a parkban, és ami ilyen témájú könyvet csak össze tudunk szedni, mindketten elhozzuk.

Ott böngészünk őket egész délután a padon. Az egyikben volt valami történeti visszatekintés, ahol utaltak rá, hogy régen a falusi asszonyok a nem kívánt gyermekáldás elmulasztására nehezeket emeltek, létráról ugrottak le, vagy forró vizes fürdőt vettek. Akadt, akiknél használt, bár veszélyesek.

Megegyeztünk, hogy másnap délután, amikor úgyis egyedül vagyok otthon, Kriszta följön hozzánk, és megpróbáljuk, amit csak lehet.

Suli után följött.

Letettük a cuccot, aztán fölmentünk a padlásra, ott van egy tűzoltólétra, arról ugrott le Kriszta. Jó magasról. Háromszor is. Mindháromszor elesett, összeütötte magát, csupa kosz lett, de semmi eredmény.

Lementünk hozzánk, és a szobában elkezdte emelgetni a fotelunkat. Jó nehéz, kolóniái, reszketett bele, ahogy emelte, minden pillanatban attól féltem, hogy magára ejti, de nem segíthettem neki, mert akkor nem ér semmit az egész.

Így sem ért.

Akkor lefeküdt a padlóra, mondta, hogy tegyem a fotelt a hasára. Aztán szólt, hogy üljek is bele. Beleültem. Kriszta nyögött a súly alatt, de hiába.

Maradt a forró víz. Telieresztettük a kádat, csak úgy gőzölgött, alig lehetett belenyúlni, akkor Kriszta levetkőzött, és mondta, ő most beleül, én meg tartsam ott jó erősen, ki ne tudjon ugrani, még ha égeti, akkor sem.

Sziszeggett, kínlódott, én szorítottam, közben annyira sajnáltam, hogy inkább már én ültem volna a helyébe, de hiába, én nem ülhetek, én nem segíthetek, mert nem a férfinak lehet gyereke, hanem mindig csak a nőnek, akármi is van, neki egyedül kell kínlódnia.

Tiszta vörös volt a bőre, amikor kilépett a kádból. Hiába ült benne, hiába forrázta magát.

Akkor már nem bírta tovább, ráborult a vállamra, és bögött, csak bögött kegyetlenül.

Milyen furcsa is az élet. Ott volt meztelenül, és nekem eszembe sem jutott, hogy meztelen, és hogy nő, sem az, hogy közeledjem hozzá, de még ha eszembe is jutott volna, szerintem akkor ő borít bele engem a forró vízbe.

Arra az egyre tudtunk mi csak gondolni akkor, hogy mi lesz. Mi lesz most?

Amikor fölöltözött, s ültünk a szobában egymással szemben egy-egy fotelba rogyva, kimondtam az egyedüli megoldást:

– Mégiscsak orvoshoz kéne menni.

Akkor megint bögött, s elárulta, hogy már ő is gondolt erre, de attól is nagyon fél. Beszélte már ő olyan lányokkal, akik voltak így orvosnál, mind azt mondta, hogy az orvosok ilyenkor, ha egy lány bajba kerül, rém undokok tudnak lenni, hintik a nagy prédikációt, aztán amikor végre bekerülnek a kórházba, akkor is olyan kegyetlenül segítenek, mert utálják ezt a munkát. És minden lány mondta, hogy nagyon fájt, és rettenetes dolog látni, amikor azt csinálják.

Nem mondhattam mást rá, csak azt, hogy mégis meg kéne tenni.

Iskolások vagyunk. S még csak másodikosok. Nem szülhet gyereket. Mi lenne vele? És mi lenne mivelünk? Teljesen tönkremenne az életünk. Én nem vehetem őt még feleségül. Ő sem jöhet hozzám. Meg nem is vagyunk szerelmesek egymásba. Csak megtettük. Úgy adódott. Egy-két óráért nem szenvedhetünk egész életünkben. Megértette.

Mégis azt mondta, nem mer odahaza szólni. Próbáljak én beszélni az anyámmal. Még ma. Vagy legjobb lesz az, ha így ketten megvárjuk, s amikor hazaér, kipakolunk neki. Szép volna!

Hiszen az anyám azt sem tudja, hogy Kriszta a világon van!

Sikerült őt lebeszélnem.

Hazamegy. De nem szól. Inkább megszüli, vagy inkább öngyilkos lesz. Akkor legalább senki sem bánthatja majd érte.

Nem. Öngyilkos nem lehet.

De akkor mi legyen?

Megnéztük a könyvben, s kiderült, hogy már nincs sok időnk, a napok szaladnak, később már az orvosok sem vállalják...

Végső kétségbeesésünkben írom ezt a levelet. Kriszta helyett is. Ő már annyira kikészült, hogy megírni sincs ereje. Pedig nagyon befaragtunk. Rettenetes bajban vagyunk.

Segítsen rajtunk!

Addig, amíg nem késő!

KARÁCSONY MELEGE

Kedves Miska bácsi!

Tavaly karácsonykor még köztünk volt a dédike. Velünk együtt élt, még akkor költözött hozzánk, amikor én mindig beteg lettem az oviban. Első osztályban ő kísért el az iskolába, délben is ő jött el értem.

Emlékszem rá, többen irigyeltek is érte, hogy nekem van dédikém, és nem kell bent maradnom a napköziben. Még azt is mondták: „milyen szép néni”.

Az is volt. Hófehér hajú, barátságos szavú, akár a mesebeli jóságos anyókák.

Nagyon szeretett, s mindig mondogatta:

– Tündikém, te vagy az én legislegdrágább kincsem.

Jól tudom, nemcsak mondta, de mindig is éreztem, hogy így van.

Augusztusban halt meg, akkor, amikor mi nyaralni voltunk. Nem betegeskedett, csak elaludt. Pedig még csak hetvenkilenc éves volt. A szomszédok értesítettek bennünket táviratban, de mire hazasiettünk, már elvitték őt. Anyu azt mondta, hogy még a halálában is bennünket kímélt szegény.

A temetéskor nem engedték, hogy megnézzem, azt mondták, jobb, ha élve marad meg bennem.

Sokat sirattam, gyakran gondoltam rá. Nem volt nap, hogy ne jutott volna eszembe, most karácsony előtt meg naponta százszor is.

Mindig együtt törtük a bejglibe a diót, velem daráltatta a mákot, segíthettem neki elkészíteni a franciasalátát. Olyat, mint ő, senki más nem tudott csinálni. Mondta is mindig, jól figyeljem meg, hogyan készül, hogy egyszer majd meg tudjam csinálni.

Mákos patkót is süttött, olyat, mint valamikor az ő dédikéje, s azt is ráakasztottuk a karácsonyfára. S odatettük a fa alá azt a régi kis betlehemet, amit ő csinált nagylánykorában a bátyjával együtt. Amikor a fán meggyújtottuk a gyertyákat és eloltottuk a villanyt, ő elkezdte énekelni: „*Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok...*”

A „pásztoroknál” már én is vele fűjtam, azután elkezdett énekelni az anyu meg az apu is, és mire odaértünk, hogy „Istennek fia, aki született jászolban, jászolban...”, addigra már zengett az egész családi kórus. Pedig mi nem is vagyunk vallásosak, engem meg sem kereszteltek, nálunk csak a dédike imádkozott mindig a Jóistenhez. Úgy mondta egyszer, hogy helyettünk is, meg értünk is.

Az idén minden másként kezdődött. Igaz, kiadták az iskolai szünetet, mint mindig, de anyunak meg apunak elfogyott már az idej szabadsága, így egyedül voltam odahaza.

A konyhaasztalhoz ültem, elkezdtem törni a diót, és közben a dédikére gondoltam. Találtam a kredencben mákot is, azt is megdaráltam, aztán figyeltem az órát, vártam, mikor érkezik haza anyu, mert most már az ő dolga a bejglisütés.

Amikor anyu hazajött, meglepődött. Majd azt mondta, hogy kár volt annyira igyekezni, az idén nem sütünk bejglit. Karácsony első napján elutazunk a nagyiékhoz vidékre, második napján pedig végiglátogatjuk a faluban a rokonságot. Ott mindenütt lesz bejgli, még meg is unhatjuk. No persze, azért a munkám nem vész kárba, jó lesz a dió meg a mák tésztára, csak a mákot össze kell keverni porcukorral, mert így darálva magában megkeseredik.

Összekevertem. Sokáig kevertem. Akkor megkóstoltuk. Anyu szerint tökéletes volt. Én nem éreztem az ízét.

Aznap éjjel a dédikével álmodtam, és arra ébredtem fel, hogy csupa könny az arcom, s még a párnám is nedves.

Gyorsan beágyaztam, az arcomat meg lemostam a fürdőszobában, ne lássák, hogy sírtam.

Délelőttre anyu adott mindenféle bevásárolni való feladatot, amiket már én is el tudok intézni, elvégre egy tizenkét éves lányra már sok mindenben lehet számítani.

Kint a piacon, a falusiaknál láttam meg az apró krumplit. Szép, egyenletes, karcsú szemek voltak, éppen olyanok, amilyeneket dédike keresett mindig. „Jó lesz ez is, ha már nincs kiflikrumpli” mondogatta, amikor megvette.

Ott, akkor villant belém, hogy megcsinálom a franciasalátát. Én, egyedül, titokban.

Megveszek minden hozzávalót a saját, megtakarított pénzemen, elkészítem, ez lesz az én igazi karácsonyi ajándékom.

Sokáig gondolkoztam, miket is vett dédike a salátához. Lassan minden az eszembe jutott. Megvettem hozzá a krumplit, sárgarépat, petrezselyemgyökeret, zellergumót, vizes uborkát, almát, lila hagymát, tejfölt; friss tojást is vettem, olaj, só, cukor meg mustár van odahaza.

Csak otthon, a konyhában ijedtem meg. Igaz, meg tudom főzni a lágy tojást, rántottát is sütöttem már, főztem teát, köménymaglevest meg paprikás krumplit, de franciasalátát még soha nem készítettem. És nem volt, akitől megkérdezzem.

Kiraktam az asztalra a hozzávalókat, s erősen gondolkozni kezdtem, hogyan is csinálta dédike. Azután ahogy álltam, hirtelen mintha minden megvilágosodott volna. Mintha hallottam volna dédikét, amint mondja: „a krumplit előre megfőzzük, kihűtjük, s hámozás után nedves késsel vágjuk kockára, hogy össze ne ragadjon... a zöldségfélék főző vizébe cukrot is kell tenni... a hagymát, almát, uborkát reszelni kell, hogy teljesen eloszoljanak a salátában...” és így tovább.

Már egyáltalán nem féltem: Elkezdtem csinálni, mintha ott állna mellettem, s figyelné, jól csinálom-e.

Lassan haladtam mindennel, mert nagyon oda kellett figyelnem. Főleg a reszelésnél. Az almát meg az uborkát épségben megúsztam, a hagymánál már odareszeltem az ujjamat is. Csípte a sebet a hagyma leve, megmostam, leragasztottam, de befejeztem, amit elkezdtem.

A majonéznál voltam igazi bajban. Igaz, hogy a tojás sárgáját még csak sikerült elválasztanom a fehérjétől, hanem úgy összekeverni a sárgáját az olajjal, hogy keményedjen is, meg szaporodjon is, nagyon nehéz. Még dédike is ettől félt mindig.

Én meg attól féltem, hogy nem leszek készen, mire anyu hazajön, s akkor előre kiderül a karácsonyi meglepetés.

Kész lettem. Igaz, nem lett sok az a franciasaláta, de egészen ehető volt. Beletettem egy kis jénaiba, azt meg egy nejlonzacskóba, úgy vittem ki az egészet az erkély sarkába, s a zacskót bekötve eldugtam a sarokban, ott, ahol az üres virágcserepeket tartjuk. Hidegebb ott most, mint a hűtőszekrényben.

Mire anyu megjött, elmosogattam, törölgettem, elrakodtam.

Semmit sem vett észre.

Megdicsért a vásárlásért, s mondta, hogy a fát is megvehetem majd egyedül.

Sokáig válogattam a fenyőárusoknál, formás is legyen a fa, meg nálam magasabb is. Szeretem, ha a karácsonyfára fel kell nézni. Emlékszem, kiskoromban mindig olyan magas fánk volt, hogy a hegyén a dísz majdnem a plafont érte. De az talán nem is a plafon volt, hanem maga az ég, a fenyő pedig a mesebeli égig érő fa, amiről dédike mesélt.

Karácsony délutánján apu állította fel a fát, és segített díszíteni is.

Mielőtt hozzákezdünk volna, dobozt vett elő a szekrényből, azzal, hogy meglepetés. A dobozban villanyégős gyertyák voltak, meg hozzájuk való vezeték.

– Ez egész nap éghet, világíthat, s ha rájuk nézel a szünetben, amikor egyedül vagy, akkor sem leszel olyan egyedül – mondta szeretettel, s elkezdte őket szerelni.

Szép, mindenféle színű égők voltak, azt is tudtam, hogy apu nekem akar jót velük, valahogy mégis olyan furcsa volt az egész. Olyan idegen. Már annyira megszoktam azokat a régi, csipesz gyertyatartókat, amiket dédike erősítgetett fel a fenyőgallyak végére, ügyesen kikeresve nekik a helyet, lángra ne lobbantsák a karácsonyfát.

A gyertyatartók most ott maradtak a dobozban.

Dédike betlehémét azonban elővettem, s odatettem a karácsonyfa alá. Annak ott a helye. És ott lesz a helye akkor is, ha már én nagy leszek, meg amikor én is dédike leszek.

Amikor feldíszítettük a fát, s mindenki aláarkta az ajándékait, odaálltunk a fa mellé, apu lekattintotta a csillár kapcsolóját, és fölkatintotta a karácsonyfaét. A fán csillogott-villogott a sok színes égő, nem kellett vigyázni, lángot ne fogjon valamelyik ág, láng sem volt, nem

terjengett a gyertyaláng illatos melege, a villanygyertyák hidegen égtek, mintha nem is itt lettek volna, hanem valahol a távolban, mint az ég csillagai.

Nem tudtuk, mihez kezdjünk, csak néztük egymást szótlánul, mintha várnánk valamit. S akkor rávetődött a tekintetem dédike betlehemére, s rákezdtem: „Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok...”

Azt hiszem, nem találtam el egészen a hangot, hamisan kezdhettem, mert az anyu kicsit magasabban kapaszkodott bele, aztán apu is, míg valahogy eltaláltuk a közös hangot, s fújtuk egymásba kapaszkodva végestelen-végig.

Akkor kellemes karácsonyt kívántunk, megcsókoltuk egymást, én pedig kiosztottam kinek-kinek az ajándékát.

Apu fölhattintotta a villanyt, s azzal kész volt az egész. Édesapa olvasni kezdett, anyu elővette a kötését, én meg leültem ismerkedni az új játékkal. Csend volt, csak a videojátékom pittyegett olykor elárvult csipogással.

Mintha nem is lenne karácsony. Mintha semmi sem történt volna. Éltük tovább a mindennapos életünket. Mind a hárman külön-külön. Még az új játéknak sem tudtam igazán örülni. Gyűlt, csak gyülekezett bennem a keserűség. Aztán egyszer már nem bírtam tovább, megkérdeztem szüléimet, mondják, milyen ünnep ez?

Rám néztek, azután egymásra, anyu letette a kötést, apu a könyvet, anyu pedig azt mondta:
– Várj, majd meglátod. – Intett apunak, és kimentek. Ott maradtam egyedül a hideg fényű karácsonyfával.

Odamentem az ablakhoz, félrehúztam a függönyt, kinéztem az ablakon. A hetedik emeleten lakunk, onnan körbelátni majdnem a fél lakótelepet. Nézegettem azokat az ablakokat, amelyek nem voltak befüggönyözve. Többeknél láttam, hogy világítanak a karácsonyfa-villanyocskák, s csak egy, egyetlenegy helyen láttam valami homályosan pislákoló, fel-fellobbanó sárgás derengést, mely messziről is elárulja a gyertyalángot.

– Ott még karácsony van! – sóhajtottam, s valahogy már nem is vártam, mi lesz még. Hiszen nálunk már karácsony van, és még sincs karácsony. Az is meglehet, hogy kint a konyha sarkában eszünk majd valami kis hideget, mint mostanában minden este.

Mégsem úgy történt. Apu hozta az ünnepi abroszt meg a készletből a porcelánedényeket.

– No, Tündikém, segítesz teríteni? – kérdezte, s én boldogan ugrottam.

Ketten terítettünk, apu még fenyőgallyat is tett az asztalra, hogy ünnepélyesebb legyen, anyu pedig hozta a vacsorát.

– Nem rántottam halat – mentegetődzött –, nem ér az semmit franciasaláta nélkül, de talán ez is jó lesz. Tündi, te ezt is nagyon szereted.

Mindenféle melegszendvics volt, amit én imádok.

– Szedjetek – mondta anyu –, én rögtön jövök.

S titokzatosan eltűnt, de csakis egy pillanatra. Amikor visszatért, egy gyertyatartó volt a kezében. Kicsit kopottas, helyenként zöldes, szemmel láthatólag régi, háromágú, sárgaréz gyertyatartó. Csak a gyertyák voltak benne újak.

– Dédike szekrényében találtam a múltkor. Biztos valami emléke volt. Gondoltam, nekünk is jó lesz. Emléknek. Gyűjtsd meg, apu... és szedjetek... mert elhül...

Apu gyufát vett elő zsebéből, sercent a doboz, lobbant a láng, először az egyik, majd a másik, a harmadik.

Én pedig odamentem a villanykapcsolóhoz, eloltottam a csillárt. Aztán a karácsonyfaéggöket is.

Szedtünk és ettünk.

A szoba pedig kezdett megtelni karácsonyi gyertyaillattal. S mintha melegebb lett volna tőle minden.

„Most... most jön az én meglepetésem” – gondoltam, s most én mondtam titokzatosan:

– Várjatok egy kicsit, rögtön jövök.

Kimentem az erkélyre, behoztam a zacskóba rejtett jénait, kivettem burkából, levettem a fedelét, s úgy, ahogy dédike szokta, bevitettem az üvegtálat, s odatettem az asztal közepére.

Csak ennyit tudtam kinyögni:

– Van... látjátok, mégis van... én csináltam... – de hogy micsoda van, azt már nem tudtam volna kimondani, abba belecsuklott volna a hangom. De minek is azt mondani, úgymint látják, hogy franciasaláta, a többit meg úgymint tudjuk.

Nagy-nagy csönd lett. Akkora, hogy szinte még a gyertyák lángjának is hangja támadt.

Utána is csak a kanál csörgése hallatszott, amint anyu szedett a salátából mindnyájunknak.

Szinte egyszerre kóstoltuk meg. ízlelgettük, vizsgálgattuk, milyen. Még én is úgy kóstoltam, mintha nem is én csináltam volna, hiszen a franciasalátának kell egy nap, amíg az ízek összeérnek.

Aztán apu megszólalt:

– Olyan... egészen olyan...

S az anyu is:

– Majdnem egészen olyan... de elsőre csodálatos... ha ezt tudom... milyen kár, hogy nem rántottam halat...

– Majd jövőre – mondta apu, s elkezdte enni a franciasalátát, olyan jó étvággyal, mintha még farkaséhes volna.

Mi is nekiláttunk.

Lobogott a gyertyaláng, felfelé tekeredett karácsonyszagú füstje.

Néztem, csak néztem, ittam a karácsonyillatot, s közben az járt a fejemben: „Lehet, hogy azok, akik elmennek közülünk, oda, messze, valahogy mégis itt maradnak közöttünk?”

A LÁZADÓ

Kedves Miska bácsi!

Ez a levelem az apám ellen szól. Őt vádolja. Meg kellett írnom, mert belül fojtogat, mint a sírás, csak sokkal erősebben. Haza nem mehetek, nagyanyámnak hiába mondanám, ő az apámét fűjná. Az apámét, aki – érzem – legszívesebben megfojtana. Azért is, mert rá panaszkodom, de még inkább azért, mert ezzel a levelemmel is káromolom az Istent. Pedig nem is káromolom, mert hátha tényleg van, és megbüntet hitetlenségemért. Bár ha igazán volna, s olyan lenne, amilyennek mondják: jó, irgalmas és igazságos, akkor azt sem tűrné, ami velem történt.

Ahhoz, hogy minden érthető legyen, tudnia kell, hogy az apám nagyon vallásos ember. Római katolikus. Férfi létére minden vasárnap szentmisére jár, és vele együtt az egész családuknak. Anya, a nővérem és én. Tisztán, ünneplőben, ahogyan illik. És apám vasárnapra sohasem vállal munkát, hiába is hívják, hiába ígérik akár mennyit, nem dolgozik. Szombaton szívesen, de utána nem. Tartja magát az Íráshoz, ami azt mondja: „Megemlékezzél arról, hogy az Úr napját megszenteljed.”

Megszenteli.

Pedig ács, mégpedig jó ács, s két hétvégen többet kereshetne, mint amennyi a havi fizetése.

Valamikor, fiatal házaskorában, amikor még nem volt olyan vallásos, hétvégi munkákkal kereste meg a házukra valót. Régen volt. Akkor én még nem is éltem. S akkor történt apámmal az a „csoda” is, aminek az életét köszönheti. Sokszor elmesélte már, betéve tudom.

Bent a városban dolgoztak, egy kétemeletes társasházon, éppen a szarufákat húzták fel a tetőre, amikor apám megcsúszott és zuhanni kezdett.

Ilyen zuhanás csupán pillanatokig tart annak, aki látja, de apám azt mondja, átélni más. Akkor mintha minden meglassulna, vagy az emlékezet gyorsul fel, de apámnak esés közben eszébe jutott anya meg a kislánya, aki akkor még csak tipegős volt, s felötlött benne az is, hogy most összezúzza magát a földön, s akkor meghal, és mit csinálnak azok a szerencsétlenek. Ekkor, mintha valami szöveget hallott volna: „Ne félj, én megmentelek. Szárnyakat adok, miként a madaraknak, csak tégy te is a madarak módján.”

Akkor ő szétvetette karját, kapálózni kezdett, és tényleg ez mentette meg. Az épülő ház mellett volt egy öreg diófa, amit nem vágtak ki. Ágai majdnem a falakat súrolták. S ahogy apám szétvetett kezekkel, lábakkal zuhant, a diófa koronájára esett, a gallyak lefékezték esését, ágak kerültek alá, nekik ütődött, kapaszkodni próbált, keze ugyan megcsúszott, de lassúdott zuhanása, s amikor lenyekkent a földre, elvágódva sem törtek csontjai. Kék-zöld lett, teli gallyak hasította sebekkel, de életben maradt.

Attól a naptól fogva mindennap imádkozik, és minden vasárnap a templomban találja.

A templom ott van a közelünkben, amikor harangoznak, mintha a mi udvarunkban kongana. Még egész kicsi voltam, tán járni sem tudtam, de már figyeltem a harangszót, s mondtam: „bim-bam”.

Később már magukkal vittek a templomba is. Emlékszem, először féltem, mert olyan nagy volt, és titokzatos, meg hüvös is volt, és kongtak benne a léptek. Még akkor is reszkettem, amikor az apám letérdelt, aztán engem is maga mellé térdeltetett, s azt mondta: „Most köszönjük meg, fiam, a Jóistennek, hogy megszülethetél. Mert te aztán csakis neki köszönheted az életedet.”

Nem értettem én akkor sem az Istenkét, sem azt, hogy miért köszönhetem neki az életemet. Fáztam és féltem.

Később aztán, amikor apám már többször elmesélte zuhanását és a csodát, az is kiderült, hogy én jóval ezután az eset után születtem. Márpedig ha ő akkor ottmarad, apa nélkül én meg sem szülehettem volna. Így tehát én az Isten különös kegyelméből láttam meg a napvilágot.

S ezért nekem fokozottan hálásnak kell lennem az Úrnak.

Nem értettem én akkor pontosan sem azt a titokzatos Urat, sem a hálát, de mindig meg kellett köszönnöm az Istenkének, hogy megszülehettem.

Először azzal, hogy megtanultam hozzá imádkozni, később pedig azzal, hogy szorgalmasan eljártam hittanra, megtanultam a katekizmust meg a Bibliát.

Többen is jártunk hittanra, még azok is elküldték a gyerekeiket, akik saját maguk sohasem jártak templomba, de úgy gondolták, jó, ha a gyerek megtanulja a vallást, s ő is első áldozó lesz.

Nem tudom, tetszik-e tudni, hogy az első áldozás milyen fontos esemény egy katolikus gyerek életében. Akkor veszi először magához ostya formájában a mi Urunk, Jézus Krisztus szent testét és véréit. Ehhez testben és lélekben meg kell tisztulnia. Testben azzal, hogy előtte nem eszik, nem iszik, lélekben azzal, hogy megszabadul bűneitől. Ez úgy történik, hogy előtte meggyón a lelkiatyának, vagyis megvallja neki mindazokat a bűnöket, amiket addig elkövetett. A pap aztán kiadja, hogy a bűnök fejében mennyit kell a vétkesnek imádkoznia, majd Isten nevében feloldozza.

Emlékszem, nagyon készültem a gyónásra. Ilyenkor lelkiismeret-vizsgálatot kell tartani, hogy milyen bűnöket meg vétkeket követtünk el.

Igaz, hogy nem öltem meg nem raboltam, káromkodni sem szoktam, mégis akadtak bűneim. Egyszer még az is előfordult velem, hogy loptam. A nővéremtől, a szép elefántos radírgumiját. És néha meglestem őt, amikor fürdik. Ez pedig biztos, hogy paráznaság. Néha csúnya szavakat is mondtam barátaimnak, amikor ők úgy istenigazában kinyitották a szájukat. Meg néha lusta voltam, torkoskodni is szerettem, meg más ilyesmik voltak a rovásomon.

Ezeket mind-mind be kell majd vallanom Kásás tisztelendő úrnak a gyóntatószékben, s ő ott Isten nevében megszabadít majd e bűnök terhétől.

Előre restelltem, mit fog majd szólni, ha elsorolom neki az én sok-sok vétkeimet, s vártam, milyen is lesz az, amikor leveszi őket rólam, hogy ne viseljem terheiket. Így tanultuk, így tudtam.

Eljött a nagy nap. Az első gyónás napja. Késő délután volt, s mi, az első áldozásra készülők ott ültünk a templom padjaiban, hogy sorra odajáruljunk a gyóntatószékben Kásás tisztelendő úr szent színe elé.

A mi templomunkban szép, díszes gyóntatószék van. Három kis fülkéből áll. A középsőben ül a pap, jobbról-balról pedig a gyónók mehetnek be, hogy a térdeplőre letérdelve elsutogják Isten szolgájának bűneiket.

Én a Szeredás Juci után kerültem sorra. Kicsit reszkető lábbal léptem be a gyóntatószékbe, ahol félhomály volt, de azért megtaláltam a térdeplőt, térdre borultam, keresztet vettem, és rákezdtem a gyónás előre megtanult bevezető szövegét:

„Gyónom a mindenható Istennek, és Isten helyett neked, lelkiatyám, hogy utolsó gyónásomtól fogva, vagyis inkább egész eddigi életemben ezeket a bűnöket követtem el.”

S reszketve, pironkodva elkezdtem őket sorolni.

Kásás tisztelendő úr nagyokat szusszanva hallgatta, s olyan volt, mintha bóbiskolna közben, de biztos, hogy nem bóbiskolt, mert amikor odaértem, hogy néha meglessem a nővéremet fürdés közben, akkor felém fordult, és közbekérdezett:

– És mondd csak, édes gyermekem, milyennek láttad a nővéredet?

Nem értettem a kérdést. Alighanem ő is észrevette, mert most már másként kérdezett.

– Alaposan megfigyelted őt, kedves gyermekem?

– Igenis, alaposan.

– Láttad a teste minden porcikáját?

– Láttam.

– Más lányokat is láttál már így, levetkőzve?

– A szomszédban a kis Andreát, amikor pelenkázták.

– Nem csecsemőre gondolok, hanem nagylányra.

Már majdnem azt feleltem, hogy csak a strandon, kis fürdőruhában, meg a Gajzágó Pistánál képeken, amikor eszembe jutott az unokanővérem. Ő már tizennyolc éves, és amikor a nyáron nálunk volt, láttam vetkőzni, mert ő nem szégyenlős, már a tengerparton is járt olyan helyen, ahol mindenki meztelenül fürdik. Hallottam, amikor mesélte a nővéremnek.

Mondtam a tisztelendő úrnak, hogy és mint volt.

Ő pedig egész közel hajolt hozzám, úgy kérdezte:

– És közben... amíg nézted, gondoltál valamire? Valami bűnös dologra?

– Nem, tisztelendő úr. Én csak arra gondoltam, milyen szép lány az unokanővérem.

Valahol itt tartottam a gyónással, amikor a farácson keresztül arcomba csapott a tisztelendő úr lehelete. Borszagú volt. Erősen borszagú. Majdnem annyira, mint Huzella bácsié, a szomszédunké, amikor kaptos.

Nem szeretem a borszagot, amikor emberből jön. Pedig amint a tisztelendő úr felém fordult, s egész közletről beszélt bele a képembe, áradt belőle a borszag.

Hallottam én már valamikor fél füllel a felnőttektől, hogy Kásás tisztelendő úr kedveli a jó borokat, néha túlon túl is kedveli, de más, amit az ember hall, és más, amit tapasztal.

A borszagtól émelyegni kezdett a gyomrom, s alig vártam már, hogy vége legyen a gyónásnak. A lustálkodást meg a torkoskodást már el sem mondtam, s amikor a tisztelendő úr feloldozott, és megmondta, hogy imádkozzak el öt miatyánkot bűneim bocsánatáért, szinte magam sem tudom, hogyan szédelegtem ki a gyóntatószékből.

Aztán amikor végre nagyokat szívtam a templom kissé gyertya- meg tömjénszagú levegőjéből, némileg magamhoz tértem.

Letérdeltem Szűz Mária szobra elé, elmondtam az öt miatyánkot, s vártam, hogy megkönnyebbüljek.

Nem történt semmi. Lehet, hogy azért nem, mert a második imádságtól már kissé hadartam, vagyis biztos bennem volt a hiba.

Másnap az első áldozás nagyon ünnepélyes volt. Eljöttek a templomba az összes érdekelt szülők meg nagyszülők, azok is, akik különben sosem járnak a templomba.

Szólt az orgona, szállt az ének, minden szép volt, és ünnepélyes.

Csak Jézus testében és vérében, vagyis az azt jelképező ostyában nem volt semmi különös.

Ostyá volt. Csak éppen kerek és nem négyszögletes, mint amilyenben a télen a köhögéscsillapító orvosságot kaptam. De az íze pontosan olyan volt. És utána sem éreztem semmi különöset.

Odahaza ünnepi ebéd volt, apám sugárzott az örömtől.

Nem értettem, minek örül annyira, de én is szeretem, amikor jókedve van. Olyankor mosolyog, és meg is simogat. Kicsit érdes a tenyere, de nem baj, érezni belőle a szeretetet.

Minden jó lett volna, csak apám ne ragaszkodott volna ahhoz, hogy rendszeresen, legalább negyedévenként győnjön és áldozzon az egész család.

Azt mondta, a mai világban különösen fontos, hogy legyenek hithű, tiszta emberek.

Nekem a gyónás mindig kínszenvedés volt. Valahányszor beléptem a gyóntatószékbe, eszembe jutott az első gyónás, és a borszag máris belecsapott az orromba, kavarni kezdett a gyomromban. Olyankor is, amikor Kásás tisztelendő úr egy csöppet sem ivott. Mert legtöbbször azért nem ivott, én mégis éreztem a borszagot.

Igyekeztem gyorsan eldarálni valamit, aztán mentem térdelni, és az imát is csak úgy elhadartam. Közben nem éreztem semmit.

Ha rajtam múlik, sosem mentem volna gyónni, de apám ragaszkodott hozzá.

A dolog akkor vált igazán nehezzé, amikor az iskolában felső tagozatos lettem, s elkezdtek tanulni a különféle tantárgyakat. Történelmet, földrajzot, fizikát, élővilágot.

Az élővilágot Balázs tanár úr, az osztályfőnököm tanította. Nagyon kedves, barátságos tanár. Szeretjük őt.

Remekül magyaráz, meg diaképeket is szokott vetíteni, és mindig mindent meg lehet tőle kérdezni. Azt is meg szokta mondani, akit a dolog jobban érdekel, mit vigyen haza olvasni a könyvtárból.

Én nagyon gyakran viszek haza könyveket. A tudományosakat, mert azokat sokkal jobban szeretem, mint a regényeket. A tudományosak azért jók, mert azokban a valóság van benne, nem pedig az írói képzelet. És a tévében is legjobban szeretem az ismeretterjesztő műsorokat. Most, hogy elkezdtek a nyolcadikat, úgy gondoltam, biológus leszek majd én is, mint Balázs tanár úr. Bár lehet, hogy nem tanár leszek, hanem kutató. Az egysejtűek érdekelnek, meg az élet keletkezése. Szeretnék sokat beszélgetni ilyesmikről, de otthon nem lehet. A nővérem a varrást tanulta ki, őt a divatlapok izgatják, anyámat a virágok meg a háztartás, apámat meg a tetőszerkezetek és az Isten.

Egyszer ugyan, még tavaly, említettem neki, amikor megint előhozta csodás megmenekülését, hogy voltaképpen szerencse dolga volt az egész. Ott volt az a fa, benne pedig dolgozott az életösztön, s igyekezett elkapni zuhanás közben az ágakat.

Vasvillaszemekkel nézett rám, szinte bőkött a tekintete, s gorombán rám förmedt.

– Az ördög beszél belőled! Pontosán olyan vagy, mint a brigádtársaim. Azok is csak gúnyolják az Urat. De te csak ne kételkedj az ő végtelen hatalmában meg jóságában. Megértted, fiam?!

Nem feleltem neki. Sem igent, sem nemet. Ő sem erőltette túlságosan, lehet, hogy megérezte, nem egészen egyfelé jár a gondolatunk.

Nekem ekkorra már egyre terhesebbé kezdett válni a templomba járás meg a gyónás.

Legközelebb, amikor esedékessé vált a dolog, mondtam is apámnak, nem megyek gyónni, mert nem érzem magam bűnösnek.

Apám erre megmarkolta mindkét vállamat, a szemembe nézett, úgy sziszegte:

– És a kételkedés?! Az a legsúlyosabb bűn! Azt fogod meggyónni!

Csak azért sem gyóntam meg. Bementem a gyóntatószékbe, s inkább azt mondtam Kásásnak, hogy csókolóztam. Rögtön rákérdezett, hogy „kivel? hol? mikor? és hogyan?“, én pedig hazudtam neki, mint a vízfolyás. Bevette.

A rám mért tíz miatyánkot és öt „Üdvöz légy, Máriát” nem mondtam el. Miért? És minek? Kásás kedvéért? És egyáltalán nem éreztem magam bűnösnek. Elvégre nemcsak hinni szabad, de kételkedni is. És másnap, áldozáskor szétrágtam az ostyát, pedig egyben, áhítatosan kéne lenyelni.

Vajon meddig kell még nyelnem?

Most vasárnap aztán végképp betelt a pohár.

Szombat este kicsit tovább tévéztünk, meg előtte osztálykirándulás is volt, szóval a szokásosnál jobban elfáradtam. Reggel viszont kelni kellett, s irány a templom.

Pocsék, borús nap volt, nyomasztó, álmosító. S ráadásul Kásás a szokásosnál is hosszabban meg unalmasabban prédikált. Legszívesebben már az elején elaludtam volna rajta, de tartottam magam, amíg csak tudtam. Kegyetlenül nehéz volt. A szemem már le-lecsukódott, de kinyitottam, bámultam a szószékre, igyekeztem odafigyelni a szavak értelmére, ám hiába, valami tompa szürkesség szállt rám, s úgy éreztem, belepusztulok, ha nem alhatom. Elszundítottam.

Arra riadtam, hogy karomat mintha harapófogó csípte volna.

Hangosan feljajdultam, s kinyitottam a szememet.

Apám csípte vad erővel a karomat, el nem eresztette volna, dühödten meresztette rám tekintetét, s hangos jajdulásomra a környező padokból mindenki felénk fordult, s bámultak bennünket.

A tekintetek kereszttüzeiben aztán apám lassan eleresztette a karomat, de közben odasziszegte:

– Ezért még számolunk!

Bekövetkezett. Odahaza. Mindjárt mise után, amint hazaértünk. Belökött a hálószobájukba, még az ajtót is becsukta kulccsal, hogy anyám és nővérem be ne jöhessenek védelmezni.

Akkor levette a nadrágszíját, lóbálni kezdte, úgy közelített felém.

– Ne! Apám, ne! – könyörögtem neki, de hasztalan. S hiába hátráltam, bújtam volna, sarokba szorított, és a nadrágszíj lecsapott. Egyszer... kétszer... háromszor... négyszer... ötször...

Közben az apám eltorzult hangon kiáltozta:

– Ezt az elalvásért... ezt a jajgatásért... ezt a botránnyért... ezt meg az istentelenségedért...

...és ütött, csak ütött, amíg bírta. Először még könyörögtem neki, hogy ne tegye, hogy hagyja már abba, de mintha csak süketnek mondanám. Akkor elhallgattam, összeszorítottam a fogam, csak a könnyeim folytak végig a képemen.

Nem tudom, hányszor sújtott le rám, csak ötig számoltam, a legelején.

Amikor abbahagyta, várakozóan nézett rám. Nem tudom, mit remélt. Azt, hogy térdre borulok? Azt, hogy bocsánataért esdeklem? Azt, hogy fogadkozni kezdek?

Nézett rám, szemében harag és gyűlölet kavargott, mintha nem is az apám lenne, hanem a hóhérom.

Igen, a hóhérom. Aki a bosszúálló Isten nevében ítélkezik fölöttem.

Nem tudom már, hogyan, de hirtelen beléviglant a fejembe, amit az inkvizícióról olvastam. Amikor Isten és a hit nevében embereket kínoztak meg, s ezeket küldtek máglyára.

Apám most szakasztott olyan, mintha ő is inkvizítor volna. S az Isten nevében engem kéne megtörmie.

Nem fog megtörmie. Ha agyonver, akkor sem. Most már úgyis mindegy. Minden mindegy. Eddig engedelmes, jó fia voltam, de ő engem azzal a veréssel megalázott. Engem ne alázzon meg senki. Az apám sem. És ne is akarjon nekem parancsolni. Úgysem tud, most már soha.

S halkán, keresgélve a szavakat, de határozottan ezt mondtam neki:

– Agyonüthetsz, apám, de én most már sohasem megyek többé veletek a templomba...

Karomat kissé a fejem elé kaptam, hogy ne azt érje az első ütés, de apám nem ütött.

Állt, a szája széle reszketni kezdett, keze görcsösen markolta a szíjat, karját emelni akarta, hogy lesújtson, hogy eltiporjon, mégsem tette. Mint aki nem hisz a fülének, úgy hörögte:

– Mit mondtál?!

S én megismételtem.

– Nem megyek többé a templomba... agyonüthetsz érte... de előtte kérdezd meg a jóságos, irgalmas Istentől, vajon ő is így parancsolja?

Most sem tudom, honnan vettem a szavakhoz a bátorságot, de akkor nekem már minden mindegy volt. Bátran farkasszemet néztem apámmal, aztán történjék meg, aminek történnie kell.

Sokáig néztünk farkasszemet. És egyikünk sem kapta el a tekintetét.

Aztán az apám felemelt karja lehanyatlott, kezéből kiejtette a szíjat, lassan odalépett az ajtóhoz, elfordította a kulcsot, kinyitotta az ajtót, és tompán csak ennyit mondott:

– Takarodj!... Takarodj a szemem elől!... Ne is lássalak! Te, átkozott!!!

Ujjával úgy bökött a levegőbe, az ajtó felé, mintha lándzsa volna.

Kihátráltam.

Anyám és nővérem kintről lesték némán, mi történik odabent. S amikor kihátráltam, láttam, aggódva néznek eltorzult arcú apámra. Ő alighanem észrevette, mert hirtelen becsukta az ajtót, még a kulcsot is ráfordította.

Úgy tudom, estig ki sem jött. Addigra anyám engem átmenekített nagyanyámhoz. Mondta, jobb, ha egy-két hétig nem kerülök az apám színe elé. Addigra talán megnyugszik. Én pedig gondolkozzam...

...Vasárnap van. Az utolsót is beharangozták már a nagymisére. Bent ülnek már a hívek. Szól az orgona, száll az ének.

A mi padunkból egyvalaki hiányzik.

Én.

Először kiskorom óta.

S most már tudom, ezután mindig is. Örökre.

Hiába gondolkozom. Még ha volna is Isten, belőlem akkor is kiölték a hitet.

Parancsszóra nem lehet sem hinni, sem szeretni.

S szíjjal vagy korbáccsal – miként Krisztus tette a Bibliában – ki lehet verni a kufárokat a templomból, de lehet-e erővel hitet parancsolni az emberbe, akarata, meggyőződése ellenében?

Most már tudom, hogy nem.

Kár, hogy az apám nem tudja!

Most ott ül a templomban. Néha talán odapillant az én helyemre, aztán haragja múltán inkább imádkozik. Értem. Hogy világosítsa meg az Úr az elmémet.

Ha biztos volnék benne, hogy van Isten, most talán én is imádkoznék.

Az apámért.

Azért, hogy végül is nyíljék ki a szeme, s döbbenjen rá: ha apa és fiú nincsenek is egy hiten, attól még szerethetik egymást.

Bekövetkezik-e valaha?

Pedig jó volna!

GUBANC VAN!

Kedves Miska bácsi!

Roppantul zűrös dolog így élni. Ha még sokáig tart, esküszöm, begolyózok. A legszörnyűbb, hogy tudom, az egészet magamnak köszönhetem.

Mindig olyan nyugtalan vagyok. Meg ideges. Tennék valamit, csak azt nem tudom pontosan, hogy mit. Illetve: amit szeretnék, az sajnos képtelenség.

Lehet, hogy zavaros, amiket most összekarattyolok, egy nagy gubanc az egész, de esküszöm, mostanában ilyen nagy gubanc az életem. Mondom is néha magamnak: „Zita, te tisztára kótya lettél”, de ennek az égvilágon semmi értelme, legfeljebb a bedilizés első foka, amikor az ember már saját magának beszél.

Szerintem az egész attól van, hogy itt élek az isten háta mögött vagy, hogy egész precíz legyek, annál nem sokkal közelebb. Tizenhét kilométer a város, nem nagy, csak olyan kis vacak borsodi, gyárkéményekkel meg füsttel. De még ott is jobb volna. Ez itt csak bányatelep. Lent, a völgy fenekén három nagyobb épület: az iskola, a kultúrház és a munkásszálló. A bányairoda valamivel arrébb van, a túlsó hegyoldalban, az aknalejárat közelében, de innen tőlünk nem látni, mert eltakarják a fák. Különben sincs rajta semmi látnivaló, most meg különösen nincs, mert tavaly elvékonyodott a réteg, kifogyott a szén. Kifűjt nálunk még a bánya is. Az embereket most úgy hordják át busszal Borzabányára. Megdöglik itt még az a kis élet is, ami volt. Semmi mozgás, semmi nyüzsgés, csak a nagy magyar unalom; az van. Talán majd nyáron, ha megint megtelik fent a Farkas-oldalban az úttörőtábor, akkor megint lesz egy kis élet. De most?!

Nem akarok eltunyulni, mert az rosszabb, mint amikor valaki kinyúvad. Nekem egyszerűen muszáj valamit csinálnom. Megjegyzem, világéletemben ilyen voltam. Már az oviban is addig hisztiztem, amíg Bözsi néninél kiharcoltam, hogy én mondhassam el az ünnepségen a verset; el is mondtam, úgy, hogy abban hiba nem volt. A suliban pedig már másodikos koromban... tetszik érteni, másodikos koromban!... bábcsoportot alakítottam, aztán szerveztem én később mindent: előadást, vetélkedőt, jelmezbált meg amit csak lehetett.

Higgye el, engem már úgy ismernek a telepen, mint a rossz pénzt. Amikor megyek, hogy megint szervezzek valamit, olyankor azt mondják:

– Mit akarsz még? Mit akarsz még felforgatni?

Ilyenkor felmegy bennem a pumpa, és tisztára pipa leszek, és dühösen odavágom nekik: „Semmit!” – és meg is fogadom, hogy én a bűdös életben, soha többet, semmit... de akárhogy is akarom, nem tudom megállni.

Mennyivel jobb dolga van Klaudiának, az unokatesómnak, fent Pesten, sokat vagyok náluk nyaranta, addig, amíg meg nem unnak, no de addig föltankolok néha egy évre valót is.

Megjegyzem, néha sok mindent nem értek magamon. Itt vannak például a filmek. No persze, itt a telepen csak a kultúrházban van vetítés, hetenként háromszor, de az is több, mint a semmi. A tévénk viszont színes. Na, szóval: én már kisgyerek korom óta megnéztem minden filmet, amit csak lehetett. A gyerekfilmeket azokat mind. És igazából nem is a gyerekfilmek érdekelnek, mert azok közt sok az egészen bugyuta, hanem az piszkál, hogy a srácok, akik játszanak a filmben, ők hogyan szerepelnek.

Rájöttem, hogy én minden gyerekfilm végén bömbölni szeretnék. Nem az elérzékenyüléstől, ugyan! Hanem attól, hogy mindig meg kell állapítanom, én is lennék olyan, mint azok, akik ott játszottak. Lehet, hogy egy ronda disznó vagyok, de én igenis irigylem azokat, akik szerepelhetnek. Na, nem a színészeket, a srácokat. A szerencséseket, a mázlistákat, a kiválasztottakat, akik szerepelhetnek. Pedig igazán semmivel sem különbek nálam. Semmivel. Ők is csak suliba járnak, két lábuk van, két karjuk, két szemük, a fiúk csak fiúk, a lányok meg csak lányok, egyikük sem végzett színiiskolát, mégis ők szerepelnek.

No persze, mert ők nem itt élnek! Én itt sínylődöm, már majdnem tizennégy esztendeje. Mert hogy annyi vagyok. Nagy ló. Akit idekötöztek a világ végéhez. Borzalmas még belegondolni is. Hát még így élni.

Elmondom, hogy például mi volt ma este is. Pontosabban inkább késő délután. Ment az az ifjúsági film a tévében a Mátéval meg az Andreával. Igazán jó marhaság volt, röhögni is lehetett rajta, de amikor vége lett, én megint majdnem elbögtem magam. Én is meg tudtam volna csinálni azt, amit Andrea csinált a filmen. Bár lehet, hogy ő egy kicsit mutatósabb... Na, lássuk csak, ha idevetődne egy filmes, ő milyennek látna?

Ott a tükör az előszobában, az majd megmutatja, milyen vagyok. Milyen is?...

Hm! Nem a legjobb. Ezzel a szemüveggel szakasztott úgy nézek ki, mint egy pápaszemes kobra... A hajam, az igen, szép gesztenyebarna, dús, csak ne volna teljesen féloldalas. Mindig olyan. Elfekszem. Olyan a fejem így, mint egy lapított tojás. A szemem? Barna. Nagy. Mondjuk, szép is. Az alakom? Pocsék. Már százhatvannyolc centisre nyúltam, s mindehhez szögletes vagyok, meg lapos, mint egy pallódeszka.

Ilyen fazonnal filmezni???

Brrr!!!

De miért is ne?! Nálam idétlenebb csajok is szoktak. S ha jobban belegondolok, nem is kellene főszerepet játszanom. Csak valami epizód alakot... néhány villanásra csak, hogy az ismerősök kiszúrjanak... legalább egyszer... egyetlenegyszer...

Abból persze nem lesz már semmi. De nem ám!

– Beeee!

Lehet, hogy gügye vagyok, de nyelvet öltöttem magamra. Máskor is előfordult már.

Közelebb hajoltam a tükörhöz, hogy a két kinyújtott nyelv szinte összeért, s a tükröt elkezdte belepni a pára.

Észre sem vettem, hogy anyám kijött a konyhából, csak azt hallottam, amikor felcsattant:

– Zita! Már megint a tükör előtt?! Rögtön összenyalod, mint egy szopós malac. Nem hallod, Zita, neked szóltam!

Na, erre engem is elkapott a kisördög, nekieresztettem a beszélőkémet:

– Mi az, már a tükör előtt sem állhatok?!... én sehol sem állhatok?... semmit sem csinálhatok?... és vedd tudomásul, hogy azért állok itt, mert jólesik. Igenis, jólesik! Baj az, ha nekem valami jólesik?!

Nem emlékszem már pontosan, mi mindent zagyváltam még össze, csak azt tudom, hogy minden pillanatban vártam már, mikor ad az anyám egy akkora frászt, hogy a tükörnek essek tőle. De nem adott. No persze, mert az anyu nem pofozza meg az ő egy szem, drága, aranyos, utyuli-putyuli kislányát; nem, a világért sem, inkább hallgat meg nyel, mert anyu nem akar semmit elrontani... soha semmit nem akar elrontani... inkább tűr, dühítőén tűr... pörölne inkább, vagy pofozkodna, de ez a jóság, ez rettenetes... ezt nem lehet kibírni... mert ez is nyugalom... a rettenetes, unalmas nyugalom, meg kell ebbe veszni... Legalább itthon lenne már valami nagyjelenet, ha már az életben nincs... és ha anyu nem, akkor majd én megcsinálom...

– Hiába nézel úgy, anyu! Hiába hallgatsz! Úgyis tudom, hogy nem tetszik! Nem baj, anyu, ha nem tetszik, elmegyek... igen, úgyis elmegyek jövőre... és vedd tudomásul, hogy a gimibe

nem bejáró leszek, hanem bemegyek a városba, a koleszba, onnan járok a gimibe... és csak egyszer egy héten járok haza... és nem is kell hallgatnod, amikor dilizek... semmit sem kell hallgatnod... és nézned sem kell úgy... nem kell úgy... nem kell...

Ekkor elhallgattam.

Észrevettem, hogy az anyám sír.

Először csak egy csepp jelent meg a szeme sarkában, aztán már nem akart vége szakadni, folyt az arcán lefelé. Csendes, néma áradással.

Teljesen belém szorult a szó. Elkezdte fojtogatni a torkomat. És akkor eszembe jutott, hogy mit is csinálnék én ott távol, ahol idegen minden. A szoba, a bútor, az emberek; idegen a tükör is, ha egyáltalán van tükör, és ott sem szabad nyalogatni, mert zúr lenne belőle, és igazán piszokság, hogy telelihegem ezt a tükröt, anya pedig törölgetheti utánam, pedig úgymint mindig fáradt, tavaly operálták is, és akkor én azt hittem, hogy meg fog halni, és mindig csak bögttem, és anya a kórházi ágyról is éppen így nézett rám, ilyen szeretettel, másként nem is bírna, és a szeméből akkor is némán ömlöttek a könnyek...

Nem bírtam tovább.

Sírva fakadtam. Bögttem, mint a szopós borjú.

Anyu erre odalépett, átkarolt, és odavont a mellére. Úgy bögtünk együtt. Akkor már bömböltem, mint valami náthás hajósziréna, hogy: „anya... édesanya, én olyan, de olyan szerencsétlehehehen vahahahagyooook...”

Anyu meg csak simogatta a fejemet, úgy vigasztalt:

– Dehogyan vagy te szerencsétlen... már hogy lennél az... hidd el, kislányom, majd kinövöd... persze hogy kinövöd...

Azóta lelkiismeret-furdalásom van, amiért megcsináltam a nagy arénát... és hiába is mondja az anyu, hogy ezt az egészet kinövöm, mi van akkor, ha mégsem nővöm ki? Ha ez eredendően valami születési hiba... és később is megmarad? Az szörnyű volna... Abba tényleg begolyóznék.

Csak azt szeretném tudni, hogy tényleg nem tart már sokáig? S vajon előfordul-e másoknál is, vagy ők valamivel normálisabbak? Mert ez így már egy egész nagy gubanc.

Jó volna belőle valahogy kimászni, mert esküszöm, néha már saját magamnak is terhére vagyok...

A BAJNOKJELÖLT

Kedves Miska bácsi!

Itt küldök magamról egy fényképet. Ebből meg tetszik látni, hogy elég alacsony fiú vagyok, s vékonyabb is a szokásosnál. Vagyis: a magasságom alig százharminchat centiméter, súlyom is csak 31 kiló és 65 deka. Ez pedig egy hatodikosnál elég kevés, hiszen van az osztályunkban olyan fiú is, aki már 165 centiméter és 55 kiló.

Mindig is kicsi voltam. Az óvodában úgy hívtak az óvó nénik meg a dadusok, hogy „Csipet”. A középső csoportban meg a nagycsoportban is én voltam a legkisebb.

Nem jó legkisebbnek lenni. Igaz ugyan, hogy a felnőttek szeretik azt, aki olyan kis helyeske, mert lehet vele gügyögni meg szeretgetni, mégsem jó. Mert nemcsak szeretik, de sajnálják is azt, aki kicsi. A gyerekek pedig megverik. Ő a gyengébb, nem tud védekezni. Csak sikítani lehet, vagy bögni vagy árulkodni.

Én sosem voltam bögőmajom, sem árulkodós. Az iskolában sem, ami még rosszabb, mint az óvoda, ahol mindig a közelben vannak az óvó nénik, sokszor figyelnek is, mit csinálnak a gyerekek, de az iskolában gyakran van az, hogy senki felnőtt nem figyel oda. Sok tízperc van,

és sok nagy gyerek. Azok pedig nem nagyon szeretgetik a kicsiket. Azt, aki Csipet. Csak rohannak meg elsodornak, félrelöknek, meghúzzák a füledet, még olyan is van, amelyik el akarja venni a zsebpénzedet.

Amikor negyedik osztályos voltam, akkor nagyon sok mesét olvastam. Legjobban azokat szerettem, amikben a legkisebb királyfi győz a gonoszokon. Nem könnyen, de mégis győz. Aztán övé lesz az aranyhajú királykisasszony is, meg a fele királyság. És senki sem mer beléje kötni, mindenki csak tisztelni tudja, meg szeretni. Mert jó, ügyes, furfangos, erős, kitartó.

Írtam akkor én is egy mesét, az volt a címe, hogy *Csipet, a Felhőszaggató*. Egy kisfiúról szólt, aki feltalálja a növesztő tablettát, amitől elkezd nőni, és nő, nő, amíg olyan magas nem lesz, mint a hegyek. Még a felhőket is eléri a kezével, és ha az emberek szépen megkéri, leszaggatja őket, hogy ne legyen jégeső.

Ezt a mesémet én senkinek sem mutattam meg. Még a nővéremnek sem. Ő nem szereti a meséket.

Éppen ötödikes lettem, amikor történt egy hallatlan nagy dolog az én életemben. De ezt eddig még nem írtam meg, most árulom el először. Azért merem elárulni, mert tudom, nem tetszik érte kinevetni, inkább segíteni tetszik majd, hogy úgy lehessen, ahogy én azt elképzeltem.

Azzal kezdődött, hogy láttam a televízióban egy súlyemelő-bajnokságot. Ahol azok a súlyemelők fölteszik azt a sok-sok vasat, odaállnak, megfogják, fölemelik, odatartják a fejük fölé, aztán kigyullad a lámpa, hogy jól csinálták, mindenki tapsol nekik, ők pedig olyan boldogok, hogy még ugrálnak is tőle. Észrevettem, hogy a súlyemelőversenyen nemcsak olyan nagy emberek vannak, olyan igazi óriások, hanem vannak egész kicsik is. Olyanok, akik felnőttben nem nagyobbak, mint én gyerekben. Csak erősebbek. Nagyon erősek. Dagad az izmuk, és ők is fölemelik a súlyokat a fejük fölé, és nekik is tapsolnak. Az egyik ilyen kis ember még világcsúcsot is javított. Biztos vagyok benne, hogy őt soha senki nem meri megtámadni. Vagy ha mégis, akkor lekever egyet a támadónak, vagy megfogja, és fölemeli a feje fölé, aztán elhajítja. Mintha csak medicinlabda lenne a tornaórán.

Én akkor, ott, elhatároztam, hogy ha már óriás nem is lehetek, de én is olyan erős ember akarok lenni, akire még az is felnéz, aki magasabb nála.

Nálunk, Hajdúkengyelesen nincsenek súlyemelők. Még ha volnának is, nem biztos, hogy fölvennének maguk közé. Ahhoz először is erősnek kéne lennem.

Sokat gondolkoztam ám azon, hogyan lehetnék én erős. Volt úgy, hogy még éjszaka is gondolkoztam, még a fejem is belefájdult.

Aztán ötödikben egyszer a tanár bácsi mondta, hogy sokféleképpen erősítheti magát, aki akarja. Még otthon is lehet. Fekvőtámasszal. Az erősíti a karizmokat.

Kipróbáltam. Otthon, amikor egyedül voltam. Lehasaltam a földre, befelé fordítottam magam előtt a tenyeremet, kifelé a könyökömet, aztán fölnyomtam magam, majd leereszkedtem, fölnyomtam, ereszkedtem.

Négyszer tudtam megcsinálni. Akkor reszketni kezdett a karom, kiszállt belőlem az erő, és nem ment tovább.

Akkor sírni kezdtem, hogy milyen gyenge vagyok.

Nem sokáig sírtam, megint megpróbáltam. Akkor is csak négyszer sikerült, de már nem fáradtam el annyira. Fél órát is kínlódtam még, aztán már nem bírtam folytatni, annyira elfáradtam.

Másnap megint megpróbáltam. Hatszor sikerült.

Azután pedig mindennap. Egyedül, hogy senki se lássa. És mindennap többször ment, és könnyebben.

Most már másfél éve csinálom. A karom egészen megerősödött. Amikor odaállok a tükör elé, és megfeszítem, akkor már látszanak rajta az izmok. Kezdenek kidagadni.

Mit gondol, hányszor sikerül már fekvőtámaszt csinálnom?

Kétszázszor.

Ne higgye azt, hogy nagyzolok. Kétszázszor mindennap megcsinálom. És nem is ez a rekordom. Minden héten egyszer megpróbálok rekordot javítani.

Becsukom kulcsra az ajtót, aztán csinálom.

A múlt héten egyszer, amikor éppen meg akartam javítani a háromszázhuszonhat fekvőtámaszos rekordomat, és kulcsra zártam az ajtót, jött a nővérem, és dörömbölni kezdett.

Kinyitottam az ajtót.

– Hát te mit csinálsz itt bezárkózva? – kérdezte.

– Az titok – feleltem, de addig-addig kunyorált, amíg elárultam neki a titkot, megesküdt, nem mondja el másnak.

Nem akarta elhinni.

Megmutattam neki.

Aznap négyszáz fekvőtámaszra javítottam a rekordomat. Igaz, hogy a végén már szédültem, meg piros karikák jártak előttem, háromszázkilencvenkettőnél már össze akartam csuklani, de azt mondtam magamnak: „Laci, a négyszázat! Csak azért is!”

Megcsináltam.

A nővérem úgy bámult rám, mintha akkor látna először. Láttam rajta, hogy tisztel. Azt meg lehet ám látni az emberek arcán, hogy kit tisztelnek.

– Hisz ez csoda! Valóságos csoda! – lelkesedett. S kijelentette, hogy ezt nem szabadna titkolni. Ez olyan óriási teljesítmény, hogy ezt mutogatni lehetne. Ezt mindenki bámulná. És az apu meg az anyu is nagyon, de nagyon büszke volna rám. Meg az egész falu. Talán az egész ország. Ezt még a tévében is lehetne mutogatni. Ez rekord. Talán világrekord. Nem hinné, hogy akadjon még egy tizenkét éves fiú, aki képes erre.

Lehet, hogy igaza van a nővéremnek. Nem tudom.

Kérem, azt tessék nekem megírni, mennyi a fekvőtámasz világrekordja tizenkét éves korban?

Az sem baj, ha több a négyszáznál, mert elhatároztam, hogy a napi adagomat kétszázötvenre, aztán meg háromszázra emelem. Esetleg többre is. Legyen elég tartalék erőm. Nagyon szeretném elérni az ötszáz fekvőtámaszt.

Az volna az igazi rekord! Az ötszáz!

Amikor úgy érzem, hogy meg tudom már csinálni, megint jelentkezem. De kérem, tessék addigra szólni a televíziónak, hogy él az országban egy Bíró Laci nevű tizenkét éves fiú, aki nagy tetre készül. Világrekordra.

Tessék elhinni, nem tetszik énvelem szégyent vallani.

Csak a lehetőséget tessék hozzá biztosítani.

Ami rajtam múlik, azt én megteszem.

TILTOTT SZERELEM

Kedves Miska bácsi!

Tudom, ön is azt válaszolja majd, hogy az öngyilkosság nem megoldás, nagy butaságot cselekedtem, amikor megmérgeztem magam, de higgye el, abban a helyzetben nem láttam én semmi más kiutat.

Megmentettek, pedig nagyon meg akartam halni.

Most élek, ha ugyan életnek lehet ezt nevezni. Járkálok fel-alá a lakásban, néha kimegyek az udvarra, odaülök a napra, mint az öregek, az az egy, ami még jólesik, más örömöm nincs is.

Terveim sincsenek, csak bánatom van, s valami tompa fásultság telepedett rám, aki mindig olyan jókedvű voltam.

Élek, de azt hiszem, a lelkem már halott.

Talán már Ön sem képes föltámasztani.

Nem is tudom, hol kezdjem. Talán azzal, hogy ez év tavaszáig boldogan éltem. Bejártam a városba, a gimibe, aránylag túrhetően tanulok, tanárain, társaim szerettek, benne voltam minden iskolai buliban, nemritkán én voltam a hangadó is. Hét végén itthon a faluban eljártam a moziba meg a diszkóba, mert nálunk ez a kettő a fő szám. Táncosra sosem volt gondom, a fiúk is szívesen kísérgettek, mondták a szépeket, csókolóztunk is néha, de úgy igazából egyiket sem szívtam mellre. Inkább csak barátok voltak, vagy múltó flörtök, semmi komolyabb. Lehet, hogy részemről maradiság, de azt tartottam, hogy szüzen akarok férjhez menni, vagy legalábbis csak azé leszek egészen, akit igazán szeretek.

Így jött el május elseje, a szerelem hónapjának első napja. Nem vagyok babonás, de azt hiszem, nem véletlen, hogy éppen azon a napon találkoztam Vele. A nevét inkább nem írom meg, azt hiszem, elég, ha annyit írok, hogy: Rómeó. Mindég is így szólítottam, így él a lelkemben is, hiszen a mi történetünk annyira hasonlatos a színdarabban látható Rómeó és Júliához, mintha csak mi volnánk azok, persze nem akkor, régen, Veronában, hanem itt, ma, nálunk, Magyarországon.

Akkor láttam őt először nálunk a diszkóban. Később kiderült, hogy azért, mert a társközségben laknak, ami ide majdnem öt kilométer, ott is járt iskolába, táncolni pedig ott volt nekik a Napraforgó presszó, de az most bezárt, mert tatarozzák.

Ezért jött Rómeó ide hozzánk, szórakozni. Nem egyedül volt, más szomszéd falusiak is jöttek, lányok is, de nem volt semmi elkülönülés, a mi fiainkkal is szívesen táncoltak, ha felkérték őket, s azok a fiúk is örültek az új lányoknak.

Ő engem kért fel. Lehet, hogy tetszettem neki, lehet, hogy kifigyelte már: jó táncos vagyok. Odalépett hozzám, udvariasan megkérdezte:

– Szabad?

Én bólintottam, bemutatkoztunk egymásnak, nemigen értettem a nevét, talán ő sem az enyémet, s elkezdtünk táncolni.

Épp egy jó rock ment. Elkezdtem rázni egy kicsit, ő is kipörgetett, csoda könnyed mozgása volt, semmi szögletesség, semmi durvulás, annyira együtt tudott élni a zenével, hogy én ilyen sráccal még nem is táncoltam. Helyes is volt. Fél fejjel magasabb nálam, koromfekete hajú – kedvelem a fekete hajú srácokat, talán mert én szőke vagyok – hófehér arcú, s a szeme, igen, a szeme volt benne a legnagyobb szám. Olyan tág, nagy, barna szemeket még nem láttam. Ha azt mondom, olyasforma volt, mint képeken az Ady Endre szeme, akkor közelítem meg a legjobban a valóságot. De az ő szeme még annál is nagyobb volt.

Már az első pillanatban úgy tűnt, láttam valahol ezt a szempárt. Nézett már rám. Épp így nézett.

Vége lett a számnak, szünetet tartottak. Ott álltunk egymással szemközt, s egyre törtem a fejem, hol is láttam ezt a srácot, amikor megszólalt:

– Mi már találkoztunk egyszer. Régen. Csak akkor még egész kicsi voltál.

– Nekem is rémlik valami. Hol is találkoztunk?

– A Tisza-parton. Emlékezz csak... a cserebogarak...

– Jé! Tényleg! A cserebogarak! Te vagy a cserebogaras fiú?!

– Végre, hogy rájöttél!

S akkor egyszerre minden beugrott. Első osztályos lehettem, vagy legfeljebb másodikos. Lementünk a Tisza-partra. Apám horgászott, anyám napozott, én pedig elindultam a mezőn virágot szedni. Amint szedem a virágot, egyszer csak döngés, koppanás a fejemen, s érzem, valami mászik a hajamban.

Felsikoltottam.

A közelben más gyerekek is voltak, s az egyik fiú meghallotta. Odaszaladt hozzám.

– Mi történt, kislány?

– A bogár... a bogár... – mutogattam a hajamra.

Ő elnevette magát, odanyúlt, levette a bogarat. Pedig nem sokkal lehetett nálam idősebb, mégsem félt. Tartotta a bogarat a kezében. Szürke cirmos cserebogár volt, azokat úgy hívják nálunk, hogy „aratobogár”, merthogy június végén rajzanak. Ilyen akadt a hajamba.

Alighanem elvakította a nap, mert ezek inkább este röpködnek.

– Látod, ettől ijedtél meg. Pedig nem bánt. Fogd csak nyugodtan a kezébe.

– Félek tőle.

– Akkor simogasd meg a hátát.

Félve megsimogattam.

– Látod, hogy nem bánt. Most fogd meg. így, kétoldalt, akkor nem csiklandozza a tenyeredet.

Bátortalanul megfogtam a bogarat, s messzire eltartottam magamtól. A bogár kapálódzott a lábaival, de tényleg nem érte el a tenyeremet.

– Na látod, Kicsi! – nevetett rám a fiú, aztán én is nevetni kezdtem, egymásra néztünk, és akkor láttam meg, mekkora a szeme. S azt, hogy nevet a szeme. Rám nevet.

Aztán kivette kezemből a bogarat, feldobta jó magasra a levegőbe, s a bogár elszállt. Sokáig néztünk utána.

Akkor ő elment a többiekkel, én pedig visszamentem anyához.

Igen, teljesen világosan emlékszem, ő az! Hogy is nem jöttem rá azonnal? S hogyhogy ő rájött, hogy én vagyok az a kislány?

– Érdekes... hogy megismertél – mondtam –, pedig csak egyszer láttuk egymást. Azóta sem...

– Nem mondom, azóta kicsit megváltoztál – nézett rám, s újra mosolyogni kezdett a szeme. Szakasztott úgy, mint akkor. Csak a hangja lett közben férfias, simogató. – Tudod, hogy most még sokkal szebb vagy, mint akkor voltál? – mondta elkomolyodva, s abban a pillanatban éreztem, nem üres bóknak szánja, úgy bukott ki belőle hirtelen, szinte látszott, legszívesebben visszaszívna.

– A te szemed sem változott – feleltem neki, pedig igazán nem szeretem a fiúkat elkapatni, szemtelenek azok maguktól is.

Ő más volt. Elkezdtünk egymással beszélgetni mindenféléről. Táncról, muzsikáról, együttesekről, könyvekről, fociról. Kiderült, hogy nagyközségünk csapatában ő a jobbszélső. Mondtam is, hogy egyszer majd megnézek, pedig még sosem jártam a focipálya felé.

Megint megszólalt a zene, s összebeszélés nélkül csakis együtt táncoltunk.

Aztán amikor jött egy lassú, érzelmes tangó, magához ölelt, úgy vezetett, én behunytam a szemem, s akkor ő lehajolt, és megcsókolta az arcomat.

Kinyitottam a szemem, ránéztem, s akkor ő szinte megriadt.

– Ugye, nem haragszol?

Nem szóltam rá semmit, csak ingattam kicsit a fejem, hogy nem, nem haragszom.

Teljesen természetes volt, hogy ő kísért haza.

Mentünk vagy inkább andalogtunk végig a gömbakácok alatt, először csak egymás mellett, lógatva kezünket, később közelebb lépett, átkarolta a vállamat, de azt is valahogy kicsit félve, nehogy elutasítsam, aztán megnyugodott, karolt, és mentünk, csak mentünk szóltanul. Egy ujjal sem nyúlt hozzám, nem akart erőszakoskodni, csak karolt, mintha védene valamitől, s ettől teljesen csordultig telt a szívem. Ilyet én azelőtt még soha, de soha nem éreztem.

Amikor odaértünk a házuk elé, és elbúcsúztunk, halkan megkérdezte:

– Megcsókolhatlak, Kicsi?

Nem feleltem, csak felemeltem a fejem, s odanyújtottam neki a szám.

Akkor megcsókolt. Hosszan, szerelmesen.

Közben úgy éreztem, mintha ez a mi csókunk már réges-rég elkezdődött volna, és soha nem ér véget.

Lehet, hogy ez így kissé romantikusán hangzik, de ez az igazság.

A csókját magammal vittem a szobámba, sokáig nem tudtam elaludni tőle, csak feküdtem nyitott szemmel, s éreztem, hogy eljött értem a szerelem. Igen, szerelmes lettem Rómeóba. S éreztem, hogy ő is szeret...

Az én édesanyámnak van egy rossz szokása. Valahányszor elmegyek táncolni, másnap mindig kifaggat, hogy volt, mint volt, kivel táncoltam, hazakísért-e valaki, kettesben jöttem-e vagy társasággal, és így tovább.

Másnap megint kérdezte. Nem tudom, mi történt velem, eddig mindig elmondtam neki a dolgokat, most nem. Rómeó maradjon az én titkom. A mi szerelmünk nem tartozik másra. Még anyámra sem.

A rákövetkező második szombaton megfőztem a húgomat, aki még csak hatodikos, hogy jöjjön el velem a pályára, megnézzük a focimeccset. Tudtam, kettesben könnyebben elengednek, s nem is kérdezősködnek annyit. Kíváncsi vagyok a csapatunkra, a húgom sem volt még meccsen, egyszer megnézzük közlelről, milyen is az. Közben telik az idő. Úgyis korhatáros film megy a moziban.

Anyám kis rábeszélésre elengedett, csak apám dörögött egy sort, hogy minek lófrálok annyit. Apám nem rossz ember, de rettentő szigorú meg hirtelen haragú. Néha még a keze is eljár, s azt sem nézi olyankor, marad-e látható nyoma vagy sem.

Gondoltam, semmi rosszat nem teszek én ezzel a focimeccsel, a többihez meg mi közük van?

Ostobaság volna azt állítani, hogy aznap Rómeó csak nekem focizott, de azt hiszem, így volt. Legalábbis így éreztem. Gólt is lőtt, s ünnepelte a közönség, az ő góljával nyert a csapat.

Még a húgom is belelkesedett, hogy „milyen klassz játékos”, pedig ő akkor még nem ismerte Rómeót.

Meglepődött, amikor a fiú meccs után odajött hozzám.

– Hát ti ismeritek egymást? – bámult ránk csodálkozva, mi pedig mosolyogtunk rajta. Rómeó akkor el sem ment a fiúkkal a vendéglőbe ünnepelni, inkább elkísért, majdnem hazáig. A húgom is egészen odalett tőle, s megígérte, hogy ezután mi a csapat minden itthoni meccsére kimegyünk.

Sajnos, odahaza is folytatta a lelkendezést, mire anyám csöndesen elővett:

– Mondd csak, ki az a fiú, és honnan ismered?

– Úgy tudom, műszerész a szakmája, tavaly végzett, és a diszkóban már láttam, táncoltunk is egymással.

– Csak ennyi? – méregetett gyanakodva anyám. – Tudod, hogy nem szeretem, ha olyan fiúkkal barátkozol, akiket én nem ismerek.

– Tudom, anya – mondtam engedelmesen, aztán mély lélegzetet vettem, s kimondtam: –, de ha akarod, meghívhatom őt is a születésnap bulimra.

– Az a kérdés, lányom, hogy te akarod-e? – hangzott a vizsgálódó válasz.

Mit feleljek rá? Kimondtam.

– Szeretném meghívni.

– Nem bánom, hívd, ha akarod, bár nem örülök, hogy csak műszerész.

– Nagyon rendes srác, anya, majd meglátod.

– Meg is!

Ebben maradtunk.

Május végén volt a buli. Néhány régi, gyermekkori havert hívtam csak, meg négy osztálytársamat. No meg Őt.

Amikor meghívtam Rómeót, meglepődött. Vagy inkább meghökkent. Mintha félne valamitől.

– Muszáj? – kérdezte, s én nem értettem, miért kérdez ilyeneket.

– Én akarom – mondtam határozottan.

– Jó, akkor elmegyek – felelte, de azért aggályosan hozzátette:

– Csak meg ne bánjuk utóbb!

– Ugyan, te csacsi! – intettem le könnyedén, de láttam, hogy felhős marad az arca. Mitől félhet?

Megvolt a buli. Ő is eljött. Könyvet hozott ajándékba, meg három szál rózsát.

A srácokkal aránylag hamar összejött, beleilleszkedett a társaságba, igaz, kicsit csöndesebb volt, amikor Brigi, az osztálytársnőm elkezdte megjátszani az esztét.

Tánc is volt, s mi nemcsak egymással táncoltunk, hanem mindenkivel, hogy semmi se legyen feltűnő.

Láttam, hogy anyám véges-végig csak őt figyeli.

Apám is elkezdte kóstolgatni, leereszkedett hozzá, szóba állt vele, pedig az neki nem szokása. Vezető ember, megszokta, hogy inkább parancsoljon.

Szerencsére Brigi éppen akkor kitalálta, hogy barkochbázzunk, mert neki mindig vannak ilyen hülye ötletei, de nem bántam, most éppen jókor állt vele elő.

Buli után, este, amikor már lefekvéshez készülődtünk, anyám bejött hozzám, s megkérdezte:

– Mondd csak, véletlenül nem cigány ez az új fiú? A szeme nekem valahogy nagyon cigányos. Kicsit a haja is. Apádnak is feltűnt.

Micsoda kérdés? Megállt bennem az ütő. Aztán hirtelen pörögni kezdtek bennem a dolgok. Rómeó tartózkodása, félelme ettől a látogatástól, visszafogottsága a társaságban, az, hogy eddig még sosem beszélt a családjáról, nos igen, ezek kissé zavaros pontok, de akkor is: Rómeó az Rómeó, s én szeretem őt. S akkor is szeretném, ha kiderülne róla, hogy cigány. No persze, ezt nem mondhatom így meg anyámnak, tudom, hogy neki előítéletei vannak. Már azt is nehezen nyelte le, hogy csak műszerész...

– Cigány? Ugyan? Hogy gondolod? – igyekeztem a lehető legkönnyedebben válaszolni. Aztán hülye fejjel még azt is hozzátettem:

– Különben sem említette, hogy cigány volna.

– Akkor kérdezd meg tőle. Mielőtt én kérdeném! De ne várj vele sokáig, megértetted?!

Nem tudtam szólni, csak bólintottam.

Töprengős éjszakám volt. Mi lesz, ha kiderül, hogy tényleg cigány? Százszor is végiggondoltam, s nem tudtam, mi lesz akkor, de nagyon baljós sejtelmeim voltak.

Szombaton, mielőtt elmentem volna a diszkóba, anyám jelentőségteljesen rám nézett:

– Ugye, nem felejtetted el, amit mondtam.

Nem. Intettem a fejemmel, s gyorsan kisiettem, nehogy bölgve fakadjak.

Hiába volt jó a zene, hiába táncolt remekül Rómeó, majd szétrobbantam az idegességtől. Észre is vette rajtam.

– Mi baj van, Kicsi? – kérdezte, s akkor csak annyit tudtam rá mondani:

– Megfulladok. Gyere, menjünk ki!

Kimentünk. Rám függesztette azt a két kérdező szemét, várta, hogy mondjam. Alig jött ki torkomon a szó.

– Képzeld, anyám azt mondta, kérdezzem meg tőled... kérdezzem meg tőled... azt... hogy...

– Hogy nem vagyok-e cigány? – fejezte be a mondatot.

– Honnan tudod? – kérdeztem hirtelen, s megfogtam a kezét.

– Már vártam. Tudtam, hogy egyszer ez még előjön. És én nem akartam elmenni hozzátok... én nem akartam betolakodni... én csak... én csak... szeretlek... nagyon szeretlek...

– Én is!... én is szeretlek!... – kiáltottam ekkor, s odavettem magam a mellére, ő átkarolt, szorítottuk egymást, csak szorítottuk, én sírni kezdtem, s éreztem, hogy ő is sír.

Amikor már annyira kisírtuk magunkat, hogy szólni is bírtunk, azt mondta:

– Ne haragudj rám, Kicsi! Előbb kellett volna szólnom, de nem mertem. Pedig meg kellett volna mondanom, hogy az anyám, az én drága édesanyám igenis cigánylány volt. Őt a cigányok átkozták ki, apámat a szülei meg a rokonsága, amikor megszerették egymást. S máig sincs bocsánatuk. S akkor most én is... téged... pedig... pedig hidd el, Kicsi, hogy én már ott, akkor a réten, amikor te megijedtél a bogártól, már akkor tudtam, nekem nem szabad ottmaradnom, hogy együtt szedjük tovább a virágot... hogy is gondolhattam volna, hogy mostanra bármi is megváltozott...

Akkor én megint átöleltem, és mondtam, csak mondtam, hogy nem baj, nekem semmi nem baj, én akkor is és csakis őt szeretem, akármi is történjen, én vállalom, mindent vállalok...

Hiába mondtam mindenfélét, szelíden eltolt magától:

– Te még nem tudod, Kicsi, mit beszélsz... majd meglátod... meg fogod látni...

Könyörögtem neki, hogy szeressen csak nyugodtan, nekem semmi sem számít, csak ő egyedül...

Nyugtatólag simogatott, a hajamat csókolgatta, de nem kísért haza.

Én pedig letöröltem a könnyeimet, rendbe hoztam magam, megkeményítettem az arcomat és a szívemet, s hazaérve, amikor az anyám kint várt a kapuban, odavágtam neki:

– Nem az! Nem cigány! És láthatod, haza sem kísért... mert megsértődött még a föltételezéstől is... igenis megsértődött... köszönöm nektek... nagyon köszönöm...

De akkor már nem tudtam magam tovább tartani, berohantam és bőgtem...

Anyám nem nyugodott bele a válaszomba. Megtudta az igazat. Megtiltotta, hogy találkozzam vele.

– Azt te nekem nem tudod megtiltani! Szeretem! Igenis, szeretem! – kiáltoztam, hisztizni kezdtem, mire odajött az apám, a kezébe kapott, megrázott, rám ordított:

– Majd én megmutatom neked, hogy kit szeretsz!!! – s akkor már ütött is. Tenyérrel is, ököllel is, és nem nézte, hogy hová, csak ütött, míg le nem zuhantam a földre.

Másnap nem mentem haza. Megkértem Brigit, hadd aludjak náluk. Ha csak egy napra is, utána meg majd csak lesz valami. Ott aludtam. Keressenek csak anyámék, keressenek.

Következő napon Brigi édesanyja leült velem beszélgetni, aztán együtt elmentünk nagyanyámhoz.

Örült, hogy élek. Megengedte, hogy nála maradjak. Azt is, hogy Rómeó eljöjjön hozzá, s meglátogasson.

– Ne! Csak azt ne! – könyörögtem neki. Nem akartam, hogy az én szerelmem meglássa szemem alatt meg a homlokomon a kék foltot, amit az apám ökle hagyott rajtam.

Három napig úgy voltam nála, teljesen titokban.

Amikor már a rendőrséggel akartak kerestetni, akkor mondta meg anyámnak, ne keressenek, biztonságban vagyok.

Apám értem jött.

Rettenetes veszekedés volt, nagyanyám, szegény, körömszakadtáig védett, apám pedig azt ordította, ha nem enged, rendőrséggel vitet haza, mert még kiskorú vagyok, és szülői jog is van a világon.

– És szülői becsület?! Az nincs?! – ordította nagyanyám, összeszaladtak a szomszédok, ettől apám is csendesebb lett, a közbotrány ártott volna a tekintélyének, s lecsendesedve megígérte, ha hazamegyek, többet egy ujjal sem nyúl hozzám.

Szorította a csuklómat, úgy vezetett haza.

Szobafogságra vetett. Bezártak, mint egy rabot. Tehették, elvégre szünidő volt már. Még a húgom is alig jöhetett a közelembé. Megtiltották neki, hogy üzenetet vigyen tőlem, vagy

üzenetet hozzon. Nem engedték hozzám a barátaimat. Senki érző embert, akivel legalább egy szót is válthattam volna.

Naphosszat álltam az ablak mellett, a függöny mögött, lestem az utcát. Őt vártam. Rómeót. Reméltem, nagyanyám értesíti őt.

Biztos értesítette.

Láttam, amint kerékpáron elhaladt előttünk. Többször is. Oda-vissza. Akkor fogtam egy papírt, ráírtam, hogy „Síríg szeretlek!”, rákötöttem a márvány hamutartóra, s amikor Rómeó megint erre jött, kinyitottam az ablakot, kidobtam neki a cédulát.

Meglátta. Felvette. Bólintott, hogy ő is.

Akkorra már ott volt az anyám, kiabálni kezdett, elparancsolt az ablaktól, és leeresztette a redőnyt is.

Nem bírtam tovább idegekkel.

Elhatároztam, hogy meg akarok halni.

Volt időm gondolkozni, hogyan is csináljam. Százszor is elképzeltem. A konyhából hozzá tudok jutni késhez. Vagy ha nem, jó lesz a vitrin üvege, elég éles az is. Aztán elképzeltem magam, milyen is leszek, s csupa vér lesz az egész szoba is, és akkor megijedtem. Kötelem nem volt, csak lepedőm, amit összesodorhatok, de félttem, leszakad alattam a csillár, s akkor nem sikerül. Ekkor döbbsentem rá: hiszen itt vannak a tabletták! Itt, a szekrényben. Apám szed mindenféle nyugtatókat, anyám altatókat, ha van belőlük elég, akkor örökre elalszom tőlük. Csak lefekszem, és többé semmi sem fáj. Senki sem fog bántani.

Délben, ebéd előtt beszédtem minden tablettát. Sok volt, nagyon sok. Éhgyomorra nyeltem őket, hogy jobban hassanak. Nem is ebédeltem, pedig apám vasvillaszemmel nézett. Közel lakunk a munkahelyéhez, mindig itthon ebédel. Belefér a félórába. Meg úgyis ő a főnök.

Nem tudom, apám mit figyelt rajtam, hiszen még alig szédelegtem, amikor már gyanakodva méregetett. Amikor ráborultam az asztalra, megrázott, úgy kérdezte:

– Mi van veled? Hallod? Mi történt?

Nem feleltem. Nem volt hozzá erőm.

Rohant, hogy megnézzék a gyógyszereket.

De akkorra én már teljesen kába voltam. Egész homályosan emlékszem rá, hogy belenyúlt a torkomba az ujjával, és üvöltözött, hogy hányjak, hányjak már, de alig sikerült, akkor fölkapott, rohant velem az autóhoz...

A kórházban gyomormosást kaptam. Mindent kimostak belőlem, meg injekcióztak, meg mit tudom én, mit csináltak még velem.

Megmentettek.

Azt már tudom, hogy sokáig szédültem, fáj a fejem meg a szívem, aztán később jött egy fehér köpenyes néni, valami pszichiáter vagy mi, sokat foglalkozott velem, beszélgetett, nagyon barátságos volt, és szeretett, úgy, ahogy az édesanyám soha, és a végén meg kellett neki ígérenem, hogy soha többé nem teszek ilyet. Soha többé...

És azt is ő intézte el, hogy egyszer, látogatási időn kívül bejöhetett hozzám Rómeó, megfogta a kezem, és simogatott, és ő is folyton azt mondta csak: – Ugye, nem teszel ilyet többé, Kicsim?... – És akkor neki is megígértem, hogy nem teszek, ő pedig megígérte, hogy vár rám, vár türelemmel, csak én is várjak, nem lehet az, hogy az élet elszakítson bennünket egymástól...

Hazakerültem.

Nagyon kíméltek. Csendesen lépkedtek körülöttem, óvtak, vigyáztak, de mindez mit ért? Ha egyszer elszakad az emberben valami, akkor már hiába, nincs mit összekötni.

Este, amikor apám hazajött a munkából, odalépett hozzám, megsimogatta az arcomat, s megcsókolta, akkor én elkezdtem sírni. Az ilyesmi sohasem volt szokása, most ezzel akar ámítani?

Szalonnasütést is rendeztek a kedvemért. Meghívták Brigit, meg két másik lányt, hogy jókedvre derítsenek, de minek? Ők is sejtették, mire kellene, savanyúak voltak, és szótlanok, rendelésre csak az udvari bolond tud nevetni.

Akinek örülni tudnék, az nem jöhet. Még levele sem.

A szobából már kimehetek, járkalhatok a kertben, s nézhetem a virágokat. Kiülhetek a napra, mint az öregek. Más örömöm nincs is. Hazulról el nem járhatok, a diszkónak még a neve is tilos lett.

Brigi eljöhet hozzám, de lesnek bennünket, nem hoz-e levelet. Csak súgni tud néha: látta Őt, s azt üzeni, bízzak benne.

Szüleim tegnap este „tárgyaltak” velem. Közölték, hogy ősztől nem leszek bejáró a gimibe, elintézték, hogy felvegyenek a kollégiumba, főlöszleges lófráfnom a pályaudvaron meg a vonaton.

Tudtam, mire megy ki a játék. Mindegy. Csak szabaduljak meg tőlük.

Apám azt is közölte, hogy ne reménykedjem semmiben: Rómeó betöltötte a tizennyolcat, sorköteles, elintézi, hogy őszre behívják.

Leste, mit szólok, s hogy megrándul-e az arcom?

Olyan volt, mint a kő. Ők csak ne turkáljanak az én lelkemben. Onnan Őt ki nem vethetik. Ha még messzebbre szakítják el tőlem, akkor sem.

Kibírom azt is. Én már mindent kibírok.

Most kis időre egyedül hagytak. Anyám is elment. Sikerült megírnom ezt a levelet.

Nagyanyámnak megengedték, hogy látogasson. Ő majd kicsempészi. A választ is az ő címére kérem. A rádióban pedig csak egy mondatot üzenjen. Azt, hogy „Villő, megkaptam leveled, válaszoltam.” Erről tudni fogom, hogy nekem szól.

Kérem, azt is írja meg, ha betöltöttem a 18. évemet, a szüleim beleavatkozhatnak-e még az életembe? Tarthatnak-e tovább, erőszakkal?

Úgy tudom, nem.

Akkor pedig látni sem akarom őket többé.

Nem szüleim ők, hanem gyilkosaim.

Megölték bennem a szeretetet.

BETTI MOSOLYA

Kedves Miska bácsi!

Itt, ezen a színes fényképen, ez vagyok én, Kökény Betti, a Czabán utcai iskola hatodik osztályos tanulója.

Ne tessék csodálkozni azon, hogy hosszú, fehér hálóing van rajtam. Kicsit nagy is, leér majd nem a bokámig, de most indultam növésnek, őszre éppen jó lesz a hossza. A derekamon a fehér bőröv anyué, a mellemen sajnos már nincs ott a felirat, pedig az lett volna a legfontosabb.

Ez a fénykép a farsangi jelmezbálon készült. A fejemen még sincs semmilyen álarc, nem is volt, az olyan, mint igazából. Az életben ugyan kissé barnább a hajam, meg nincs is ennyire lenyalva, de a fekete keretes szemüvegem éppen olyan, mint igazából. Kicsit komoly, illik hozzám.

A fényképen mégis az látszik, hogy mosolygok. Ez nem volt jellemző rám, de akkor nekem igenis mosolyognom kellett, olyan boldog voltam. Talán először életemben.

Tessék elhinni, én mindig olyan szerencsétlennek éreztem magam. Jó szüleim vannak, én vagyok az egyetlen gyermekük, szívből szeretnek, és mégis. A szülői szeretet nem minden. Az édesanya meg az édesapa nincs mindig velünk, hiába is óvna, védene, nem tud megvédeni azoktól a bántásoktól, amik az életben érnek.

Lehet, hogy az a baj, hogy én kissé esetlen vagyok. Nem ügyetlen, nem lusta, nem figyelmetlen: esetlen. Lehet, hogy mindez a szemüvegem miatt van, de már az óvodában is így volt. Amikor az udvaron árnyékfogót játszottunk, nekem mindig leesett a szemüvegem. Amikor táncot tanultunk az évvázóra, annyira akartam jól csinálni, hogy olyan lett a lábam, mint a bot. Negyed fordulattal lekéstem a pörgést, és a többiek olyankor mindig kinevettek. Aztán már csak legyintettek: – Ja, a Betti!

Én lettem a „Ja, a Betti!”

Az iskolában is folytatódott. A Szilvi, a Tomi, az Ádám meg a Kinga elhozták magukkal az oviból azt a legyintést. Pedig én annyira igyekeztem. Nem vagyok túl okos, de azt hiszem, hogy van szorgalmam és akaratom, mindig ott voltam a legjobb tanulók között. Sosem az első, de mindig az első nyolc között. Másokra nem voltam irigy, mindent vállaltam, mindig akartam segíteni.

Amikor a Szilvi meg a Tomi betegek voltak, föl jártam hozzájuk, hogy ne maradjanak el a leckével, pedig ők nem is néztek felém, amikor én voltam beteg, nehogy elkapják tőlem. Amikor díszítettük az osztályt, mindig ott voltam, s akkor is, amikor takarítottunk, pedig akkor csak öten voltunk. Amikor a virágfelelős nem locsolta meg a virágokat, amiket bevittünk az osztályba, akkor én minden reggel bementem locsolni, mert sajnáltam őket. Pedig nem is az én dolgom lett volna.

Mégis mindig egy kis sajnálkozással néztek rám. Gyakran bántottak. Amikor tavaly az osztálykiránduláson rosszul léptem, és kiugrott a bokám, de dagadt bokával is ott sántikáltam utánuk, szidtak, hogy miattam nem tudnak haladni. Amikor az Ádám legurult a szikláról, és ölben cipeltük a menedékházig, azért senki sem szólt. S amikor ősszel, a honvédelmi napon, az akadályversenyen nem bírtam csimpaszkodva átmenni a kötélén, hanem leestem róla, én voltam a rossz, miattam veszítettünk. Pedig rajtam kívül még hárman leestek.

Nehéz volt énnekem iskolába járnom. Minden reggel arra gondoltam, hogy ma mivel fognak bántani? És igazságtalannak tartottam, hogy mindig kell nekik valaki, akit nyugodtan lehet bántani.

Csak Pirike néni, az osztályfőnökünk nem bántott soha. Ő mindig mellém állt. Védett. Ő még azt is észrevette, hogy én locsolom az osztályban a virágokat. S azzal is megbízott, hogy segítsek a Brezovszki Katinak élővilágból, hogy meg ne bukjon. Rám bízta, hogy a legközelebbi kirándulásra én állítsam össze az elsősegélycsomagot.

Igazán mondom, egyedül Pirike néni miatt nem bántam, hogy énnekem iskolába kell járnom. Olyan ő énnekem, mint valami jó tündér.

A jelmezbálra is ő beszélt rá.

Azon a pénteken délben a többiek már hazamentek, de én még bent maradtam, mert a Barta Zsuzsit kellett hazakísérnem, aki még csak elsős, és kisdobos-foglalkozása volt, és a nagymamája nem tudott érte jönni, ezért engem kért meg rá, vigyem haza, úgylis a szomszédban lakik.

Az aulában vártam rá, közben a rajzkiállítás nézegettem a falon, amikor odajött hozzám Pirike néni. Beszélgettünk, s ő egyszer csak megkérdezte:

– Mondd, Bettikém, te mivel készülsz a jelmezbálra?

Akkor én megmondtam neki, hogy semmivel, mert én el sem akarok menni. Úgysem nyerek én soha. Tavaly is kinevettek, pedig királykisasszonynak öltöztem, még koronám is volt, meg palástom, egy hétig minden este azon dolgozott az anyukám, a végén pedig Kinga teljesen elvette a kedvemet, amikor azt mondta: pápaszemes kígyót még csak el tud képzelni, de

pápaszemes királykisasszonyt soha. S ha már beöltöztem, legalább szőke parókát is szerezhettem volna. Minek menjek én így a jelmezbálra? Hogy kicsúfoljanak?

Pirike néni akkor megsimogatta a fejem, s azt mondta:

– Nézd csak, Bettikém, nekem is szemüvegem van. Én is kislánykorom óta hordom.

Fölnéztem rá. Tényleg szemüvege van. De ezt eddig valahogy észre sem vettem. Pirike néni nem szemüveges, hanem ő a Pirike néni. Olyan, amilyen. Így szoktam meg. S elképzelttem, milyen volna szemüveg nélkül. Furcsa volna. Nagyon furcsa. Talán az nem is ő lenne, hanem valaki más.

Persze ezt én nem mondtam. Csak gondoltam.

Pirike néni pedig folytatta:

– Tudod, kislányom, én a te helyedben nem hagynám magam. Csak azért is megmutatnám nekik. Igyekeznek olyasvalamit kitalálni, ami eddig még nem volt. Ami eddig senkinek sem jutott az eszébe. Az meglepetés volna. Igazi meglepetés, amit nem lehet kinevetni.

Gondolkozz rajta kicsit. Jó?

Egész szombaton meg vasárnap gondolkoztam. Mi lenne, ha Iluska lennék a János vitéből... vagy úrhajós?... esetleg dominó?... vagy Hamupipőke?... tudós?... autóversenyző?... orvos?... balett-táncosnő?...

Nyolcvanhétféle dolog megfordult a fejemben, mert írtam őket, de mindegyikre azt kellett mondanom, volt már... volt... volt... volt...

Már az anyukám sem tudott többet mondani, pedig ő is kitalált még harminckettőt. De azok is voltak már.

Hétfőn, biológiaóra után, amikor az osztály tülekedett ki a folyosóra, Pirike néni elkapott.

– No, Betti, kitaláltál már valamit?

– Semmi jót – mondtam szomorúan. Ő erre rám mosolygott. – Várj meg tanítás végén, hátha ketten többre megyünk.

Megvártam. Mutattam neki a cédulámat, amire összeírtam a dolgokat, meg anyu céduláját is, hátha ő talál rajtuk valamit, ami még nem volt.

Ő sem talált. Már éppen el akartam keseredni, amikor Pirike néni hirtelen fölvidult.

– Eszembe jutott valami. Mondd csak, mi volna, ha te lennél a JÓSÁG?

Meghökkenem.

– Mi lennék?

– A JÓSÁG. Csupa nagybetűvel. Érted?

– Nem.

– Nem baj. Gondolkozz rajta, milyen is lehet a JÓSÁG? Én is gondolkozom, aztán majd megbeszéljük.

Gondolkoztam. Leültem, hogy leírhassem, ha valami majd eszembe jut. Sokáig gondolkoztam, de csak az jutott eszembe, milyen is a jó ember. Olyan, hogy szereti a másikat, segít neki, nem csúfolja, megosztja vele, amije csak van, megvigasztalja, ha szomorú, még azokon is szeretne segíteni, akik Afrikában éheznek, vagy akiknek nincsen anyukájuk, odaadja a játékát azoknak, akiknek nem volt játékuk, segít az öreg néiknek, megvédi a nála gyengébbeket, hazakíséri a kisebbeket, ha nem tud értük menni a nagymamájuk, játszik velük, mesél nekik...

Sok minden eszembe jutott arról, milyen a jó ember, de az, hogy a JÓSÁG milyen lehet, az nem. Talán tündér, igazi tündér, aki mindezt az eszünkbe juttatja... De milyen egy igazi tündér? Milyen ruhába öltözik? Egyáltalán: van-e ruhája?

Alig vártam, hogy megbeszélhessem Pirike nénivel, mire is gondoltam.

Érdekes. Azt mondta, hogy ő is szakasztott ilyesmikre gondolt. S ha valaki egyszer azt a sok jót, amit most mi így felsoroltunk, egyszer bele tudná tenni egy kosárába, hogy szétossza az emberek között, de szép is volna.

Azt, hogy kívülről hogyan nézhet ki a JÓSÁG, ő sem tudta megmondani. Lehet, hogy tényleg tündér, de hátha ember formája van? Vagy akár gyerek formája? Hiszen a JÓSÁG sokféle lehet. Kinek ilyen, kinek olyan.

Igen, igen, csak hogy milyen legyen a jelmeze? Valahogy mégiscsak meg kell jeleníteni. Nem tudtuk eldönteni.

Hazamentem. Gondolkoztam rajta, milyen is akkor, ha tündér is, meg ember is?

Ha tündér, akkor biztos fehér ruhája van. Hosszú fehér ruhája. Szárnya az nincs, mert akkor már angyal volna. Ha viszont ember, akkor nem kell neki álarc. Attól ember, hogy nincs neki álarca. Csak igazi arca van.

Amikor én ezeket végiggondoltam, valahogy megnyugodtam. S már azt is tudtam, hogyan öltözök fel a jelmezbálra. Meg azt is tudtam, hiába faggat Szilvi vagy Kinga, el nem mondom nekik semmit, hadd legyen minden meglepetés. Még Pirike néniem sem mondom el, legyen neki is meglepetés. Anyunak sem mondom el, nehogy lebeszéljen róla.

Az én nagyikámnak van egy óriási kosara. Karkosár, de húsz kiló barack is bele szokott férni. Elkértem tőle. Aztán megnéztem a játékospolcomat, könyveimet, a tálalószekrényt, ahol a csokit meg a draszt is tartjuk, a kamrát, ahol az alma meg a befőttek vannak, a gázsütő fiókját, ahol a megmaradt zsömlék meg kiflik száradnak. Végignéztem az egész lakást. Gyűjtöttem, mit tegyek a kosárba. Amikor megvolt, uzsonnás zacskókba kis csomagokat csináltam. Mindegyiket bekötöttem, ráírtam, mit kinek szánok.

Csak fehér ruhám nem volt. Nem baj. Jó lesz a karácsonykor kapott új, fehér hálóingem, nem is átlátszó, mert jó meleg trikóing, nagy is kissé, az sem baj, lehet földig érő. Csak át kell kötni övvel. Kölcsönvettem anyu fehér övét. Aztán arany színű betűket vágtam ki, ráragasztottam egy fehér táblára: JÓSÁG. Ezt majd a mellemre tűzöm.

Minden együtt volt. Jöhet a jelmezverseny. Már az sem izgatott, mi lesz, ha kinevetnek, az sem baj, ha nem én nyerek, én akkor is megtettem a magamét.

Eljött az a délután is.

Nyüzsgött az iskola környéke, az aula, a folyosók. Anyukák és apukák is jöttek.

Mindenkinek a saját osztályában volt az öltözője. Én még odahaza beöltöztem. Aztán fölhajtottam az inget, fölűztem, melegítőnadrágot húztam rá, fölvettem a télikabátomat, a karkosarat meg lekötöttem kendővel.

A lányok piszkáltak:

– Mi az, te nem öltözöl? Nem sülsz meg a télikabátban? Mi van a kosárban? Miért titkolódszol?

Nem feleltem. Piszkáljanak csak. Majd meglepődnek.

A tornaterem előtti folyosón kellett felsorakozni, onnan engedték be a zsűri meg a nézők elé a versenyzőket. Az osztályunkból én maradtam utolsónak.

Mielőtt be kellett volna mennem, letoltam magamról a melegítőt, leeresztettem a hálóinget, letettem a télikabátot, levettem a kosárról a kendőt, fölvettem mellemre a táblát.

Beléptem. Teli volt a terem. Nyüzsgés volt, és zaj.

Középen, dobogón ült a zsűri.

Az igazgató bácsi elnökölt, mellette jobbról ült Marika néni, az igazgatóhelyettes, meg a Pirike néni, balról egy anyuka a Szülői Munkaközösségtől, meg Sári néni, a csapatvezetőnk.

Oda kellett menni eléjük, ott megállni, forogni, továbbmenni.

Odaléptem. Még hallottam, hogy közben valaki ezt mondja:

– Jé! Hálóingben van!

Na és! Nem az a fontos, miben vagyok, hanem az, hogy ki vagyok, és milyen vagyok.

Megálltam a zsűri előtt, hogy jól láthassák a mellemen a táblát. Láttam az arcukon, hogy kissé meglepődtek.

Akkor én nem fordultam meg, hanem fölléptem a dobogóra, s elkezdtem odarakni eléjük a kosárból a kis zsákokat. Közben hangosan mondtam, melyik kié.

– Ez a maci legyen azé a gyereké, aki állami gondozott, és nincsen anyukája; ez a könyv azé, aki szeret olvasni, de nincs pénzük könyvre; ez a befőtt azé az öreg bácsié, aki egyedül él, mert nincsen családja; ez az ennivaló azoké az afrikai gyerekeké, akik éheznek; ez a cipő azé, akinek nincs, és télen fázik a lába...

...és raktam, csak raktam sorba mindet.

Rettentő csend lett a teremben.

Mindenki hallani akarta, mit mondok.

Amikor kiürült a kosaram, megfordultam, hogy továbbmenjek.

– Állj csak meg, kislányom... – szólt utánam az igazgató bácsi. – Most már mindnyájan tudjuk, mit kinek szántál. Tedd szépen vissza a kosárba, s vidd magaddal, hogy el is juthasson hozzájuk.

Segített visszarakni. Azután már az egész zsűri segített.

Én pedig továbbmentem.

Senki sem nevetett ki a hálóingért. Még Szilvi sem. S az osztálytársaim úgy néztek rám, mintha először látnának. És körülvettek, hogy: Micsoda ötlet! Micsoda jó ötlet! Hogy jutott eszedbe?!

Nem feleltem nekik. Valahogy nem tudtam én akkor szólni, annyira tele volt a lelkem.

Aztán eljött az eredményhirdetés. S mintha valahonnan messziről, nagyon messziről hallottam volna az igazgató bácsi szavait.

– A zsűri egyhangúlag úgy döntött, hogy az első díjat a JÓSÁG megszemélyesítőjének. Kökény Betti hatodik osztályos tanulónak ítéli.

Igaz, voltak itt ma fényesebb jelmezek, voltak királynők, űrhajósok, robotok, de ez a kislány elhozta ma ide közénk a legtöbbet, amit ember adhat: saját magát. Az embert, s ami a szívében lakik: a JÓSÁGOT. Köszönjük neki!

Először csend volt. Nagy, nagy csend. Aztán kitört a taps, és dübörögni kezdtek, meg éljenezni, és mindenki tapsolt, még az igazgató bácsi is; csak Pirike néni, ő nem tapsolt, hanem csak állt, nézett, mosolygott az arca, és tudtam, hogy most legszívesebben iderohanna hozzám, és összevissza csókolná, és én is szerettem volna odarohanni hozzá, mert nem is igaz, hogy én vagyok a JÓSÁG... ő az... ő az... ő az!

Vagy?... lehet?... lehetséges, hogy én is?... Miért ne volna lehetséges, hiszen mindenki... minden... minden ember lehet jó... és ezt most már én is tudom... s ezt most már nem lehet elvenni tőlem... soha...

Akkor készült rólam ez a fénykép. Tomi apukája csinálta. A tábla valahogy leszakadt rólam a tömegben, az övem is félrecsúszott, de az arcom... tetszik látni?!... az arcom mosolyog.

Tessék elhinni, olyan jó mosolyogni!